

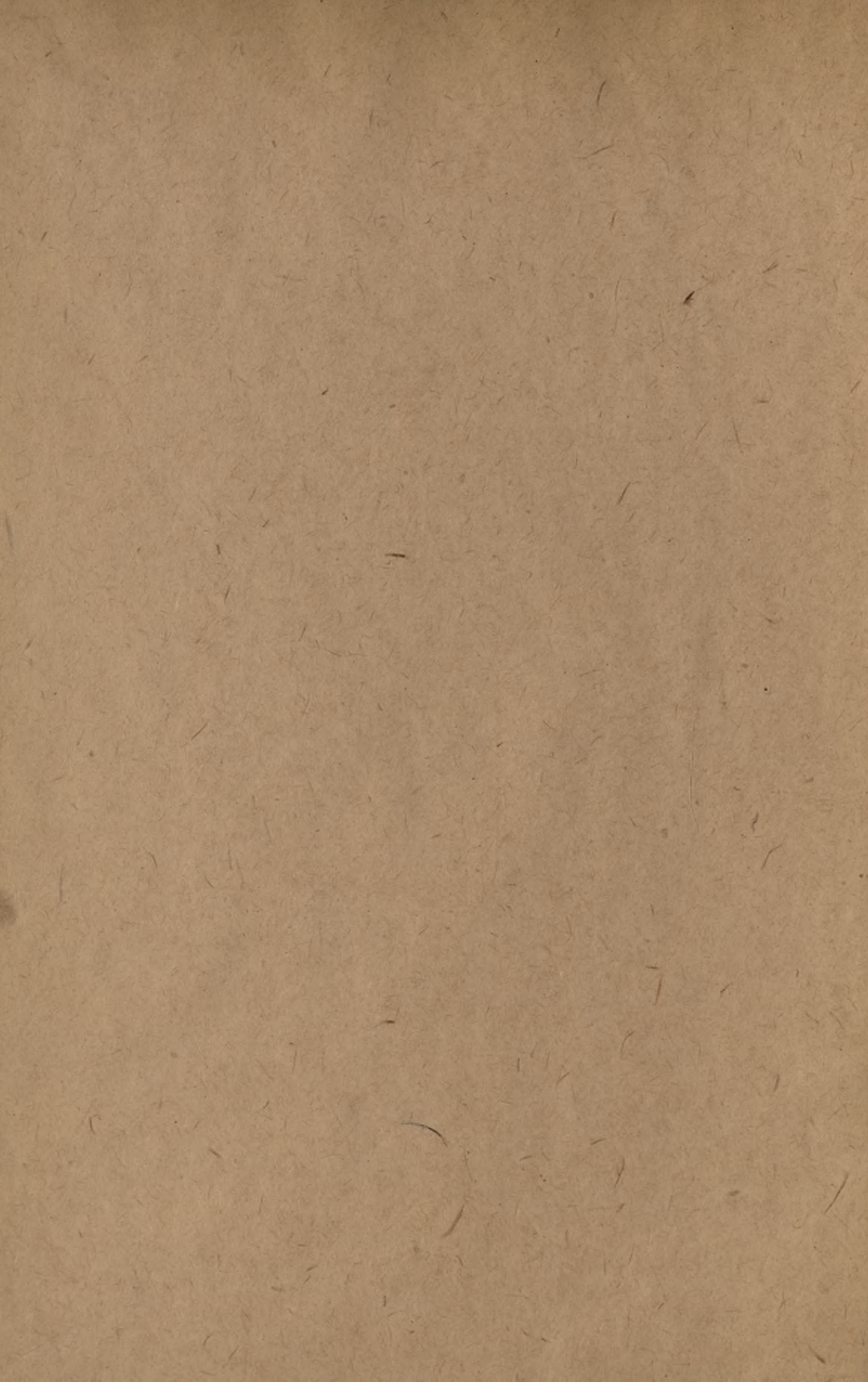

Biblioteka Politechniki Krakowskiej

100000301131

SOUPIS
PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH
V KRÁLOVSTVÍ ČESKÉM

OD PRAVĚKU DO POČÁTKU XIX. STOLETÍ.

VYDÁVÁ

ARCHAEOLOGICKÁ KOMMISSE
PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ

ŘÍZENÍM SVĚHO PŘEDSEDY

JOSEFA HLÁVKY.

XVIII.

POLITICKÝ OKRES PELHŘIMOVSKÝ.

NAPSAL

PROF. JOSEF SOUKUP.

V PRAZE 1903.

NÁKLADEM ARCHAEOLOGICKÉ KOMMISSE PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

Vyňatek z proslovu

k Soupisu památek historických a uměleckých v království Českém.

Království Českému pro polohu a přirozené bohatství jeho připadla v dějinách střední Evropy od pravěku vynikající úloha po stránce nejen politické ale i kulturní. Již od časů prvního osídlení nalézáme v Čechách stopy zámožnosti a vkusu, stopy cizích vlivů, které přes přirozené ohraničení země přece tam vnikaly a pak přecasto samostatně se vytvářely. Nebylo motivu v politickém, duševním a uměleckém životě střední Evropy, který by nebyl nalezl v Čechách ozvěny neb i samostatného rozvoje, a jako letopisy hlásají obšírně doby slávy a úpadku politického i duševního, tak i památky umění na všech stranách země živě svědčí o kulturním rozvoji tohoto království i občasném jeho poklesnutí.

Dějiny politické i literární od doby Kosmovy měly své pěstitele i čtenáře; než i to, co umělou rukou, domácí či cizí, bylo vytvořeno, nezůstalo bez povšimnutí. Teprve naší době náleží však zásluha, že soustavněji bádala v oboru historicko-uměleckém; zejména sluší tu věnovati vzpomínku Hebrovi, který se svými soudruhy soustavně popsal stavitelské památky historické, dále Mikovcovi a Zapovi, kteří pozornost obrátili na památky umělecké, konečně Wocelovi, který se prohloubil v minulost předhistorickou. R. 1854 založen při *Museu království Českého Archaeologický Sbor*, později i časopis »Method« staly se orgánem pro historii umění výtvarného v Čechách.

Když pak zahájila svou činnost *Česká Akademie pro vědy, slovesnost a umění*, zřízena při ní na základě § 2. lit. e) stanov, pak §§ 18. a 50. jednacího řádu *Archaeologická kommise* k vědeckému zkoumání v oboru památek uměleckých, historických, písemných i slovesných, jakož i k ochraně těchto památek. Tím založena organisace aktivní s určitým účelem, probádati království České v příčině památek umění výtvarného, stanoviti, které památky stavitelské, sochařské, malířské, zlatnické, konvářské a j. dotud se

SOUPIS
PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH
V KRÁLOVSTVÍ ČESKÉM

OD PRAVĚKU DO POČÁTKU XIX. STOLETÍ.

VYDÁVA

ARCHAEOLOGICKÁ KOMMISSE
PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ

ŘÍZENÍM SVĚHO PŘEDSEDY

JOSEFA HLÁVKY.

XVIII.

POLITICKÝ OKRES PELHŘIMOVSKÝ.

NAPSAL

PROF. JOSEF SOUKUP.

V PRAZE 1903.

NÁKLADEM ARCHAEOLOGICKÉ KOMMISSE PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

SOUPIS

PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH

V POLITICKÉM OKRESU

PELHŘIMOVSKÉM.

NAPSAL

PROF. JOSEF SOUKUP.

(SE 417 VYOBRAZENÍMI V TEXTU A PĚTI PŘÍLOHAMÍ.)

V PRAZE 1903.

NAKLADEM ARCHAEOLOGICKÉ KOMMISSÉ PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

III 18906

III-307288

TISKEM ALOISA WIESNERA V PRAZE,
KNIHTISKAŘE ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

3pu-B-266/2018

Akc. Nr. _____

1/53

PŘEDMLUVA.

Politický okres Pelhřimovský skládá se ze čtyř soudních okresů, jichž sídlem jsou Kamenice nad Lipou, Pacov, Pelhřimov a Počátky.

Okres tento, jenž náleží mezi největší politické okresy, není a nemůže býti po stránce umělecké jednotný. Byl v různých dobách kolonován. Nejdříve kolonován byl okres Pacovský, Kamenický a s částí Počátecký. Nejpozději Pelhřimovský. Tento okres do Újezda Želivského náležející, patřil biskupům pražským a tito počali stoletím XIII. káceti pralesy a zakládati osady, osadivše je obyvatelstvem německým. V Pelhřimovsku dovršena kolonisace teprve stoletím XIV. a XV. Proto také zračí se kolonizační postup tento i na stavbách kostelních. Čím blíže k Jindřichovu Hradci a k Táboru, tím spíše shledáváme se se stavbami z konce XII. a z počátku XIII. století. Čím blíže k Újezdu Želivskému postupujeme — tu najdeme vesměs stavby století XIV.

Jednotnost staveb kostelních shledáváme u kostelů stojících pod patronátem biskupů Pražských. Jednotnost tuto konstatujeme ve svedení všech žeber presbytáře v jeden bod. Všude jinde jsou dispozice odchylné. Jihočeský způsob stavitelství dvoulodního shledáváme pouze v Pacově. Všechny ostatní stavby se různě odchyľují.

Při všech těchto pracích v tvrdé žule zpracovaných možno sledovati domácí práci. Ze skulptur zachováno velmi málo. Nebylo také divu! Žula, tak tvrdý material, a pak tak značná vzdálenost od duševního centra, od Prahy, toť překážky, proč nemohlo toto odvětví se rozvíjati. Nicméně však zanechali nám předkové naši slušnou sbírku skulptur v hlavicích sloupových, v konsolách a v náhrobních kamenech. Doba příznivější nastala po Bělohorské bitvě. Zde a onde najdeme sochy v kameně tesané slušné koncepce a dobrého provedení.

Podobně mělo se to i s řezbou ve dřevě. Do naší doby se dochovalo z periody gotické velmi málo, slušné však práce. Doba XVII. a XVIII. století vykazuje řadu slušných a uměleckých prací.

Práce v kovu ať již lité, či tepané, a zejména v kovech ušlechtilých, ze starší doby jsou vzácností.

Nejvýznačnější práce jest hlava lví, v bronzu litá v Ústrašně. Náleží periodě románské. Některé práce XV. a XVI. století jsou uměleckého rázu.

Převážná většina skvostného kostelního náčiní putovala do mincovny do Vídně, začež v náhradu dostalo se kostelům tuctového zboží v mosazi zhotoveného a zlaceného.

V oboru malby jest politický okres velmi chudý. Skorem o každém městě dočetl jsem se, že byl neb jest na hl. oltáři obraz *Skrétův*, nebo *Brandlův* — avšak po nich dnes ani stopy není. Jediný *Kramolín* ostal netknut v Kamenici nad Lipou. Větší část obrazů byla přemalována neb zhotovena v XVIII. století a ani u nich nebylo možno mistra konstatovati.

Z nástěnných maleb zachovala se nejstarší v kapli Žirovnické z r. 1490. Ostatní náleží XVII. a XVIII. století. Snad přemnohé kryje dosud omítka.

Skrovné práce textilního a vyšivačského umění dlužno řaditi do XVII. a XVIII. století.

Zvonařství dosti vyspělé lze stopovati od počátku XV. století až na naši dobu.

Konvářství rozvinulo se plnou silou na Pelhřimovsku stoletím XVI.

Soupis tohoto politického okresu byl původně svěřen kolegovi *Faroslavovi Janouškovi*, professoru při vyšší realce v Telči. Týž projezdil soudní okres Pelhřimovský a s částí Pacovský a brzy na to nelítostná Morana sklátila nadějný jeho život.

Po jeho smrti uvázali jsme se v soupis dva a sice: pan *V. Petrů*, c. k. gymn. ředitel v Pelhřimově, a já, jenž jsem tou dobou na gymnasii v Pelhřimově působil.

Pan ředitel *V. Petrů* pro nával zaměstnání, jednak úředního, jednak literárního, prací soupisných se nesúčastnil a proto provedl jsem celý soupis sám. Po prof. *J. Janouškovi* zbyly zápisky a kresby, jichž jsem však pro stručnost a neznalost míst a objektů, použití nemohl, a proto nucen jsem byl znovu oba soudní okresy projeti, znovu půdorysy a detaily sejmouti, fotografovati a soupis provésti. K těmto dvěma okresům přidružily se ještě Kamenický a Počátecký a proto není divu, že potřeboval jsem tří let ke spracování látky v tak rozlehlém hejtmanství. Nebyl bych se ani tak brzy dodělal této práce, kdyby mne nebyli v díle tomto podporovali tak mnozí, jimž jsem velikými díky povinnován, a jimž zde své díky upřímně tlumočím.

Zvláště pak přispěli mně: Slavná archaeologická kommisse při České Akademii císaře Františka Josefa zřízená, která ochotně povolila náklad na seškrabání maleb v hradní kapli v Žirovnici, Jeho Jasnost kníže *Alois Alex. ze Schönburga*, který laskavě dovolil prohlídku zámku Červené Lhoty i ofotografování uměleckých předmětů tam uložených, hrabě *Leopold ze Šternberga*, s jehož svolením malby v hradní kapli Žirovnické odhaleny býti mohly, ředitel téhož velkostatku p. *Š. Masner*, který při odhalování maleb a při soupisu ve všem nám byl nápomocen, ředitel velkostatku Kamenice nad Lipou p. *A. Protičenský*, za jehož ochoty byla mně usnadněna prohlídka zámku, p. *V. Černý*, vrchnostenský inženýr tamže, který vypracoval půdorys zámku a hřbitovní kaple i nárys portálu farního kostela, zvěčnělý ředitel velkostatku Pacovského p. *Š. Steinbach* i jeho nástupce, jenž přispěl zapůjčením půdorysů zámku, jakož i ředitel arcibiskupských statků pan *Šos. Novák*, zapůjčením fotografie zámku v Červené Řečici.

Za laskavé zapůjčení některých půdorysů děkuji p. *Gustavu Boučkovi*, vrchnímu okres. kommissaři.

Při městě Pelhřimově hlavním pramenem historickým mně byly spisy p. gymn. ředitele *V. Petru*, po různu uveřejněné.

Při soupisu Žirovnice za nejeden pokyn děkuji d. p. *P. Ed. Šittlerovi*, faráři v Žižkově, a d. p. *P. Š. Huňáčkovi*, faráři v Žirovnici, jenž laskavě mi zapůjčil zápisky své.

Rovněž nemohu opomenouti i ochoty, již se mně dostalo od purkmistrů měst v polit. okresu, zejména ochoty p. *A. Nováka*, purkmistra v Pacově, který se zájmem veškeré práce v Pacově sledoval. Velmi mnoho doplňků na Pacovsku s odbornou znalostí snesl výborný archaeolog pan *Em. Klusáček*, c. k. berní v Pacově. Za mnoho pokynů a dobrozdání děkuji rektorovi čes. vys. škol technických p. prof. *Š. Koulovi* a docentovi čes. university p. Dr. *Boh. Matějkovi*.

Přístup k veškerým památkám kostelním zjednáán byl všade s největší ochotou od v. d. duchovenstva, které s porozuměním mne v práci mé podporovalo, zejména známý v okresu malíř a spisovatel d. p. děkan *P. Bedřich Kamaryt* v Deštné, který s obětavostí nevšední dílu tomuto platné služby prokázal. Totéž platí i o d. p. *P. A. Bednáři*, faráři v Cetorazi. Ctěnému učitelstvu celého pol. okresu jsem za mnohou a vzácnou pomoc díky povinnován. Panu říd. učiteli *Janu Kotalovi* ve Veselé děkuji za stať o vykopávkách praehistorických a historických na Pacovsku a Počátecku, p. říd. učiteli *K. Vrdlovcovi* v Lukavci děkuji za zapůjčení fotografií zámku a kostela.

Nezbytně musím poděkovati pp. Dr. *Karlu Chytilovi* a Dr. *P. Ant. Podlahovi* za laskavé prohlédnutí rukopisu po stránce odborné a i za mnohý cenný pokyn.

Za laskavé vedení korektur díky vzdávám pp. koll. prof. *V. Kurcovi*, Dr. *VI. Pechovi*, *Vojt. Prachovi* a *Fr. Vojtiškovi*.

Panu *Jos. Kořánovi*, řediteli kanceláře České Akademie císaře Františka Josefa, zvláštní budiž dík za všechnu pomoc, již mně při této první práci prokázal.

Velmi účinní při mé práci byli moji bývalí žáci z gymnasia Pelhřimovského: pp. *Jaroslav Povolný*, který mne na všech cestách provázel a nasbíraný material rovnal, bratři *Karel* a *Bohumil Fišerové*, *Hanuš Fried* a *Václav Fišer*.

Půdorysy a detaily, pokud jsem tyto sám a za přispění Karla a Bohumila Fišera nepracoval, sdělali: p. *Ed. Veselý*, rodák Pelhřimovský a absolvent vyšší průmyslové školy, který půdorys a řezy děkanského kostela v Pelhřimově vykreslil, pp. *Š. Martínek* a *Ot. Brychta*, kteří některé větší objekty a detaily kreslili. Kolorované obrazy nástěnných maleb z Žirovnice maloval pan *A. Masák*, který seškrabání těchto maleb obstaral.

Většinu fotografií na okrese provedl jsem buď za pomoci p. prof. *Jos. Buňáta*, neb sám. V městě Pelhřimově fotografoval p. *Jos. Kopriva* ml., knihkupec v Pelhřimově. Na Pacovsku provedl fotografování pan *Josef Šohaj*, obchodník s papírem, a na Kamenicku a v Žirovnici p. *B. V. Liška*, fotograf v Jindřichově Hradci. Malby nástěnné v Žirovnici fotografovány z Unie.

Na Smíchově v den sv. Josefa dne 19. března 1903.

Josef Soukup.

Boztěchov.

Sedláček, IV. 187.

Ve vsi při čísle 1. lze dosud spatřiti náspy a příkopy bývalé tvrze. Jiných známek po tvrzi není. Nejstarší známý držitel tvrze této byl r. 1395 Sudík z Boztěchova.

Božejov.

Jar. Schaller, XXV. 692. — Sedláček, IV. 180. — Trajer, XXV. 692. — Method. roč. VII. pagina 76.

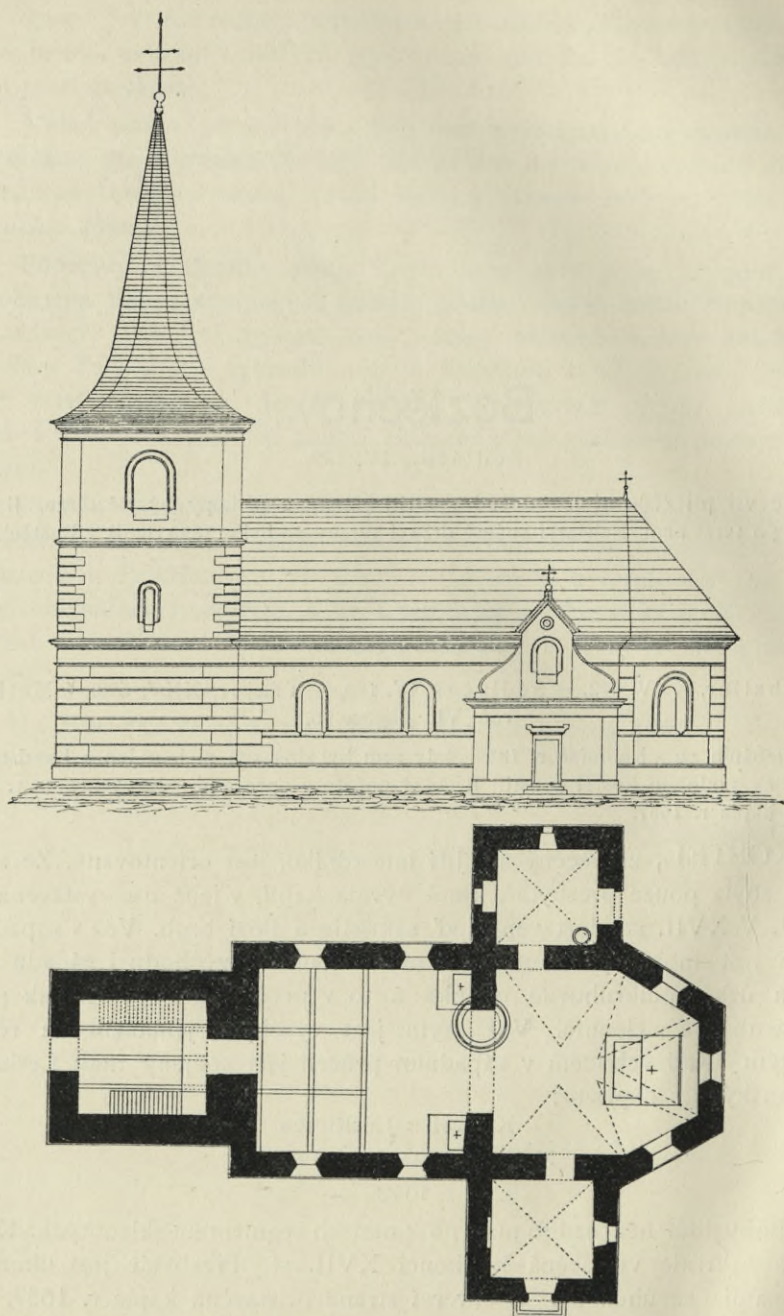
Plebánie se připomíná r. 1359, kdy sem byl dosazen plebán Jan z Landštejna. Později za podobojí kostel zpustl. R. 1634 počato s opravami, věž vystavěna r. 1642 a boční kaple r. 1657.

KOSTEL, zasvěcený sv. Jiří mučedníku, jest orientovaný. Ze staré stavby zbyla pouze presbytář, která bývala kaplí, v jejíž ose vystavěna věž opodál. V XVII. st. dostavěna loď, sakristie a Boží hrob. Věž v západním průčelí jest mohutný hranol, do něhož jsou od východu i západu prolomena úzká, půlkruhovitá okénka a to v prvém patře, v II. pak patře 4 půlkruhovitě sklenutá. Věž kryta jest vysokým jehlanem na rozích sříznutým. Nad vchodem v západním průčelí jest spojený znak Leskovců a Říčanských s nápisem:

Kristof z Leskovce
Marketa Eva Leskovcova
1642.

Boky lodi bez ozdob mají po 2 oknech segmentem sklenutých. K jihu přiléhá sakristie vystavěná ke konci XVII. st. Presbytář jest ukončena 3 stranami osmiúhelníka. K severní straně přistavěna kaple r. 1657, nyní Boží hrob. Nade dveřmi do kaple zvenčí nápis: (Viz půdorys, obr. 1.)

Joannes Christofor
B · De · LESKOVETCZ
KATHARINA
LESKOWEZIANA
De RRICZAN 1657

Obr. 1. Božejov. Nárys a půdorys kostela.

V nitřek jest jednoduchá stavba. Kobka podvěžní 3·4 *m* dl., 3·1 *m* šir. sklenuta na traversách z poslední opravy. Loď prostý obdélník, ploše krytý, 5·7 *m* dl. a 4·95 *m* šir., oblouk triumfální 2·8 *m* v rozpjetí a 0·62 *m* silný, jest půlkruhovitý. Presbytář má kopulovité klenutí s lunetami při oknech.

Do presbytáře, která jest 5·4 m dl. a 4·95 m šir., prolomena 2 okna. Sakristie a Boží hrob jsou křížově sklenuty (obr. 1.). Celý kostel byl vymalován freskami v XVII. st., byl však zabílen a jen tu a tam prorážejí obrysy svatých.

Křtitelnice, 8-boký cínový jehlan dolů obrácený, s víkem na kuličkách spočívající, má na jedné desce nápis: ECLESIAE S · GEORGY M IN BOZEGOW A · D · 1677 · DIE 17 APRILIS. Při kraji ornamentální listová ozdoba.

I. U hlavního oltáře náhrobní kámen s nápisem:

ANNO DOMINI MDCLXII
VIII IDU
OBIT ILLUSTRIS ·
ET MAGNIFICA D · D ·
CATHARINA MAR
GARETHA LASKO
WEDZIANA DE RZI
ZDAN HOD LODO
RAGWIASDIT
ORATA PRO ANIMA EIUS

II. V kobce podvěžní náhrobní kámen: Řeznický pes se sekyrou v tlapách, s nápisem:

LETA PANI 1703 DNE 27 ZNO
ZISHIL W PANI GIRZIK DUBSKY
IEHOZ TIELO LEZI V TOMTO MISSTIE
ODZAKAWA SLAWNEHO A VESALEHO
Z MRTWYCH VSTANI · NA DEN LIDMILI
MDCCLIII.

Zvony. I. Tento zvon byl přelit, a legenda jeho jest níže uvedena; š. 75 cm, v. 52 cm; kolem koruny, jakož i dole na plášti akantová pásová ozdoba, uprostřed znak a pod ním nápis:

VIVOS VODO MORTUOS PLANGO FULGURA FRANGO
IN ADVERSIS CONSTANS
ANNO DOMINI 1882 LIBERO BARONE RUDOLPHO
GEYMÜLLER PATRONO ECCLESIAE BOZHOVIANENSIS
FUSA A ME IOSEPHO DIAPOLT PRAGA

relief P. Ježíše na kříži.

IESUS · MARIA · DEFENDE NOS * A MALIGNIS TEMPESTATI-
BIS * AMEN A D · 1665 * FUSA · A ME BARTHOLOMEO *
NACHSTAL IGLAVITA * DEO MAJIMA * S · S · MART · BU *
GEORGIO ET FLORIANO DVATA * AB ILLO ET MAGNIFICO
DD · IOHANNI CHRISTOPHERO * BARONE DE LASKOWATZ *
ET · ADOR · IV · DE · DD CATHARINA * BARBARA DE WIT-
MILA ALVS * A · VA · FIDELI B · A · *

II. š. 86 cm, v. 65 cm, úplně hladký, kol koruny nápis minuskulí gotickou ve třech řádkách: 1. leſa božyho m^occcc^oxxxiiii fenfo zuon lyf geſt ke rzy a dhwale bozy a swatemu 2. mawryncy a k pozrywoſty panu Janouy a vsy obrzy myſteckyha bozyew 3. wa

III. š. 86 cm, v. 65 cm, relief sv. Václava, kolem koruny nápis minuskulí: 1. hoc opus confiatum eſt per magiſtrum Thomam anno do-
mini mileſimo cccc nonageſimo ſeptimo

IV. š. 20 cm, v. 15 cm, kolem koruny pásová ozdoba složená z kulatých znaků a pod ní nápis:

S · GRÆGORI : O : P : N
VINCHIZ STÄFFEL MÄYR
GOSS MICH IN IGLÄV ·
1823.

V. š. 30 cm, v. 22 cm, u koruny nápis minuskulí: myloſt pane bože naſſ.

Na hlavním oltáři obraz sv. Jiří, malovaný jindřichohradeckým malířem *Fr. Holečkem* r. 1856.

HŘBITOVNÍ KAPLE.

Zasvěcena sv. Anně a vystavěna r. 1686. Jest to budova čtyřboká čtverečná, rozdělená 4 lesenami na 3 pole, které končí v římsě. V bocích totéž rozčlenění a 2 segmentová okna. Kryt jest šindelový a jest to čtyřboký jehlan se zděnou lucernou a cibulovitou bání. Vchod rustikovaný, v půlkruh sklenutý s rustikovanými lesenami, na nichž oblamované kladi s římsou, nad níž znak Voračických a legenda:

UROZHNÝ
PÄN PÄN
KÄRÄL WÖRÄ
QZIQKY Z PÄBIE
NÍDZ NÄ STÄRÄM HÄDÄ
BÖZÄDÖW Ä QRVÄTIÄRÄBÄQÄ 1686

UROZHNÄ
PÄM PÄM
ÄNNÄ MÄR
GÄRÄTHÄ VÖ
RÄQZIQKÄ
W RZÄSO
WIDZ Ä NÄ
MITRÖVIQIQÄ
1686

Vnitřek prostý, v rozích leseny nesoucí římsu. Strop rákosovaný do jehlanu. V kapli visí obraz sv. Josefa, již valně sešlý, ale dobré práce ze sklonku XVII. stol. ve výborně řezaném rámu z přebohatých rozvilin. Dříve byl ve farním kostele. U dveří stojí hranol dřevěný, železem kovaný a na křížení pětistými růžicemi zdobený, se značkou M · Z · 1724; jest to pokladna kaple.

U zámecké zahrady BOŽÍ MUKA. Čtyřboký podval a na něm 3 m vysoký hranol čtyřboký s kapličkou. Dole na podvalu nápis:

A · M · D · O
 L · 1662
 20 OCTOB
 POSTAWENÝ
 TYTO BOZY
 MĀVKI NĀKLĀ
 DĀM WĀQLĀ
 WĀ STĀROPRA
 SKĀHO.

Druhá BOŽÍ MUKA za Božejovem na cestě do Kamenice, podobná předešlým, hranol však má římsu, na níž jest Pietà hrubé práce ze žuly. Na podvalu nápis švabachem na všech 4 stranách:

I. (strana východní)

Smrt Prze
 těžkau z mrt
 wych wstani
 pať dogdeš
 S. ilobaní.

II. (strana severní)

Kozvaž ge
 ho Bizcowani
 Tez Trním Koru-
 newani Do
 rotou Spolu
 S manželkau
 Swau z Nākladu
 Gegiho

III. (strana jižní)

Kto v tom mi
 stie pokleknau
 ce klaney
 se mu myšly
 z srdce

IV. (strana západní)

Stüg pocerstny byl tě Pán Dvüg
 který dal za tě život svüg.
 Pāvel Blecha s Dorotou spolu
 manželkau Swou 1670.

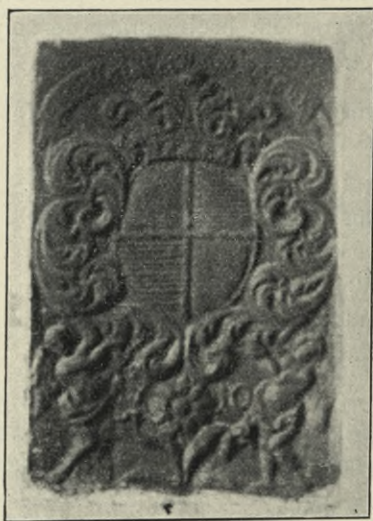
V poli u Božejova kámen řečený »Adámek« na památku selského vzbouření, kdy správce Adámek byl lidem vidlemi a cepy utlučen a paní jeho vidouc, jak lid na muže se řtí, s okna křičela: »Adámku, utíkej!« Na kameni nápis gotickou minuskulí psaný:
 Tetħa 15(79?) ten den pzed hromnicemi zahymul geř tuto Āakub Mikolin
 z Božejova od žradnyħ sedlaku pā buch ec . . .

Zámek Božejov.

Kde stojí nynější ZÁMEK býval hrad, ne však v tom rozsahu, jako zámek nynější. Nebyloť křídla severního a jižního. Nasvědčuje tomu rustika sgrafitovaná v obou zbývajících křídlech, kdežto u druhých dvou jí není. Tato křídla byla na počátku XVII. stol. vystavěna, takže nyní vykazuje zámek v půdorysu obdélník se všech stran uzavřený. Na

zahradě jsou slabě patrný příkopy, které kolem celého hradu běžely a z rybníku nad hradem vodou nadýmati se mohly.

Nejstaršími držiteli byli Tluskové z Vokova a drželi hrad tento, střídavě v různých liniích až do r. 1505. Kol r. 1550 koupili zboží božejovské Leskovci. Ti ihned dali se do stavby a skoro celý hrad přestavěli tak jak to jinde činili. Přízemní místnosti, sklenuté křížově, mají mohutné zdivo. Sklepy jsou valeně sklenuty ze štětovaného kamene. Byla zde též velká tabulnice v traktu severním. Celý zámek opatřili Leskovci sgrafitovanou rustikou. V rodě tomto ostal zámek do r. 1630, kdy poslední Leskovec

Obr. 2. a 3. Božejov. Železné desky.

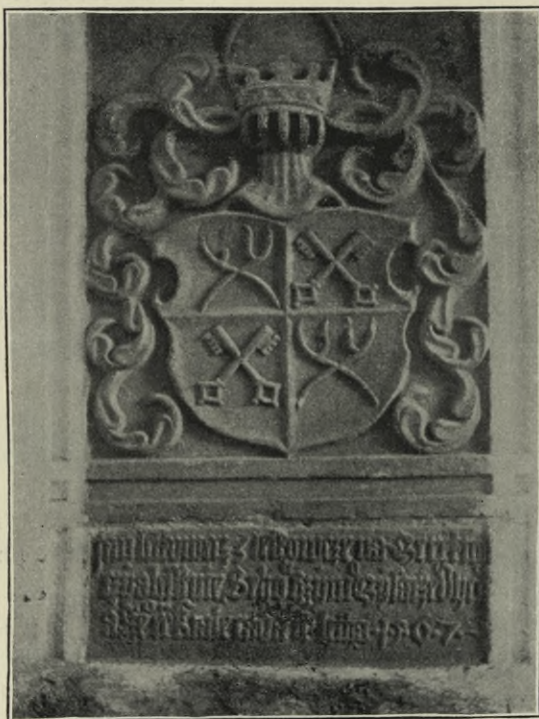
erb svůj praemonstrátům želivským odkázal. Po Leskovcích nastoupili v držení Voračičtí z Paběnic. Od nich pochází úprava zámku a dostavění druhých dvou traktů.

Zámek jest jednopatrová budova bez výzdoby. Nad vraty v průčelí jest trojhranný štít. V traktu severním jest v prvním patře sýpka dřívější tabulnice. Empirová malba zdobí tento sešlý sál a zbytky pěkně komponovaných empirových kamen válí se v koutě. V průjezdu zazděny jsou, železné lité desky, snad z kamen pocházející. Na jedné z nich znak Voračických, držený dvěma andílky a s letopočtem dole umístěným 1710. (Obr. 2.) Vedle ní jsou úzké desky, jež představují Adama a Evu. Na čtvrté desce zobrazen zápas dvou žoldněřů, z nichž jeden kopí a meč v ruce drží a druhý krátký meč a štít.

Na páté lité desce jest zápas tří žoldněřů, z nichž jeden na zemi leží a druhý jej kopím a mečem dobývá (obr. 3.). Třetí pak šavlí na oba útočí.

Proti těmto deskám zasazen jest náhrobek Leskoců v pískovci tesaný. Má nejvyšší veliký znak Leskoců s fanfrňochy a pod ním nápis minuskulí gotickou:

Jan Leskometz z Leskowce na Czerckowy (Obr. 4.)
 cny a Leskowie Jeho' rym^o cysarze Mher
 ske^o sfi Krale rada ai letka 1·5·6·7.

Obr. 4. Božejov. Náhrobek Leskoců.

Březina.

Sedláček, IV. 345.

Dnešní ZÁMEK, o dvou frontách do pravého úhlu stavěný a vřnedávno minulých letech celý přestavěný, byl na starých základech tvrže založen. Tvrz tato byla r. 1574 Václavem Houskou ze Zahrádky postavena.

V zámku v traktu jižním jest kaple domácí, zasvěcená čtrnácti sv. pomocníkům.

Buková.

Sommer, X. 97. — Sedláček, IV. 317. — Trajer, XXV. 702.

Bývalá tvrz přestavěna na hospodářská stavení. Náležela Leskocům a r. 1679 koupil ji hrabě Ferd. Leop. Martinic.

(Dolní Cerekvice.) **Dolní Cerekev.** (Teuto-Cerekvicium.)

(Německá Cerekvice.)

Trajer XXV. 713. — Sommer, X. 159. — Schaller, XIV. 83. — Matrika z r. 1639.

Kostel byl dle pověsti pražským biskupem Peregrinem 1224 založen a osada byla německými kolonisty osazena. Jako farní připomíná se r. 1384. R. 1642 residenční farář. Na konci 30leté války komendátní Nového Rychnova, r. 1709 fara restaurována; kostel vyhořel r. 1763 a 1765. R. 1723 byl od základu vystavěn a r. 1794 celý zrestaurován. — Kolem kostela byl hřbitov.

Obr. 5. Cerekev Dolní. Věž kostelní.

KOSTEL zasvěcený sv. Máří Majdaleně jest orientován. Ze staré stavby nezbylo nic, než věž ze století XVI. (Obr. 5.)

Zevně jest kostel bez ozdob. Věž o 4 patrech s původním portálem z druhé polovice XVI. st., v polokruh zaklenutým (obr. 5.). V patrech věže okénka střilnovitá a v podřímsí velké okno (obr. 5.), goticky sklenuté. Na západ, na sever okno obdélníkové, pruty křížem položenými zdobené; ke straně jižní obdélníkové okno segmentem sklenuté s přiostrěnými rohy, na straně východní goticky sklenuté okno s dvojnosem. Věž má trnož. Kobkou podvěžní, která má tvar obdélníka 3·15 *m* dlouhého, 3·05 *m* širokého a tloušťku zdi 1·8 *m* a jest valeně sklenuta, vchází se do lodi vchodem pravoúhlým.

Lod' jest ploše kryta s příční lodí. Prostá lod' jen lesenami ozdobena, presbytář pak pravoúhlá souměrně 5 lesenami okrášlena. V lodi hlavní po 3 oknech segmentem sklenutých a v transeptu po dvou. Presbytář rovněž osvětlena 2 okny v zadní straně. Příční lod' oddělena od hlavní půlkruhovým obloukem. Vnitřek příční lodi jest vyzdoben lesenami, končícími ve hlavní římsce dosti vyložené, na nichž půlkruhové pásy spočívají (obr. 6.). V levo od presbytáře sakristie s oratoří a v pravo Boží hrob s oratoří.

Do sakristie i do Božího hrobu vedou elliptická okna. Délka celého kostela i s presbytářím 23·2 m, šířka 7·1 m. Délka příčné lodi 13·6 m a 6·7 m šířka.

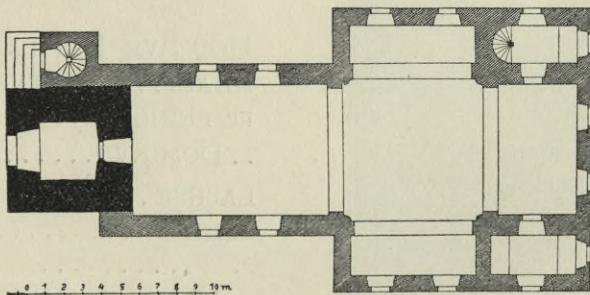
1. Oltáře 3 nové. 2 v transeptu z XVIII. st., nevynikají ani architekturou, ani řezbou soch.

2. 4 páry barokních svícňů cínových prosté formy.

3. Kropenka v předsíni z XVI. st. Prostý osmiboký hranol na osmibokém komolém jehlanci, výšky 90 cm, šířky 40 cm, z původní stavby zachovaná.

4. Hlavní oltář sv. Maří Majdaleny dle náčrtků *B. Vachsmanna* od řezbáře *Mráze* v Praze. Obraz přenesen z arcibiskupské kaple v Březanech. Původní oltář byl barokní, jeho obraz chová architekt Rokos na Kladně.

5. Křtitelnice barokní postavená na železných nohách na kamenném podstavci. Nohy nepochybně jsou ze starého železného svícníku. Přední noha má uprostřed malou okrasu, které odpovídá na křtitelnici malá hlava

Obr. 6. Cerekev Dolní. Půdorys kostela.

s dvoukřídlým andělkem, jichž bylo 6 kolein. Na víku a na spodní části 3 lví hlavy s kruhy v tlamě; hořejšek jest nový, dřevěný. Na spodní části víka mezi předními 2 lvy jest větší hlava andělíčka s křídly (obr. 7.).

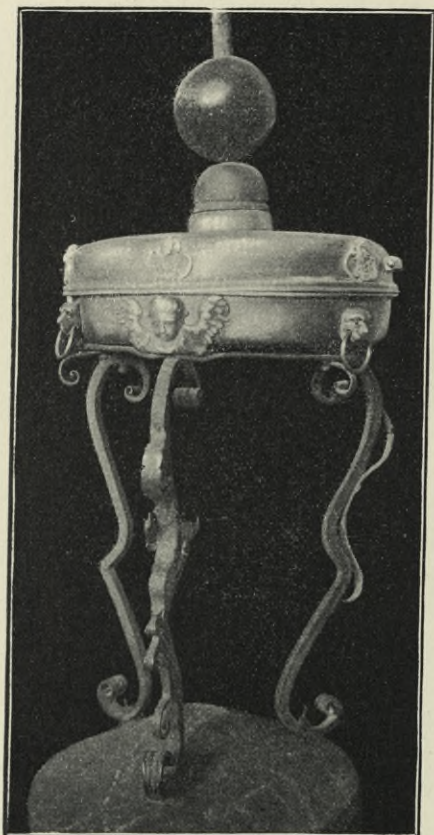
Na víku jest tento nápis:

- : TATO KRZTITELNICE : BILA : LITA : OD : FRANCE :
 ·: HANTSH : KONWARZE : IGLAWSKEHO : PRZI : CZASV :·
 ·: PANA PATERA : FRANCE : STRZIBSKÝ : FARARZE : DOLNO :·
 ·: CEREWICKEHO : ROKV : 1740 : DNE : 3 : JVNy

V podlaze kostelní jest uloženo několik epitafů s nápisy:

I. SISTITE
 HIC REGVIESCIT IN SVAVI
RE DEMPTORIS IPSA
 BONITAS
 PERILLVSTRIS GENE
 ROSA AC PIA DOMINA ANNA
 ... A TALACZKIANA NATA

....BIACZKIANA DE
 ... IKA IN MIRESSHOV OBIIT
 16 NOVEMBRIS ANNO
 1731 ÆTATIS SUAE 30

Obr. 7. Cerekev Dolní. Křtitelnice.

II. VIX ORBĪ ATA... OBIIT
 IN DEO..... PRIMISI
 VIDELICET
 MAXIMILIANA NEPO
 MUC NATA TALACZKIANA DE
 JIESTIETTICZ ÆTATIS SVÆ
 XXI DIERUM

III. SISTE
 QVI TRANSIS
 EN
 HOC SVB LAPIDE SEPVLC
 HRALI.....LATVS QVIESC
 IT PERILLVS.T.RIS AC SE
 ..DOMINVS.....
 LASNSE.....JĪE
 STIETICZ.....

 ... T DIE 7. JANUAR 1712.
 REQVIESCAT IN PACE

Zvony.

I. š. 65 cm, v. 52 cm, kolem ko-
 runy nápis:

FUDIT - ME - IOANN - GEORG.
 KÜHNER - PRAGAE 1775.

Pod tímto nápisem hlavičky an-
 dílků v oblacích se vznášející jsou
 složeny v pásovou ozdobu; uprostřed relief sv. Floriana a na druhé straně
 zvonu uprostřed relief dvou svatých v oděvu římských rytířů, již drží v pravé
 ruce meč, v levé ruce palmu.

II. š. 28 cm, v. 22 cm, u koruny: GOSS MICH IOANN SHEISEL
 ZNAIM 1780. Relief P. Marie, P. Ježíše a sv. Josefa.

III. š. 48 cm, v. 38 cm, u koruny: ULIT-OD-JOS.-HILZERA
 V JIHLAVĚ,

na plášti dole: TISICILETEHO JUBILEA KŘESTANSTVI V ČECHÁCH
 CYRILL: 1863; relief P. Ježíše a sv. Václava; u koruny a dole na plášti
 jest ve dvou pasech akantová ozdoba.

IV. š. 60 *cm*, v. 48 *cm*, kolem koruny: ULITI-OD-JOS.-HILZERA-V-JIHLAVĚ;

dole na plášti: TISICILETEHO JUBILEA KŘESTANSTVI V ČECHÁCH
METHODĚJ R: 1863 relief P. Ježíše a sv. Floriana.

SOCHA SV. JANA NEPOMUCKÉHO, v žule tesaná, stojící na sloupu s podstavcem a hlavicí, jest práce dovedná. (Obr. 8.)

Na přední straně čte se nápis:

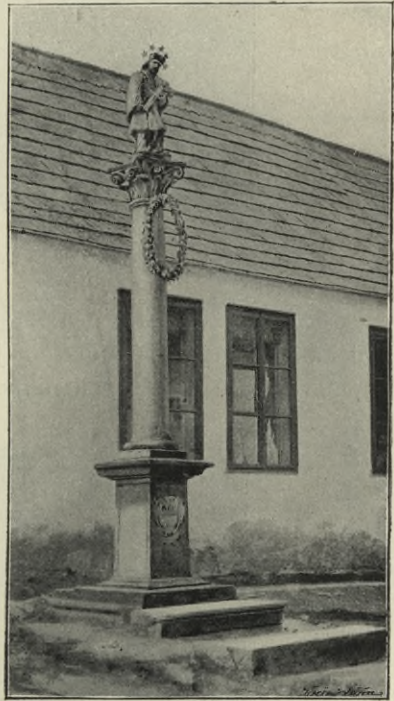
AND
REAS
PROCH
ASKA

Na zadní straně:

K W
IECI CTI
A SLAVIE
BOZI A : S :
IANV NE
POMVC
KÉMV

Na straně západní, na obvodě města stojí dosud městská brána se dvěma fortnamei, stavba to ze XVII. st. Brána tato též sluje Solná, protože se tudy šel ze Solné komory do Čech vozívala a zde se z ní clo vybíralo. Zajímavá jsou stavení od brány k městu, která schodovitě do náměstí ustupují tak, aby jedním oknem do náměstí bylo viděti (obr. 9.).

Bývala zde též tvrz, však nemožno zjistiti, kde stávala. Ve XIV. st. držel ji Rynart z Cerekvice a r. 1379 seděl zde nápravník Heřman.

Obr. 8. Cerekev Dolní. Socha sv. Jana Nep.

Cerekev Horní, též Dobešova i Leskovcova.

Sommer, X. 1626. — Trajer, XXV. 701. — Schaller, XIV. 89 — Sedláček IV. 314.

Kostel se připomíná již r. 1384, jakožto farní. R. 1567 byl od Leskovců opravován a přestavován. Další přestavby r. 1631, 1763, 1786, 1814 a 1821 po ohni.

KOSTEL zasvěcený Zvěstování P. Marie jest orientovaný, z lomo-
vého kamene stavěný, prostičký, bez ozdob vnějších.

Obr. 9. Cerekev Dolní. Solná brána.

Lod' jest obdélná a má v západním průčelí předsíňku. Čtyřboká věž přiléhá k západnímu průčelí a jest v podřímsí osvětlena čtyřmi obdélnými a půlkruhovitě sklenutými okny. Kryta helmicí kopulovitou (obr. 10.). Se

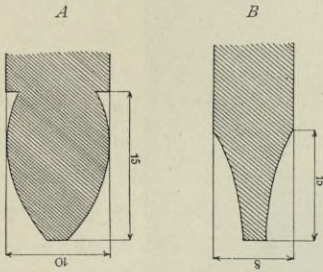
Obr. 10. Cerekev Horní. Kostel.

strany severní vchod do lodi s pozdně gotickým ostěním v žule tesaným. Podobné ostění je i při vchodu se strany jižní.

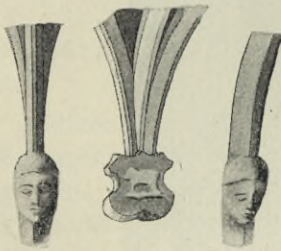
Presbytář opřena jest čtyřmi opěracími pilíři bez ústupku, jen v půli římsou přepásanými. Jsou kryty šikmou kamennou deskou se žlábkem

vespod. S jižní strany přiléhá kostel k zámku, odkud se chodilo na oratoř, která nad sakristií za Leskovců byla vystavěna.

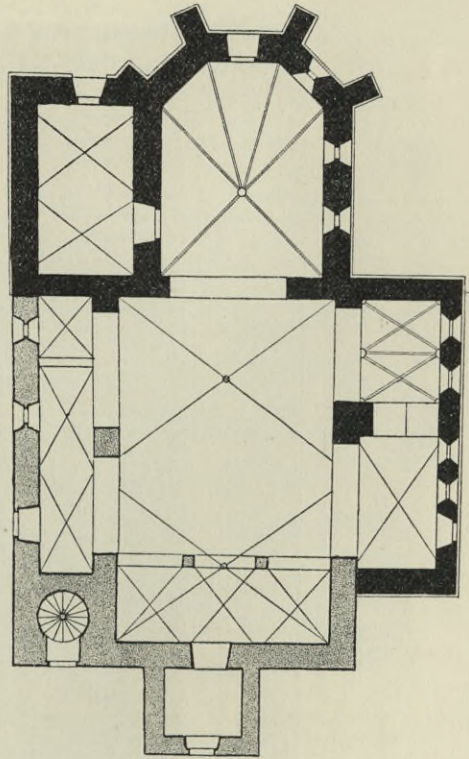
Vnitřek kostela jest trojlodní. Z původní stavby (za Tobiáše z Bechyně) zachovalo se pole klenbové v lodi jižní a presbytář. Jest šestidílné, 4·08 *m* dl., 3·15 *m* šir. Žebroví protáhlého profilu (obr. 11.) usazeno jest na konsolích a to v koutech ve způsobě hlav lidských, kdežto v bocích mají tvar štítkův, na nichž jsou zvířata v reliefu vysekána (obr. 12.). Žebra sbíhají

Obr. 11. Cerekev Horní. Profil žeber.
A v presbytáři; B v jižní lodi.

Obr. 12. Cerekev Horní. Konsoly.

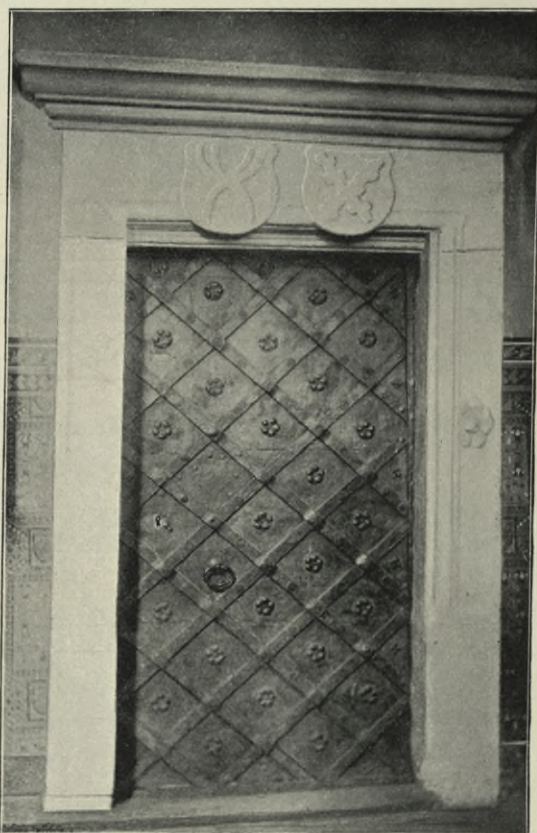
Obr. 13. Cerekev Horní. Půdorys kostela.

se ve hladkém svorníku (obr. 13., obraz půdorysu). Severní loď a druhá část lodi jižní jsou křížově sklenuty bez žebrování kamenných, pouze maltovaných. Tato žebra sbíhají se v malých, hladkých svornících. Do boční lodi severní prolomena 3 a do jižní 4 okna. Loď hlavní, 13·7 *m* dl. a 9·7 *m* šir., jest podobně sklenuta, jako boční, oddělena jest od presbytáře půlkruhovým vítězným obloukem, 4·6 *m* v rozpjetí a 0·85 *m* silným. V jižní lodi gotické pole odděleno od druhého lomeným pasem na čtyřbokém pilíři spočívajícím.

Presbytář, 8·42 *m* dl. a 6·43 *m* š. ukončena jest třemi stranami osmiúhelníka, která k obdélnému klenbovému poli přiléhají. Šestero žebrování

podobného profilu jako v lodi jižní, sbíhá se ve hladkém svorníku. Po evangelijní straně jest do sakristie pravoúhlý vchod, který byl za Leskovců pořízen. Jest renaissanční ze žuly tesaný s vodorovným nadpražím, na němž sdružené znaky Leskovců a Ronoviců vysekány (obr. 14.).

Sakristie jest křížem sklenuta. Nad vchodem do sakristie nalézá se okno do oratoře, které má nad- i podokenní římsu i celé ostění renaissančních profilů.

Obr. 14. Cerekev Horní. Vchod do sakristie.

Hlavní oltář jest barokní se spirálovitými sloupy a pilastry, které nesou kladí a bohatě vyloženou římsu, na níž sedí nástavek štítovitý se soškou Boha Otce. V levo socha sv. Josefa a v pravo sv. Jáchyma. Figurální řezby, vesměs dobré práce.

Na oltáři šest párů v mosazi kroužených svícňů z konce XVI. st.

Monstrance, nohy ovální anthemii zdobené, má nodus vásovitý, kroužený, nad nímž se nalézá rozvilina. Melchisedech sedí v kartušovém rámci, jež drží andělé. Za tímto svatozář. Nad Melchisedechem Bůh Otec a holubice na vrcholu kříže s křídly rozpjatými. Počátek XIX. stol. (obr. 15.).

Kalich, 16 cm vys., rokokový, stříbrný, pěkných tvarů, z XVIII. stol.

Pacifikál ze stříbra, tepaná a křišťály vyložená práce. Má nohu čtverečnou se seříznutými hranami, lupenovým ornamentem zdobenou. Na kříži Kristus ve stříbře litý, dovedné modellace z konce XVIII. stol.

Ornát, ruční vyšívání pestrobarevným hedvábím. Květy jsou naturalisticky podány. XVIII. stol. (obr. 15.).

Kazatelna z r. 1756 má na poprsí relief rozsévače, pak relief Dobrého pastýře a na krytu znaky sv. evangelistů.

Postranní oltáře sv. Anny a sv. Trojice jsou sloupové architektury s oblamovaným kladím; římsové mají vyložené a architektura jest hojně rozvilinami zdobena a páskovým ornamentem propletena; XVIII. stol.

V jižní lodi oltář sv. Jana Nepomuckého má uprostřed obraz téhož světce, velmi slušného provedení z r. 1783.

Dva páry barokních svícňů.

Dva páry svícňů empírových.

V podlaze chrámové leží náhrobní kameny, vesměs v žule tesané z nichž mnohé jsou nečitelné a mnohé nedostupné.

Obr. 15. Cerekev Horní. Ornát a monstrance.

I.

Letha Bozho m v x i w
e čtyrtek poswathym
Girzy Asnula gest ur
ozena pani Anna zwest . . .
e manzielka pana Krystofa
Leskowce a tuto pochowana gest.

II.

Anno dom . m^o cccc tertio obiit dno
maria uxor
dñi arnesti de leskowecz
et hic sepulta est.

III. Jest skoro nečitelný až na slova:

Anna elizabetĥa.

IV.

ANNO DOMINI 1633 DIE 2.
OKTOBRIS OBIIT . GENEROSUS
AC NOBILIS ADOLESCENS
JOHANNES JAKOBUS GVACZINI
CUJUS AMIMA REQUIESCAT IN
PACE.

V.

..... MIESICE
.... V PANV SLOVUTNI A OPATRNI PAN
MATIEG RVNA MIESTIS HORNI
CEREQUE DOBRZE ZASLAUZILI
PRIMAS 18 TÉHOZ MIESICE
ZDE POCHOWAN BUCH RACZ
GEMU DAT LEHKE ODPOCZINUTI
A STIASNE Z MRTWICH
WSTANIE K ZIWOTU
WIECZNEMU AMEN.

Zvony.

I. Krištof, 85 *cm* šir., 69 *cm* vys.

Nejvýš znak zvonaře a pod ním nápis: Johann Albert Perner in Budweis.

Na plášti jest nápis: OHEŇ mne zmořil dne 6ho to mage 1821. Oheň mne zvelebil 1824.

Na obrubě akantové ozdoby pásové.

II. Karel, šir. 68 *cm*, vys. 52 *cm*.

Kol koruny dva akantové pásy a nápis: LITÝ OD JOS. HILZERA V JIHLAVĚ R. 1859.

Uprostřed relief sv. Karla a Krista na kříži a nápis: ZWELEBEN SEM BYL L. P. 1859 ZA ČASU PANOVÁNÍ JEHO VÝSOSTI KARLA KNÍŽETE Z HOHENZOLLERNU SIGMARINGEN.

Při obrubě jest akantová ozdoba lemová.

III. Antonín, š. 55 *cm*, vys. 40 *cm*.

Kol koruny listová ozdoba a nápis: LITÝ OD JOS. HILZERA W JIHLAVĚ R. 1859.

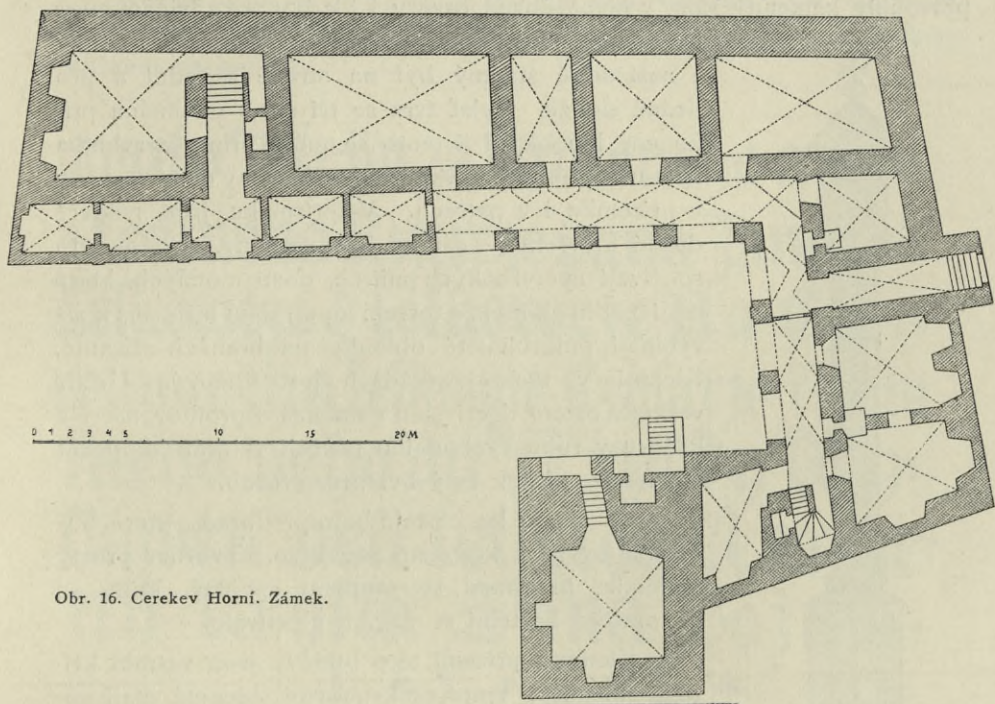
Na plášti relief sv. Antonína Paduanského a Krista na kříži; pak nápis:

OBNOVEN SEM BYL L. P. 1859,
ZA CASV SPRAWOWÁNÍ OSADY
FARAZEM ANTONÍEM.

HŘBITOVNÍ KOSTEL SV. JANA KŘTITELE.

Kostel tento, jak se dle stavby zdá, vznikl na sklonku XV. století za Leskoců. Během let spustl a byl obnoven arcibiskupem Františkem Küenburgem. R. 1821 shořel a byl s ponecháním starého zdiva znovu dostavěn.

Jest prostý s osou na severovýchod. Od jihu vchod pravoúhlý, profilace pozdně gotické. Má dva přeložené pruty a dva žlábký a jest v žule tesaný.

Obr. 16. Cerekev Horní. Zámek.

Hlavní vchod od severozápadu nese nad pravoúhlým ostěním znak arcibiskupa Küenburga v žule tesaný, správně koncipovaný a jemně provedený. Pod ním vytesána jsou násl. písmena Fe. C. DA. K. A. F. P. S. R. P.

Vnitřek jest ploše krytý.

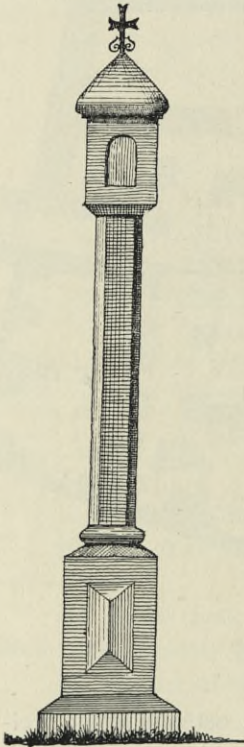
Na hlavním oltáři obraz sv. Jana Křtitele, dobré práce a provedení z r. 1814.

ZÁMEK nynější býval tvrzí, která patřivala Dobšovi z Bechyně, po němž se Cerekev též Dobšova zvala. Tvrz tato byla důmyslně položena při kraji rybníka, by příkopy její se mohly vodou napouštět. Ve XIV. století náležela Cerekev Vlastislavicům. V té době založen i kostel kamenný.

Na počátku XV. století drželi tvrz Leskocové. Prvý držitel z tohoto rodu byl Jan Leskovec r. 1411. Na konci XV. století obnovil Albrecht z Leskovce kostel. V tu dobu došla tvrz rozsáhlého rozšíření, kdy znovu upravena a za Šebestiana z Leskovce v XVII. stol. zcela přestavěna

a arkadami opatřena. Za pozdějšího majitele Frant. Ferdinanda hr. Künburga, arcibiskupa pražského, zámek zcela obnoven a v nynější stav uveden.

Dnešní zámek má tvar podkovovitý (obr. 16.) o jižním kratším křídle. Jest o dvou patrech, lesenami zdobený, vnějšku prostého, jen při straně východní ze středu fronty výstupek na způsob věže. Jeho hlavní vchod jest půlkruhovitě sklenutý a kamennou rustikou obložený. Kolem běží pravoúhlý kamenný rám, v němž dosud otvory i kladky pro zdvihací most lze spatřiti. Tento most sloužil pouze pro pěší. Druhý v naší době stržený byl na straně západní a pro jízdné sloužil. Bylať tvrz se tří stran obehnána příkopem hlubokým a tento se mohl přímo z rybníka vodou napouštěti. Uvnitř nádvoří patrný dosud arkády v přízemku i v patrech. V přízemku jsou některé dosud otevřeny — ostatní jsou zazděny. Arkády tyto spočívají na čtyřbokých pilířích, dosti mocných, které mají patku plintem a torrem opatřenou a římsu, z níž vybíhají půlkruhové oblouky na hranách sříznuté. Klenutí v těchto arkádách jest křížové. Uvnitř veškera ostění dveří jsou kamenná a profilovaná. Na kvádru v rohu východního průčelí vytesán letopočet 1734, kdy zámek celý byl přestavován.

Obr. 17. Cerekev Horní.
Boží muka u Bukové.

Na západ ke kostelu bylo předhradí, které budovami svými s kostelem souviselo. Tvořiloť prostý obdélník, hradbami se zámkem spojený, kudy se do oratoře kostelní ze zámku chodívalo.

Klenby v přízemí této budovy jsou vesměs křížově sklenuty; vrata půlkruhovitě sklenutá mají gotisující profilaci, ostění jest ze žuly tesané.

Na náměstí stojí SOCHA SV. JANA NEP. na čtyřbokém podstavci akantem vyzdobeném, v hranol prostý přecházejícím. Jest v žule tesaná, slabá práce. Do podstavce zatknuta lucerna, v podobě šesticípé hvězdy. Mezi cípy výborně v železe tepaný listový ornament. Na straně ke kostelu jest na podstavci násl. nápis:

VIVO
IOANNI SACRÆ
IGNORANTIAE · MAGISTRO
SACRAVIT
PECATOR MAXIMUS

Na straně druhé LETA PANIE 1717.

Na konci města, při silnici do Pelhřimova, stojí BOŽÍ MUKA na čtyřbokém podstavci. Jest to menší čtyřboký hranol, na němž umístěn štíhlý, 2 m vysoký pilíř čtyřboký na hranách sříznutý. Tento nese římsu, na níž Nejsvětější Trojice umístěna. Jest slabé práce, v žule tesána a představuje Boha Otce sedícího a v rukou Krista na kříži rozpjatého; pod nimi holubice. XVII. stol.

As deset minut od města týmže směrem jsou podobná BOŽÍ MUKA jako předešlá, avšak nemají sousoší, jen kapličku čtyřbokou se stříškou a křížkem na vrcholu.

Tento Mlejn za Urozeneho a Sta-
-teczneho Rytirze pana Jana :-
Leskowce z Leskowce Na Cze :-
rekwiczij a Leskowie-Czysarze Rzym
skeho geho mi^o ie raddy Wy:
stawen gest letba od Uaroze:
nij Krysta Syna Bozicho-
) - 5 - 5 - 8 -

Obr. 18. Cerekev Horní. Nápis na mlýně.

U Bukové směrem k Pelhřimovu opět taková MUKA, avšak tu nasazena kaplička na vydaté římsě. Oboje z konce XVII. stol. (obr. 17.).

Pod zámkem na mlýně zazděna žulová deska, v níž tesán majuskulí a minuskulí gotickou následující nápis:

Tento Mlejn za Urozeneho a Sta
-teczneho Rytirze pana Jana :-
Leskowce z Leskowce Na Cze :-
rekwiczij a Leskowie-Czysarze Rzym
skeho geho mi^o ie raddy Wy:
stawen gest letba ud Uaroze:
nij Krysta Syna Bozicho-

1-5-5-8-

(Obr. 18.)

Cerekev Nová.

Trajer, V. 696. — Schaller, XVI. 63. — Sommer, X. 178. — Lib. Memor. z XVIII. st.

Fara se připomíná již r. 1384.

Ze stavby starého kostela zbyla pouze věž, která dnes stojí za presbytářím na západ.

Obr. 19. Cerekev Nová. Farní kostel.

Kostel byl v nynějším slohu vystavěn r. 1750—1760 hrabětem Voračickým z Paběnic a po jeho úmrtí od dcery Antonie Terezie dostavěn.

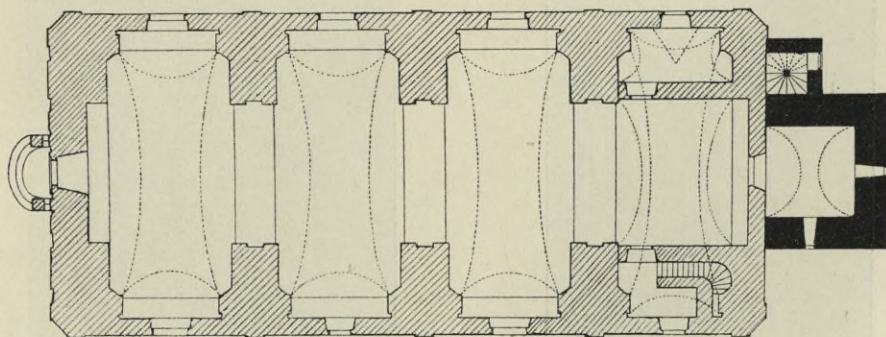
Jest neorientován, mohutný, značné výšky, dominující širému okolí a zasvěcen sv. Tomáši z Kantuarie.

Složité portál, rozčleněný čtyřmi pilastry s pseudokorinthickými hlavicemi, rozděluje průčelí na 3 pole.

Hlavní vchod vyzdoben jest pilastry s jonickými hlavicemi, které nesou balkon se dvěma žulovými sloupy o neforemných hlavicích.

Tyto sloupy spočívají na vyduťých podstavcích. V postranních polích slepé vchody bohatě orámované z oblamovaného kladí a nad těmito ve 2 patrech slepá okna. Do balkonu ústí velké okno, přes 2 patra jdoucí (obr. 19).

Po stranách mušlovité výklenky se sochami dvou svatých ze žuly tesaných, dobré práce. Pilastry jsou prodlouženy až ke štítu a nesou vyložené kladí, které po stranách eliptickými římsami jest vyzdobeno. Střed ozdoben jest štítem rozčleněným 3 sdruženými pilastry s oblamovaným kladím. Uprostřed výklenek se sochou sv. Tomáše z Kantuarie ze žuly tesanou, práce dovedné. Po stranách štítu sochy Ježíše Krista a P. Marie, Boky lodi jsou oživeny 5 lesénami, které mají podstavec a hlavici ploše naznačenou a nesou dobře rozčleněnou římsu. V bocích lodi jsou 4 okna segmentová a nad nimi okénka kruhová na způsob gotického čtyřlístu.

Obr. 20. Cerekev Nová. Půdorys kostela.

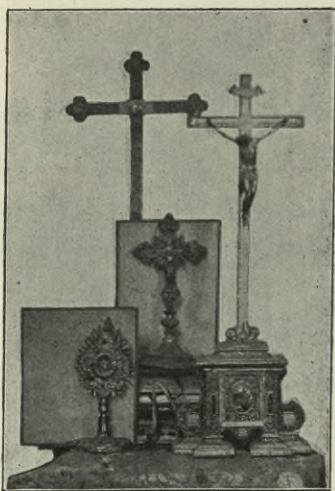
Věž má 3 patra různé velikosti. Orámována jest římsou nad hodinami segmentovitě vypjatou. Věž kryta jest měděným plechem; tvar má čtyřbokého jehlanu v dolejších částech vyduťého a v $\frac{1}{3}$ římsou přerušěného. Se strany levé přiléhá ke kostelu sakristie. Na východ při hlavním průčelí stojí 2 žulové sloupy 4 m od rohů vzdálené a přes 6 m vysoké na podstavci, z nichž jeden nese sochu nějakého svatého, druhý jest na způsob Božích muk upraven a má následující nápis dole na podstavci:

QVI PASSVS
ES PRO NOBIS
JESV CHRISTE
MISERERE
NOBIS
HANS JACOB OTA
V.... TROMPEER.

Na římsě kapličky letopočet 1662 se štítkem.

Vnitřek. Hlavní loď jest obdélník 26·35 *m* dlouhý, 15·7 *m* šir., o třech klenbových polích na mocných pilastrech sdružených s korinthickými hlavicemi s pásy, do nichž česká klenba zaklenuta. Tyto sdružené pilastry byly pro nepoměrnou výšku a silné rozpjetí klenbové sesřleny pilíři a pásy podklenuty plochým lomeným obloukem. Toto sesřlení lodi pilíři vytvořilo jakýsi druh kaplí. Hudební kůr při hlavním vchodu postaven později a spočívá na čtyřech oblých sloupech, do nichž jsou pásy a česká klenba zapuštěny.

Presbytář, 7·1 *m* dl., 8 *m* šir., pravoúhlá, má po stranách oratoře. Za hlavním oltářem kobka podvěžní. Věž přiléhá za oltářem ku presby-

Obr. 21. Cerekev Nová. Pacifikál a kříž.

Obr. 22. Cerekev Nová. P. Maria.

táři. Má valenou klenbu se střílnovitými okénky a jest nejstarší částí stavby a dle mohutnosti zdi soudě, snad ze XIII. stol. Kobka podvěžní jest 4·9 *m* šir., 4·8 *m* dl. Ve zdi jest 1·75 *m* silná. (Obr. půdorysu 20.)

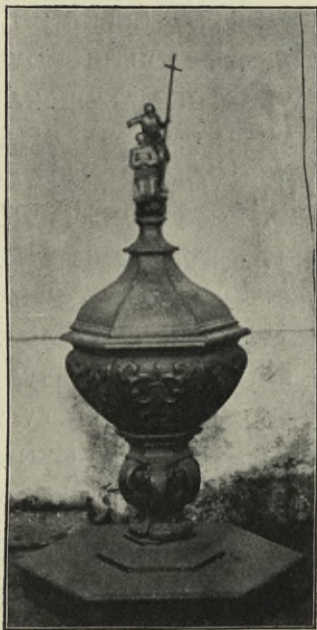
V presbytáři na čelní zdi za hlavním oltářem namalována vysoká, správně koncipovaná, oltářní architektura, kdež visí obraz Nanebevstoupení Páně, slušné práce z XVIII. st. Malíř neznám.

Klenba nad lodí i presbytáři jest vyzdobena freskami dovedné práce, jasného koloritu a dobré komposice. Nad hudebním chorem klenba freskami ozdobena není. Na klenbě presbytáře namalováno otevřené nebe; v rozích klenby na pravé straně klečí patronové čeští a na levé straně jednotliví učitelové církevní. Na klenbě I. pole lodi jest znázorněna obět starozákonní, v II. poli obět novozákonní a v rozích znak Voračických z Paběnic.

1. Na oltáři 6 svícňů, 95 *cm* vys. ušlechtilého tvaru z XVIII. st.

Po straně evangelijní oltář velice pěkné řezby, přesného slohu rokokového. Vyložená římsa nesena jest pilastry a obraz sv. Antonína Paduanského v kartušovém rámci s baldachýnem (XVIII. st.).

Krucifix z XVIII. st., vykládaná práce ve stříbrném plechu, modrým emailem uměle zdobená, na němž jest litý stříbrný Kristus, dovedně modelovaný. V podstavci ze stříbrného plechu ve štítcích zatknut azurit a ve středu karneol. (Obr. 21.)

Obr. 23. Cerekev Nová. Křtitelnice.

Obr. 24. Cerekev Nová. Ciborium.

Socha P. Marie Pomocné umístěna mezi dvěma pilastry, barokní, klidného postoje, v pravici žezlo a v levici Ježíška držíc poutá milým výrazem a pěkným uložením řasnatého roucha (obr. 22).

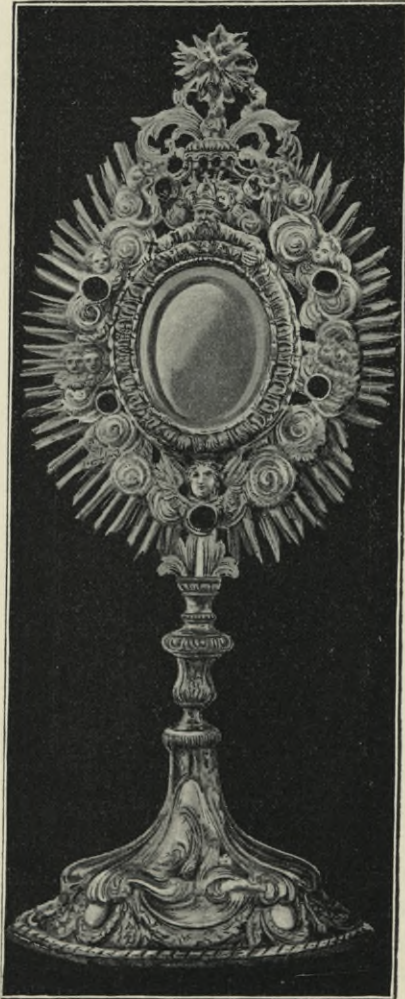
Křtitelnice na 6bokém korpusu, jednotlivá pole plastickým ornamentem vyzdobena; noha jest volutami v listy končícími okrášlena (XVIII. st.) (obr. 23).

Kazatelna z téže doby, velmi slušné řezby. Na poprsí andílkové a nad kazatelnou baldachýn se čtyřmi evangelisty, nejvyš pak Kristus kázající. XVIII. st.

Ciborium, výšky 14 *cm* a šířky kupy 9 *cm*, má 6laločnou nohu, nodus vyzdoben 3 kartušemi. Na spodku nohy nápis:

P. Karoly : Fran : Jg : Honig Paro — chvs : Neocerequicensis 1698 (Obr. 24.)

Monstrance, 48 cm vys., má nohu ovální, vyzdobenou festony a mušlovým ornamentem, nodus vásovítý, melchisedech vyzdobený listovcem, kol obláčky a drahokamy, a svatozář. Nad melchisedechem Bůh Otec pod baldachýnem. Práce tepaná, slabá (obr. 25).

Obr. 25. Cerekev Nová. Monstrance.

V podlaze několik náhrobních kamenů s nápisy:

I. LETHA 1663· DNE 30. JANUAR
UROZENA PANI EWA LAPACZKO
WA ROZENA LETENSKA Z LETNIE
A NA MALYCH OUTIECHOWICZ
KACH WLASTNI MANZIELKA
UROZ : A STAT : RYTI : PANA
ZYGMVND A WACZ^o LAPACZKA
Z ZERZAWYHO; ZIWOT SWŮG
W PANU DOKONALA LETH MA
GIEZE 58. A W TOMTO CHRAMU
ODPOCZYWA GEGYZTO MILE
DUSSY PAN BUG MILOSTIW
BITI A RADOSTNE S MRTWYCH
WSTANI DATI RACZ AMEN

II. CONDITORIUM

JLLMAE ANTIGVISSIMAE COMI-
TUM ET
BARONUM PABIENITZ FAMILIA
QVOD AN.

1585 ALOISIVS WORACZICKI DE
PABIE
NITZ IN PROSE CZ ANNO WERO
1704 EIUSDEM

ADNEPOS · JLLMS DŪNS FRANCIS-
CUS
HELFRIDUS WORAZICZKI SACRI
ROMANI JMPE.

COMES ET DŌM. DE PABIENITZ IN PROSE CZ ET
MISLŌW SACRE CAESARE REGILAW E MAIES
TATIS CONSILIARIUS ET JUDICIORUM CAMER A
TICI ET FAWDATIS ASSESSOR PIAE MEMORI
AE CAUSA RENOWIAWIT

III. HIC IACET ÆTERNAE FELICITATIS
HERES LEOPOLDVS JGNATIUS AB HERBERSTEIN
CVI WIX NATUS ANIMAM CREATORI SUO
REDDENS INTER ANGELLOS EST ASSUMPTUS
XV FEBRUARII 1694 AETATIS SVAE
MENSIVM TRIUM DJERUM TRIUM

IV. Majuscule s minusculi:

Krásný květek křasny čas 3 Těta
44 Neděle jsem kvietla Theresie
Renata Slezna Wicznikowa z Wicznik
Těta 1657 dne 22 iuli ukrutna
Smrt mnie kosou svou podřiala
Bde v hrobie tomto nadnu ale v Ragu
nebeskem wicznie kweftu

V. náhrobek jest nečitelný.

Zvony.

I. š. 105 cm, v. 88 cm, u koruny
2 pásové ozdoby. Relief sv. Tomáše, jež
nad polovypuklou z listu složenou ozd-
bou drží s každé strany dva andělíčkové.

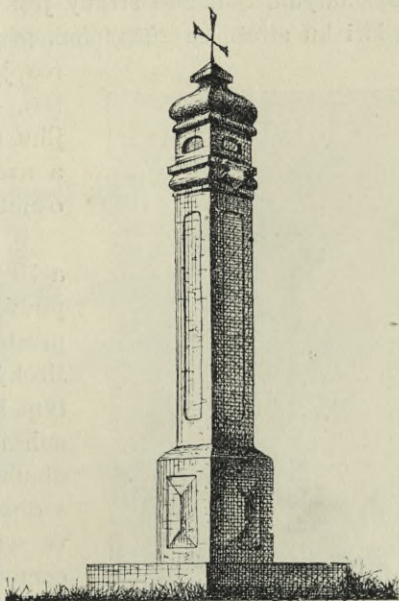
Uprostřed zvonu na plášti znak zvo-
naře: polovypuklý zvon a kolem něho:
IOHAN · ADALBERT PARNER III
BVDWEIS, nad znakem ANNO 1873.

II. š. 82 cm, v. 65 cm. Relief Sv.
křtu P. Ježíše a u koruny dvojřádková
akantová ozdoba; uprostřed zvonu znak zvonaře s písmem jako u zvonu
prvního.

Třetí zvonek nedostupný, jest rovněž z XIX. st.

Za kostelem v kameni tesaná BOŽÍ MUKA. (Obr. 26.)

V městě u cesty z Pelhřimova stojí zděná BOŽÍ MUKA: na pod-
valu pilíř čtyřboký, římsou přerušný. Pod římsou výklenky se čtyř stran
a nad římsou nástavek čtyřboký s výklenky, ukončený římsou a jehlan-
covitou prejzovou stříškou (obr. 27).

Obr. 26. Cerekev Nová. Boží muka.

Cetoraz.

Trajer, XXIV. 669. — Sommer, X. 193. — Sedláček, IV. 83, 202, 209, 211. —
J. Schaller, XIV. 57.

KOSTEL, zasvěcený sv. Václavu, uvádí se jako farní již r. 1384.
Jest orientovaný z lomového kamene, bez ozdob. Západní průčelí hladké,
se vchodem segmentovitě klenutým, opřeno jest dvěma opěráky o jednom

ústupku do výše $\frac{1}{3}$ zdíva sahajícími. Opěráky přistavěny v době pozdější, když loď pukala. K jižní straně lodi přiléhá věž, o jednu třetinu loď přesahující, se vchodem pravoúhlým od jihu; v I. a v II. patře 3 okna půlkruhovitě sklenutá, v III. podvojná okna. Věž kryta plechem v osmiboký jehlan. Loď obdélná, bez ozdob, má po dvou oknech se stran segmentovitě sklenutých. Presbytář ustupuje o 1·5 m, jest pravoúhlá s okny segmentovitě sklenutými. S každé strany jest po jednom. Ve východní lici opřena jest pilíř ku střeše se zúžujícími, přístavky to pozdějšími za příčinou značného

rozjetí klenby pořízenými. Sakristie za presbytáří, přístavek doby pozdější, se vchodem od jihu, má 2 okna segmentovitá. Kryt jest taškový a nad presbytáří sanktusová věžička s lucernou osmibokou a jehlanem (obr. 28).

Vnitřek. Loď obdélná jest ploše krytá a 19·4 m dl. a 11·36 m šir. k jihu vchod kobkou podvěžní, česky klenutou. Loď oddělena od presbytáře mocným triumfálním obloukem, 1·3 m širokým a 6·1 m v rozjetí ellipsoidně sklenutým, bezpochyby po shoření kostela za lomený nahraženým. Presbytář čtverečná, 7·8 m strana dlouhá, jest goticky sklenuta s mocnými žebry s obou stran prohloubenými, kteréž se sbíhají ve svorníku vyzdobeném růžicí šestilistou s věncem desíti pětilistých růžic (obr. 28).

Žebra usazena jsou na konsolách v poloviční výši presbytáře. Tři konsoly mají tvar jehlanovitý se žlábkem a páskem přerušený a čtvrtý při oblouku triumfálním se strany jižní má tvar kulovitý. Žebra nad konsolami mají štítky. Jest to nejstarší část kostela z doby přechodní z poč. XIII. století. (Viz půdorys obr. 28.)

Hlavní oltář jest sloupová architektura přesné práce a bez predele. Byl bezpochyby ze zrušeného klášterního kostela karmelitského z Pacova sem přenesen. XVIII. stol.

Obrazy jsou nové, *Bedřichem Kamarytem* malované.

Křtitelnice z r. 1679 jest cínový válec plochý, vyzdobený 4 hlavičkami andělků a má v ornamentu rytém, s kruhy v tlamě, 2 lví hlavy. Kryta jest víkem mísovitým, na němž kříž též cínový a v ramenech má hlavičky andělkův. Buben leží na třech kovaných nohách. Má následující legendu v cín rytou:

TATO KRZTITELNICE GEST WIZDWI

ZENA ROZLICZNYM OBDAROWANIM ZA PANOWANI G. M. P. P. HRA-
BIENKI Z MILESIMO

UROZENE ZE ZDIARU PANI NA PACOWIE NA CZESTICZYCH A KRZIW-
SOUNDOWIE ZA KNIEZE DWO

Obr. 27. Cerekve Nová. Boží muka.

GICZTIHODNEHO IANA FR · IOS · WISSKA Z MIESTIS TYNICZE NAD
LABEM ZA
SPRAWCE A RZIZENIE PANA IANA BRATRZICZKÉHO HEGTMANA
TEHDAZ PACOWSKEHO KU
POCZTIWÓSTI S. WACZLAWA W CZETORAZICH DNE 31 MARZI

Na levo: ABLUE PECCATUM DE PRIMO PLASMATE NATUM LAC
MI CHRISTI
UNDA PARWORUM CRIMINA MUNDA.

Na pravo: KDOZ WIERZI A POKRZESTIEN BUDE
SPASEN BUDE : MARCU 16 CA : VA 16

Na protější straně sv. Václav na koni a s obou stran andělé.

Kazatelna má pod baldachýnem relief Dobrého pastýře a na korpusu relief Ježíše v chrámě kázajícího a Sáry, vodu čerpající. Pěkná to umělá práce z XVIII. století.

Svícník ze železa kovaný, podobný jako v Pacově.

2 velké obrazy visí na stěnách lodi. Levý Umývání nohou a pravý Rodina Kristova (XVII. st.) Oba pěkné, urovnané komposice a intenzivního rozvržení světla, bravurní v barevné náladě a přesné kresby. Obraz Rodiny Kristovy jest již sešlý. Malíř neznám. Pro chatrnost nebylo lze obrazů sundati ani fotografovati.

Kropenka mramorová při jižním vchodu s letopočtem 1778, kdy kostel opravován.

Náhrobky.

I. A: 1717. 30 OCTOB

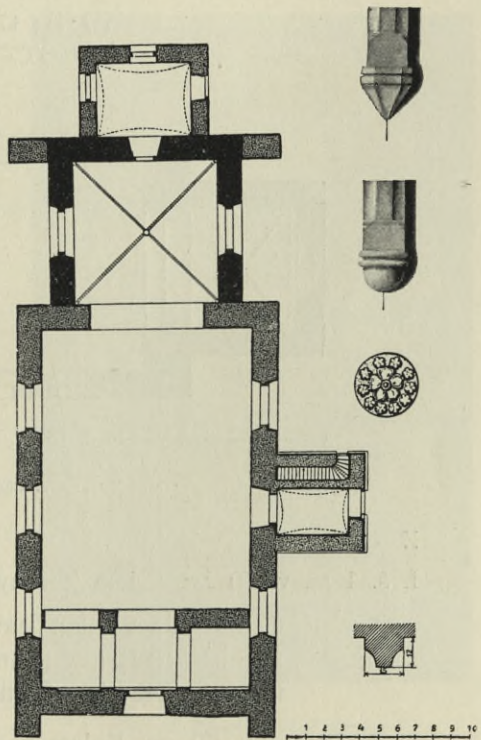
OBÍT PRÆNOBILIS D

LEOPOLDUS IGNAT NÓWAK P:L: LIBERTI:

NORVM SVORVM

QVM SUI FILIOLIS EODEM NOMINE BAPTISATIS RE-
GWIESCIT

II. ANNO 1722 DNE 2 DZIBNĀ POCROWANO DITĀ
FRANC KARAL MĀ

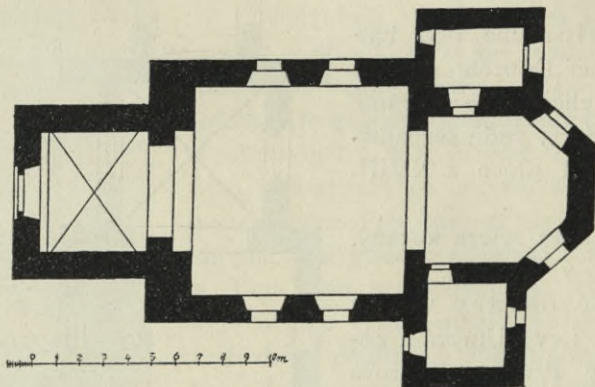
Obr. 28. Cetoraz. Půdorys kostela, svorník, konsoly, profil žeber.

TAG STARI X: NEDIAL P. GIRZHO
 GIUZINSKHO S.
 PRAWDE WODICKHO
 TATO ODPODZIWA

III. ROZALIA APOLONIA
 BARBARA GRAFIN DAVM
 WOH STRITAZ DAN 31 DEDAMB.
 BAGERABEN WORDEN

Ve znaku husa a pod ní:

IV · I · S · G · G ·
 AD · S · 1717
 DI GOTT

Obr. 29. Částrov. Púdorys kostela.

Zvony.

I. š. 1 m, v. 70 cm, kolem koruny minusculí s maiusculí nápis:

Tento zvon udielan jest proto aby lidé
 wiediely kdž gse zwoni na słowo bozie
 magi schazety leta Panie 1711

II. š. 70 cm, v. 60 cm. Kolem koruny minusculí gotickou:

magister bartholommo nomen habet in
 nova civitate pragensis ex hoc laus dei ano MCCCCCLII.

III. š. 60 cm, v. 50 cm. Při koruně 8 cm široká pásová ozdoba s reliefy andělů a s polnicemi. Relief sv. Václava a sv. Eliáše.

Ctiboř.

Nynější KAPLE vystavěna na základě starém. Jest pravoúhlá s pěti-
 bokým závěrem, který ustupuje o 1 m od lodi. Na střeše věžička.

Za obcí směrem k Počátkám BOŽÍ MUKA. Na čtyřbokém podstavci válec s římsou čtyřbokou, na níž sedí kaplička Na podstavci nápis:

TATO BOZI MUKA

KE CZTI NEGSWETIEGSSI TROGICE GSOU POSTAVENA
LETA PANE

1718

Částrov.

Schaller, XIV. 88 — Knihy farní od r. 1761. — Trajer, XIV. 380.

Kostel zasvěcený sv. Mikuláši, připomíná se již r. 1384 jako farní. Později patřil jako filiální ke Kamenici až do roku 1761. Byl založen Tobiášem z Bechyně r. 1350. Plebánie r. 1362.

Jest to jednoduchá, orientovaná stavba, r. 1761 od *Fr. Karla Adlera* restaurovaná, s mohutnou věží v západním průčelí o jednopatro lod' přečnívající, se vchodem od západu. Lod' obdélná s goticky lomeným vchodem s jižní strany. Hrana sešikmena se žlábkem. Do lodi prolomena 2 okna, segmentem sklenutá. K travée presbytářnímu přistavěna s jedné strany sakristie, s druhé strany Boží hrob. Presbytář má 3 strany nepravidelného osmiúhelníka. (Viz půdorys obr. 29).

Vnitřek. Podvěžní kobka čtverečná, křížem klenutá, 5 m ve straně, lod' 8:32 m dl., 8:7 m šir., ploše krytá, oblouk triumfální, půlkruhovitý, 5 m široký a 80 cm silný. Presbytář ploše krytá, má travée a závěr o třech stranách osmiúhelníka a jest 5:9 m dl., 6:2 m šir. V levo vchod do sakristie, která jest valeně klenutá, v pravo vchod na oratoř.

Hlavní oltář bezcenný, z XVIII. st., zřízen od Morice Frant. Körndlmayera z Ehrenfeldů.

Obraz sv. Mikuláše na hlavním oltáři maloval r. 1835 *Holeček* z Jindřichova Hradce, obnovil jej *Bedřich Kamaryt*, děkan v Deštné.

Pacifikál měděný, kdysi zlacený, s ovální čtyřlaločnou nohou, která jest akantovým listem a čtyřmi nepravými drahokamy vyzdobena. Nodus hrůškovitý a kříž se svatozáří kolem, s drahokamy na koncích.

Obr. 30. Částrov. Věžná lampa.

Při oltáři P. Marie lampa pěkné prolamované práce s páskovým ornamentem, zlacená a stříbřená, se třemi uchy, nesoucími podoby andělčích hlaviček (XVIII. st.) (obr. 30).

Tři kalichy, z nichž jeden jest z XVIII. stol., ostatní dva nové. Ornát na červené hedvábné půdě, kladenými zlatými nitkami vyšívaný, ornament z XVIII. století (obr. 31).

Druhý pacifikál, s obrazem Krista v mušlovém rámci se svatozáří, noha ovální, nodus splešklý, válcovitý (XVIII. st.).

Obr. 31. Částrov. Ornát.

Ve faře obraz P. Marie z konce XVI. st. P. Maria drží nahého Ježíška na rukou, prsty u rukou má prodloužené. Kolorit svěží, draperie dobře uložená. Italská škola zde prozívá.

Zvony.

I. š. 82 cm, v. 63 cm. Sv. Mikuláš.

Relief P. Ježíše a vedle něho sv. Jana a P. Marie; pod tímto reliefem nápis:

VOX MEA VITÆ SONVS VOS VOCo AD
SACRA PIE VENITE
ANNO QVO GENEROSVS LEO BAVAROS
EXTIRPAVIT ET GALLOS DEPLVMAVIT

Relief sv. Mikuláše a pod ním nápis v 3 řádcích:

1. EXPENSIS ECCLESIAE CASTROVIENSIS REFVSA
2. ET HONORI SANCTI NICOLAI ANTISTITIS
3. VOTIVE DEDICATA.

Dole na plášti se vine nápis:

ME WOSTROVSKIANA LARGITAS
PARAVIT ET EBELINIANA PIETAS REFVNDI CVRAVIT

Obr. 32. Částrov. Zámek.

II. š. 55 cm, v. 45 cm. Pán Ježíš.

Relief Pána Ježíše.

Kolem koruny nápis maiuskulí s minuskulí gotickou:

Per Anno domynj mylesimo CCCC nonagesimo quarto perfectum
est opus huius.

III. š. 62 cm, v. 45 cm. Sv. Jan.

Kolem koruny mezi dvěma pásovými ozdobami se vine tento nápis:

* ISTA CAMPANA TRANSVSA FVIT 1736 SED ERRORE TARTIFICIS
NOVITER RVINATA ITERATIS EXPENSIS TRANSVSA IN ANNO PA-
TENTE *

Relief sv. Jana, s jedné strany vedle něho malovaná barvami Boží Trojice a vedle této relief P. Ježíše s P. Marií a Janem. Na plášti:

DOMINANTE ET HOC BONUM POSSIDENTE
PERILLUSTRI DOMINO FRANCISCO CAROLO
DE EBELIN ET FRIEDBERG SACRÆ
CÆSARÆ REGIÆ q² MAGESTATIS CONSILIARIO
AC DOTALIUM CIVITATVM ANGLIGO IUDICE

Obr. 33. Částrov. Boží muka.

Na sanktusové věžičce jest malý zvonek s nápisem mezi dvěma pásovými ozdobami kolem koruny: LITY OD JOS. HILZERA V JIHLAVĚ 1873, š. 32 cm, v. 23 cm.

Ve farní zahradě v besídce na stěně namalován zámek barokních tvarů, který byl v r. 1866 rozbořen. Bývala to tvrz, po které již stopy není, vyjma zeď ohradní, nyní zeď zahradní tvořící (obr. 32).

Na cestě od Pelhřimova do Částrova při vchodu do osady, jsou BOŽÍ MUKA z doby vladislavské gotiky, ze žuly tesaná; na podstavci dřív šroubovitě stočený, s nástavcem ve způsobě hlavice ve válec do krycí desky prohnuté a kapličkou končící, s kružbou tvaru oslího hřbetu (obr. 33).

Černovice.

Schaller, XIV. 91. — Trajer, XIV. 301. —
Matrika a zápisky od r. 1447 shořely.

Dle privilegia Petra Voka z Roženberka z roku 1484 stál již tehdy v Černovicích kostel a byl až do r. 1490 filiálním kostelem chrámu Dobešovského.

R. 1730 shořel a byl v nynější podobě hrabětem Šternberkem postaven. R. 1796 shořel i s věží po druhé a opraven. Děkanským se stal r. 1824. Plebanie se připomíná r. 1365.

KOSTEL, zasvěcený Pozdvížení sv. Kříže, jest orientovaný. Loď obdélná bez ozdob, opřena v bocích opěrnými pilíři (obr. 34).

Severní strana má tři segmentová okna. Presbytář pravoúhlá má na severní straně velké segmentové okno.

Strana jižní má též tři okna segmentová a přístavek.

Západní průčelí v rozích sesíleno opěrákem k římse se súzujícím.

Vchod v průčelí západním jest obdélný, s oblamovanou římsovou, v nadpraží v segment sklenutou.

Pod římsou znak hrabat Šternberků. Vysoký štít spočívá na sdružených pilířích volutami zakončených. Po stranách štítů renaissanční jehlance.

Vnitřek jest v lodi rozčleněn sdruženými pilastry s jonskou hlavicí a s nástavcem, který nese hluboce vyloženou římsu, na pilastrech spočívá klenba valená s lunetami při oknech. Poněvadž výška lodi obnáší přes 20 m a klenutí velký tlak na zdi činilo, bylo nutno zdi pilíři zvenčí zesílit. Loď jest 23·5 m dl. a 9·78 m šir.

Presbytář oddělena jest od lodi obloukem triumfálním segmentem stlačeným, sklenutým a na římsovaných pilastrech spočívajícím. Oblouk má 5·5 m v rozpjetí a 0·9 m síly (obr. 35.).

Presbytář jest pravoúhlá, krytá českou klenbou, která spočívá na sdružených pilastrech. Má 7·6 m délky a 6·3 m šířky.

Obr. 34. Černovice. Kostel.

Hudební kůr nesen jest mocným segmentovým obloukem, do něhož jest česká klenba zapuštěna.

Hlavní oltář jest dvoupatrová sloupová architektura. Tento oltář zhotovil r. 1823 *Jan Bednář*, truhlář z Nechyby. Na oltáři jest obraz snímání Krista s kříže, práce dovedné, přesné kresby a šťavnatého koloritu. Byl svob. pánem Cessnerem ze Špicenberku pořízen.

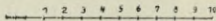
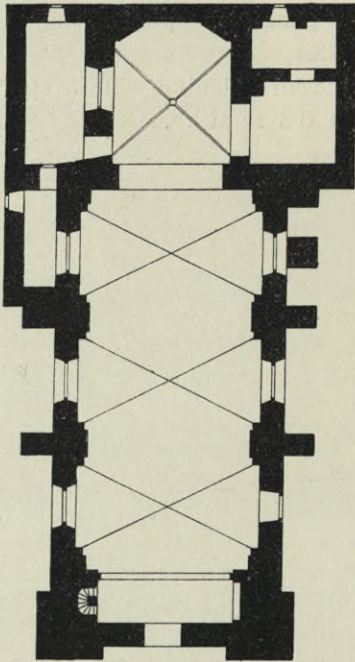
Postranní oltáře mají obrazy z XVIII. století, z nichž obraz sv. Anny a sv. Barbory živou koncepcí a ladným souzvukem barev vynikají.

Monstrance, 56 cm vys., jest stříbrná. Má nohu ovální, na čtyři díly rozčleněnou a mušlovým ornamentem zdoběnou. Nodus trojboký, vásovitý. Nad nodem kartuš zlacená, tvaru mušlového; za ní paprsky, proplétané vinnou révou. Stonek na spodku ovinut listem akantovým. (Konec XVIII. st.)

Kalich, 24 *cm* vys., má šestilaločnou nohu, nodus trojboký, vásovité a spodek kupy palmetou zdobený. (Počátek XIX. st.)

Na faře polštáře na oltář, velmi pěkná práce, plným vyšíváním hedvábím barevným provedené, na černém sametě dovedně komponovaný ornament jakožto výplň čtverce.

V kostele v žule tesaný náhrobní kámen s nápisem, velkou latinkou provedeným:

Obr. 35. Půdorys kostela.

1. DNE LEDNA.

1721.

W TOMTO HROBĚ ODPOCZIWA
CTNA PANNA ANNA CERA
WACZLAWA TIAPALA SAUSE
DA CZERNOWIC OCZEKAWA TADY
SLAWNEHO Z MRTWYCH
WSTANIE.

Opodál kostela směrem západním stojí hranolová věž o čtyřech patrech, zbytek původní stavby. Vnitřní světlost čtverečného prostoru jest 4 *m* a síla zdi 1.5 *m*.

Zvony.

I. šíř. 105 *cm*, v. 75 *cm*. Uprostřed legenda (velká lat.):

ROKU 1796 TITO TRZY ZWONY
SKRZE ZDE WZNIKLY
OHEN ROZLYTY ROKU 1804 ZA
PANOWANI TIT
SWOBODNEHO PANA PANA A CZI-
SARSKO
KRALOWSKEHO KOMORNIKA
PANA WINCENZA
CEZNERA PRZELYTY SAU BYLY
W PRAZE
ANNA KÜHNER 1804.

Na druhé straně relief sv. Antonína Paduan. a Krista na kříži se sv. Janem a P. Marií.

II. šíř. 82 *cm*, výš. 60 *cm*. Uprostřed nápis (velká lat.):

SPRZYCZNIENIM PANA PLNOMOCENIKA JOSEFA
STRAKY PRZELYTY TIECHTO ZWONU WOSADNIKY
SAU DOSAHLY

ANNA KÜHNER 1804.

Na druhé straně reliefy sv. Jana Nepom. a sv. Vojtěcha.
 III. šíř. 65 cm, výš. 48 cm. Uprostřed nápis:
 ANNA KÜHNER 1804.

Na druhé straně reliefy sv. Floriana a sv. Václava.

Obr. 36. Pohled na presbytář kostela v Deštné.

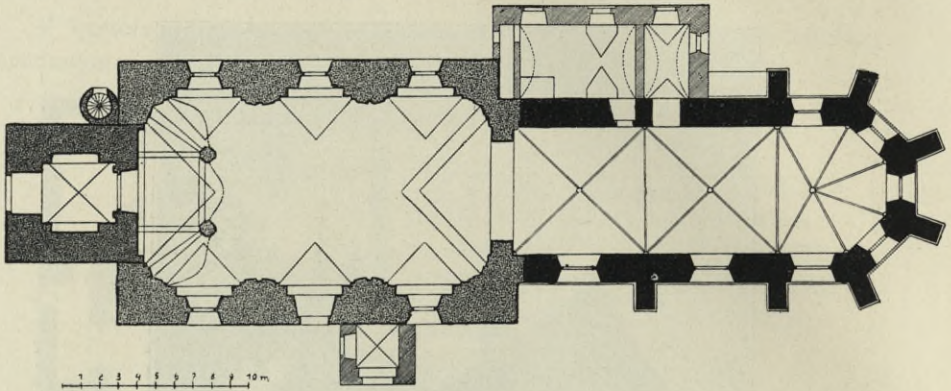
Deštná.

Sommer, X. 261. — Trajer, XIV. 303. — L. L. Erect. Vol., XIV. c. IV. — Method XVIII., 6. — Balbín M., l. c. XXV. — Z Pamětí města Deštné. — Filip Šubert, Tábor.

Nejstarší zmínky o Deštné dějí se v listinách od Pánů Hradeckých, Oldřicha I. a II. vydaných.

Kostel zasvěcený sv. Ottovi, byl od řádu Německých rytířů záhy po roce 1255 vystavěn. Tomu nasvědčuje románský portal s gotisujícími hlavicemi. Biskup Otto byl roku 1189 za svatého prohlášen a proto kostel nemohl býti před tímto časem stavěn, jak tomu mnozí chtějí.

KOSTEL jest neorientovaný, z lomového kamene stavěný, s mohutnou věží, čtverečného základu v jižním průčelí. Věž má čtyři patra s omítkovou rustikou při hranách. Ve dvou dolejších patrech jsou střílnovitá okénka a v druhých dvou po čtyřech oknech půlkruhovitě sklenutých. Věž jest

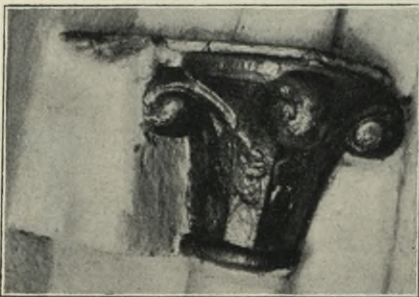

Obr. 37. Půdorys kostela v Deštné.

kryta plechovou osmibokou pyramidou z doby nejnovější. V knize farní se dovídáme, že věž tato byla r. 1687 přistavěna stavitelem *Saulem Urbanem* z Oldříše.

Nad vchodem nalézá se pětিলistá růže. Od západu vede vchod na věž a na kůr.

Kobkou podvěžní přijde se k hlavnímu, jižnímu vchodu, který jest zbytkem původní stavby kostela bezpochyby románského. Byl do stavby kostela v XIII. stol. pojat. Jest složen ze sloupů na podvalu a talířovité patce s dvěma růžky a končí v náběhu dvěma hlavicemi, z nichž levá vyzdobena jest pupenovým ornamentem a druhá javorovými listy, přesně stilisovanými (obr. 38. a obr. 39.).

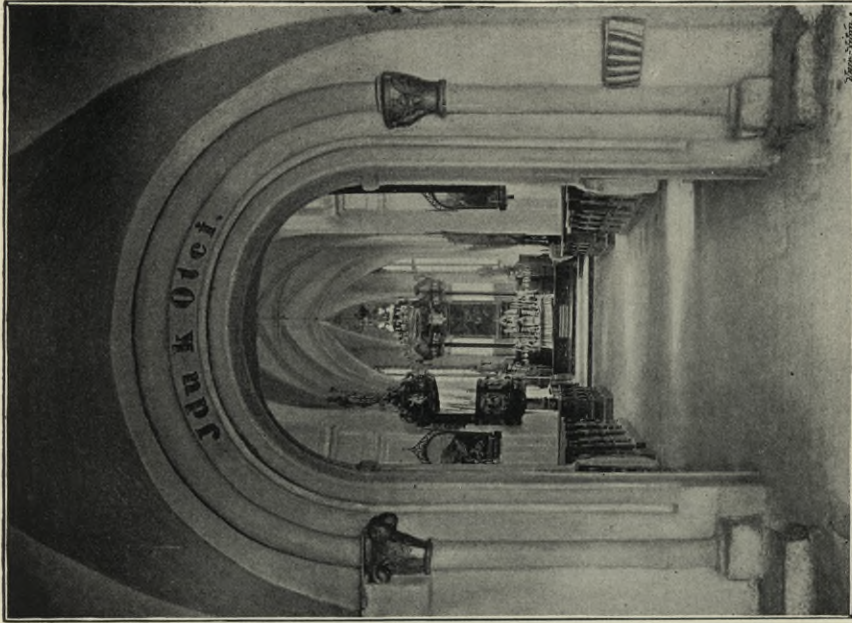

Obr. 38. Deštná. Hlavice sloupová.

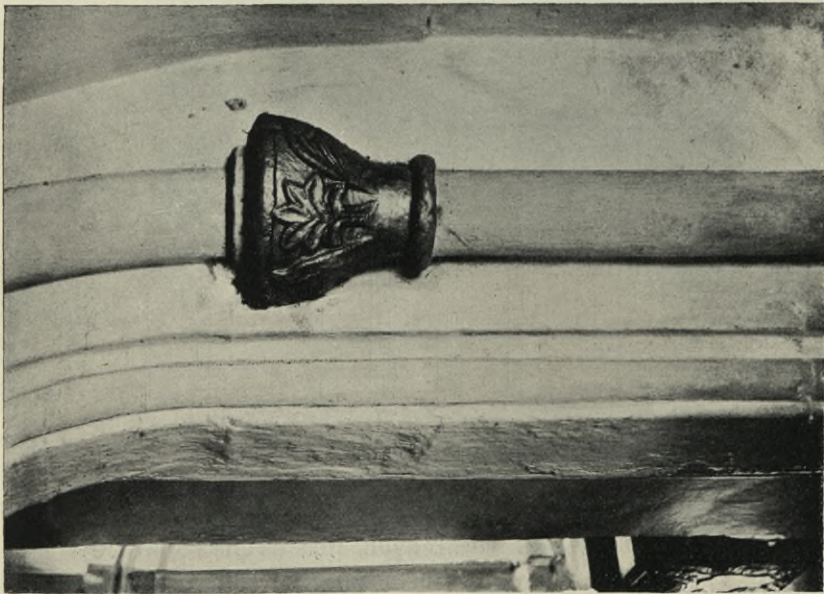
Hlavice spojeny obloukem téměř eliptickým, válcového profilu. Portál má dva pravoúhlé ústupky, v nichž pouze jeden sloupek uložen, kdežto druhý jest vylámán. Ústupky tyto provázejí i oblouk stlačený (obr. 40.

a obr. 41.). Zvenčí jest loď bez architektonických ozdob s okny segmentem sklenutými. Ku pravé straně lodi přiléhá předsíň. Původní loď byla stejně široká s presbytáří a r. 1733 byla přestavěna a rozšířena.

Presbytář složena jest z obdélníku a pěti stran osmiúhelného závěru a má původní gotickou trnož. Při straně západní přiléhá ku presbytáři

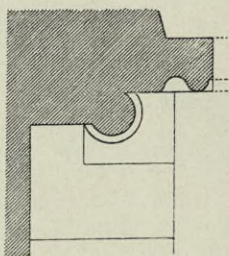

Obr. 40. Portrét kostela v Deštné.

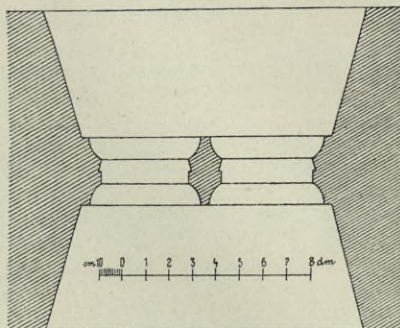

Obr. 39. Deštná. Sloupová hlavice.

sakristie. Presbytář opřena jest sedmi opěráky o jednom ústupku s profilovanou krycí deskou (obr. 36.). Původní okna gotická zachovala se v presby-

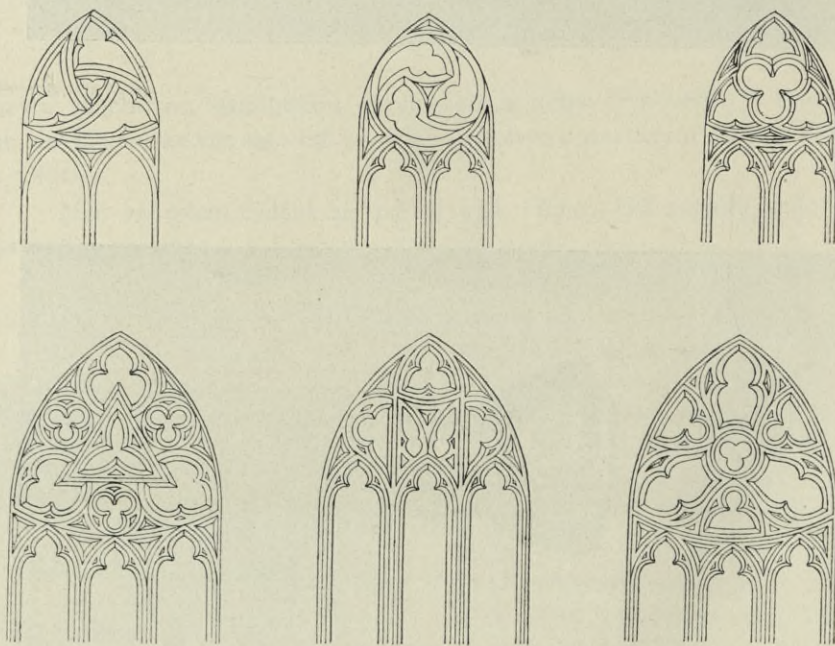

Obr. 41. Profil portalu kostela v Deštné.

Obr. 42. Deštná. Profil okna v presbytáři.

táři. Se strany západní jsou okna dvoudílná se skružím plaménkovitým a ostatní jsou trojdílná se skružím dobré kompozice a bohaté invence (obr. 43.). Loď převyšuje presbytář, dříve byla s touto stejné výše.

Obr. 43. Deštná. Skruží oken děkan. kostela v Deštné.

Vnitřek.

Loď má tvar obdélníka. Jest valeným klenutím s kápěmi kryta. Tato klenba spočívá na čtvermo sdrúžených pilastrech s hlavicí toskánskou. Na hlavicí spočívá kladí s nástavcem a silně vyloženou římsou. Hudební kůr, barokně zprohýbaný spočívá na dvou pilířích, do nichž jsou pasy

a česká klenba zaklenuty. Lod' oddělena jest od presbytáře triumfálním obloukem půlkruhovitě sklenutým, majícím 9'3 m v rozpjetí a 1'22 m silné zdivo (viz půdorys obr. 47.). Za obloukem v ústupku při straně východní přizděn jest na kruhovitém válcovitém podstavci s ustupující kruhovou deskou sloup do výše 3 m, bezpochyby zbytek sloupu z původního daleko rozčleněnějšího portálu románského.

Presbytář složena jest ze dvou travée a z pěti stran osmiúhelníka. Žebra v choru, která nesou gotickou křížovou klenbu a ve hladkém svor-

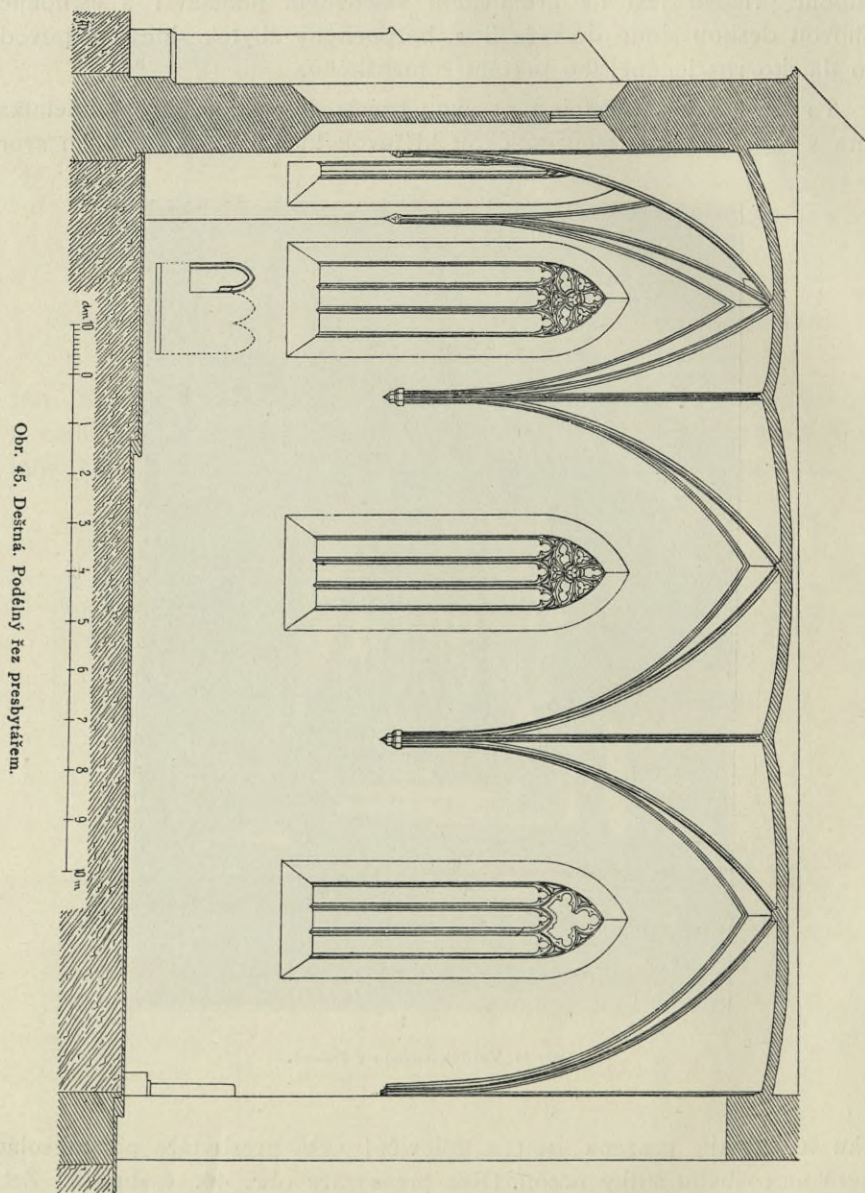
Obr. 44. Vnitřek kostela v Děstné.

níku se sbíhají, usazena jsou v poloviční výši presbytáře na konsolách, které na rozběhu štítiky nesou. (Řez presbytáře obr. 44. a obr. 45.) Žebra jsou tvaru hruškovitého (obr. 46.). V závěru představují konsoly po levé straně hlavu vousatého muže s čepicí, na straně pravé hlavu jakoby mouřenína a za oltářem dvě hlavy ženské (obr. 47.).

Presbytář jest 21 m dlouhá, 7 m široká a 15 m vys. Délka celého kostela jest 48'5 m. Šířka lodi 9'5 m. Výška 16 m. Výška věže ke střeše

26 m, ke křížku 52 m. V presbytáři jest počátek klenby v líci zdi orámován goticky profilovanou lištou v lomený oblouk.

Při straně evangelijní nalézá se dosud zachované sanktuarium s kamen-

Obr. 45. Dekátná. Podélný řez presbytářem.

ným, goticky profilovaným obložením s dvířky plechem pobitými rovněž tvarů gotických.

Na straně druhé nachází se zazděné trojdílné sedile, z něhož upraveno sanktuarium. Jest lomeným obloukem sklenuté s podpěrami dovnitř. Sedadlo jest rovněž kamenné, goticky profilované (obr. 49.). Do sakristie

vede pravoúhlý vchod s podpěrami v rozích s kamenným goticky profilovaným ostěním (obr. 48.). Nad vchodem do oratoře okno, které má renesanční kamenné ostění, nyní jest zazděno. Sakristie bývala větší a vyšší, jak dosud stopy toho na venkovní lici zdi jsou patrný; byla goticky křížem sklenuta. V XVII. stol. byla na oratoř přestavěna.

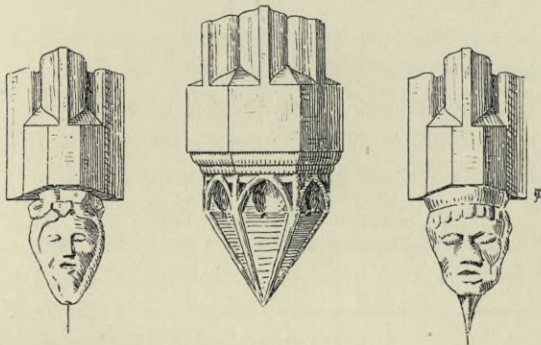
Hlavní oltář zasvěcený sv. Ottonovi, jest velká sloupová architektura s párem korinthických sloupů a dvou pilastrů, které nesou vyduté kladí s mocně vyloženou římsou a končí nástavkem s volutovými konsolami.

Po stranách oltáře stojí sochy svatých apoštolů, dobré řezby. Na hlavním oltáři býval obraz, sv. Ottona představující klečícího před P. Marií.

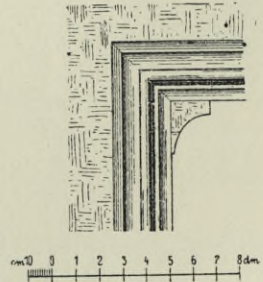
Naproti sv. Ottonovi vyobrazen dárcce s rodinou. Tento obraz daroval kostelu hrabě František Gudenus r. 1774. Nyní jest tam kopie téhož zašlého obrazu, zhotovená *Bedřichem Kamarytem*, děkanem v Deštné. Oltář je z konce XVII. st.

Obr. 46.
Deštná. Profil
žeber.

Obr. 47. Deštná. Konsoly v presbytáři.

Obr. 48. Deštná. Profil hl. portálu.
Profil portálu v sakristii.

Kazatelna zhotovena r. 1675, má na čtyřech stranách poprsí kartuše, v jichž výplni malování jsou na místě starých zašlých čtyři evangelisté od *B. Kamaryta*. Nad baldachýnem sedí sv. Otto a mezi čtyřmi volutovými konsolami andělé. Jednotlivá pole jsou rozvilinami a páskovým ornamentem vyplněna (obr. 50.).

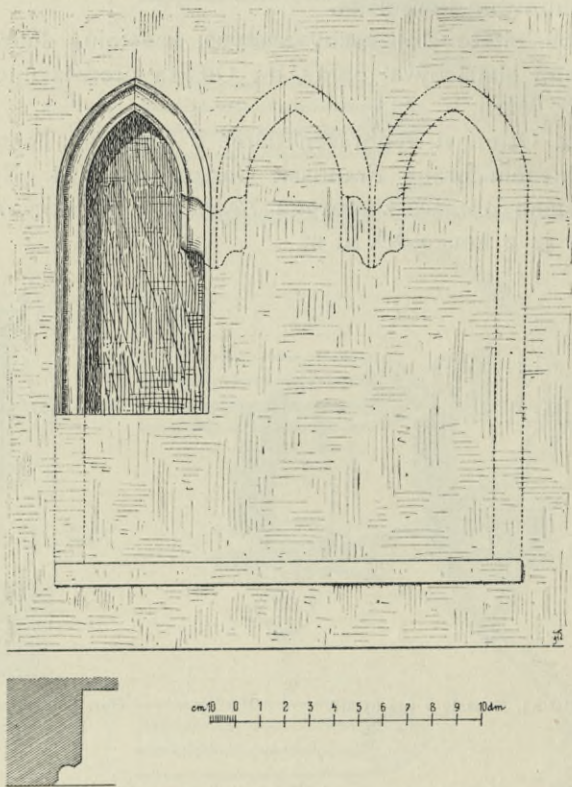
Postranní oltáře sv. Jana Křitele a Nanebevzetí P. Marie mají sloupy spirálovitě stočené s korinthskými hlavicemi, v pozadí pilastry. Sloupy nesou oblamované kladí s mohutně vyloženou římsou s baldachýnem uprostřed. Na oltáři sv. Jana Křitele jsou sochy sv. Petra a Pavla, dovedně řezané, na velmi vkusném a akantem zdobeném podstavci.

Křitelnice, 95 cm vysoká, 73 cm široká, má na žulovém podstavci balustr s korpusem vásovitým a palmetou vyzdobeným. Uvnitř

cínová mísa s poklopem se značkou S. O., pod tím letopočet 1700. Po stranách dvě andělčí hlavičky s obrubou ornamentální.

V sakristii skříň na paramenty se sloupovou architekturou na konzolách s vlysem a vyloženou římsou. Výplň rozvilinová, prolamovaná. Konec XVII. stol.

Nádoby kostelní jsou po většině nových vzorů. Náhrobní kameny vyšlapané. Na jednom z nich znáti nad štítem helmu s dvěma rohy. V lodi pod oltářem P. Marie jest nápis velkou latinkou:

Obr. 49. Deštná. Sedille.

LETA 1711 DNE 16 MAGE FERDINANDUS JOSEPHUS
WRAZDA Z KUNWALDU
DOKONAW WIEKV SWEHO 6 DNI.

Kámen s pětistou růží a se slovy Jobovými; minusculí gotickou:
Mim, že můg vykupitel žiw gest a že w den posledni wzkřissi mne
letha panie 1564.

Zvony.

V pamětní knize farní čte se: Za paměti faráře Františka Aloise
Fortini byl na věži zvon s nápisem: Tento zvon slít gest ke rzi a dhwale

hoji a sm. Otfonu rozkazem Maczlava Rzezniczka dobre pamietí neb gest k tomu dal 200 kop. Bud mu Pan Bug milostiw. Teta Panie 1553. (Nápis tento byl psán minusculí s majusculí gotickou.)

I. 101 *cm* výška, 122 *cm* šířka. Má nápis:

Nákladem občanů města Deštné zřízen r. 1860 a zůstane navždy občanů vlastnictvím.

Druhý rádek: Delebuje se mnou jméno Hospodinovo a vyzpěšujmež jméno Jeho společně. Ž. 33. Přelil K. Bellmann, r. k. dvorní zvonář v Praze.

II. 81 *cm* výš., 94 *cm* šíř.

III. 65 *cm* výš., 75 *cm* šíř.

Oba tyto zvony mají stejný nápis

Munificentia · celsissimi ·

Domini Eduardi Henrici

principis de Schönburg Hartenstein

Dedicavit huic ecclesiae hanc campanam
anno 1860.

KAPLE SV. JANA KŘTITELE.

Vystavěna byla 3 léta po objevení léčivého pramene, který r. 1599 byl objeven od Kateřiny Urbánkové z Deštné a jemuž se zázračná moc připisovala, tedy r. 1602. Stalo se to za Viléma Růta z Dirného a nikoliv za Antonína de Bruccio, jak se dříve za to mělo. Spíše se zdá, že též Bruccio založil kapli sv. Antonína, která v předešlém století pro chatrnost snesena a domek z ní postaven, kde až dosud »U Kaplických« říkají.

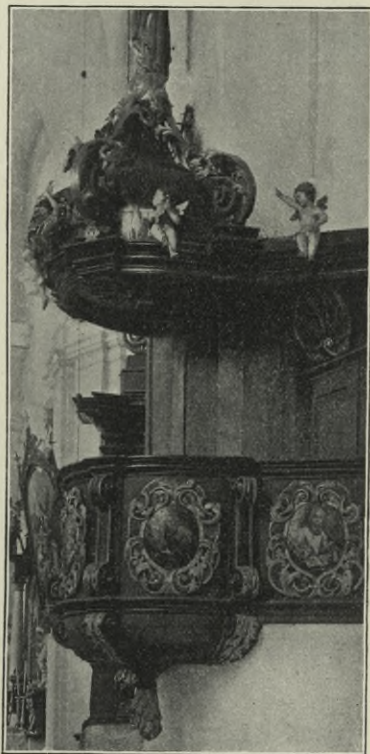
Jest to prosté, orientované stavení bez ozdob, skládající se z obdélníku a tříosminového závěru se dvěma okny, goticky lomenými bez profilu v lodi a se dvěma ve stranách závěru. Sgrafitovaná rustika dosud z líce zdi prokukuje. Okna ve stranách lodi jsou dvoudílná se žulovým ostěním a žlábkem.

Na vysoké, gotické střeše sedí věžička s cibulovitou báníčkou. Vchod při západním průčelí jest půlkruhovitě sklenutý a na něm nápis majusculí latinskou psaný a vyzlacený:

„BENEDICITE FONTES DOMINI“ MDC.

Nad nápisem kruhové okno a s jižní strany praouhý vchod.

Vnitřek jest ladný obdélník se závěrem nepravidelným 10·16 *m* délky a 5·98 *m* šířky. Loď jest křížem klenuta i v závěru, žebra jsou ostrá, maltová, astragalem vyzdobená, sbíhající se v malou rosetu. Pole klenbová

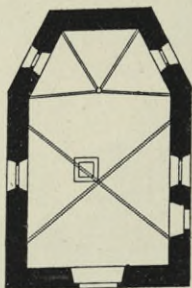

Obr. 50. Kazatelna v Deštné.

jsou vyzdobena (obr. 51.) elipsami, které astragalem orámovány uvnitř malbami *B. Kamarytem* malovanými opatřeny. Okna jsou goticky špaletována. Uprostřed kostelíka částečně mimo osu studánka čtverečného průměru, z níž prýští zázračná voda.

Padesát kroků na východ od kostela prostírá se budova lázeňská, v přízemí sklenutá křížově, v patře I. stropem rákosovým opatřená a mansardskou střechou krytá. V XVII. st. měly lázně tyto pověst světovou.

V kapli nalézala se Madonna — nyní v obrazárně vlasteneckých přátel umění v Rudolfinu umístěná. Byla sem r. 1811 od nějaké paní z Hradce Jindřichova na poděkování za rychlé uzdravení v této lázni kostelíku sv. Jana darována. Jméno dárkyně se nezachovalo.

Obr. 51. Deštná. Půdorys sv. Jana Křtitele.

Madonna stojí na půlměsíci a drží nahého Ježíška v ruce. Oděna jest v modrý háv s červenou podšívku a hlavu světlým vlasem vroubenou kryje bílá rouška. Tuniku má vzoru granátového jablka a na hlavě korunku, již dva andělé s blanami gotickou minuskulí popsanými v ruku drží. Dole pak tři klečící postavy donátorů a nad těmito popsané blanky gotickou minuskulí. Střed XV, stol. (obr. 52.).

Na městském hřbitově nalézá se kovaný kříž jednoduchých tvarů na podstavci, do něhož zapuštěn uměle tepaný štít s erbem a letopočet 1797. Štít má ve znaku ptáka jakéhosi — snad labuť. Jest to náhrobní kříž Karla z Dittersdorfu, hudebního skladatele.

Dívčí Kopy, též Díčkop.

Sedláček, IV. 238. — Trajer, XXV. 395.

Na pahorku stávala kaple, zasvěcená sv. Janu Křtiteli. Zde se nalézaly žulové náhrobky bývalých majitelů tvrze Dívčích Kop. Nyní jsou uloženy v podlaze a úplně setřeny.

Dobešov.

R. 1395 měl vlastního faráře a r. 1821 fara zrušena.

Z bývalého farišního kostela, k němuž černovický byl filiálním, zbyla pouze zbavená křesťanská, gotická, pravoúhlá presbytář, která poukazuje na konec XII. stol. Z bdi udělána sýpka a stáje. Jen presbytář ostala kaplí, do níž pro patřena 2 okna (obr. půdorysu 53.).

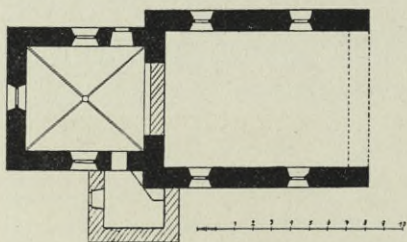
Vnitřně. Presbytář jest 6.4 m dl. a 5.6 m šir., goticky sklenutá, se žebry jednoduchého tvaru, ve stranách slabě prohloubenými, která se sbíhají ve hladkém svorníku a zapadají do zdi bez konsol.

Obr. 52. Deštná. Madonna.

V bývalé lodi, nyní stáji, patrný jest dosud vítězný lomený oblouk, později pak v půlkruhový podezděný, 3·9 m v rozpjetí a 1·1 m silný. Loď byla 11 m dl. a 7·2 m šir.

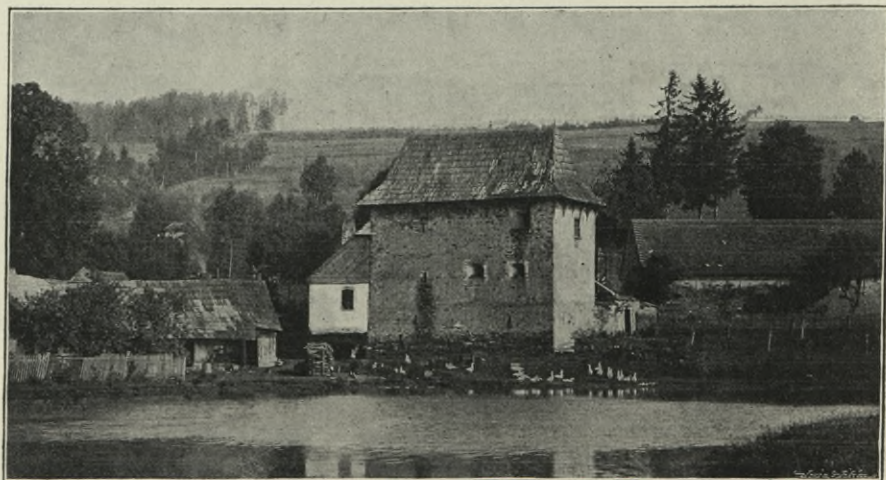
K severu přiléhá sakristie, přístavba to XVI. st., v níž zazděn náhrobek tohoto znění:

Obr. 53. Půdorys kostela v Dobešově.

LETHA 1636 DNE 21 MIESY
CZE OKTOBRU UROZENA PANI
ANNA GIEZOWSKA ROZENA WO
RACZICZKA Z PABIENITZA
NA HOIOWICZYCH MANZIELKA
UROZENEHO A STATECZNEHO
RYTIRZE PANA BRZENKA GEZO
WSKYHO Z LUBU NA HOIOWICYCH
SWVG ZIWOT DOKONA
GICZ Z TOHOTO SWIETA
GEST WYKROCILA GEGYZTO

WIEKU ZYWOPYTY BYLO 50
LETH ZUSTAWAGICZ
SPOLU W MANZYELSTWY
21 LETH 30 NEDIEL A TUTO
WEDLE SWYHO MILEHO
SYNA WACZLAWA
GIEZOWSKYHO Z LUB
KTERYZTO LETHA 1632
DNE 26 FEBRUARIY WE 2 HO
DINU NOCZ W PANU USS
NUL POHRZBEN GEST OCZE
KAWAGICZ SPOLECZNEHO
WESELEHO Z MRTWYCH WSTANI.

Obr. 54. Důl Sudkův. Tvrz.

Dol Sudkův.

Trajer, XXIV. 680.

Bývalá tvrz, nyní špýchar, jest obdélné stavení o dvou patrech s dřevěnými podpěrami pro střechu a podsebití. Západní průčelí má v I. patře střílnovité okénko s tesaným obložím, v II. patře okno obdélné.

Průčelí jižní má v přízemí 2 okénka střílnovitá, v I. patře jedno a v II. patře okénka obdélná, segmentem sklenutá. Na východ jsou 2 okna obdélná segmentem, sklenutá. V jižní straně vchod goticky lomený ze štětovaného kamene a nad ním okno střílnovité a jedno segmentem sklenuté. Sklep jest valeně sklenutý ze štětovaného kamene. Vnitřek jest bez klenby na trámčích spočívající. Kol tvrze byl příkop, který napouštěn býval vodou z rybníka, na jehož úpatí se vypíná. Nynější majitel jest Jan Dvořák (obr. 54.).

Jest to tvrz, která se v původní formě z XV. st. zachovala. Nejstarší známý držitel této byl Maršík Kosten z Dolu. Nástupcem je ho byl Jan Sudek z Dolu † 1475, po němž tvrz tato nazvána.

Dvory Nové.

Trajer, XXIV. 682.

Býval to statek sloučený se zbožím Prosečským. R 1815 učinil z Nových Dvorů tehdejší majitel Proseče-Pošné, Ferdinand Scherer z Neuhofsthálu samostatný statek.

ZÁMEK jest jednopatrová budova o jedné frontě, prostá ozdob ve fašádě, se štítem trojhranným uprostřed. Pochází z doby nové.

Nynější majitel pan Rožánek chová ve sbírkách svých četné obrazy cizích mistrů a jiné předměty starožitné. Jmenovitě dlužno uvést:

Tabulový obraz na dřevě malovaný, sv. Petra představující. Sv. Petr jest v životní velikosti a drží v levé ruce velký nebeklíč. Roucho má řasnaté, lomeně sprohýbané, svěžího koloritu. Pochází z některého pražského kostela. Počátek XVI. stol. (Obr. 55.)

Renaissanční skříň, která na dveřích ve výplních má výborně řezané reliefy představující: Zvěstování P. Marie a sv. Vojtěcha. Uvnitř na dvířkách jsou malované obrazy dvou světic. Zásuvky jsou na lícni straně vyzdobeny ornamentem lidového rázu. XVII. stol. (Obr. 56 a 57.)

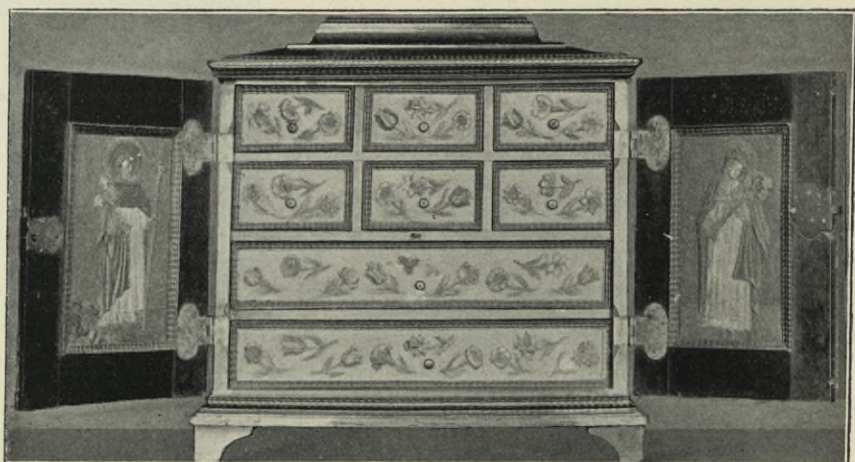
Obr. 55. Nové Dvory. Oltářní obraz.

Obr. 56. Nové Dvory. Vnější skříň.

Dvě úplná rytířská brnění, z nichž jedno z Křivoklátu pochází a množství zbraní středověkých i novověkých.

Porculánové nádoby staršího původu a vzácných tvarů; rovněž i skleněné nádoby ze XVI., XVII. a XVIII. stol.

Obr. 57. Nové Dvory. Vnitřek skříň.

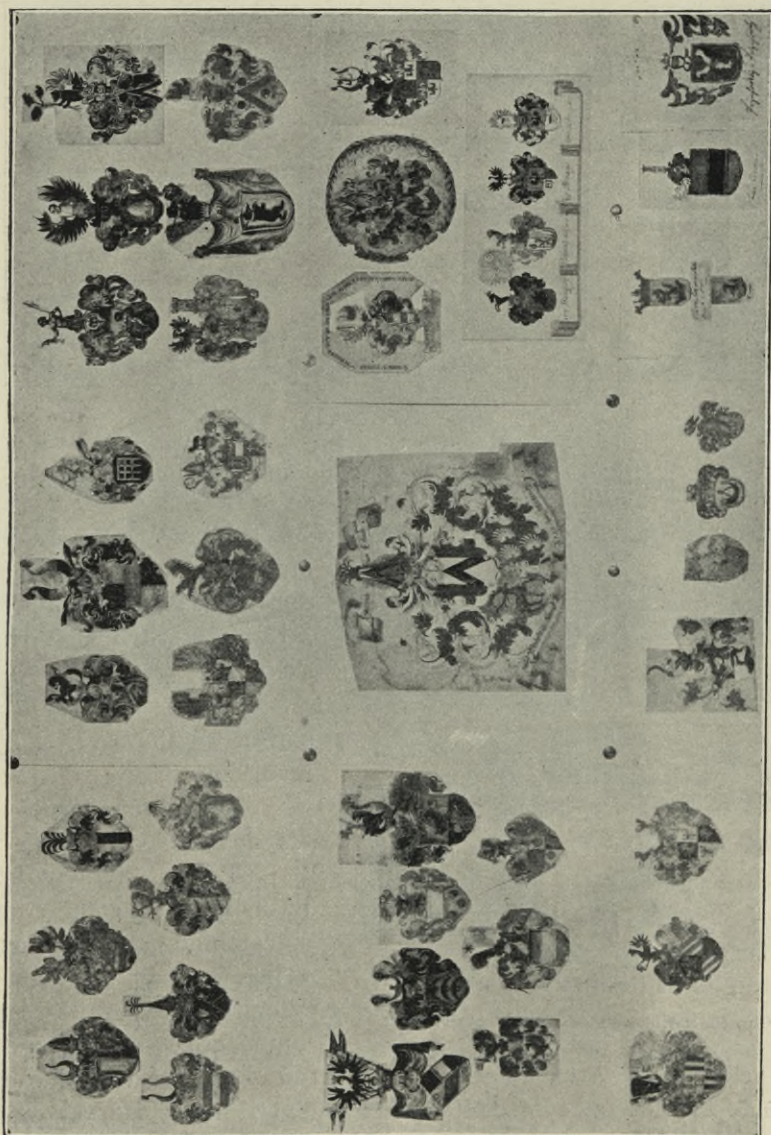
Cínových nádob, jichž zde na výběr ze stol. XVII. a XVIII., fotografováno šest. (Obr. 58.)

Znaky různých pánů českých na pergameně malované, jich pečeti a podpisy. (Obr. 59.)

Hartlíkov, též Hertvíkov a Hartvíkov.

Trajer, XXIV. 672. — Schaller, XIV. 48. — Sedláček, IV. 331.

Jako farní připomíná se již ve XIV. stol. Později byl utrakvistický. Po hělohorské bitvě osiřel a stal se filialním Cětoražského kostela. R. 1785

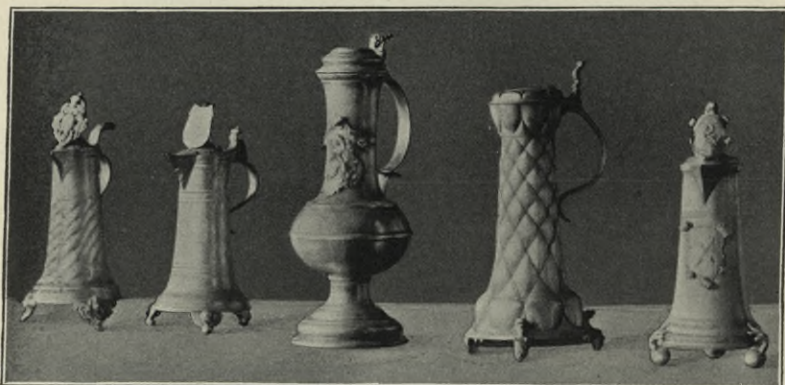
Obr. 58. Nové Dvory. Znamená pánů českých.

zřízena zde lokalie. R. 1786 postavil farní budovu hrabě Leopold Kolovrat-Krakovský, pán na Hrobech a Radeníně. R. 1821 byla loď rozšířena. R. 1858 byl chrám na farní povýšen. R. 1887 byl celý kostel zbourán a jen náčrtek tohoto sbouraného kostela nalézá se ve farní knize pamětní. (Obr. 60.)

Byl dle pravoúhlé presbytáře založen v době nejranější gotiky, tedy asi v počát. XIII. stol.

Okna byla segmentová a při severní straně trčela věž, jehlancem krytá. V presbytáři snad původní okénko románské.

Ze starých památek kostela nezbylo ničeho.

Obr. 59. Nové Dvory. Cínové nádoby.

Mešní roucha, pokud jsou staršího původu, většinou tkané brokáty sahají do XVIII. stol.

Pacifikál, 2·5 cm vys., má nohu ovální, mušlovým, dobře tepaným

ornamentem vyzdobenou, nodus vásovité a nad ním kartuš s ostatky svatých. Za kartuši svatozář.

Obr. 60. Hartlíkov. Pohled na bývalý kostel.

Nynější KOSTEL vystavěn r. 1887 ve slohu románském.

Zvony má rovněž nové, z týchž let.

Tvrz, která v bouřích husitských se zemí srovnána, stávala pod panským rybníkem v lukách, kde se r. 1826 při dělení drenáží přišlo na mohutné do čtyřúhelníka stavěné

zdivo, velice pevné a na 2 m široké. Při tom se našlo mnoho nářadí železného. Prvním známým držitelem tvrze byl Kuneš z Hartvíkova.

Holákov.

Sedláček, IV. 188.

R. 1398 bývala zde tvrz a patřila ke zboží božejevskému. Přestavěna v poplužní dvůr.

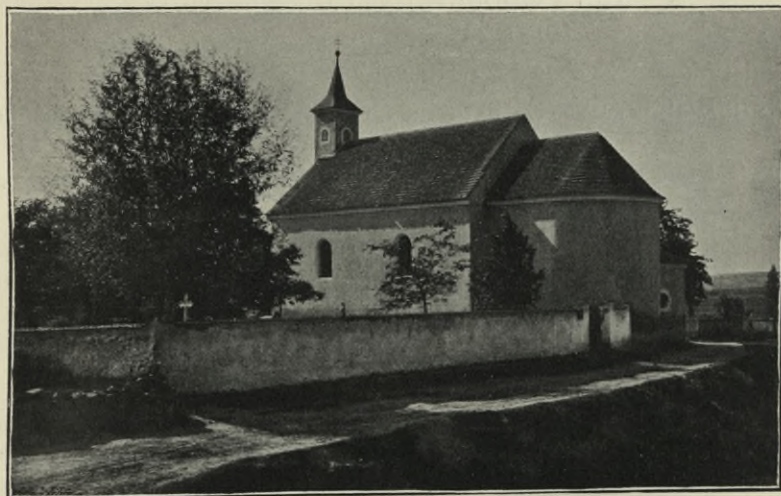
Hojovice.

Trajer, XIV. 393. — Schaller, XVI. 122. — Sedláček, IV. 272.

Kostel zasvěcený sv. Václavu, postaven r. 1713 Václavem rytířem Vraždou z Kunvaldu.

KOSTEL orientovaný, prostý, bez architektonických výzdob. Loď obdélná, vyšší presbytáře, jež jest půlkruhovitě zakončena. V západním průčelí na střeše věžička hranolová, jehlancem krytá. Kryt jest taškový. Do lodi s obou stran prolomeno po 2 oknech a presbytář osvětluje jedno okno. Pravoúhlý vchod se strany západní a severní.

K severu přiléhá sakristie se vchodem pravoúhlým. (Obr. 61 a 62.)

Obr. 61. Hojovice. Kostel.

Vnitřek. Loď prostý obdélník, 15 m dl. a 8 m šir., ploše krytý, vyzdobený s obou stran třemi sruženými pilastry. Vítězný oblouk jest elliptický, 4·38 m v rozpjetí a 1·9 m silný. Presbytář má obdélné travée a půlkruhovou apsidu. 4 pilastry s hlavicemi toskánskými zdobí presbytář ploše krytou. Tato jest 6 m dl. a 5·38 m šir. Sakristie při evangelní straně jest rovněž ploše krytá s elliptickým okénkem. Oltáře vesměs nové.

Zvony.

I. š. 58 cm, v. 46 cm.

Relief sv. Václava a znak pánů Vražďů z Kunvaldu.

Kolem koruny:

1. DER-WOLLADL GABORRANER UND GASTRANGA RITTER
HERR IOHANN WENTZL WRAZDA

2. 2ION KONWALDT HARR AÏF HOGOWITZ MICH HAT GE-
GOSSEN

3. IOSEPHUS HAT III BIDWEIS ANNO 1712.

Pod tímto nápisem jest pásová ozdoba, skládající se z mužů, kteří zdvihají ruce, na nichž drží misky s ovocem, a končtiny jejich přecházejí v bohaté rozviliny.

II. š. 50 *cm*, v. 40 *cm*.

Kolem koruny: GOSS MICH III BIDWEIS IOSEPH HAT 1712.

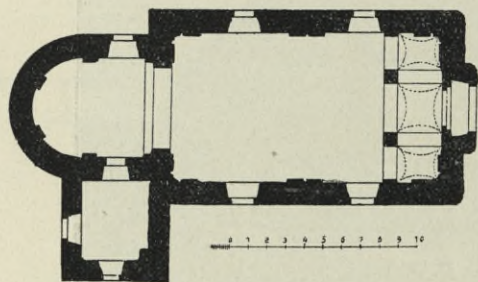
Pod tímto nápisem pásová ozdoba složená z andílčích hlaviček, velmi pěkná; relief P. Ježíše na kříži.

Na plášti uprostřed:

WOHL GABORNE FRAU HEDWI:
DIE GABORNE FRIEDRICH FRAU
ZV HOIOWITZ

Pod tímto znak Vraždů z Kunvaldu.

HOJOVICE TVRZ. Tato byla r. 1530 Václavem Robmhápem ze Suché postavena. R. 1611 byly Hojovice prodány Anně Voračické z Paběnic, která zboží toto prodala Ježovskému z Lub, načež přešlo na Vraždu z Kunvaldu.

Obr. 62. Hojovice. Půdorys kostela.

Hořepník.

Trajer, XXIV. 673. — Schaller, XIV. 66. — Sommer X. 139.

Fara se připomíná ve XIV. st. Důkladné přestavby dostalo se kostelu za hraběte Maximiliana Martinice r. 1672, kterýžto letopočet vyznačen jest na jižní vnější straně lodi. Při opravě r. 1837 proražena západní strana věže a tak vchod do kostela upraven. R. 1854 bylo nízké klenutí kostelní sneseno a zvýšením nově zaklenuto. Téhož roku snesen dřevěný kůr a postaven zděný. R. 1884 upraveno schodiště k jižnímu vchodu. R. 1891 zvýšena věž a opatřena novou střechou.

Vnější. Kostel jest orientovaný s věží v západním průčelí, jest prostý bez ozdob. Věž má ve třech patrech střílnovitá okénka s ostěním a překlady, ve čtvrtém patře podvojná okénka slohu románského, pocházející z opravy z poslední doby. Kryta jest plechem ve čtyřboký jehlan v osmiboký přecházející. Loď má po 3 oknech v jižním průčelí, půlkruhovitě sklenutých. Mezi 2. a 3. oknem kartuš barokní, v níž letopočet 1672. Vchody jsou vesměs pravoúhlé. Ku věži přiléhá přístavek se strany severní, co schodiště na kůr a věž. Presbytář ustupuje o 1·9 *m* od lodi a má jedno okno a jest uzavřena apsidou opět o 1 *m* ustupující s oknem v čele.

K severní straně přiléhá sakristie s oknem segmentovým a vchodem pravoúhlým, nad ní oratoř. (Obr. 63.)

Vnitřek. Západním průčelím se vejde do podvěžní kobky, která jest čtverečná o straně 3·5 m a valeně klenutá. Loď obdélná osvětlena třemi páry oken. Klenba lunetová spočívá na čtyřech pilastrech s pěkně profilovanou římsou. Hudební chor nesou dva oblé sloupy, do nichž za-

Obr. 63. Hořepník. Kostel.

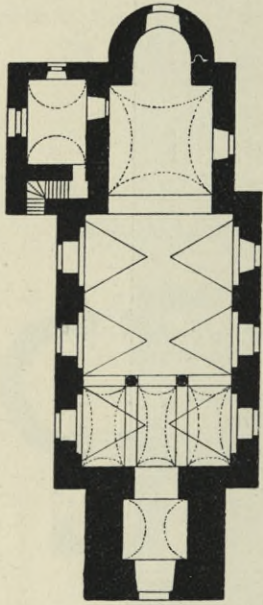
klenuto české klenutí. Loď jest 13·6 m dl. a 7·9 m šir. Triumfální oblouk půlkruhovitý, 4 m v rozpětí a 1·1 m silný. (Viz půdorys obr. 64.)

Presbytář obdélná uzavřena apsidou půlkruhovitou, končící konchou. Má ráz staveb románských. Jest 9·1 m dl. a 5·57 m šir. Apsida má 3·1 m hloubky.

Hlavní oltář spracován dle návrhu architekta *Josefa Niklasa* r. 1860. Obraz na tomto oltáři sv. Trojice, jakož i obrazy na postranních oltářích maloval *Josef Scheibl* v Praze r. 1884.

Velká monstrance, 68 *cm* vysoká, mosazná, zlacená, paprsková z r. 1793, má nohu ovální, listovcem vyzdobenou, melchisedech jest elliptický, umístěný ve slavobráně o dvou pilastrech a tympanónu. Kol něho vine se zlatá réva a za branou svatozář, menší zlacená, a větší stříbrná. Andělé, Bůh Otec, holubice, jsou lity ze stříbra. Práce slabší. Nodus vásovitý a nad ním stonek akantem ovinutý. (Obr. 65.)

Menší monstrance z XVIII. st., 38 *cm* vysoká; noha ovální, spiralovitě stočená, na níž se střídá stříbrný ornament se zlatým. Nodus vásovitý, mušlovitý, kol melchisedechu rámeček mušlového ornamentu a nad ním rámeček stříbrný z klasů a vinné révy. V zadu svatozář, posázená nepravými drahokamy. Dobře tepaná práce v mosazi a zlacená.

Obr. 64. Hořepník. Půdorys kostela.

Stříbrný kříž z XVIII. st. má nohu ovální, hladkou, nodus vásovitý, mušlovitě orámovaný, Kristus lity ve stříbře, velmi dobré modelace, a ramena kříže drahokamy vyzdobená.

Stříbrný pacifikál jest z massivního stříbra, podobný prvému, však s tyrkysy a na ramenech kříže vyzdoben trojlísty okřídlenými hlavičkami andělků, za křížem svatozář. Velmi pěkná práce tepaná, litá i ciselovaná.

Reliquiář sv. Anny jest ze zlacené mosazi, z konce XVII. st. Kol elliptické schránky jest baldachýn, z něhož se rozvíjí ornament z rozvilin a pásků na způsob kartuše, v zadu svatozář. Dobře tepaná práce.

Kalich, 19 *cm* vysoký, má nohu kruhovitou, na níž čtyři elipsy obtočené bujnými akantovými rozvilinami, má nodus hruškovitý a kupa umístěna v koši z prolamovaného ornamentu tvaru rozvilinového. Práce velmi úhledná a výborně tepaná. (Konec XVII. st.)

Druhý kalich má nohu nepěkných tvarů, později přidělanou. Za to kol kupy koš z prolamovaného ornamentu stříbrného, řadícího se kol čtyř kartuší. (XVIII. st. zač.)

Věčná lampa mosazná z XVIII. st., prolamovaná práce, řaděním mnohoúhelníků geometrických vzniklá.

Cínová křtitelnice jest 78 *cm* vysoká, noha 34 *cm*, kotlík 44 *cm*, průměr nahoře 60 *cm*. Kotlík jest obrácený kužel, na němž nápis gotickou minuskulí: *Uta božjho fisicjho pietistjho osmnáctjho hořepnickjka oberz nakladagj ke rzi bohu vssemohoucimj. Na víku též nápis minuskulí: Šmar — smařau — mi — pane — boze — rač — nam — dařj. Mezi slovy hlava Krista, sedící dítko, srdce obrácené, pták a jiné. Tři držadla mají tvar hlav vousáčů, na kotli pak přiletovány čtyři reliefy svatých, z nichž dva*

odpadly. Nohu tvoří na kotli hlava vousatého a nosatého muže, vévodskou čepicí krytá a končí ptačím drápem, kouli držícím. (Obr. 66.)

Čtyři páry svícňů cínových, 65 cm vysokých, ladných forem z XVIII. st.

Barokní svícník, přes dva m vysoký (obr. 67).

Na faře v sále obraz sv. Ludvíka, který v královském úboru pod pláštěm, na němž francouzské lilie jsou rozsety, drží v levé ruce žezlo a po pravé má na polštáři korunu francouzskou se žezlem, pod níž nápis

LUDOWICUS REX XXIII

1622

1768

Nad hlavou sv. Ludvíka se vznášejí andělé, držící francouzskou korunu nad jeho již korunovanou hlavou. V pozadí hlavičky andělků na nebi se vznášející. Dobrá malba. Malíř neznám.

Druhý obraz sv. Karla Boromejského, který klečí před Pannou Marií. Tato drží Ježíška na levé ruce a pravou má položenou na ramenu sv. Karla. Kolem okřídlené hlavy andělkův. Konec XVII. st.

Náhrobky.

I. minuskulí gotickou s majuskulí:

D pondieli melikonocni dokonal dobry zivot svoj urozeny pan Štepan Španovský z Lisova pan na Loutkowie a Chysseze v tomto chrámie fielo geho ležij tufo pochowano odpuzijva a veselehouzkrzysseij ozpekava anno 1588.

II. Kámen tento jest zakryt oltářem a patří Kekulovi ze Stradonic.

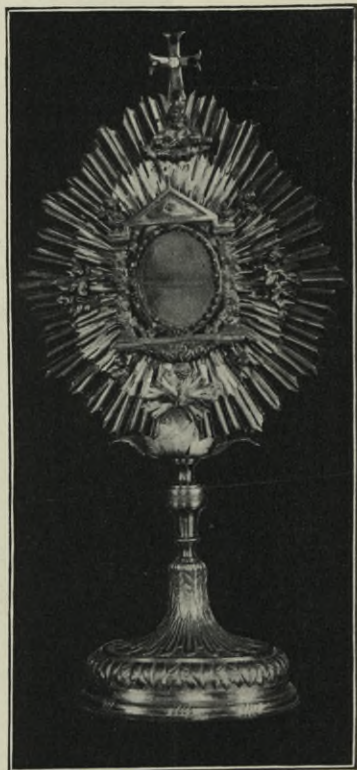
III. Jest uprostřed kostela se znakem Španovských. Jest nečitelný. (Obr. 68.)

IV. Na tomto, jakož i na pátém nelze více přečísti než „Bojslavirz“. Na severní straně kostela zvenčí zazděn jest náhrobek s polovypouklou figurou se znakem Kekulů ze Stradonic (kol r. 1560).

Zvony.

I. š. 95 cm, v. 85 cm. Sv. Matěj.

Kolem koruny akantová ozdoba ve dvou řádcích a pod ní nápis:
LETA PANIE 1626 TENTO ZWON GEST SLYWANI
KE CZTI A CHWALE BOHU A KOSTELA HLAVNÍHO BLAG
OSLAVENÉ PANNY MARYA NANEBEWZETY W HORZ
EPNIEKU ZA PANOWANI UROZENEGO PANA PANA

Obr. 65. Hořepek. Monstrance v kostele.

IOACHYMA NEYSTARSSYHO SSPANOWSKEHO SLYSOWA
A NA LAUTKOWIE A GEST SLYWAN W MIESTIE GIHLAVIE
OD KYSTOWA KLEINA RODTSSMIDA

Obr. 66. Hořepník. Křtitelnice

Pod nápisem tímto je znak Španovských. Relief P. Ježíše, sv. Jana Nepomuckého a P. Marie.

II. š. 45 cm, v. 32 cm. Klekánik.

Zvon úplně hladký.

III. š. 48 cm, v. 36 cm.

HOC ANNO PUSSE SVYHATU MPEVE VAVCEDEMNODVYRMOU WRTVSFVNUHODORVM MROVAV ŠMUTRPREZVRS ANMO OMITTE VVNO SERT: QVAVQVITAVRPOVSS#
 HOC ANNO PUSSE SVYHATU MPEVE VAVCEDEMNODVYRMOU WRTVSFVNUHODORVM MROVAV ŠMUTRPREZVRS ANMO OMITTE VVNO SERT: QVAVQVITAVRPOVSS#
 OMNIBUS ANNO DOMINI MDCCLXXIIII DIE VIGILIA SANCTE TRINITATIS VIVENSIVM POLICONSIS QVIVS FERREVM RMVARE POPYRNUK QVETVOT PPOVOPVOTVORVAVAVRMAVBOVAVVAVR#
 HOC ANNO PUSSE SVYHATU MPEVE VAVCEDEMNODVYRMOU WRTVSFVNUHODORVM MROVAV ŠMUTRPREZVRS ANMO OMITTE VVNO SERT: QVAVQVITAVRPOVSS#
 HOC ANNO PUSSE SVYHATU MPEVE VAVCEDEMNODVYRMOU WRTVSFVNUHODORVM MROVAV ŠMUTRPREZVRS ANMO OMITTE VVNO SERT: QVAVQVITAVRPOVSS#

Obr. 71. Hořepník. Menší zvon (2. řádek), číslo V.

Obr. 70. Hořepník. Věší zvon, číslo IV.

Ve znaku jest uprostřed věž a po stranách lilie nahoru a dolů obrácená, nad nimi čtyrlístá růžice. XVII. st. (Obr. 74.)

Menší pečeť, téže legendy a téhož znaku 38 mm v průměru z téhož století. (Obr. 75.)

HOŘEPNICKÉ MĚSTĚ SV. TROJICE

Obr. 72. Hořepník. Nápis zvonu číslo V.

Pečeť soudní obce Hořepnické 32 mm v průměru s nápisem: SIGILVM IVDICIS CIVITATIS HÖRZEPNICKENSIS. (XVII. st.)

Pečeť cechovní má legendu: PĚDĚT OČOV TĚHOTO V MĚSTĚ HÖRZEPNICKĚ a letopočet 1691. Uvnitř zámek, sud, hoblík, kolo.

Obr. 73. Hořepník. Sv. Trojice.

Hrádek.

Sedláček IV. 214. Schaller XIV. 57.

Na bývalé tvrzi stojí panský dvůr. Pouze zbytky valů a příkopů pode dvorem svědčí, že tu bývala tvrz.

Připomíná se již ve XIV. století a patřila Karlu IV.

Hrad Horní.

Sedláček, str. 316.

U Horní vsi, za Cerekví, zbyl z bývalé tvrze, postavené v XV. nebo na počátku XVI. století a náležející Bohuchvalovi Leskovcovi z Leskovce, pouze pahorek. Bylať již v XVI. století v sutinách.

Obr. 74. Hořepník.

Obr. 75. Hořepník.

Chýška Velká.

Schaller XIV. 50. Sommer X. 125. Trajer XXIV. 670. Pam. arch. II. (1857) 73, 75–88.

V XII. st. patřila Velká Chýška Strahovskému klášteru, pak vystřídali se rozliční držitelé až r. 1614 opat Questenberg zboží vyplatil Joachymu Španovskému. Po 4 letech zboží klášteru odňato a po bělohorské bitvě opět klášteru navraceno, kde až odsud v držení jest. Ze starého kostela zchoval se pouze akvarel (obr. 76.). R. 1699 shořel. Nyní vypíná se zcela nový ve pseudorománském slohu a dominuje celému širému okolí. Byl roku 1898 postaven nákladem Strahovského kláštera. Kostel jest zasvěcen svatému Janu Křtiteli a jest orientovaný.

Kalich má nohu šestilaločnící se třemi kartušemi a v nich reliefy sv. Vavřince, sv. Kateřiny a sv. Barbory, nodus vásovité s 3 kartušemi. Kupa obroubena astragalím a vyzdobena 3 kartušemi s tepanými reliefy P. Marie, sv. Norberta a sv. Augustina. Práce přesné a dobře tepané. Konec XVIII. st.

Na vnější straně presbytáře zalděn náhrobek ze starého kostela sem přenesený. Jest v žule tesaný, nese uprostřed znak Černčických z Kraselova a má kolem legendu s minuskulí gotickou:

Teťa Panie 1578 v autery svatodužsni umrzela urozena a skaterzina panu Kateřina Černčicka z Kraselova a tuto pochovana gest, duassi gegi rarz Buh vsemohouci mlóšťiv bñti.

Obr. 76. Velká Chýška. Pohled na starý kostel.

Zvony: I. š. 80 *cm*, v. 64 *cm*. Kol koruny: ULIT L. P. 1755. PŘELIT L. P. 1898 OD ARNOŠTA DIEPOLDA V PRAZE.

Pod nápisem akantová ozdoba pásová. Na plášti uprostřed znak kláštera Strahovského a relief P. Marie s Ježíškem a pod ní nápis: POTĚŠENÍ ZARMOUCENÝCH, ORODUJ ZA NÁS.

II. Š. 66 *cm*, v. 52 *cm*. Kolem koruny: FRANCISCUS ANTONIUS FRANCK ME FUDIT PRAGAE 1777. Pod nápisem pásová ozdoba. Relief sv. Norberta s monstrancí v pravici a s křížem v levici, pak relief sv. Marka na hadu nohou stojící.

III. Š. 45 *cm*, v. 33 *cm*. Kol koruny ozdoba listová. Relief sv. Vojtěcha, při jehož levé straně sedí pohan, pod tím nápis: ITERUM REFUSA A OSEPHO DIEPOLD PRAGUAE 1873. Na druhé straně: AVE MARIA.

IV. Umíráček š. 25 *cm*, v. 20 *cm*. Kolem koruny ornament, rovněž i při obrubě dole. V prostřed relief sv. Jana a na druhé straně: S. JOANNES ORA PRO NOBIS 1728.

V. Sanktusový zvonek má nápis kolem koruny: GOSS MICH CHRISTIAN JOACHYM IN JGLAU 1703. Š. 20 cm, v. 15 cm.

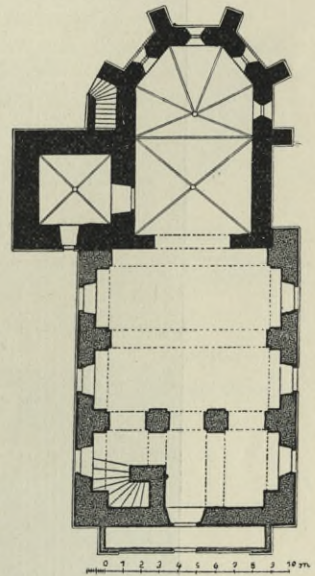
Na faře troje empírová kamna. Obraz mědirytinou na hedvábí tištěný, architekturu fantastickou představující. Klekátko empírové, různými dřevy vykládané; zejména intarsie dobré komposice.

Chvojnov.

Trajer XV. 685, Sommer X. 153, Sedláček IV. 276, Schaller XIV. 80. Pamětní kniha farní z 18. st. Památky V. 678–680.

KOSTEL, zasvěcený Nanebevzetí P. Marie, vystavěn r. 1296 od pražského biskupa Tobiáše z Bechyně. Byl pod patronátem biskupův a arcibiskupů pražských a r. 1471 zastaven i se vsí Trčkovi z Lípy; později pak přešel na pány z Říčán, kteří zde usazovali kněze podobojí. Poslední z nich zemřel r. 1626. Potom byla fara 40 let administrována z Červené Řečice, až r. 1666 za Leopolda I. přešel patronát trvale na magistrát v Pelhřimově. R. 1644 obnovil kostel děkan řečický Jakub Blažejovský. R. 1764 kostel znovu opraven a strop v presbytáři freskami vyzdoben. R. 1791 za faráře Vojtěcha Kořínka celá loď obnovena.

Ze staré stavby zbyla pouze presbytář s věží. Kostel jest orientován, z lámaného kamene a cihel stavěn a omítnut. Loď obdélná, prosta všech ozdob. Západní průčelí má předsíň chrámovou se štítem zprohýbaným. Hlavní vchod od západu do lodi jest gotický s pěkně profilovaným ostěním ze žuly tesaným (obr. 79). Má 2 oblouny a žlábek. Nad vchodem prolomeno do kůru segmentové okno. Boční stěny z obou stran vykazují 2 obdélná okna s oblamovaným omítkovým orámováním z XVIII. stol. Z jižní strany vede vchod goticky sklenutý, téhož profilu, jako v průčelí západním. Věž přiléhá při straně severní ku presbytáři (obr. 78.). Presbytář jest uzavřena 5 stranami pravidelného osmiúhelníka a opřena v rozích 5 pilířů, které jsou kryty kosinou ze žuly tesanou a ve spodu žlábkem opatřena. Ve výši oken přerušen směr vertikální na opěrácích římsou ze žuly tesanou a žlábkem vespod opatřena. Okna mají sice tvar původní, však se špaletou v temenu do půlkruhu sklenutou. Jsou čtyři a to dvojdílná, z nichž 2 mají čtyřlíst a 2 trojlíst v kruhu. Kol presbytáře a věže táhne se původní trnož ze žulových kvádrů tesaný. Loď krytá šindelem, presbytář a věž prejzy. Věž o 3 patrech, má tvar čtyřbokého hranolu a jest jehlancovitě kryta, v podřímsí jsou ve všech stranách gotická okna s dvojnosem (obr. 80.).

Obr. 77. Chvojnov. Půdorys kostela.

Vnitřek kostela vykazuje v lodi jednoduchý obdélník 14·1 *m* dlouhý o třech klenbových polích o tři pásy se opírajících, které nesou českou klenbu, spočívající na třech párech sdružených pilastrů se silně vyloženou římsou. Hudební kůr spočívá na dvou pilířích sdružených o dvou pasech s českou klenbou. Triumfální (viz půdorys obr. 77.) oblouk oddělující loď od presbytáře, jest lomený a při hranách šikmo sříznut, výšky 4·10 *m* rozpětí 5·75 *m*. Má v náběhu původní římsu ze žuly tesanou.

Presbytář o jednom travée a o pětiosminovém závěru. Žebra ze žuly tesaná profilu jednoduchého (obr. 81.) jak v travée, tak i v závěru se sbíhají ve hladkém svorníku a opírají se ve výši 3·6 *m* od podlahy o jedno-

Obr. 78. Chvojnov. Kostel.

duché konsoly tvaru obráceného jehlance. Šířka travée 6·28 *m*, hloubka 5·3 *m*. Hloubka závěru 5 *m*; tedy hloubka celé presbytáře 10·3 *m*.

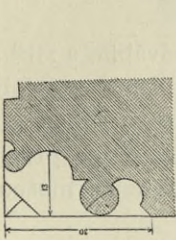
K evangelijní straně přiléhá kobka podvěžní, nyní sakristie, která jest goticky klenuta se žebry a konsolami téhož tvaru jako v presbytáři, šířka 3·90 *m*, hloubka 3·75 *m*. Presbytář v klenbovém poli i v závěru jest vyzdobena freskami dosud dobře zachovanými, dobré koncepce i koloritu, jež představují Glorifikaci P. Marie.

Ve výsečích závěru jsou andělé, z nichž jeden roh Štěstěny drží a druhý roucho šarlatové, žezlo a měsíc. Kol nich se vinou pásy s citáty z písma svatého. V jednotlivých polích travée zobrazení církevní otcové. Na středním poli chronogram:

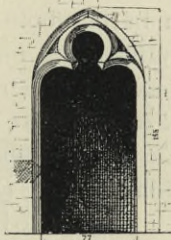
GVAE EST ISTA GVÆ ASCENDIT DELICIIIS
AFFLVENS PVLCHRA VT LVNA. ELECTA SOL.

Hlavní oltář jest snesen a obraz Nanebevzetí Panny Marie, správné koncepce, však slabého provedení z XVIII. století, nalézá se na hudebním kůru. Nyní nahrazen jest novým oltářem ve slohu gotickém zhotoveným od *Steflessera* v Gröden v Tyrolsku r. 1895.

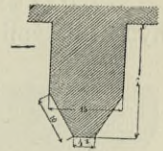
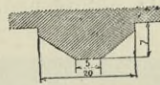
Dva oltáře v lodi z r. 1869, v levo sv. Anny a v pravo sv. Václava. Po stranách bočních stěn pod okny visí dva obrazy na dřevě malované z polovice XVIII. st. (Poslední Pomazání a Večeře Páně, sytých barev, však slabého provedení.)

Obr. 79. Chvojnov.
Profil portálu.

Obr. 80. Chvojnov. Okno ve věži a profil jeho.

Obr. 81. Chvojnov.
Profil žeber
v presbytáři.

Barokní křtitelnice z r. 1679. Balustr jehlancovitý spočívá na dvojité osmiboké desce, mající nahoře objímku s víkem. Vše ze dřeva a uvnitř cínová nádoba s letopočtem a nápisem:

IHS
DER KURCHEN
CHVOJNOV
1679

Nejvýše sv. Jan Křtitel, ve dřevě řezaný.

Nádoba na sv. oleje, cínová, tvaru jednoduchého s letopočtem 1732 bez značky. V sakristii původní gotické sepulchrum tvaru jednoduchého, v žule tesané. Při jižním vchodu původní křtitelnice gotická ze žuly tesaná, osmiboká, končící osmibokým jehlancem; 70 cm průměr, výška 63 cm (obr. 82.).

Pacifikál 35 cm vysoký z XVIII. století. Noha jednoduchá, na níž tepaný ornament s přiletovanými stříbrnými hlavičkami andílků. Kolem ostatků svatých, ověčených ornamentem mušlovým, svatozáře, nejvýš pak křížek. Dobrá práce v mědi tepaná a zlacená, bez značky.

Ciborium vysoké 30 cm a široké 14 cm, má šestilaločnou nohu, bez ozdob, nodus hruškovitý, kupa ve spodu prolamovaným ornamentem stříbrným ozdobena. Práce tepaná, velmi ladná; začátek XVIII. stol

Kalich 24 cm vysoký, ze zlacené mědi. Noha kruhovitá, průměru 14 cm, nodus hruškovitý, kupa ornamentem ze stříbra tepaným na spodku

obemknuta, v kartuších víno a klasy a ornament mušlovitý. Práce pěkná a jemné ciselury (konec XVIII. st.).

Monstrance 45 cm vysoká, z tepané, zlacené mědi, z téhož století, jako předešlé. Noha ovální ozdobena tepaným ornamentem mušlovým s dvojitou svatozáří. Melchisedech v kartuši. Nad tím Bůh Otec, při stranách 2 andělé drží kartuši a vespod holubička, tu a tam nepravé drahokamy. Kolem melchisedechu věnec z křišťálů broušených; figurální část stříbrná. Provedení slabé.

Na hlavním oltáři 6 párů svícňů barokních, nevalného provedení.

Ornát, malba jehlou, barevným hedvábím, pěkného provedení na bílé, hedvábné půdě (XVIII. st.).

Ornát brokátový, pěkného vzoru barokního.

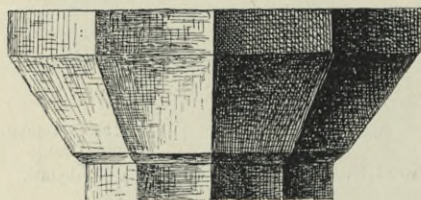
Zbytky ornátu; střední část vyšívána na mulu hedvábím a stříbrnými i zlatými nitěmi; pěkný vzor renaissanční po stranách lemová ozdoba rázu lidového, do baroku zapadající.

Část antependia, lidová práce předešlého století. (Nyní v zems. museu.)

Náhrobky.

I.

WACŁAW
CHWOGKA
Z NIEPOMIANKI
1780

Obr. 82. Chvojnov. Kamenná křtitelnice.

Nad tímto nápisem jest kalich s hostií a pod ním umrlčí hlava.

II.

AD: h: D: P: I: I:
MGRINIS RII.
CHVOG: OBŮT
7. OBRIS
1697

Pod nápisem kalich s hostií.

Zvony.

I. Š. 1.05 m, v. 0.81 m. Kolem koruny nápis ve dvou řádcích:

1. LETHA PANIET MDXLIII SLIT ČAST ZWON TENTO OD
MISTRĀ MATIĚGĀ SSPICZĀ W RĀVDNICI KĀ OTI Ā CHVVALĀ
2. PANV BVOHV I PANIET MARIGI WSSY RZISSI NĚBĚSKV
Z WVLE WSSIĚCH STARSSIĚ V WSI OŠADV

Relief starce, jenž má na hlavě korunu, v jedné ruce žezlo, v druhé říšské jablko.

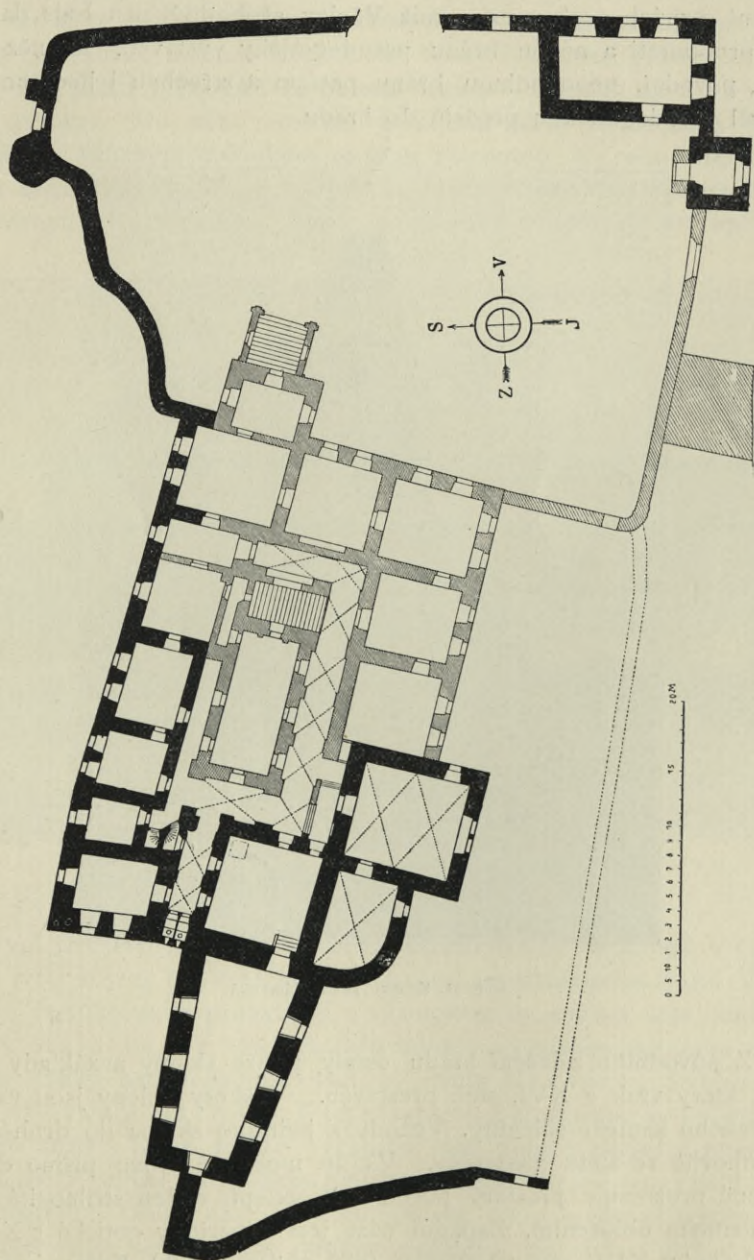
II. Š. 84 cm, v. 74 cm. Kolem koruny minuskulí gotickou:

hec rapana fusa est ad laudem dei omnipotentis et beatae
mariae anno domini MCCCC: VII

III. Š. 59 cm, v. 42 cm. Na srdci letopočet 1774. Kolem koruny minuskulí:
anno domini mille° quadrin° quadra° tertio iohannes, lucas,
marcus, matheus

Kamen.

Schaller XIV. 57. Trajer XXIV. 685. Heber VI. 221. Sedláček IV. 190—200.

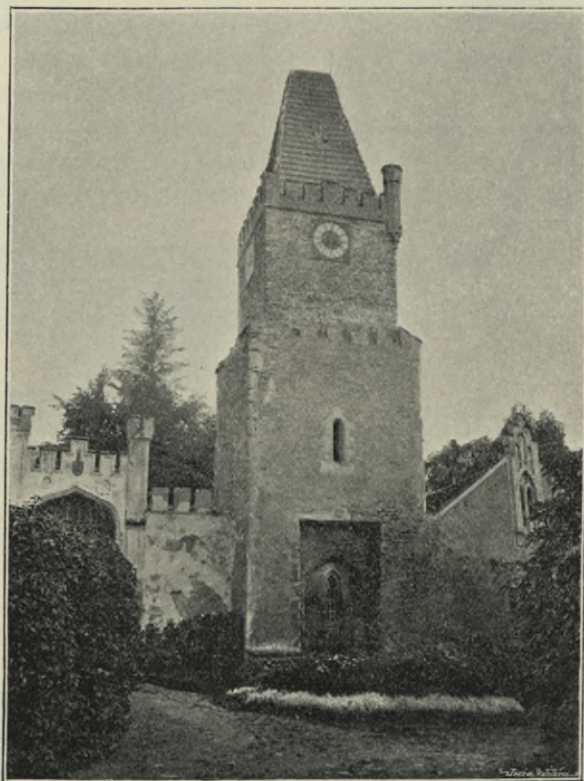

Obr. 83. Kamen. Púdorys hradu.

HRAD KAMEN rozkládá se na obrovském žulovém balvanu, který co ostrůvek z moře rulového vyvívá a dominuje šířmu okolí. Býval kdysi župním hradem župy Chejnovské. Již r. 1222 byl zde purkrabím župním

Soupis památek hist. a uměl. Pol. okres Pelhřimovský.

Oldřich. R. 1592 koupil Kamen Petr Malovec z Malovic a přes 200 let udržel se v majetku rodu tohoto. V r. 1673 dal jej Jan Krištof Malovec zcela přestavěti a sice přední trakt na východ. Po Malovcích přecházel v držení různých osob, mezi nimiž Václav svobodný pán Enis dal předhradí probourati a novou bránu pseudogoticky vystavěti. Rovněž opatřil starou, původní, nepohodlnou bránu patrem a střechou i hodinami. Týž přistavěl pseudogotickou předsň do hradu.

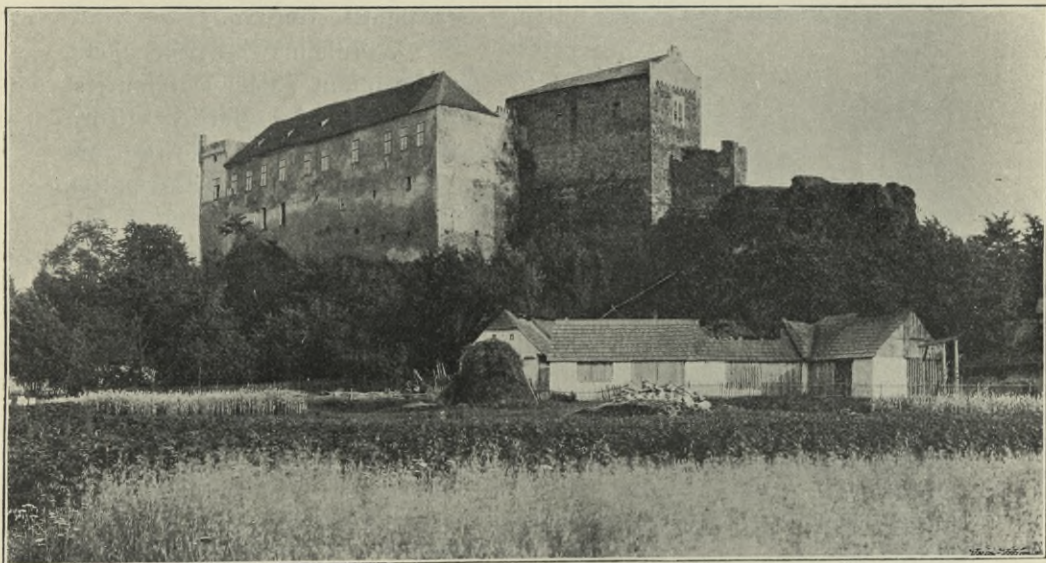

Obr. 84. Kamen. Brána zámecká.

Z původního založení hradu ostaly pouze sklepy a základy a starý palác, který však v XVI. stol. přestavěn. Veškery sklepy jsou valeně ze štětovaného kamene sklenuty. Vchody z jednoho sklepa do druhého jsou půlkruhovitě ze štětu zaklenuty. Všude mohutné zdivo přímo do skály založené prozrazuje prastarý původ. Do sklepů vedou střílnovitá okénka s kamenným obložením. Západní část jest z periody gotické z XIII. stol. a východní v XVII. stol. přestavěna (obr. půdorysu 83.). Kolem hradu táhly se hradby, které na straně jižní uzavřeny a hájeny byly věží čtyřbokou s branou a mostem svoditým. Brána má kamenné ostění z červeného pískovce, na hranách sříznuté, světlosti 1·85 m. Věž jest v rozích z kvádrů stavěna až

do výše druhého patra, kde o metr ustupuje do třetího patra; tady umístěny hodiny.

Věž kryta jehlancovitou střechou (obr. 84.). Okna do výše prvního patra jsou střílnovitá s ostěním z červeného pískovce. Brána nyní na venek zazděna a z vnitřku udělána kaplička P. Marie Lourdské. Horní část věže, to jest třetí patro vystavěno za barona Enise. Od brány na východ stojí bývalý pivovar. Od něho směrem severním táhne se ozubená hradba s fortničkou lomeným obloukem ze štětu sklenutou. Na rohu, kde hradby se lomí směrem západním, jest čtyřboká bašta, třemi pilíři opřená. Bývala kdysi branou »Petranka« zvanou a nalézala se mezi dvěma opěracími

Obr. 85. Kamen. Pohled na hrad.

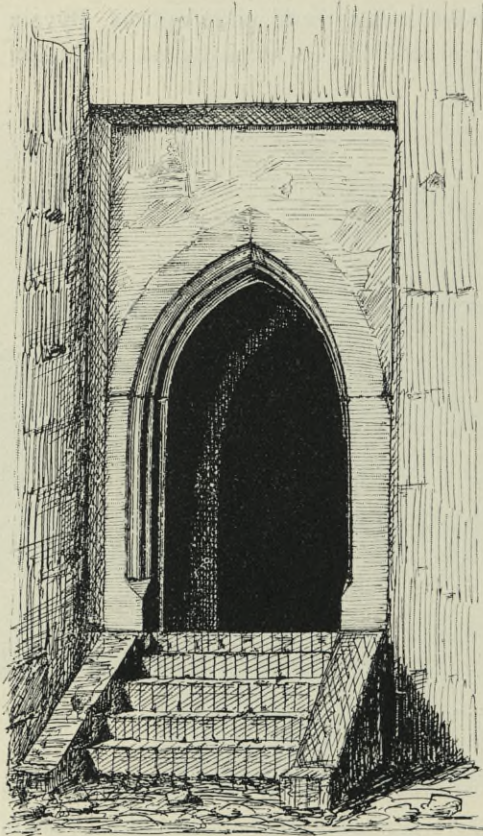
pilíři. Nyní jest zazděna a z místností věžních sklepy nadělány. Ve frontě západní stojí zbytek ozubené hradby s baštou nepravidelného tvaru. Vlastní hrad jest čtyřúhelník nepravidelný s výstupkem na způsob věže, který byl Petrem Malovcem k vůli schodišti založen a vystavěn, jak tomu svědčí sružené znaky nad vchodem. Jsou to znaky Veroniky Švihovské z Risenburka a Barbory Kokořovské z Kokořova. Po stranách letopočet 1673. Okna fronty východní mají žulové ostění v přízemku. U schodiště v prvním patře okno gotické, lomené. Strana tato i jižní úplně zmodernisována. Druhá část, původní, gotická má v celém přízemku střílnovitá okénka se sešikmeným žulovým ostěním. Na stranu jižní v prvním patře jsou do paláce prolomena tři prostorná gotická okna. Na západním průčelí rovněž prolomeno okno gotické a pod ním střílnovité (obr. 85.). Na severní stranu prolomena malá čtyřhranná, segmentem sklenutá okna. V rohu trčí záchodové krákorce.

Uvnitř křídla východního v přízemí jsou veškeré místnosti křížově sklenuté ze XVI. stol. a v patře prvním ploše kryté. V jídelně na jih jest tajný otvor do hladomorny. Tato jest as 12 m hluboká a omezena částečně skalou a na jih mocnou zdí. Tato část ostala ze starého hradu a zdá se, že byla zde věž umístěna.

V prvním dvorku vede do černé kuchyně vchod, goticky sklenutý se sešíkmeným ostěním v lomený oblouk. Jest 98 cm zšíří a 178 cm vysoký.

Černá kuchyně i nynější prádelna jsou valeně sklenuty štětovaným kamenem. Dřevník a schodiště mají křížovou gotickou klenbu a střílnovité okénko.

V druhém dvoře přiléhajícím ku vlastnímu paláci starému jest dřevník, rovněž goticky křížově sklenutý. V přízemí dole ve dvoře v lici východní starého paláce střílnovité okénko s kruhem jest ze žuly tesané. Vchod do paláce gotický, ze žuly tesaný s profilem již do renaissance zapadajícím a 1·5 m šir., 1·94 m vysoký (obr. 86.) Vlastní palác, nyní skladiště, má na jih 3 střílnovitá okénka se žulovým obložením, na západ jedno zazděné a na sever též jedno se žulovým obložením končící lomeným obloukem. Nikde stopy po klenbě. V I. patře vlastní hodovní síň má, jak dříve řečeno, 3 okna gotická 78 cm š., 1·85 v. Ve špaletě okenní sedadla s kamennými plotnami, jichž spodní hrana jest sešíkmena. V západním průčelí podvojně gotické okno,

Obr. 86. Kamen. Vchod do paláce.

práce novější. Na severní straně 2 okna obdélná se žulovým ostěním, při svislých hranách šikmo sířznutá. U rohu pravoúhlý vchod žulový do záchodu. Ostatní budovy tohoto paláce spojoval vchod goticky sklenutý, ze žuly tesaný, se sešíkmenými hranami. V. 1·82 m, š. 1·02 m (obr. 87). Ve věži v podhradí jsou zvony, kterých se užívá zároveň jako cimbálů, s následující legendou.

I. Š. 54 cm, v. 43 cm. Kolem koruny akantová ozdoba: O GOTT LAS DIR BEFOLEN SEIN DIE GLOCKE UND DIE KIRCHE DEIN.

Na plášti: MARIA VERONIKA MALOVECZIANA NATA RIZNBERK ET SVIJHOW JOANNES CHRISTOFORUS GEORG MALOVETZ DE MA-

LOVITZ DNVS IN KAMEN ET ZWIESTOW SAC.: CAES. REG. COMITIS CONSILIARIUS SUPREMI IUDICIJ PROVINCIALIS ASSESSOR MICRO PRAGAE REG. CAPITANEUS NEC NON IN REG: BOH: DUPR. QUAESTOR A. D. 1674.

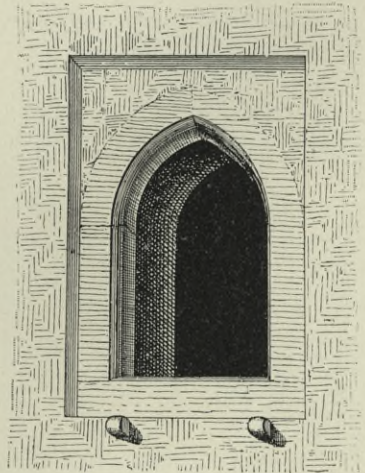
Znak Malovců.

II. Š. 42 *cm*, v. 34 *cm*. Na plášti: GOSS MICH NICOLAUS LÖW IN PRAG RUDOLF DOMBROWCZI RITTER VON PAPROSCH UND KRUSCHWICE HERR AUF KAMEN UND ESCHER DER ORTSGEMEINDE KAMEN 1876.

Znak ryt. Dombrovského.

KOSTEL, zasvěcený Bolestné P. Marii, r. 1673 byl Janem Křištofem Malovcem ze základu vyzdvižen. Jest orientovaný prostý obdélník, jen západní průčelí rozčleněno 4 pilastry nesoucími římsu, nad níž štít dvěma pilastry na 3 pole rozdělený. Krajiní pole jsou volutovitě a střední trojúhelníkovitě zakončena.

Vnitřek činí velice milý a prostý dojem. Loď obdélná 13·5 *m* dlouhá a 6·8 *m* široká, rozdělena na 2 klenbová pole s 3 pásy. Klenba jest valená s lunetami při oknech. Klenba zdobena dobře rozvrženými geometrickými vzory, které jsou listovcem a astragalím orámovány. Stěny lodní oživeny pilastry s toskánskou hlavicí a nesou vlys a římsu bohatě listovcem, zubořezem a astragalím vyzdobené. V pozadí hudební kůr, zděný, na valeném oblouku spočívající. Pod ním vchod pravoúhlý. Do lodi prolomeno po 2 oknech pravoúhlých a menších nad římsou rovněž takových. Triumfální oblouk okrouhlý spočívá na pilastrech podobných pilastrům v lodi.

Obr. 37. Gotický vchod v I. patře.

Presbytář, pravoúhlá 4·4 *m* dl. a 4·2 *m* šir., nese dekoraci téhož rázu jako loď, a jest rovněž valeně sklenutá. K evangelijní straně okno obdélné, na druhé straně vchod do sakristie a nad tím okno do oratoře. V závěru segmentovém okno eliptické.

Hlavní oltář má sloupovou architekturu se sloupy spirálovitě stočenými, které nesou vlys a římsu mocně vyloženou, nad ní oblamovaný štít segmentový.

V prostřed socha Bolestné P. Marie se sepiatýma rukama. Po stranách andělé nesoucí kopí, houbu, žebřík, kříž a sloup. Celková kompozice jest dobrá, ale provedení slabé. Oltář pochází rovněž z doby založení kostela.

Oltáře vedlejší ze stejné doby, v levo Kristus na kříži rozpiatý, slabé práce. Na pravé straně Pietà podobná Těchobuzské, výborné řezby, dobře podané muskulace a vhodně uloženého roucha (obr. 88.).

Kazatelna z téže doby má na schodišti namalované znaky Malovce a jeho manželky. Na poprsí kazatelny malování 4 evangelisté ve výplních na dřevě, práce slabé. Uprostřed lodi leží kámen náhrobní se znakem Malovců a legendou:

O CTENARZI CO GSEM GA PRACH A POPEL CO GSEM BYL UROZENY A STATECZNY RYTIRZ JAN KRYSSTOFF MALOVECZ Z MALOVICZ PAN NA KAMENIE ZWIESTOWIE A LIBANV A HLE NYNI MÉ DIEDICTWY GSOU CZERWY. BYL GSEM G. M. C. RADDA NEZ PROTI SMRTI RADU GSEM NENASSEL BYL GSEM SODUCE ZEMSKY SAM PAK

Obr. 88. Kamen. Pieta.

SODU BOZYMU GSEM NEUSSEL BYL GSEM MALOSTRANSKY HEGTMAŇ O GAK MALOU STRANKU GSEM SI ZYSKAL, BYL GSEM NEGWYSSÝ ZEMIE BERNIK, NYNI V BERNI SMRTI SE NACHAZYM CO MIE DNES, ZEGTRA TOBIE.

WZDECHNI ASPON A RZEKNI: ODPOCZINUTIE WIECZNE DEY MU PANE A. D. 1677.

Ve výklenku pod kruchtou málo podařená kopie Piety na oltáři.

Svícník barokní 2 m vys. jako v Pacově.

Votivní obrázek na plechu, na němž namalováni dva muži na okově hocha ze studně vytahující.

Na roubení studny napsáno: EX VOTO HLAVNÍČKA SOUSED KEMENSKY.

Desíkrát pozdravena buď negšvetegššy Panno matko bozy boleštná Maria za tvau miloštibau ochranu naššemu dítěti profázananu genž Roku 1799 do teto kamenske študnie schozeny šštaštnie zas v ofove zdrawy ššepatyma rukama oľolo retěžem vytáženy.

Nad vchodem do kostela zazděny tři kovové desky se znaky Malovce, Kokořů a Švihovských a pod nimi jsou legendy: (obr. 89).

I.

MARIA VERONIKA
MALOVECZIANA DERI
ZNBK ET SSWIHOV

II. FOES CHRISTOFOR
KOSORZ MALO
WETZ DE MA

LOWITZ DNUS
IN KAMEN

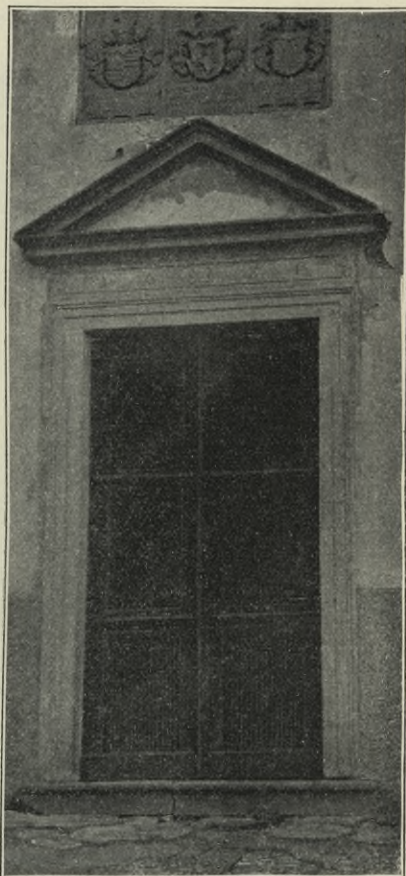
S.° C° R° MTIS CONSILI. RE
GNI IUDEX M : PRAGAE REGIOCA
PITENEUS NEC IN SUPREM IN
REGNO BOEMIAE QUAESTOR

III. ANNA BARBARA
MALOVECIANA
DE KOKORZOWA

Nad tím letopočet 1667.

Před hradem jest socha sv. Jana
Nepom. v žule tesaná, práce řemeslné.
Stojí na podstavci čtyřbokém a na tomto
násl. nápis:

BVD ODEW
EWŠEH POZDR
AVEN S. GENE
N. P. PŘISPIEG
ŽADAGICIM
TWE POMOCI
A ORODVG Z
A NAS HŘISS
NE SPMZP
L . 1703.

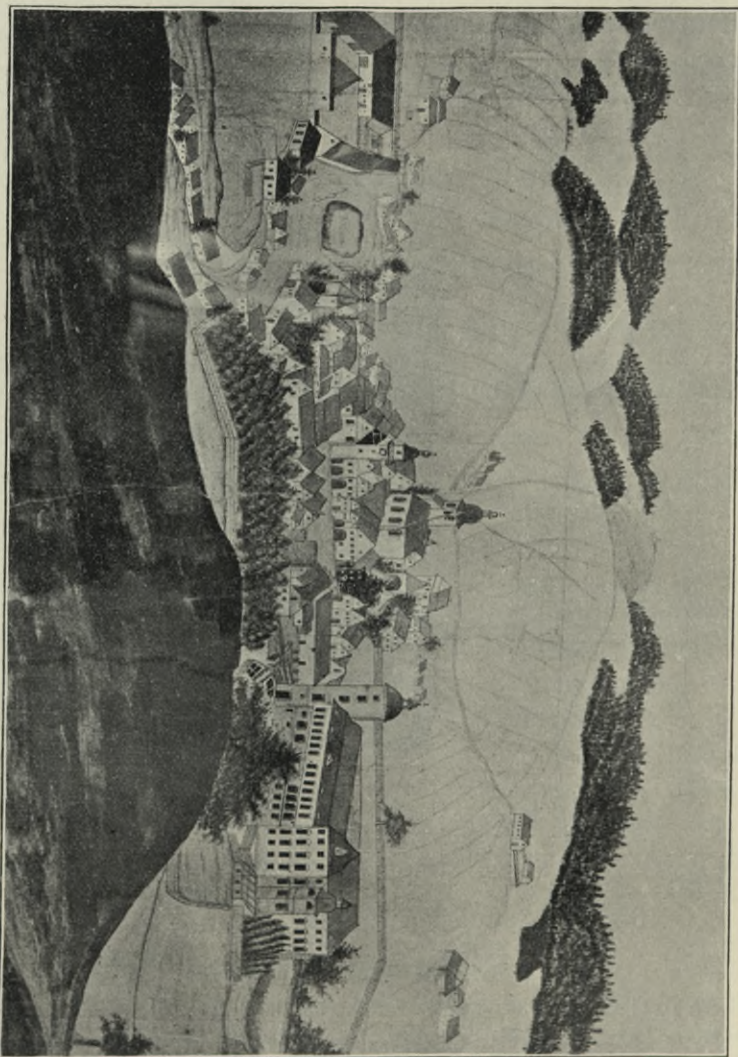
Obr. 89. Portál kostela v Kameně.

Kamenice nad Lipou.

Schaller XIV. 88, Trajer XIV. 386, Sedláček IV. 165—178.

Město původem svým sahá do počátku XIII. stol. Z počátku bylo hrazeno dvojitým plotem z hrubých klad zhotoveným. Později as koncem XIV. století byla ohrada tato zděná se čtyřmi silnými baštami v rozích a s dvěma branami dosti pevnými a svoditým mostem opatřenými. Branou horní nazývali onu, která stávala mezi děkanstvím a domem čís. 108. a spojovala hradby městské směrem severním a západním. Tato brána stála až do r. 1821. Když se císařská silnice stavěla, byla k vůli komunikaci sbo-

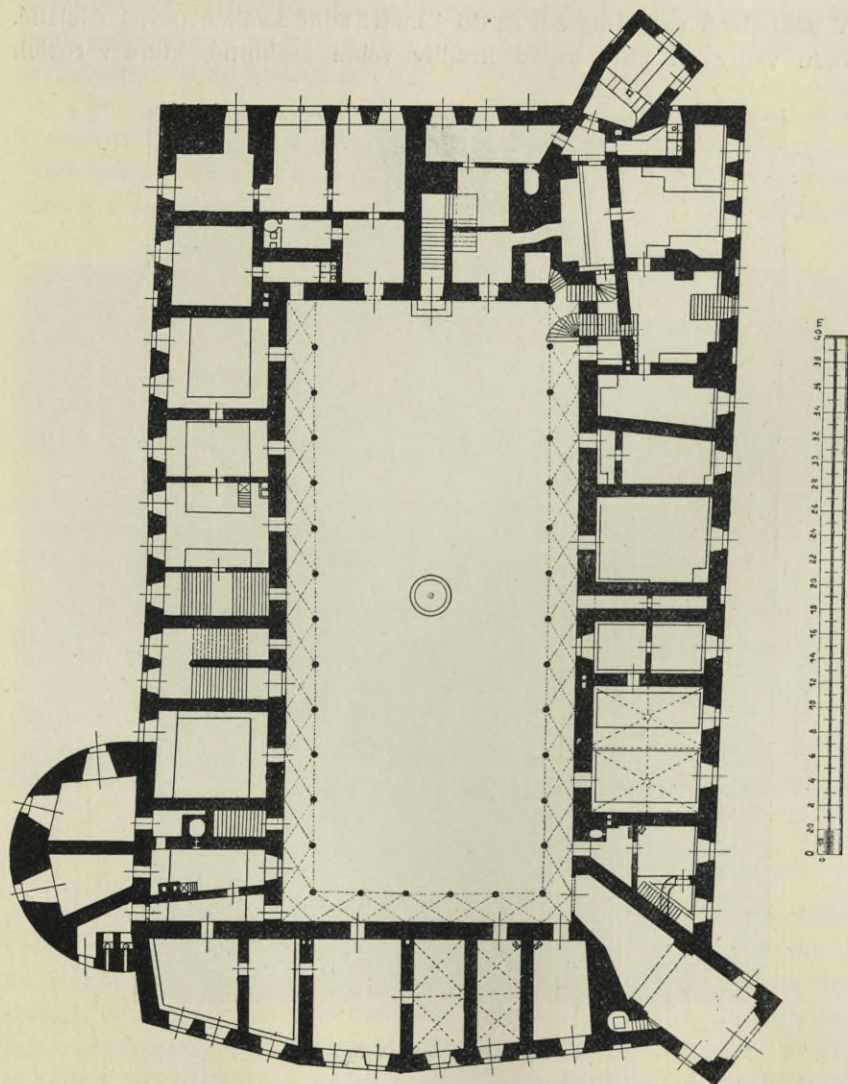
řena. Severní hrazení městské souviselo úzce s hradem samotným. Na temeni hradeb stála krytá chodba až ke kostelu. Touto chodbou ubíralo se panstvo zámecké do kostela, který s hradbami spojen mocným obloukem. Oblouk tento měl rovněž krytou chodbu a ústil tam, kde se nachází nynější schodiště do oratoře nad sakristií. Byl rovněž sbořen. Od brány

Obr. 90. Kamenice n. L. Pohled na město dle obrazu z XVIII. stol.

horní směrem západním byly hradby obehány příkopem, který se mohl vodou napouštět. Stopy příkopu patrný jsou v korytě potůčku. Domy od rybníka č. 30, 95—99—107 a 108 jsou z městských zdí vystavěny. Čís. 171 stojí v bývalém rybníčku a dům č. 164 přestavěn z bašty čtyřboké. Druhá brána na cestě k Jindřichovu Hradci slula dolní a stála rovněž do r. 1822 mezi domy č. 197—198. V obou branách vybíralo se clo od roku 1490

z milosti Jana Jettenberga, pána na Kamenici. Na obraze v zámku cho-
vaném a z XVIII. století pocházejícím viděti bránu pražskou či horní
a radnici, která měla čtyřpatrovou věž a v přízemí podloubí. Podlehla —
jako i kostel — zhoubným požárům (obr. 90).

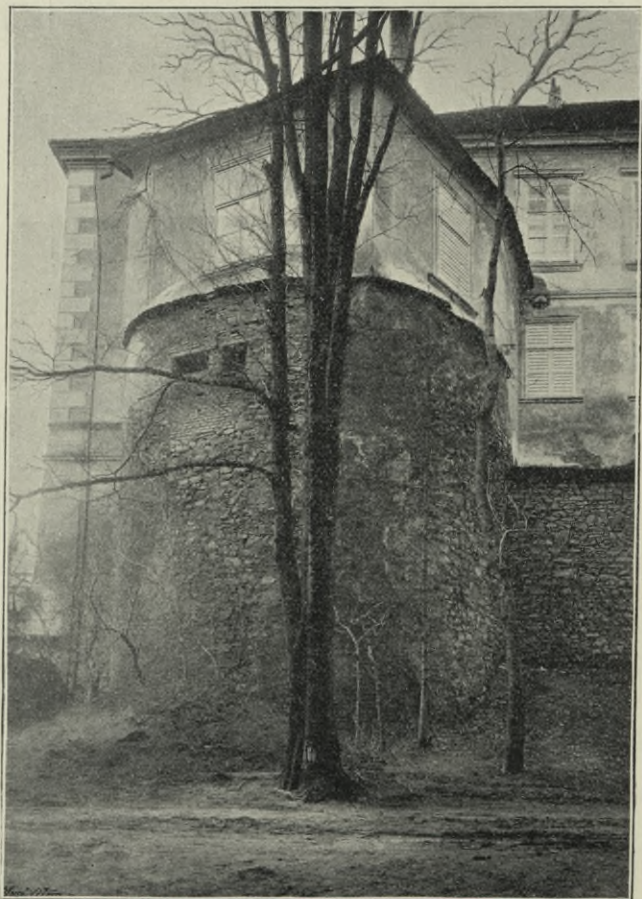
Obr. 91. Kamenice n. L. Půdorys zámku.

HRAD vzal původ svůj na počátku XIII. stol. Ve XIV. stol. náležel
Tobiášovi z Bechyně, který se synem Jindřichem v Kamenici špitál
založil. Na počátku XV. věku drželi zboží kamenické páni Sezimové.
Na konci XV. stol. měli v držení Kamenici Leskovcové a po nich
Malovci. Od Malovců koupili Kamenici Venclíkové z Vrchoviště r. 1569.
Po bitvě na Bílé Hoře a po provedené konfiskaci takřka darována Kame-
nice Paradisovi de Lasaga. R. 1693 koupil zboží toto Isaiáš z Hartigů;

1742 pak hraběnka Golzová. Koncem XVIII. věku drželi Kamenici Vratislavové, od kterých koupěna byla r. 1840 baronem Gaymüllerem.

Že hradu původ možno do XIII. století klásti, pro to mluví stěny severního a východního traktu, kde vlastní palác stál.

V základech nalezáme zdi až do 4 metrů silné a velice pevně sdělané. Od hradu vedly na jih a západ hradby velmi mohutné, které v rozích

Obr. 92. Kamenice n. L. Bašta.

zpevněny byly baštami velkých rozměrů. Bašta na severní straně bývala věží kulatou — jak ze základu možno souditi. (Viz půdorys obr. 91.)

Bašta na straně západní ustoupila moderní věži.

Z bývalých bašt, pozůstatku to starého opevnění hradu, zachovaly se pouze dvě a sice první na straně východní v jižním rohu. Tato jest v přízemí kulatá a ve výši prvního patra hranatá (obr. 92.).

Druhá na straně severní při západním rohu jest, jak dříve zmíněno, pozůstatek bývalé okrouhlice a proto ona mohutnost v základech. V přízemí sůžuje se bašta tato konicky do výše. Obě mají střílnovitá okénka s kamenným obložením, v žule tesaným. Prostor vnitřní valeně sklenut ze štětovaného kamene. Klenba profilu parabolického. Na straně severní podírají zeď mohutné opěrací pilíře. Hrad Kamenický doznal hlavní přestavby za Leskoců a za Venclíků.

V bouřích husitských vydán byl hrad i město velkým nájezdům a chatrné hrazení městské i hradní a rovněž i nedostatečné místnosti, nevyhovovaly požadavkům té doby a proto byl celý hrad od přízemku přestavěn a rozšířen. Tak se uchoval s malými změnami na naši dobu. Ná-

Obr. 93. Kamenice n. L. Nádvoří zámku.

dvoří a starý palác ponechán v původní rozloze — jen ku hradbám na venek přistavěny prostranné místnosti. Staré hradby ve sklepích možno na straně jižní a západní pozorovati. Poněvadž místnosti byly rozsáhlé, musily se i zdi vnější náležitě silné založiti. Sklepy se křížově sklenuly štětovaným kamenem. Vyhnáno přízemí a prvé patro a dvůr se tří stran obklopen arkádami. Arkády spočívají na štíhlých žulových sloupcích, oblých s patkou a toskánskou hlavicí a nesou zajímavou křížovou, goticky lomenou klenbu. (Viz obr. 93.) Sloupky i klenba nalézá se i v prvé patře. Za Gaymüllerů arkády v I. patře zazděny a v krytou chodbu proměněny. Uvnitř polovina sloupku vystupuje a velmi milý pohled po délce arkády poskytuje. Hlavní brána s věží vyzdvižena za hraběte z Golzů r. 1744. Dle obrazu z r. 1717 visícího ve hřbitovním kostele na Bradle byl zámek v rozích čtyřmi věžemi téhož rázu, jaký dnešní věž ukazuje,

vyzdoben. Věž nynější, která tu zbyla, jest prosta, bez architektonických ozdob, o třech patrech a kryta cibulovitou bání a lucernou (obr. 94.).

Ve věži jest cymbál hodinový, který má nápis:

GOSS MICH ANTON
PERGL IN BUDWEIS
ANNO 1769.

Ještě na počátku minul. století byli pamětníci, že v průjezdu zámecké

Obr. 94. Kamenice n. L. Zámek.

brány umístěno bylo šestero rytířů, po třech s každé strany, v plné zbroji kovové, muž i kůň.

V pokojích visí Kristus na kříži v slonovině řezaný (obr. 95.). Má na pravo skloněnou hlavu a v bedrech ověšen jest lehkou látkou přes provaz přehozenou. Tělo jest mistrně řezáno, výborné muskulace a jemného provedení. Kristus jest 50 cm vysoký. Jest to staré inventární číslo po Vratislavech z XVIII. stol. Mezi jinými v příkopech zámeckých vykopanými věcmi nalézá se podkova obrácená.

Na chodbě visí obraz města Kamenice z XVIII. století. V před-síni umístěny jsou židle gotisujících tvarů, ze starého inventáře zbylé.

V kredenci postaveno mnoho cenného porculánu míšeňského a vídeňského, pěkných vzorů.

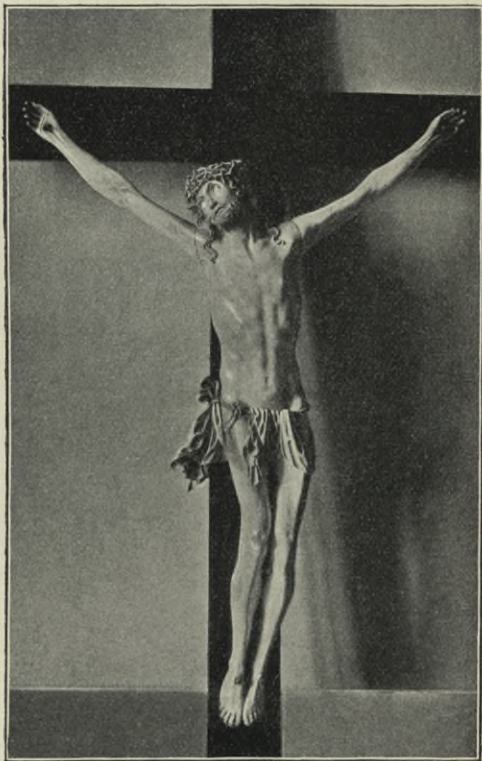
DĚKANSKÝ KOSTEL zasvěcen Všem Svatým. Fara připomíná se již r. 1384. Do r. 1620 sub utraque. Že kostel založen byl na počátku XIII. stol., svědčí zazděný portál v západním průčelí. Prodělal mnoho stavebních změn a to zejména ve stol. XV. a XVI. Popelem lehl r. 1560, 1771, 1794, 1819. Věž v západním průčelí přistavěna v XVII. stol.

Kostel jest orientovaný a z lomového kamene stavěný. V západním průčelí přistavěna věž čtverečného základu o pěti patrech s úzkými štřílnovitými okénky a v podřímsí ve všech stranách se sdruženými, v půlkruh zaklenu-tými okny, kryta jest mědí. Věžní helmice přechází v osmi-bokou bání, na níž sedí úhledná lucerna. Loď jest obdélná a s jižní strany prolomena čtyři okna goticky v lomený oblouk sklenutá se šikmými špaletami. Skruží bezpochyby vylámáno, neboť okna trojdílnost ukazují. S této strany vede vchod do kostela, který vyzdoben pilastry kladí a trojhranný štít nesoucí. Presbytář uzavřena jest pouze třemi stranami nepravidelného osmiúhelníka a opřena v rozích opěráky o jednom ústupku. Do strany severní prolomeno sedm oken v půlkruh sklenutých. Vchod do sakristie a hlavní vchod proti severu ležící mají předsínku. Na severní straně v přízemí okna segmentová. (Obr. 96.)

Loď stejné výše s presbytářím kryta taškami.

Vnitřek kostela má tvar dvoulodní. (Viz půdorys obr. 97.) Z gotické periody stavební zbyla část lodi při straně jižní a část presbytáře a fronta západní.

Severní část lodi a kus presbytáře přestavěna později a sloužila řádu Františkánskému za habitákula. Při jižní straně opírá se křížové klenutí, pozdní gotiky, bez žeber, o čtyři pilastry na hranách sříznuté, mohutného trnože. Pilastry ukončeny echinem a krycí deskou. Žebra maltovaná sbí-

Obr. 95. Kaměnice n. L. Ukřižovaný. (Řezba ze slonoviny.)

hají se ve třech hladkých svornících. Délka lodi jest 25·8 *m* a 9·25 *m* šir. Při straně severní opírá se klenba o pilíře téže konstrukce, které však zazděny jsou, by tímto sesílením mohly nésti literácký kůr. Hudební kůr r. 1823 postavený, spočívá na čtyřech sloupech s hlavicí toskánskou. Ve středním poli kryt jest českou klenbou a v druhých dvou křížovým klenutím. V západním průčelí, kde věž se nalézá, jest na polo zazděný portál

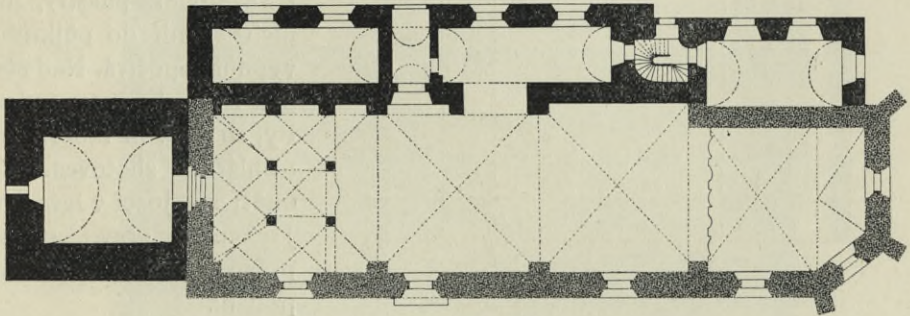

Obr. 96. Kamenice n. L. Kostel.

(obr. 98.) z doby přechodní v lomený oblouk sklenutý. Má dva velké oblouny, které v náběhu přerušeny jsou talířovitými hlavicemi, dále tři oblouny menšího průměru, které bez přerušení do archivoly přecházejí. Všechny oblouny sbíhají se v lomeném oblounu. Trnož ustupuje pravoúhle. Portál jest uvnitř 1·22 *m* ve světlosti a 2·26 *m* vysoký.

Presbytář skládá se z obdélníkového travée a z nepravidelného závěru o třech stranách a jest 8·55 *m* dl. a 7·95 *m* šir., z nichž jedna co líc zdi hlavní kolmo na východní stojí. (Viz půdorys obr. 97.) Presbytář křížově sklenutá bez žeber má dva hladké svorníky (obr. 99.). Ke straně se-

verní přiléhá sakristie valeně sklenutá. Do této vede vchod pravoúhlý. Vchod tento má zachovalé dvře pocházející ze XVI. stol., plochými, kosmo položenými pásy pobité a na křížení probity jsou nýty, jichž hlavy mají tvar růže pětিলisté. Při straně evangelijní jest sanktuarium do zdi zapuštěné s kamenným obložením, jehož spodní římsa jest šikmá. Pod touto jest větvoví gotické a při koncích andílčí hlavičky. Z tohoto větvoví vyrůstají po stranách sloupky (obr. 100.) se soklem a přecházejí v archivoltu tvaru oslího hřbetu. Ostění má profil oblounu a plochého pásku se dvěma žlábkami. Zakončeno jest fialou — nyní uraženou. Pod touto jest pětिलistá růže, znak to pánů z Hradce. Sanktuarium uzavřeno dvířkami r. 1733 zámečnickým mistrem *Václavem Vorlem* zhotovenými. Nad sakristií oratoř, křížovou klenbou sklenutá. Za sakristií v boční lodi jest tak zvaná umrlčí kaple a komora na requisity. Bývaly to obytné místnosti řádu Františkánského. Dle pamětní knihy téhož řádu činí se zmínka o hospici kamenické

Obr. 97. Kamenice. Pádorys děkanského kostela.

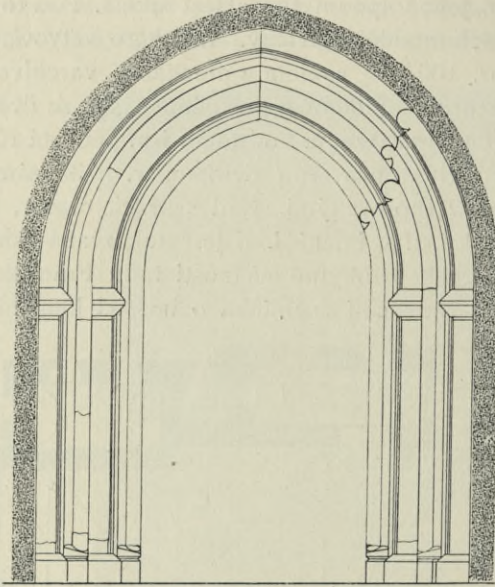
těmito slovy: *Conventus Cameracensis S. E. Trinitatis in Diocösy Pragensy a Joanne Nitzenberg regni Bohemiae san. Mariae fundatus est anno 1496 a v knize Nucleus Minoriticus z r. 1746 v Praze vydané uvádí se, že bratří řehole sv. Františka r. 1494 místo v Kamenici obdrželi, odkud je r. 1538 luteránská vzteklost vyštvala.*

Refektář a jednotlivá habitakula byla zdobena malovaným ornamentem s pásy, na nichž nápisy minuskulí, ku př.: *Mors Christi, tua mors, Dei laus et gloria vobis*; jiný: *Quatuor haec semper sint meditanda tibi*. Třetí: *Cum facis ingressum studens sis esse modestus*. V habitaculum: *Ubi pudor, ubi fides, ubi disciplina, ubi scientia, a podobných více*. Nad těmito prostory jest kůr a oratoř. Kamenná mříž, která dělí presbytář od lodi a jest z mramoru tesaná, barokně zakřivená, byla r. 1757 od *Martina Brože*, kameníka v Jindř. Hradci, zhotovena.

Hlavní oltář z roku 1758, zhotovili truhlář *Ondřej Kaplunger* z Deštné a řezbář *Vit* z Pelhřimova, jinak také »*Voit*« zvaný, a *Josef Šedivý*, rovněž z Pelhřimova jej štafiroval. Ze starého oltáře, jenž byl r. 1840 znovu předělán, málo zbylo. Nese obraz Věch Svatých; podařená to kopie originálu od *Kramolína*, kterou zhotovil *Bedř. Kamaryt*. Kramolínův obraz

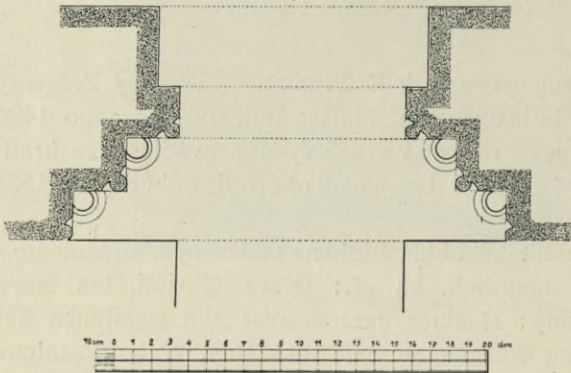
visí na levé straně hlavní lodi a představuje svaté a světice, zejména pak české patrony; sv. Ludmila nese tvář hraběnky Marie Terezie z Golzů, rozené z Hartigů, kteráž též obraz r. 1760 dala zhotoviti.

Kazatelna rovněž od *Víta* z Pelhřimova řezaná, má tři lasturové

kartuše, v nichž reliefs, v pravo rozsévač, uprostřed Jan Křtitel a v levo Obrácení sv. Pavla, an s koně spadá. Darovala ji hraběnka Anna Vratislavová, rozená z Golzů.

Pod presbytáří v levo novější oltář růžencové Panny Marie, obklopený sruženými pilastry, na nichž kladí do půlkruhu vypnuté spočívá. Nad ním pak Boží oko v paprscích. Byl roku 1748 táborským truhlářem zhotoven. Na oltáři sv. Josef v levo, sv. Jáchym v pravo, pěkné práce a naturalistického podání.

Na druhé straně oltář sv. Anny, téže architektury a na něm nový obraz téže světice a po stranách oltáře sochy sv. Vavřince a sv. Floriána. Jest od téhož mistra jako předešlý.

Následující oltář při straně pravé zasvěcen sv. Janu Nepomuckému. Jest sloupové architektury, sloupy s korinthickou hlavicí a se dvěma sruženými pilastry; nese kladí

široce rozložené, echinem a hojnými rozvilinami vyzdobené. V levo socha sv. Jana Evangelisty, v pravo sv. Jana Křtitele, uprostřed pak mezi sloupy sv. Jan Nepomucký, dokonalé řezby v přebujné výplni akantových rozvilin. Sochu tuto sem zaslala manželka pana Isaiáše z Hartigů r. 1760 z Vídně. Pod mensou tumba sv. Panny Rosy z Limánu, která byla r. 1765 sem dána a téhož roku zhotovena. Jest mistrně zpracována.

Obr. 98. Kamenice. Zazděný portál děkanského kostela.

Nad kladím v oválním rámcí, akantovým listím vyzdobeném, který dva andělé drží, obraz sv. Trojice, dobré práce. Oltář tento zhotoven od dačického řezbáře *G. Strachovského*. Na tomto oltáři 4 páry mosazných svícňů, dobře kroužených z konce XVI. stol.

Proti tomuto oltáři na levé straně lodi stojí oltář sv. Antonínu Paduánskému zasvěcený, který má na praedelle v levo rybáře, v pravo pastýře v reliefu zobrazeny. Kol těchto lasturový ornament bez ladu a skladu (XVIII. st.). Na oltáři obraz sv. Antonína Paduánského, jemuž se zjevuje Jesule v zástupu andílčích hlaviček. Obraz velmi dovedně malovaný z téhož století.

Obr. 99. Kamenice n. L. Vnitřek kostela.

Pod kruchtou visí obraz sv. Augustina, v pravém rohu Charitas, obnažená postava ženská, štít paprskový držící. Práce tato má ráz maleb Kramolínových.

Na třetím oltáři s levé strany Pietà v dřevě řezaná, barokní to práce, slušné řezby.

Stříbrná, věčná lampa, jednoduchých, barokních tvarů.

Na hlavním oltáři dva svícny mosazné, kroužené, 45 cm vysoké, z počátku XVI. století.

Loďka na kadidlo má čtyřlaločnou nohu trojdílnou, nodus čtyřdílný tvarů sploštělé koule. Loďka sama tepaným ornamentem vyzdobena. Jest mosazná a postříbřená (XVIII. st.).

Svícník, 2 m vysoký se dřikem spirálovitě stočeným, ve výši 80 cm plechovým kruhem vyzdobený, který nesou vzpory ve voluty vyběhající (XVIII. st.). Při severním vchodu kroupenka ze žuly tvaru mušlovitého (XVIII. st.).

Křtitelnice též při severním vchodu, stojí na čtvercové desce. Hranol, v desky krycí přecházející, na nichž shora seřiznutý komolý dvojitý

osmiboký jehlanec. Jest zděná; uvnitř pak kruhovitá cínová nádoba s nápisem na víku, jenž psán jest gotickou minuskulí s maiuskulí:

Wchjte maliczkych a nedhtiegte
braniš gim giš ke mnie neboš fa-
kownyš gest kralowštwi nebeské.
Mat. XIX kap.

Křtete ge w gmeno Otce y
Syna y Duchu swateho Amen
Letha 1546.

Pacifikál stříbrný, zlacený,
noha čtyřlaločná, s bohatě tepa-
ným ornamentem. Kol ostatků
svatých mušlový ornament s nepra-
vými drahokamy se svatozáří. No-
dus jest vásovitý, nese autentiku:
Ant. iam Wencesl. Vokaun a
Jacobus Corvinus 1747.

Kaditelnice, korpus mu-
šlový, prolamované, tepané práce.
Pozdní barok. (XVIII. st.)

Věčná lampa z I. polo-
vice XVIII. st., z mosazi tepaná,
na báňce se čtyřmi kartušovými
štítky, pěkného tvaru.

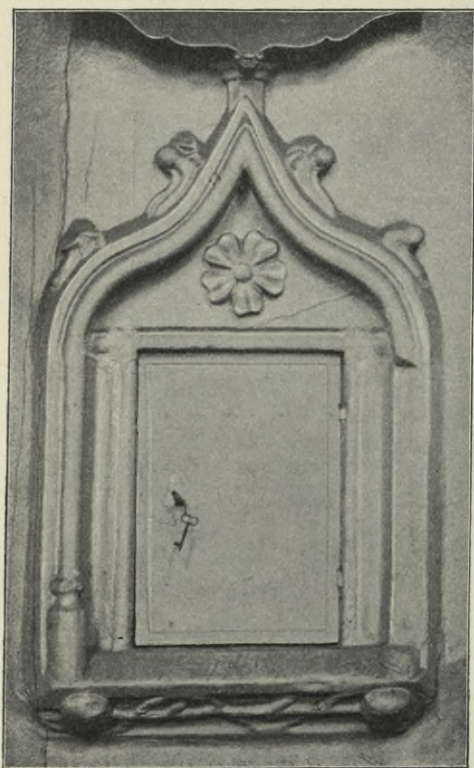
Tři páry barokních cínových svícňů, pěkné práce.

Ornát, ruční práce hedvábím vyšíváná na hedvábném podkladu řetízkovým stehem pracovaná. Květy stilisované, symmetricky rozložené, uprostřed květy růží, zvonků a pomněnek, naturalisticky pojatých.

Dva ornáty rokokové; na zelené půdě stříbro, dobré komposice.

Pokrývka na kalich; malba jehlou barevným hedvábím, růžice různých tvarů s listovým rázu renaissančního.

Ornát s ornamentem barokním. Na půdě červené, střed půdy bílý, s ornamentem propleťvaným zeleným hedvábím a stříbrným dracounem vyšíváným.

Obr. 100. Kamenice. n. L. Sancturium.

Náhrobky.

Ve vnější zdi presbytáře jest zasazeno několik náhrobníků s nápisy:

I. (gotická minuskule s maiuskulí):

Letha Panie 1535. Tutu leži

Urozenij a Statecznij Pa Arnossz Lieskovecz z Lieskovecz
P. na cerekviczy kterij Umrzel druhij cztvrtek v postie.

Náhrobek tento jest proti »Úzké ulici«. Na něm jest polovypuklý relief rytíře v ruce korouhev držícího. (Obr. 101.)

II. Na pilíři ku polední straně náhrobek s osobou rytíře, nad nímž nápis: 1598 Jan Malovecz. (Obr. 102.)

III. Proti obchodníku Metzlovi:

Letha Panie 1551 v patek přzed narozením Marie Panny umrzel Pan Albrecht Heyda z Porzicze a na Divrczych Kopach. Ossemohauci Buh racz byti milostiw kě dussi. (Obr. 103.)

IV. Letha Panie 1597 na den sv. Mavrzince v Panu umrzela Urozena Pani Maria Anna Magdalena Malovec z Tysona na Kamenici a Cheynowie gegizto tieło tuto uctiwie v Krystu Panu gest pochowano. (Obr. 104.)

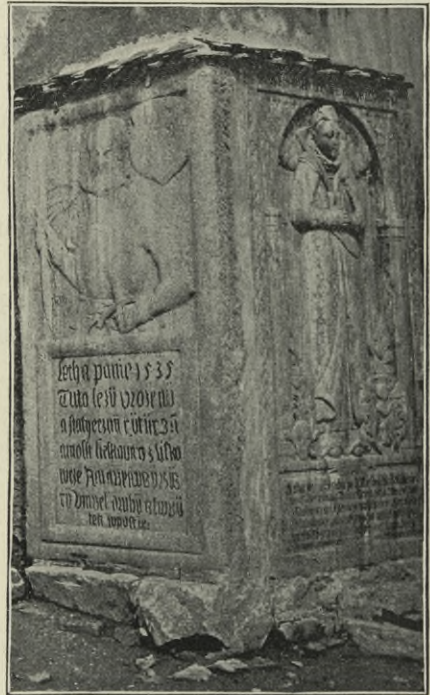
V. LETHA PANIE 1609 V PONDIELI PO NEDIELI CANTATE UROZENY A STATECZNY RYTIRZ PAN VILÉM HEYDA Z PORZICZE A NA KRALOVICZICH ZIWOT SVŮG DOKONAL GEHOZTO DUSSI PAN BUH MILOSTIW BEYTI RACZ.

VI. VITA MIHI CHRISTVS . . . LUCRUM.

LETHA 1615 VE STRZEDU PO SV. MATĚJI BLAHOŠLAVENEM V PANU BOV: UMRZELA ANNA MAGDALENA WENCZELYKOWA Z MALOVIC A KAMENICI A CHEYNOWIE GEGIZTO TIELO TUTO ODPOCZIWA OCZEKAVAGIE VESELEHO VZKRZISSENI Z MRTWYCH A PRZISSTIJ SPASITELOVA KRYSTA JEZISSE. (Obr. 105.)

VII. Pod kůrem ležel až do r. 1737 náhrobek se znakem Leskoveců a s nápisem:

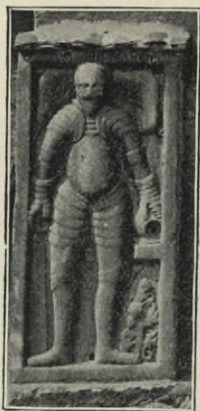
LETHA PANIE 1545 VE CTVRTEK PO SV. BARTOLOMIEGI UMRZEL GEST UROZENY A STATECZNY RYTIRZ PAN JAN STARSSI LESKOVECZ Z LESKOWCZE A NA KAMENICY A TUTO GEST S DVIEMA VNUCZ-

Obr. 101 Kamenice n. L. Náhrobek Leskoveců.

KAMI SVÝMI ANNOU A MAGDALENAU PANA LADISLAVA VOSTROVCE Z KRALOVIC POCHOVÁN. (Obr. 106.)

VIII. Pod stolicí u sakristie byl do r. 1757 epitaf s nápisem:

Obr. 102. Kamenice n. L.
Náhrobek Malovců.

LETHA PANIE 1564 WE CZTVRTEK NA DEN SVAT. PANKRÁCE UMRZELA GEST UROZENA PANI ANNA ZE LHOTY MANZIELKA PANA JANA STARSSIHO Z LESKOVCE A NA KAMENICIJ A TUTO GEST S DVEMA VNUCZKAMI ANNOU A MAGDALENAU DCERAMI PANA LADISLAVA VOSTROVCE Z KRALOVIC POCHOWANA.

IX. U oltáře sv. Františka de Paula byl náhrobek s nápisem:

Letha Panie 1536 na den sv. Lydmili umrzel gest Urozený Vladyka Pan Bernard z Dobroczovic a tuto gest pochovan.

X. Dříve u křtitelnice, nyní pak u dveří ke škole pod kropenkou leží náhrobní kámen, jehož nápis zní:

Letha Panie 1595 w Sobotu przed sw. Pawrzincem umrzela Urozena Panna Alzbieta Spanowska z Lysowa gegizto fielo tuto lezi budauciho vzkrysseni oczekawagie.

Obr. 103. Kamenice n. L. Náhrobek.
Hejdy z Poříče.

Obr. 104. Kamenice n. L. Náhrobek
Malovců.

XI. U kobky podvěžní, u bývalého vchodu, náhrobek:

1615 TUTO LEZI STATECZNY PAN VLADYKA VONDRZEG Z CHMELNYHO

XII. U velkého oltáře po straně evangelijní epitař s latinským nápisem:
ANNA APOLLONIA COMTESA PARADISI ANANAE DE OPPERS-
DORF, OBIIT DIE 23 DECBRIS 1687.

XIII. U sakristie byl epitař s legendou velkou lat. psanou:
LETHA 1675 DNE 22 SETBRIS USNUL V PANU FRANCISCUS
ANTONIUS FRIDERICUS IGNATIUS SWATE RZIMSKE RZISSE HRABIE
Z LASSAGA PARADISU VIEKU SWEHO MAGE 9 NEDIEL.

XIV. U zpovědnice byl epitař s nápisem:

LETHA P. 1676 DNE 26 OCTOBRIS UMRZEL W PANU VELEBNY
PAN ADAM OTT Z OTTENFELDU RZADU
CISTERCIENTSKEHO V PLATKYCH PROBES-
SUS TOHO CZASU KAPLAN KAMENICKY.

Obr. 105. Kamenice n. L. Ná-
hrobek Vencelíkové z Malovic.

Obr. 106. Kamenice n. L. Náhrobek
Leskovců.

XV.—XVI. K rozšíření dlažby kostela byly ze hřbitovní kaple přineseny dva náhrobníky s legendami:

1. LETA PANIE 1632 DNE 3 MIESICZE RZIGNA VSSEMOHAUCIJ
PAN BUH Z TOHOTO SWIETA POWOLATI GEST RACZIL SLOWUTNEHO
PANA SEWERINA TOMASSE TOMAURA MIESTIENINA MIESTA CZESKÉ
KAMENICE MEZY HODINAU 21 NA CELEM OROLOGI GEHOZTO MILEG
DUSSY PAN BUH VSSEMOHAUCÍ RACZIZ MILOSTIW BEYTI A V POCZET
VYVOLENYCH SVYCH PRZIGMAUTI.

2. LETHA PANIE 1637 DNE 21 MIES. BRZEZNA VSSEMOHAUCI
PAN BUH Z TOHOTO SWIETA POCTIWOU A SSLECHETNAU MATRONU
PANI ZUZANU TOMAUROVOU MEZY HODINAU 6 PO RANNI NA PUL
OROLOGII POWOLATI GEST RACZIL GEGIZTO MILEG DUSSI PAN BUH
RACZ MILOSTIW BEYTI A V POCZET VYVOLENYCH PRZIJMAUTI.

Zvony.

I. Š. 40 *cm*, v. 35 *cm*. Kolem koruny dvě pásové akantové ozdoby a mezi nimi:

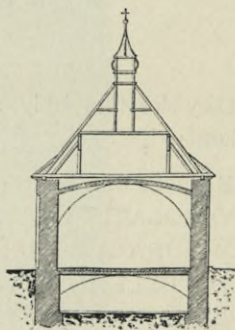
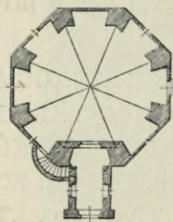
LITY OD BEDR'ICH HAMPLA V JIHLAVE

Obr. 107. Kamenice n. L. Hřbitovní kaple na Brádle.

Na plášti: NAKLADEM OBCE KAMENICE NAD LIPOV 1884

II. Š. 108 *cm*, v. 86 *cm*. Kolem koruny dvě pásové akantové ozdoby. Relief sv. Jana Nepomuckého.

Obr. 108. Kamenice n. L. Půdorys a řez kaple na Brádle.

Na plášti:

ROKU 821 ZA ČASU MNE-
STAPREDSTAWENEHOPANA
IANA INDŘIY BÝL TENTO
ZWON Z NAKLADEM PÁNUM
MNESSTIONUM KAMENIC-
KEYCH ZRIDEN.

III. Šírka 134 *cm*, výška
102 *cm*. Relief sv. Vojtěcha,
v levici palmu a v pravici berlu
držícího a pod ním: ADAL-
BERTUS.

Relief sv. Václava a pod ním: WENCESLAV.

Kolem koruny:

TENTO ZWON BIL LITEG OD FRANCL KARLA WANKA GIHLAW-
SKEHO ZWONAŘE.

Na plášti dole:

TITO TRY ZWONY Z OBEČNIHO NAKLADV TOHO CZASU VSTANOWENEHO PANA RICHTARZE MARTINA DANKA KARLA DANKA A IOZEPHA LENDERA STARSSICH OBEČNICH GSAV ZHOTOWENY.

IV. Š. 80 *cm*, v. 68 *cm*. Relief sv. Floriána a znak zvonaře, v němž nápis. IOHANN ADALBERT PERNER IN BVDWEIS.

Na plášti:

TENTO ZWON - Z NAKLADEM - PANUM - MNESTIONUM KAME-

Obr. 109. Kamenice n. L. Oltářní obraz.

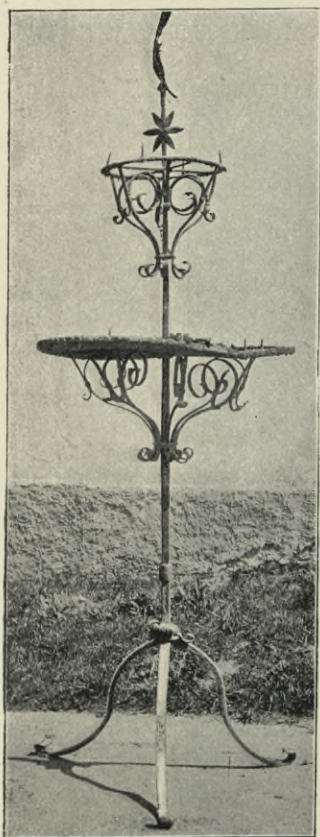
NICKEYCH ZRIDEN ROKU 1821 ZA CASU MNESTA PREDSTAWENEHO PANA JANA INDRÝ.

Kol koruny akantová ozdoba.

Na náměstí socha.

HŘBITOVNÍ KAPLE, zasvěcená sv. Maří Magdaleně, leží na nedalekém kopci za Kamenicí. Od paty vrchu Brádlá vede cesta stinnou lesní alejí vzhůru do vrchu a tato vyzdobena jest křížovou cestou s obou stran, která sem byla z kopce Kalvarie nad městem přenesena a nákladem hraběnky Marie Terezie z Golzů rozené z Hartigů r. 1765

postavena. Jsou to pilíře s trnožem, na pilíři attika s vyloženou římsou pěkně profilovanou R. 1840 zašlé obrazy na těchto pilířích vyměněny jinými na plechu malovanými a ve Vídni objednanými. Dojdouce vrcholu, přijdeme ke kapli samotné. Postavena byla r. 1348 Dobšem z Bechyně, by vyplnil přání své matky. Poněvadž původně byla otevřena se všech osmi stran, domníváno se, že byla husitskou modlitebnou. Že kaple v XV. st. stála, toho jest důkaz privilegium krále Jiřího z Poděbrad a Jiřího ze Stráže, kdy se Kamenickým dovoluje odbývati trh na den sv. Maří Magdaleny za městem, což se r. 1465 potvrzuje.

Obr. 110. Kamenice n. L. Svěcník.

R. 1554 za Jana Malovce z Malovic byly pilíře zazděny a kaple ozdobnou kuplí okrouhlou opatřena, jak tomu svědčí zabilený rok 1554 na zdi.

R. 1595 za těchže Malovců byla klenba kaple shozena a znovu zaklenuta, jak dosud patrno. Kaple tato jest osmiúhelná o úhlopříčně 10'1 m, ve stranách hladké líce s dvěma okny obdélnými půlkruhovitě sklenutými a dvěma na způsob čtyřlístku vykrojenými. Má přístavek, za sakristii sloužící. Vchod pravoúhlý. Kryta jest šindelem v osmiboký jehlan, v širokou dřevěnou lucernu s baňkou přecházející (obr. 107.).

Vnitřek jest pravidelný osmiúhelník. Na prostých pilířích v úhlu lomených spočívá goticky lomená křížová klenba bez žeber. Uprostřed jest svorník se znakem Malovecko-Španovským s letopočtem 1595 (viz půdorys obr. 108.). Prostory mezi jednotlivými pilíři jsou lomeným obloukem sklenuty a sesíleny za nimi obloukem elliptickým; opravy to z XVIII. stol.

Hlavní oltář vyzdoben obrazem sv. Maří Magdaleny před otevřenou knihou klečící. Vedle lebka. Nad světící záře s andílčími hlavičkami. Na pravo otevřená krajina. Světiče poloobnažená, plavovlasá a v červeném rouše. Mistrného provedení a jemného koloritu.

Na otevřené knize se čte:

ITE Pro	CHRISTUM HINC PRO	CORPORE
CVL VESTES	COMPTA CALITE	NVDA
PROCVL	ANIMO LAPILLI	SEQVAR

Umělec neznámý. Konec XVII. stol.

Na straně visí obraz »Pietà«. Býval kdysi na hoře Kalvarii, kde bývala kaple — nyní zrušená a se zemí srovnaná. Obraz jest tím zajímavý, že v pozadí vyobrazen zámek, jak vypadal r. 1717, jak tomu nasvědčuje letopočet v hodinách zámeckých umístěný. Obraz sám nevyniká cenou uměleckou (obr. 109.).

Dva dřevěné řezané svícny, ladné formy, z XVIII. st. Stojí na trojboké nožce mušlovým ornamentem vyzdobené, nad ní pěkně profilovaný nodus a stvol, listem akantovým ovinutý, v misku přecházející.

Svícník barokní, 2 m vysoký, stojí na třech nohách prohnutých. Kruhovitý plech vzepřen podporami spirálovitě stočenými, jakož i kruh hořejší (obr. 110.).

U hlavního oltáře náhrobek v mramoru tesaný s geniem vzhůru se vznášejícím a nadpisem

MALWINA
MDCCCXL.

Na zdejším hřbitově odpočívají hrabata Vratislavové od r. 1785.

V kostele jsou dále náhrobníky:

LETA PANIE 1789 DNE 16 PROSINCE USNULA V PANU VYSOCE UROZENÁ PANÍ PANÍ ANNA MARIA ŘÍMSKÉ ŘÍŠE HRABĚNKA WRATISLAWKA ROZENÁ HRABĚNKA Z GOLZZ, PANÍ PANSTVÍ KAMENICE ROKU VIEKU SVÉHO 19. A TUTO V NADIEGI BUDAUCÍHO VZKRZISENÍ ODPÖCZIVÁ.

Konipas hrad.

Sedláček IV. 344.

Dnes z bývalého hradu nezbylo nic. Vše jest přestavěno a v hospodářská stavení přeměněno. Pouze půdorys se dá sledovati.

Hrad byl přirozeně zpevněn na jihovýchod a to strání ku potoku se klonící a na severozápad a severovýchod byl příkopem hlubokým a dosti širokým obehnan.

Za stara. byl zván hrad tento Hořepečkem. Za Přemysla Otakara II. držel jej Sezema z Hořepečka.

Krupčiny.

Sedláček IV. 124.

Stopy tvrziště lze stopovati na lesním návrší mezi Štítným a Žďarem. Nalezeny sklepy a studně kamenem roubená. Před léty nalezen velký klíč a odevzdán zemskému museu.

Křeč.

Sommer X. 284. — Trajer XIV. 676. — Matrika 1786. — Pamětní kniha farní 1786. — Method XVIII. roč. 52.

KOSTEL zasvěcený sv. Jakubu Většimu, apoštolu.

Nejstarší částí kostela jest románská apside, která z původní stavby románské zbyla. R. 1439 kostel Husity z části pobořen a kněze zbaven.

Obr. 111. Křeč. Pohled na kostel farní.

V témže století opraven, a presbytář gotickou klenbou opatřena; celý pak důkladně opraven na sklonku 16. st. V 18. st. přestavbami a přístavbou rozšířen. Byl do roku 1630 filiálním kostelem choustnického. R. 1758 stal se farním. (Obr. 111.)

Kostel jest orientovaný. Loď obdélná s vysokým štítem v západním průčelí, kdež předsíň chrámová r. 1783 přistavěna. Nad přístavbou touto prolomeno kruhové okno s ostěním vnitřním i vnějším silně sešikmeným. V boku lodi při jižní straně podobná okna téhož profilu. (Obr. 112.)

Se strany severní předsíň chrámová, rovněž r. 1783 postavená.

Při jižní straně mezi dvěma kruhovými dvě okna goticky sklenutá bez profilu. Při severní straně u věže jediné okno, goticky sklenuté.

Věž jest hranol čtyřboký, ku presbytáři přiléhající se schodištěm, jehož stěny střílnami jsou opatřeny. Do věže v přízemí jsou prolomena dvě okna goticky lomená. (Obr. 113.) V I. patře malá obdélná okna a v podřímsí 4 velká půlkruhovitě zaklenutá. Obdélná presbytář s apsidou při východní straně jest sesílena opěracím pilířem (přístavbou pozdější) ve věž zazděným o třech ústupcích. Ve středu apsidy okno románské s malým okénkem žulového ostění v lomený oblouk sklenutým. (Obr. 114.)

Presbytář osvětlena jest 2 goticky lomenými okny bez profilu.

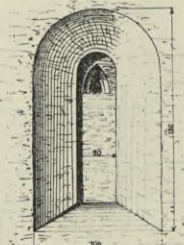
Vnitřek. Vchody při západním i severním průčelí do lodi jsou lomeným obloukem sklenuty. Loď 9·32 *m* dl., 8·16 *m* šir., jest ploše kryta

Obr. 112. Křeč. Profil okna v záp. průčelí.

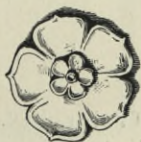
Obr. 113. Křeč. Okno v přízemí věže.

Obr. 114. Křeč. Okno do apsidy.

a vyšší presbytáře. Vítězný oblouk lomený a goticky profilovaný. V rozpětí měří 2·86 *m* a jest 1·12 *m* silný. Pravoúhlá presbytář 4 *m* dl., 5 *m* šir. goticky sklenuta se 4 žebry, které se sbíhají ve svorníku na němž jest dvojité pětilistá růže vytesána a jsou bez konsol. (Obr. 115.) Apsida 1·85 *m* hluboká končí stlačenou konchou. Vchod do sakristie rovněž lomený se seříznutými hranami na ostění v žule tesaném. (Viz půdorys obr. 116.) Sakristie jest podvěžní kobka 4·9 *m* dl. a 2·9 *m* šir., v přízemí i v prvním patře křížem sklenutá. Pochází stavba tato ze 16. st. R. 1763 bylo II. a III. patro věže postaveno. Loď oddělena od presbytáře přečnívajícím štítem. Loď i presbytář jsou kryty šindelem a střecha věže, mající tvar čtyřbokého jehlanu, taškami.

Obraz na hlavním oltáři, představující sv. Jakuba Většího, maloval r. 1874 malíř *Kuntce* v Českých Budějovicích.

Obr. 115. Křeč. Svorník.

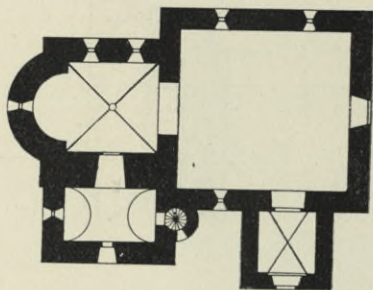
Postranní oltář sv. Jana Nepomuckého má obraz téhož světce, jež sem daroval r. 1782 Jan Salatsch, čestný kanovník královéhradecký.

Kalich 21 *cm* vysoký, se šestilaločnou nohou, s nodem šestibokým, vásovitým bez okras, stříbrný (poč. 19. st.).

Ostatní náčiní a mešní roucha z téhož století.

V lodi se nalézají vyšlapané náhrobky s erby pánů ze Rzávého.

- I. LETA PANIE 1599 W SOBOTV PO SWATE WORSSILE VROZENA PANI MARIA WYTHOWA ROZENA DRAZIOWSKA Z DRAZIOWA A NA WLCZEWSI ZIWOT SWVG W PANV DOKO NALA A W TOMTO CHRAMV DLE MANZIELA SVEHO A DCEREK SWYCH POCHOWANA OCZEKAWA RADOSTNEHO Z MRTWYCH WSTANIE AMEN
- II. LETA PANIE 1599 W PONDIELY PO SWATYM LYNHARTV ZIWOT SWVG DOKONAL UROZENY A STATECZNY RYTIRZ PAN WACZLAW STARSSI WYTHA ZE RZAWEHO A NA WLCZEWSY A W TOMTO CHRAMV DLE MANZIELKY A DCEREK SWYCH OCZEKAWA WESELEHO Z MRTWYCH WZKRZISSENI AMEN

Obr. 116. Křeč. Půdorys kostela.

Zvony.

I. š. 43 cm, v. 33 cm.

Kolem koruny pásová ozdoba složená z vinných listů a broznů. Na plášti relief sv. Antonína Paduánského a legenda:

KE CTI A CHVÁLE SV. ANTONÍNA
JSEM SLIT LETA PÁNĚ
1888

A. PERNER A SYN
V BUDĚJOVICÍCH.

II. š. 105 cm, v. 90 cm.

Kol koruny akantiová ozdoba, pod ní nápis: TENTO ZWON KE CTI A CHVÁLE PANU BOHU W MIESTIE BENESSOVIE LETA PANIE MDLIII SLIT GEST.

Na plášti: relief starce s korunou na hlavě, sedícího na trůně, v ruce jedné žezlo a v druhé říšské jablko držícího. Podobný jako v Chvojnově.

III. š. 91 cm, v. 71 cm. Legenda psána minuskulí got.:

tento zvon gest ke cti a chwale
duchu swatemu leta Panie Mccccxiii.

Lhota Červená.

Trajer XIV. 384. — Sommer X. 261. — Schaller XIV. 120. — Gruber II. 12. — Sedláček, IV. 262—270. — Z paměti města Deštné a okolí, Filip Šubert.

KOSTELÍK zasvěcený NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICI jest orientovaný.

Rytíř Kaba z Rybňan starou zříceninu obnovil a kostelík na rodinnou kryptu upravil. R. 1888 obnovil spustlý a popraskaný kostel kníže Alexandr Schönburg.

Kostelík prostinký stavěn jest z lomového kamene a ozdoben starou sgrafitovanou rustikou. Skládá se z obdélné lodi a z presbytáře třemi stranami osmiúhelníka uzavřené. (Obr. 117.)

Do presbytáře prolomena tři úzká malá gotická okénka. Vchody od

Obr. 117. Lhota Červená. Pohled na kostelík.

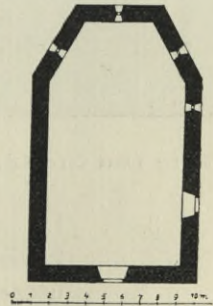
západu a jihu jsou pravoúhlé. Při jižním vchodu nalézá se zděná kazatelna, prostá, pravoúhlá.

Vnitřek jest úplně prostý, beze stropu, délky 10·6 m. (Obr. 118.) Na oltáři nalézají se dva páry stříbrných svícňů, ladné formy z rozvilin a mušlového ornamentu složené. Na nodu tři andělčí hlavičky (18. stol.).

Do zdi při straně severní zapuštěn náhrobník v pískovci tesaný. Uprostřed pni na kříži Kristus a s jedné strany kříže klečí otec a syn Burian, Kabové z Rybňan, na druhé straně čtyři postavy ženské, dcery to Kabovy. Všechny klečí a ruce mají k modlitbě spjaté. Pod tím nápis majuskulí a minuskulí gotickou (obr. 119.):

Letá 1564. ve čtvrtek na den sv. Fabiana a Štebsfiana umrzel

urozený pan Jan Kaba z Rybňan a na
Nové Lhotie jeho milosti císaře a krále
Maximiliana vybierezi nad posudim
v kragi bechynskem a tuto odporziwa.

Obr. 118. Lhota Červená. Půdorys kostelíka.

Druhý epitaf jest dřevěný a malovaný. Opět Kristus na kříži a s jedné strany sv. Jan s P. Marií. Na druhé straně čtyři klečící postavy ženské ve

středověkém úboru, naproti Jan Kaba v plné zbroji, maje syna po straně; oba klečí. Uprostřed znak Kabů z Rybňan a pak nápis. Psán jest latinkou:

Leta 1568 v autery dne sw. Matausse umrzel gest
urozeny pan Zikmund mladssi Kaba
z Rybňan a leta 57 mezi czasem sw. Hawla
a wssiech swatych umrzely urozené
panie Kristina Marie Mandelina Alzbieta

vlastní sestry Kabovy z Rybňan a tez
Burian Kaba bratr gegich. (Obr. 120.)

Na zámku v salonu přechovává
se zborcená a z části setřená tabule,
na níž vedle malby dosud čísti lze:

Leta 1580 usnul gest v Panu
urozena pany Ana z pern
storfu manzielka
urozeného Pana Bohu
chwala Kabu z R-
ybnian 1580.

Psáno jest minuskulí s majuskulí.

Ještě tři tabule se nalézaly v kapli,
avšak při opravě r. 1888 byly zničeny
a zachovaly se pouze legendy v pře-
pisech:

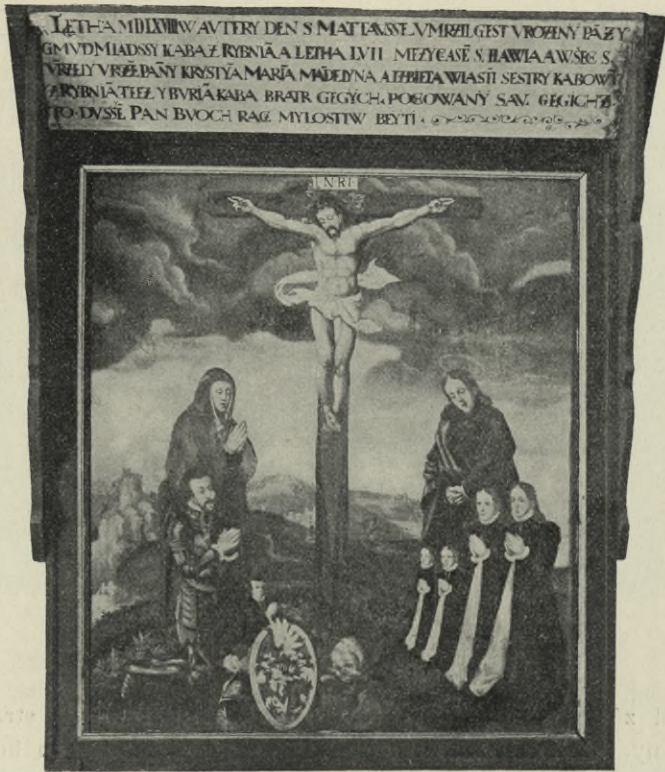
1. Leta 1570 w nediely po sw. Trogici
usnula gest
v Panu pani urozena Anna z
Chwaltirzowa manzielka uroz.
pana Gana Kabu z Rybňan.
2. Leta 1582 v autery po sw. Mataussi
usnul gest v Panu urozeny Pan
Waclaw z Pernstorfu a pochowan
gest v starem Miestie prazskem
u sw. Mikulasse.

3. Letha 1583 w sobotu po trzech
kralich usnula gest w Panu
urozena panna Eliscka cera
urozeného pana Gana Dworzeckeho
z Olbramowicz.

ZÁMEK Červená Lhota, též Nová Lhota, patřil v husitských válkách
Ctiborovi ze Zásduk, jinak z Vlčetína. To byl nejstarší známý držitel;
kol r. 1530 koupil zboží toto Jan Kaba z Rybňan. V tu dobu byla Lhota

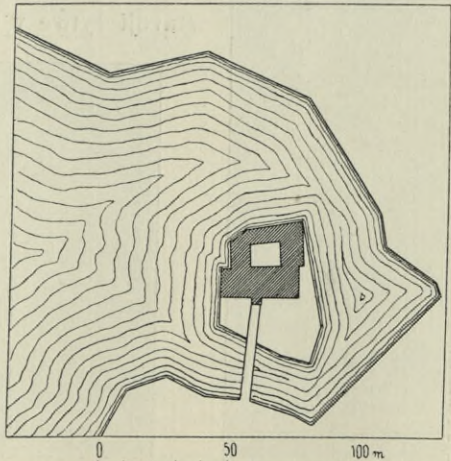
Obr. 119. Lhota Červ. Náhrobek Kabů z Rybňan.

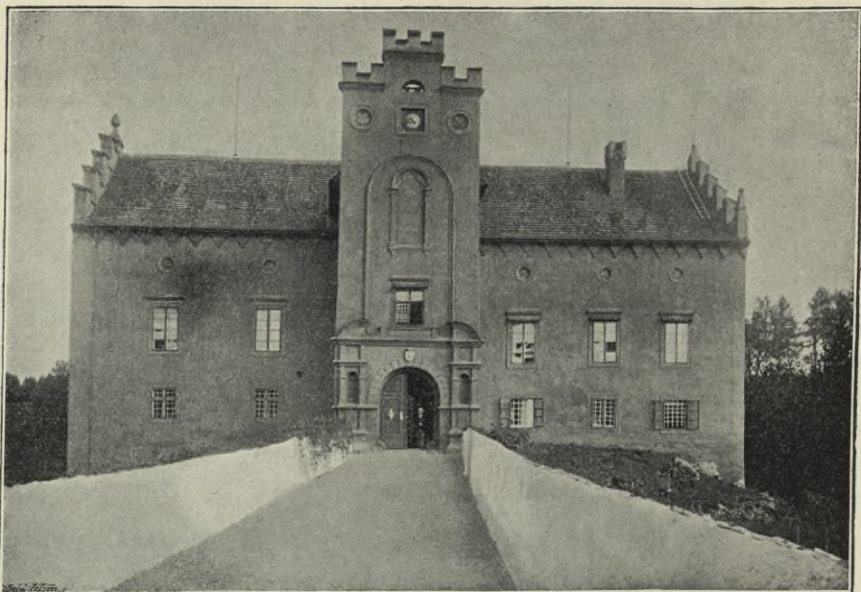
Obr. 120. Lhota Červená. Epitaf Kabů z Rybňan.

upravena a rozšířena, a proto jí Nová Lhota říkali. R. 1597 prodej přešlo zboží toto na Viléma Rúta z Dírného; po konfiskaci prodáno r. 1630 Antonínovi Bruccioví, a po smrti jeho byl zámek Vilémem Slavatou roku 1641 koupen a opět zcela zrenovován.

Zámek leží půvabně na skále z rybníka vyčnívající a obklopen jest vkusným parkem. (Obr. 121.) Tvoří obdélník, se všech stran zastavěný. Býval zde most zvoditý — jak dosud kladky a otvory v bráně dosvědčují — a tím zvláštnější, že dochoval se do 17. století, kdy výstupek na způsob věže za doby Slavatů celý byl přestavěn a brána rovněž barokně vyzdobena. Asi za Antonína Bruccia pořízen most kamenný, zámek s okolím spojující.

Obr. 121. Lhota Červená. Situace zámku.

Obr. 122. Lhota Červená. Pohled na zámek s mostu.

Portál zámecký upraven jest jako vítězná brána. Po stranách vrat nesou leseny vyloženou římsu, a to v páru, a jsou na třech bodech přerušeny římsou. Uprostřed mezi lesenami jsou výklenky pro sochy. Nad římsovým po stranách segmentové římsy, uprostřed nástavec, pod ním pod římsou znak Slavatů. Nad vraty sgotisované okno. Nad oknem vedle hodin po pětিলisté růžici. Zakončení štítu jest z 19. stol. a jest zgotisováno. (Obr. 122.)

Zajímavé jsou klíční štítky na vratech. Představují rytíře v plné zbroji ze 17. století a klepadlo lité představuje hlavu vousatého muže, na jehož holé hlavě sedí medvídek. Medvědi byli součástí znaků Slavatovských. Byla tedy i tato výzdoba vrat Slavatou pořízena. Závěsy vrat jsou rovněž barokní.

Průčelí jižní i severní má štíty v 19. století zgotisované; mají goticky lomená okna bez profilu.

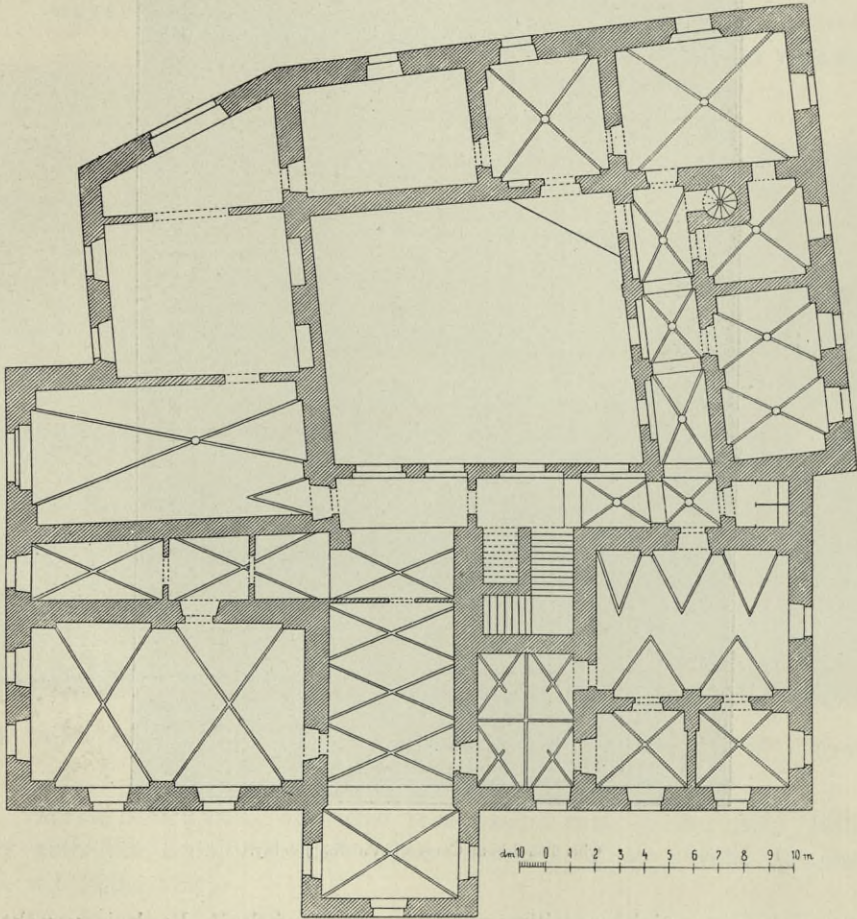
V podřímí jsou dosud lůnety dřevěné, z nichž omítka opadala. V přízemí veškeré

Obr. 123. Lhota Červená. Klepadlo a štítek.

místnosti jsou goticky křížově sklenuty, až na trakt jižní, který má valené klenby s lunetami (Obr. 124.)

V prvním patře jest pozoruhodný sál, nynější jídelna, a to při straně severozápadní. Býval zde asi za Kabů vlastní palác a byl prostrannější. Dnes jest ve dvě rozdělen. Jest sklenut křížově do žeber, která jsou štukovou prací na způsob věnců zalepena. Kouty jsou vyplněny dětskými

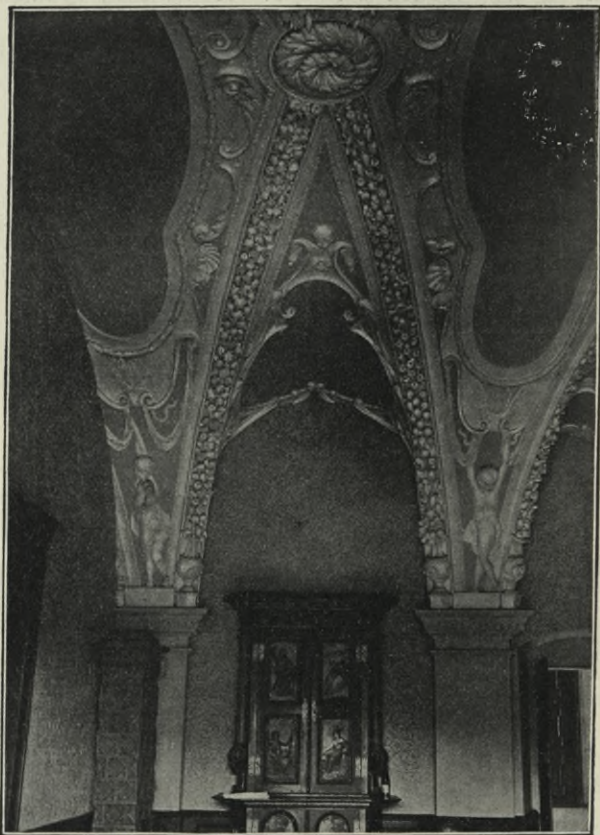
Obr. 124. Lhota Červená. Půdorys zámku.

figurkami v reliefu a ornamentem z 18. století. Nyní pak jest klenba po celé ploše vyzdobena tlačným ornamentem na způsob maurských ornamentů; tlačěn jest do čerstvé sádky a pochází z let čtyřicátých předešlého věku. (Obr. 125.)

Zde se nalézá kredenc bohatě v dřevě řezaná a výplněmi (obrazy na plátně) vyzdobená (konec 17. st.).

Ostatní pokoje jsou architektonicky nezajímavé. Nalézají se tu však nádoby, obrazy, řezby, archaeologicky důležité a zajímavé.

Mezi mnohými na chodbě a v předpokoji postavenými židlemi jsou některé pěkné řezby, jak na lenochu, tak i na nohou. Jsou původu tyrolského a pozdní renaissance do barokka zapadající. Jsou to po většině

Obr. 125. Lhota Červená. Vnitřek jídelny.

hlavy a torsa, z nichž rozviliny v různé směry vybíhají. Jinak jsou některé ladné formy. (Obr. 126.)

V pokoji v jižním křídle jest postel, na obou pelestech i postranicích řezbami z 18. století bohatě vyzdobená. (Obr. 127.)

V komoře v přízemí stojí skříň řezbami ze 17. století vyplněná. V předsíni vykládaný stůl s intarsiemi a letop. 1636.

V předsíni umístěny cínové nádoby, z nichž konvice z r. 1617 má na víčku štítek, jež drží dva rytíři. Na plášti listový ornament. Konvice tato spočívá na třech nohách, majících tvar sedících lvů, jest 37 cm vys. (Obr. 128.)

Druhá cínová konvice má na víku T. B. a letopočet 1726. Na plášti rytý ornament ve věnci. Spočívá rovněž na třech lvíčcích. (Obr. 128.)

Čtyři cínové mísy z doby empiru s alegorií v reliefu. (Obr. 129.)

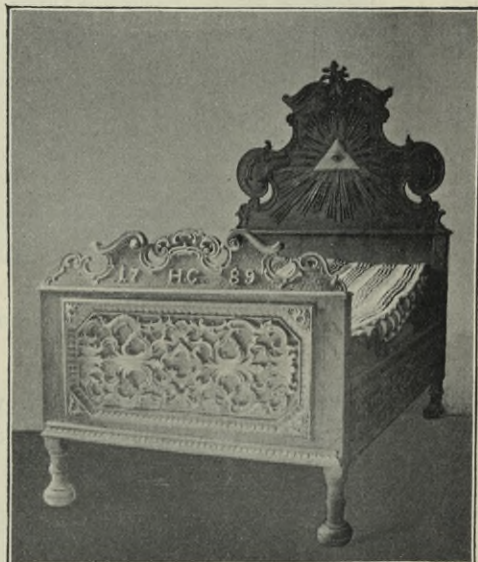
Velká polévková mísa z 18. století. (Obr. 128.)

Šest menších cínových talířů s reliefem sv. Jana Křtitele a 12 apoštolů.

Čtyřboká nádobka cínová, 18 cm vysoká, na všech čtyřech stranách bohatě rozvilinami vyzdobená (18. st.). (Obr. 130.)

Obr. 126. Lhota Červená. Vyřezávané barokní židle.

Obr. 127. Lhota Červená. Postel z 18. stol.

Mísa mosazná, uprostřed renaissanční znak, v něm zajíc. Kolem rytý gotisující ornament, pak nápis minuskulí a na obrubě ornament (16. st.). (Obr. 129.)

Druhá mísa, mistrně tepaná, má uprostřed ve vysokém tepaném reliefu Zvěstování Panny Marie, pak pětkrát slovo »recordare« minuskulí gotickou ryté, ale obráceně, a na obrubě latinkou pětkrát totéž slovo. (16. st.) (Obr. 131.)

Třetí mísa má na dně tepaný znak s fafrnochy s labutí a dvě šesticípé hvězdy. Obruba ornamentem zdobená. (Konec 16. st.) Obě poslední jsou rovněž mosazné. (Obr. 131.)

Tři kožené židle ze 17. st.

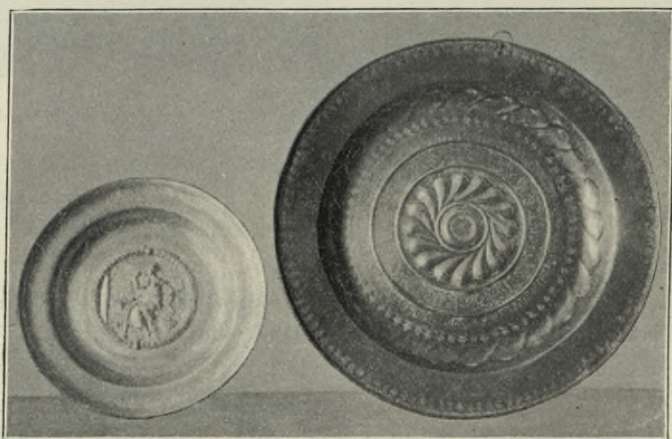
Na krbu sklenice různě ornamentem zdobené, s nápisy německými. Dvě mísy porcelánové mají letopočet 1697 a 1699. (Obr. 130.)

I obrazy vyzdoben jest salon, mezi nimiž vynikají násl.: obraz rodinný Jáchyma a Zachariáše z Hradce, malovaný na dřevě sy-

Obr. 128. Lhota Červená. Cinové nádobí.

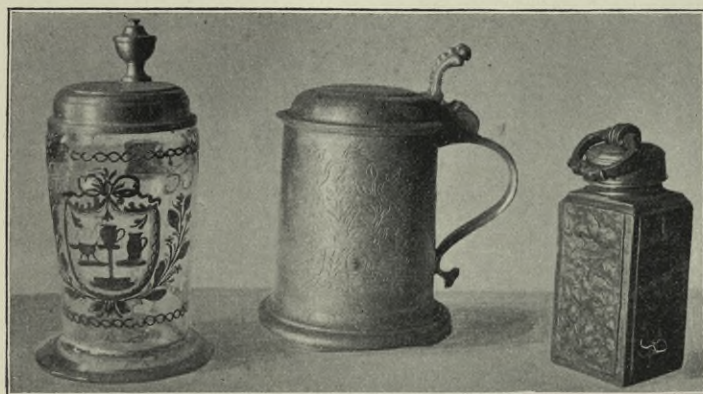
tými barvami. Starší Jáchym vymalován obkročmo na koníku s holí, mladší Zachariáš sedí na polštáři na vykládané podlaze nějaké verandy. V pozadí

Obr. 129. Lhota Červená. Cinová a mosazná mísa.

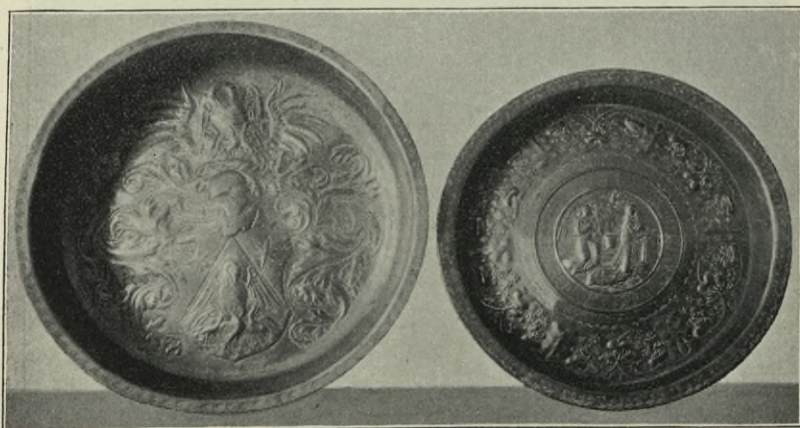
krajina s hradem. Na zábradlí jest napsáno velkým latinským písmem: ZACHARIAS, II JAR SLAWATA. Na zemi na pravo obrazu: IACHYM III

JAR. Obraz malován as r. 1529 a byl nepochybně sem ze zámku Jindřichohradeckého přenesen. (Obr. 132.)

Obr. 130. Lhota Červená. Cínové a skleněné nádoby.

Dále mistrně malovaný portrét Viléma Slavaty, pána Hradeckého, s bílým límcem přehnutým přes talár. Byl sem z Hradce přenesen. (Obr. 133.)

Obr. 131. Lhota Červená. Mosazné, tepané mísy.

Dále domnělá podobizna Markéty Hubaté, Tyrolské, s níž rod Schönburgů jest spřízněn. Spůsob malby poukazuje na školu vlašskou. Jest to kopie kresby *Leonarda da Vinci-ho*. (Počátek 16. stol.)

Pak mistrně malovaná podobizna Kaplíře. (Obr. 134.)

Dále nalézá se zde svícník ze železa kovaný, barokních tvarů. (Obr. 135.)

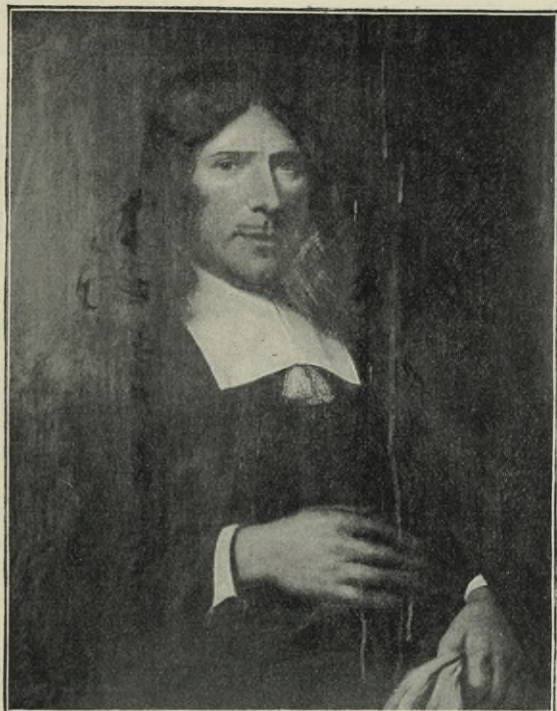

Obr. 132. Lhota Červená. Podobizna p. z Hradce.

Lhotka u Častkovic.

Sedláček IV. 281.

Ve 14. století zde bývala TVRZ a držel ji Jan ze Skopitu. Nyní jest z ní panský dvůr přestavěn.

Obr. 133. Lhota Červená. Podobizna Viléma Slavaty.

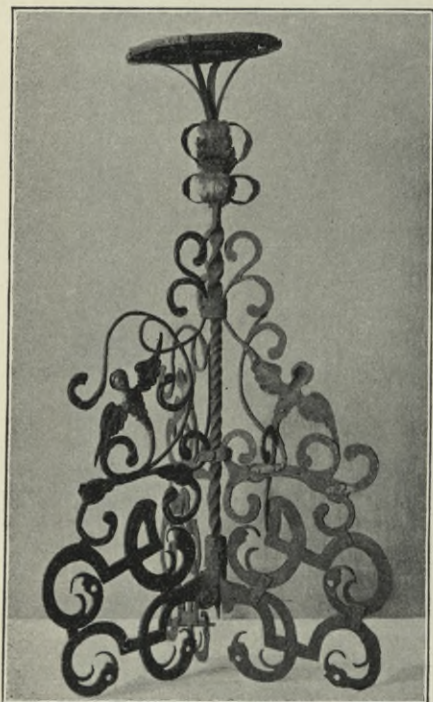

Obr. 134. Lhota Červená. Podobizna Kaplíře.

Lhotka, tvrz.

Sedláček IV. 203.

Nedaleko Pelhřimova směrem jižním jest dvůr poplužní, městu náležící, z bývalé TVRZE přeměněný. Obytné stavení jednopatrové, má v bocích západních opěráky v zeď přecházející. Uvnitř klenby křížové.

Obr. 135. Lhota Červená. Svícník v železe kovaný, z XVIII. stol.

Lhotka. (Na Kamenicku.)

Sedláček IV. 203.

Stávala zde TVRZ, po níž dnes památky není. Nejstarším známým držitelem byl Bedřich ze Lhotky.

Lidmaň.

Trajer XIV. 390. — Sommer X. 201. — Schaller XIV, 93. — Sedláček IV. 111—119. — Kostelní účty z r. 1674 až 1764. — Pamětní kniha od r. 1855.

Stará fara od r. 1125 do r. 1253 patřila k dekanátu řečickému. Po husitských válkách nebylo tam faráře, a byl filiálním kostela Černovického až do r. 1855, kdy povýšen na farní. R. 1843 shořel s věží, zvony se rozlily a znovu byly přelity.

KOSTEL, zasvěcený Narození P. Marie, byl v 18. stol. nákladem

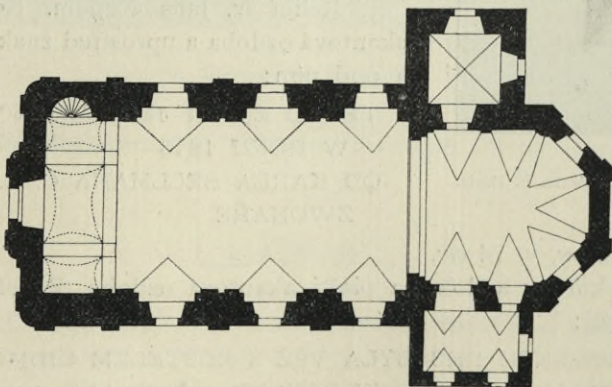
hraběte Kinského vystavěn. Západní průčelí jest rozčleněno dvěma pilastry s římsovanými hlavicemi, okapní římsu ve třech dílech podpírajícími, a s nástavkem. Ve středu prolomen vchod orámovaný omítkou a segmentovitě lomenou římsou přizdobený. Pod ním se nalézá plastický znak Kinských a nad ním Schönburgů. Nad vchodem prostranné obdélné okno segmentem zaklenuté. Po stranách konchovitě výklenky s konchou, mušlí vyzdobenou. Štít trojhranný vyzdoben uprostřed výklenkem a po stranách volutovitě zakončen, na krajích jehlanci oživen. Loď jest rozčleněna lesenami v římsu končícími. Při severní straně stojí věž čtvercového základu o 1 patro vyšší lodi. V podstřeší okna půlkruhovitě zaklenutá, pod nimi elliptická. Presbytář uzavřena třemi stranami osmiúhelníka; jest rovněž lesenami ozdobena.

(Obr. 136.) Vnitřek lodi kryt valenou klenbou s okenními lunetami a s pasem nad hudebním kůrem. (Obr. půdorysu 137.) Chor spočívá na dvou čtyřbokých

Obr. 136. Lidmaň. Farní kostel.

pilířích pasem spojených a českou klenbou krytých. Loď jest 19'6 m dl., 10'8 m široká. Lunetová klenba v lodi opírá se o sdružené pilastry, které

Obr. 137. Lidmaň. Půdorys kostela.

nesou mocně vyloženou římsu. Oblouk triumphální půlkruhový. Do lodi prolomena s obou stran 4 segmentovitě sklenutá okna. S jižní strany pravouhlý vchod. Presbytář 3'95 m dl., 8'56 m šir., má 1 travée a pětiosminový závěr

a jest čtyřmi okny segmentovitě sklenutými osvětlena. Klenba lunetová. Pod věží k severu přiléhající jest sakristie křížem klenutá s obdélným oknem. Má čtverečný půdorys o straně 3·9 m.

Hlavní oltář, r. 1760 postavený, jest jednoduchá sloupová architektura s vyloženou římsou a nástavcem volutovitě zakončeným.

Obraz Nanebevzetí P. Marie nový.

Při stranách oltáře dva pěkně řezaní andělé.

Za oltářem na prkně nápis:

S: Povolenij
Velebneho Pana Fararze
P. Pavla Prazzaka
Gest stafirován tento
Oltarz od Janna Linharda
Devatij Stafira ze Včelnice
z nákladu Lidmanskij obce
toho czasu Richtarze Jann
Guna Consele Vit Richetski
Girzik Crzist An: D: 1760

Monstrance paprsková, 68 cm vysoká, dovedně tepaná z mědi, zlacená. (18. st.)

Na postranním oltáři na levé straně socha P. Marie, 90 cm vys., s Ježíškem na rukou, výborné řezby, klidného postoje a přemilého výrazu v obličejí. (17. st.) (Obr. 138.)

Zvony.

I. š. 60 cm, v. 43 cm.

Relief sv. Jana Nepom. Kolem koruny akantová ozdoba a uprostřed znak Schönburgů a pod ním:

TENTO ZWON JEST LITÝ W PRAZE
W ROKU 1846
OD KARLA BELLMANA C. K. DVORNY
ZWONAŘE.

II. š. 92 cm, v. 74 cm.

Kolem koruny a dole na plášti akantová ozdoba. Relief P. Marie.
Na plášti:

DNE 10 ČERWENCE 1843 BYLA VĚŽ S KOSTELEM LIDMAŇSKÝM
BLESKEM ZPALENA A ZWONY ROZLITI ROKU ALE 1846 ZA PANO-
WANJ

GICH OSWJCENOSTI KNJŽETE PANA EDWARDA SHÖEN BURGUA PANA
NA ČERNOVICÍCH ATD. BYLI TITO ZWONY W PRAZE OD KARLA
BELLMANA C. K. DWORNY ZWONAŘE LITJ KE CTI A CHWALE BOŽI
ZASE ZAVĚŠENI

Obr. 138. Lidmaň. Socha P. Marie.

III. š. 73 cm, v. 57 cm.

Relief sv. Václava: u koruny a na plášti dole akantová ozdoba.

Na plášti:

TENTO ZWON JEST LITJ W PRAZE W ROKU

1846 OD KARLA BELLMANA

C. K. DWORNY ZWONAŘE.

Loutkov.

Sedláček IV. 347.

TVRZ stála ještě r. 1669, vyhořela pak r. 1790. Byly zde tou dobou příkopy s mostem zvoditým. Dnes stojí tu vinopalna.

Obr. 139. Lukavec. Farní kostel.

Nejstarším držitelem byl Jeník z Mezimostí, který se r. 1316 připomíná.

Lukavec.

KOSTEL zasvěcený sv. Václavu jest orientovaný. Z původní stavby ničeho nezbylo, než věž. Vnějšík prostý s věží při straně severní. Věž o čtyřech patrech jest osmibokým jehlancem kryta. (Obr. 139.)

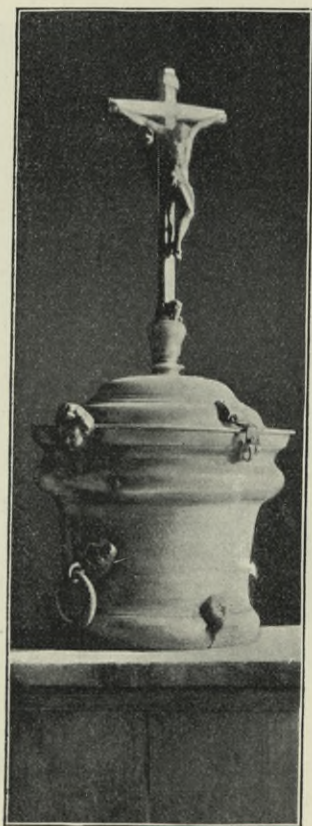
Vnitřek rovněž prostý. Loď 16·63 m dlouhá, 8·14 m šir. Triumfální oblouk půlkruhovitý. Presbytář 5·12 m dlouhá, jest elliptická a konchovitě sklenuta.

Na hlavním oltáři obraz sv. Václava z nové doby, dovedně malovaný od *Ľana Richtra* z Kutné Hory r. 1843.

Cínová křtitelnice má kotlík 29 cm vysoký. Měla původně tři nohy, které odříznuty a zbyly jen hlavy vousáčů. Kotlík vyzdoben dvěma lvími hlavami. Přidržadla víka mají tvar tří hlaviček andělkův. Na víku nasazen Kristus na kříži, dobré modelace.

Na kotlíku jest nápis:

FONS SACER ECCLESIAE LUKAVECEN
SIS IN HONOREM SS. TRINITATIS FVSVS. ANNO D. 1637.

Obr. 140. Lukavec. Křtitelnice.

Na druhé straně:

QVI CREDIDERIT ET BAPT
SATVS FVERIT SALVVS ERIT

Vše ryto. Na spodku víka vyryto 54. (Obr. 140.)
Zvony r. 1866 přelil *Josef Diebold* v Praze.

ZÁMEK má tři fronty do pravého úhlu s hrazenými příkopy, kde se dnes zahrada nalézá. Západní průčelí jest jednoduché o věži v rohu na severní stranu.

Čtverečná věž kryta jest osmibokým jehlancem v lucernu přecházejícím.

Uvnitř ve dvoře v přízemku arkády v prvním patře zazděné. Na čtyřbokých pilířích, které mají podstavce s plinthem a torrem, spočívá křížové klenutí. Klenby přízemku jsou vesměs křížové.

Na dvoře leží v žule tesaný sružený znak: v levo lev šíp držící a v pravo korunovaný dvouhlavý orel. Na něm jest následující legenda:

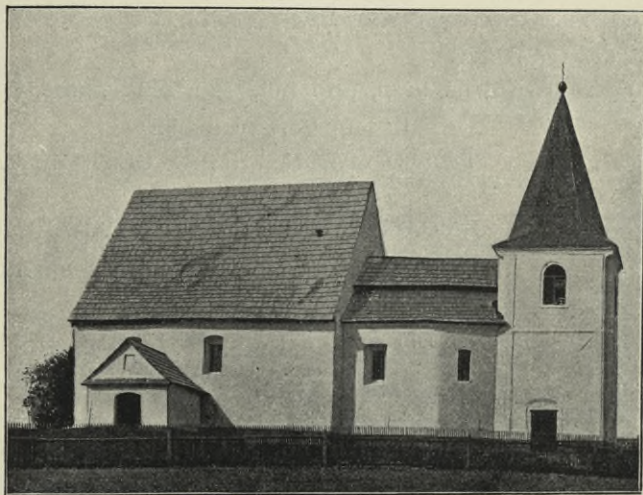
DES WOHLGEBORENES HERR THUS
BALD FRANK FREIHERR VON
DOWALD A. H. LUKAWETZ KRZESSIN
MEZILES UND BURZENICZ RÖMISCHE
KAY. MAY. OBERSTEN-WACHTMEISTER
GESTORBEN 27. DECEMB. A. 16—

Mezilesí.

KOSTEL zasvěcený sv. Jakubu Většímu připomíná se r. 1384 jako farní v dekanatu Řečickém. Nyní jest filiálním ku faře Lukavecké. Byl v druhé polovině 16. stol. přestavěn. Poslední úprava vnitřní z naší doby.

Kostelík tento jest orientovaný, prostá stavba. Loď jest obdélná, k severu okna segmentem klenutá, k jihu dvě okna, rovněž i pravoúhlý vchod. Presbytář uzavřena třemi stranami osmiúhelníka a osvětlena od jihu

dvěma okny. Loď značně vyšší presbytáře jest šindelem kryta. Presbytář má mansardskou střechu. Ku presbytáři přiléhá na východ věž čtyřboká, krytá osmibokým jehlancem. Má dva vchody: od východu a jihu. V prvním patře v podřímí čtyři půlkruhovitá okna. (Obr. 141.)

Obr. 141. Mezilesí. Filiální kostel.

Vnitřek. Loď prostý obdélník, 11·95 *m* dl. a 8·08 *m* šir., ploše krytý, bez ozdob. Presbytář oddělena lomeným, triumfálním obloukem, jehož rozpětí činí 5·45 *m* a tloušťka 1 *m*. Presbytář jest 6·05 *m* dl., 5·9 *m* šir., a klenuta goticky bez žeber; má jedno travée a tři strany osmiúhelníka. Vzadu spočívá klenba na třech sružených pilastrech s římsovanou hlavicí. Kobka podvěžní, nyní sakristie, křížem klenutá, má ve straně 3·6 *m*. (Obr. půdorysu 142.)

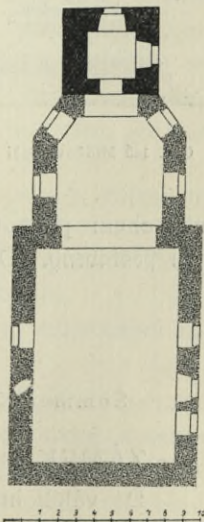
Hlavní oltář z r. 1748, bez umělecké ceny.

Při jižní straně oltář sv. Jana znázorňuje tohoto světce ve vězení dlícího. Řezba ve vysokém reliéfu jest pěkné práce (z 18. st.).

Svícník téhož vzoru jako v Pacově a Hořepníku.

V presbytáři náhrobek v žule tesaný, s touto legendou:

A
MORTALIBVS
AD
IMORTALITA TRAN
SIWIT PERILL. DNU.
AMADEUS
D

Obr. 142. Mezilesí. Půdorys kostela.

SCHWARZENWOLF
DIE XXVI. AUG. ÆT. LXIII
QVO LECTORIE DICITO
REGVIES SIT EI
SEMPITERNA

Zvony.

I. š. 82 cm, v. 70 cm.

Relief Ježíše Krista na kříži, pod nímž Jan a P. Maria.

Obr. 143 Miličov. Boží muka.

Kolem koruny nápis:

TENTO ZWON ZŘÍZEN GEST ZE ZADVŠNIHO
JMĚNI
ZA ČASU JANA VRBICKEHO FARAŘE ROKU 1856.
Na dolní části zvonu a u koruny akantová ozdoba
a uprostřed nápis:

LITÝ V PRAZE OD KARLA BELLMANA
C. K. DVORNIHO ZWONAŘE

II. š. 40 cm, v. 30 cm.

Kolem koruny se vine nápis psaný písmem
gotickým a sice minuskulí:

leťa bozieho hiesťjcztho osmdesateho hvrteho udielan
tentó zwon k swafemu jakubu.

Miličov.

Trajer XXV. 700. — Sommer X. 169.

Na návsi stojí KAPLE půdorysu obdélného
s předsíňkou. Uvnitř jest ploše kryta. Na střeše
sedí věžička.

Na cestě k Rychnovu, hned za vsí, stojí
BOŽÍ MUKA, která mají na podstavci následující
švabachem psanou legendu: Letha 1718 v všesech swatych tyto bozie muřy
gřou postaveny. (Obr. 143.)

Mirošov.

Sommer X. 162. — Schaller XIV. 86, 87. — Sedláček IV. 276.

ZÁMEK.

Do válek husitských náležel Mirošov biskupům pražským a připojen
byl ku panství pelhřimovskému a konečně r. 1788 dostal se v držení Josefa
Richlého, kterýžto rod až dosud jej drží.

Že zde bývala v XVI. stol. tvrz, patrně na východní části ovčína, který má sgrafitovanou rustiku. Též vedlejší stavení má v přízemí i v prvním patře sgrafitované sloupořadí o čtyřech polích. Uvnitř polí sgrafitovaná okna.

Nynější zámek stojí na místě staré tvrze s hlavním průčelím k severu. V bocích jest po risalitu a uprostřed trčí věž o čtyřech patrech, rovněž zbytek staré tvrze. Věž v přízemí křížově sklenutá, s okénkem pro vrátneho, které jest segmentovitě sklenuto. Od severního průčelí vybíhá na východ křídlo, v němž se v přízemí zachovaly původní křížové klenby na mohutném čtyřbokém pilíři spočívající. Pilíř ve spíži má hrany seříznuté a spočívá na soklu s římsou goticky profilovanou.

Celý zámek v prvním patře a zvenčí přestavěn na počátku XVIII. stol., jak tomu úprava vnitřní svědčí. Z této doby se zachovala domácí kaple českou klenbou krytá a z obdélného pokoje pořízená. Na oltáříku obraz mouřenínské Panny Marie z XVIII. stol.

Na severní straně visí obraz, představující smrt sv. Xavera, s nápisem v levém rohu: IOA · HOGNI · PINX · 1744. Jest správné kompozice, karnace i rozvržení světla — roucha tvarů banálních.

Nynější majetník p. Vilém Richlý má v přízemí bohatou sbírku různých starožitností, sebraných po celých Čechách a v nejbližším okolí. V okolí sebrané předměty jsou následující:

Sudlice, pochází z mlýna Dolního Trupla ve Vyskytné č. p. 603.

Motyky a sekery, nalezeny na nedalekém hradišti Vestenhofě.

Meč železný, s rukojetí 1·5 m dlouhý, nalezen rovněž v zemi zakopaný na Vestenhofě.

Soška Žižky z Dolní Cerekve z XVII. stol.

Opodál zámku stojí KOSTELÍK zasvěcený sv. Josefu. Jest orientovaný a pochází — jako zámek — z XVIII. stol. Západní průčelí, vyzdobené dvěma sdruženými pilastry, má vchod lomeným segmentem zaklenutý, nad nímž lomená římsa s volutami.

Pilastry mají podstavce a maltovanou hlavici s nástavcem, jež nese vyloženou římsu.

Uprostřed fačady jest čtyřboká věžička, krytá prohnutým jehlancem, v osmibokou dvojitou baňku přecházejícím. Nad vchodem jsou dvě okna nad sebou. Jedno obdélné, v rozích zakulacené, a druhé elliptické. Hrany průčelí jsou prohloubeny a mají po dvou elliptických oknech.

Loď jest rovněž úzkými pilastry oživena a končí elliptickým závěrem. Kostelík kryt mansardskou střechou.

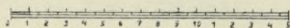
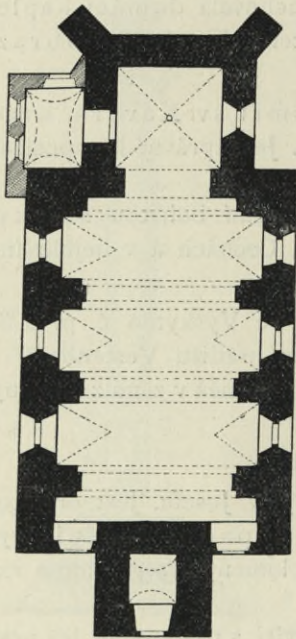
Vnitřek jest elliptický s kopulovitou klenbou, která spočívá na osmi sdružených pilastrech, z nichž střední mají schematickou hlavici a nesou drobně rozčleněnou římsu. V bocích prolomena okna segmentem sklenutá. Po stranách elliptické výklenky s konchami. V pozadí jest kruchta barokně zprohýbaná. Za presbytářím, jež činí elliptický výklenek, valeně sklenutý, prostírá se obdélná sakristie.

Hlavní oltář z XVIII. stol. není co do architektury zajímavý, ale má šest sošek znamenitě řezaných.

Ve středu oltáře sv. rodina s Ježíškem uprostřed. Na pravo sv. Anna knihu držící, sv. Josef, volným rouchem oděný; ruce má rozpiaté. V levo Panna Maria, zkráceného sice těla, avšak velmi milého výrazu v obličeji a výborně uloženého roucha. Dále socha sv. Jáchyma. Nejvyš trůní Bůh Otec, jsa obklopen hlavičkami andělkův, pod ním holubice se svatozáří.

Zvonky jsou hladké a nemají legend.

Před kostelem SOCHA SV. JANA NEPOMUCKÉHO, slabé práce, postavená na 2·5 m vysokém trojbokém podstavci. (XVIII. stol.).

Obr. 144. Mnich. Půdorys kostela.

Mnich.

Jar. Schaller XIV. 121. — Sommer X. 264. — Trajer XIV. 393. — Sedláček IV. 270. — Matrika od r. 1659.

Dle Libri Er. připomíná se kostel r. 1384 jako farní, po třicetileté válce byl filiální k Deštné. R. 1759 byl Františkem baronem Gudenusem opraven a farář zde ustanoven.

KOSTEL orientovaný, z lomového kamene, zasvěcený sv. Janu Křtiteli, jest starého původu; ač v 18. st. přestavěn, nicméně presbytář pravoúhlá, mohutného zdiva, poukazuje na původ do přechodní doby. (Obr. 144.) K severní straně přiléhá sakristie pravoúhlého půdorysu. Loď jest prostý obdélník, v jehož západním průčelí se vypíná věž o třech patrech, která svůj původ do 17. st. klade. Jest rustikovaná s vchodem obdélným při západním průčelí, v třetím patře půlkruhovitě sklenutá okna, nad nimiž hodiny se silně vyloženou římsou, nad těmito půlkruhovitě sklenutou. Kryta jest

plechem v jehlanec čtyřboký. Presbytář ustupuje o 2·5 m, v rozích má podpěrací pilíře, které jsou v polovině přerušeny gotickou římsou. Pilíře tyto končí 2 m pod okapní římsou. Na východním průčelí presbytáře jest kruhové okno se čtyřlístem. Presbytář má k severu i k jihu okna půlkruhovitě sklenutá.

Vnitřek lodi jest vyzdoben sruženými pilíři, na nichž spočívají pasy s valeným klenutím s lunetami při oknech, jichž jest s každé strany po třech. Hudební chor spočívá na dvou pilířích s křížovou klenbou. Presbytář jest křížově klenuta bez žeber, se svorníkem.

Obloúk triumfální stlačený, eliptický. Kobka podvěžní valeně klenutá. V lodi při severní straně na oltáři obraz sv. Kateřiny, pěkná práce z 18. st. Na jižní straně oltář sv. Anny, barokní to práce ladného provedení. Na hlavním oltáři čtyři páry svícňů barokních s hlavičkami andělčými, na trojnohém podstavci.

Barokní svícník 2 m vysoký.

Na jižní straně kostela zvenčí nalézají se náhrobky do zdi zapuštěné. Nápisy latinkou psané:

Obr. 145. Mnich. Náhrobky Talmberků z Mnichu.

- I. Leta 1568 v Pátek po obrácení Sv. Pavla na víru Kristovu umrzel Urozený Pan Pan Vaczlav z Talmberka syn Jana z Talmberka zde odpočívá. Tuto památku gest udielati dal Urozený Pan Pan Vaczlav z Rziczán na Horzovicích a na Mnichu.
- II. Leta 1552 umrzeli urozeni P. P. Arnosst a P. P. Vilém z Talmberka sinové Pana Jana z Talmberka a zde v Panu odpozivagí. Tuto pamatku udielati dal urozený P: P: Váczlav z Rziczán na Horzovicích a Mnichu, manziel urozené Pani Magdaleny Malovcovi z Talmberka^a na Mnichu na den S. Váczlava.

- III. Leta 1552 v sobotu před narození Panie Urozený Pan Pan Lynhard z Talmberka a na Mnichu Brátr vlastní Pana Jana. Tuto památku gest udiela ti dal Urozený P. P. Vaczlav z Rziczana na Horzovicích a na Mnichu manziel urozené Paní Paní Majdalény z Talmberka a na Mnichu.
- IV. Leta 1552 ve cztvrtek před S. katerzinou umrzel urozený Pan Pan Jan z Talmberka a na Mnichu Tuto v Pánu odpocziva Tuto památku gest ucziniti dal urozený Pan Pan Vácslav z Rziczana na Horzovicích a na Mnichu.
- Leta 1559 Umrzela Urozená Pani Kunka Talmberka z Temiczana na Mnichu Tuto v Panu odpocziva. (Obr. 145.)
- V. Leta 1624 10 dne Miesice Zarzi Urozena Pani Lidmila Genczikova ze Svarova Pani na Mnichu zivot svug v Panu dokonala gegizto tielo v tomto miestie odpocziva oczekáva vage slavné s mrtvých vstanie.
- VI. Leta Panie 1664 15 dne Septembris usnul v Panu urozeni Rytirz z Pan Zikmund Brzeniek Geziovsky z Lub starzi sveho 16 let magici Tuto v Panu odpocziva oczekává veseleho z mrtvych vstanie.
- VII. Leta 1675 dne 3 Martii usnul v Panu urozený Ritirz Pan Henrich Fridrich Geziovsky z Lub ktery tuto v Panu odpocziva oczekavaje veseleho z mrtvych vstanie. Nákladem Pana Vácslava Gezovskeho tento kamen.
- VIII. Leta 1660 dne 6 Octobris usnula v Panu Urozena Pani Dorota Tomkova z Čejkov jizto tielo tuto odpoczivaje oczekava radostného z mrtvych vzkřísseni.
- IX. Leta P. 1587 ve strzedu przed S. Rzehorzem rano v X hodin Pan Bůh ráczil gest pogiti s tohoto svieta Urozenau Pani Kateriznu Malovcovu z Hodegova a na Mnichu tuto gest pochovana. Pan Buh racz gegí dussi milostiw beyti.

- X. Urozený Pan Petr Malovec starsi z Malowicz a na Mnichu dal gest leta Panie 1587 v striedu przed swatým Rzehorzem tento kamen udielati na pamatku na tento sklipek že tuto lezi se dwema manzielkami svími.

Obr. 146. Mnich. Náhrobek Pánů z Mnichu a Talmberka.

- XI. 1584 v sobotu na nedielu den S. Martina prostriedkem smrti Pan Buh gest raczil vzieti Urozenau Pani Magdalenu Malowcowau z Talmberka a na Mnichu Tuto gest pochowana Pan Buh racz geji dussi milostiw beyti.

- XII. Leta Panie 1581 druhau středu v postě umrzel Urozený Pan Baus Pav z Talmberka a na Mnichu Tady gest pochovani Pan Buh racz gehu dussi milostiw beyti. (Obr. 146.)

Zvony.

1. Šírka 84 cm, výška 68 cm; uprostřed zvonu na plášti:

TY JSI DĚDÍC ČESKÉ ZEMĚ ROZPOMĚN SE NA
SVE PLEMĚ NEDEJ ZAHYNOUTI NÁM NI BUDOUČIM
SVATY VACLAVE KRÍSTE ELEISON

VŠICKNI SVATI PATRONOVE ORODUJTE ZA NÁS.
PŘELIT LETA PANE 1884 ($\frac{9}{6}$) OD A. PERNERA
A SYNA V BUDĚJOVICÍCH NÁKLADEM PŘIFAŘENÝCH
OBCI, MNICHU, BOŘETINA, DRUNČE, CHVALKOVA A MIROTINA

2. Šírka 50 cm, výška 42 cm; na plášti:

IVVANTE IOANNE NEPOMVCENO GRANDINES REPELLANTVR
SVB FORTVNATO EXCELLENTISSIMI
DYNASTAE ET PATRONI FRIDERICI ER
NESTI DE WINDISCHGRACZ CVBERNIO
SVB FERDINANDO SIICHPROWSKY PARO
CHO DESSNENSY REFVSA

V pamětní knize farské psáno jest na str. 97. Slýván jest tento ke cti a chvale Pana Boha po shoření a zkazení vsi této Mnichu 1583 od Jana Ganneypor zvonaře slýván jest ten zvon za času panování urozeného P. Petra Malovce z Malovic a na Mnichu též urozené Pani Magdaleny Malovcovi z Talmberka a na Mnichu. Byl přelyty zvon skrz Budějovického zvonaře jehož nadpis: In Honore B. V. Mariae Proesentatae Fusa sum per Paul G. Haag in Budweis 1696.

TVRZ.

Kde nyní fara stojí, bývala tvrz a dosud ostala skorem nezměněna. Jest to stavení obdélné, jehož místnosti uvnitř všechny jsou křížově sklenuty i v patře, kryté střechou mansardskou. R. 1588 mistr *Petr ze Žirovnice* tvrz tuto důkladně opravil a přestavěl.

Tvrz stojí na ostrohu skalnatém a zpevněna byla na východ rybníkem a dále pak skalnatým úbočím. Hospodářská stavení přiléhala do čtverce směrem severním a západním. Zde pak obklopena byla příkopy, které se vodou z rybníka nadýmati mohly.

Prvním na jisto postaveným držitelem byl Purkart z Mnichu, který r. 1359 zde kněze podával. Svobodný pán Gudenus, majitel panství, daroval tvrz tuto r. 1762 záduší a z ní farní budovu s malými změnami upravil.

Myslotín, též Mysletín.

Sedláček IV., 348.

Prostá čtyřboká KAPLIČKA, na jejíž opadané omítce znáti dosud rustiku sgrafitovanou. Na ní jest nápis:

ANNO DOMIMI

RENOWATVM

1607.

1730.

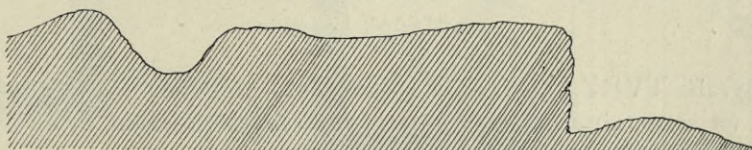
Na stříšce sedí baňka s lucernou, která byla r. 1730 postavena.

U Myslotína leží kámen s nápisem v got. minuskuli:

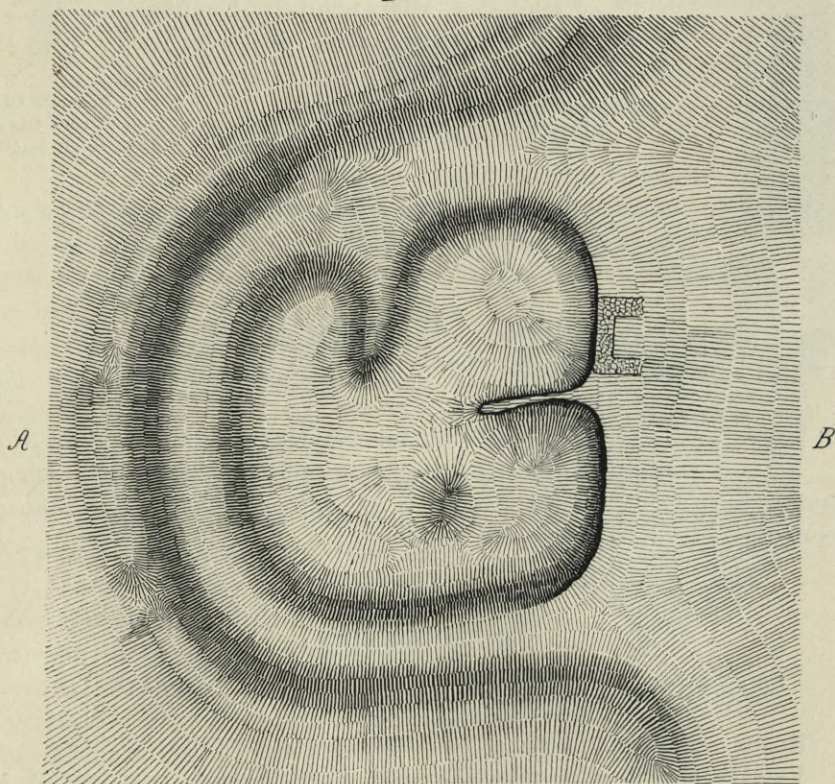
Tuto gest zabit Gira
ginak Blaha z Myslo
fina den 3. před hrom
nicemi. 159 . . .

Pod nápisem jest kříž a klacek zobrazen.

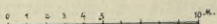
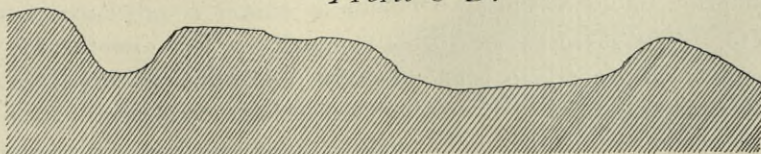
Profil A-B.

D

C
Profil C-D.

Obr. 147. Nemojov. Situace a profily hradiště.

Myslov.

Sedláček IV., 188.

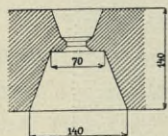
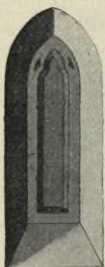
Na bývalé tvrzi vystavěna myslivna.

Nemojov, též Blažkův zámek.

Sedláček IV., 278.

Bývalá TVRZ, nyní již v rozvalinách, prostírala se na úbočí skalnatém, na sever obráceném. V ostatních stranách zpevněna byla valy a příkopem, dosud v lesnatém pahorku patrnými. Hluboká studně se zde zachovala. Na úpatí hradu vede šijí tajný vchod do tvrze, jest však dnes již zasypán. Hrad tento býval majetkem pánů z Vokova.

Ze situačního plánu a řezů patrný jest tvar bývalého hradu, bylť skorem čtverečný, v délce 24 m a 20 m šíře. Příkop byl 8 m šir. a místy až 4 m hluboký. (Obr. 147.)

Obr. 148. Obratany.
Okno v presbytáři.

Obr. 149. Obratany.
Okno v presbytáři.

Oblajovice.

Trajer XXIV., 672.

ZÁMEK stojí na bývalé tvrzi, má jedinou frontu o jednom patru a jest celý moderně stavěn. Na schodišti umístěny jsou sochy sv. Petra a Pavla sem z kostela Hartlíkovského přenesené, obtojně řezby (18. st.).

Obratany.

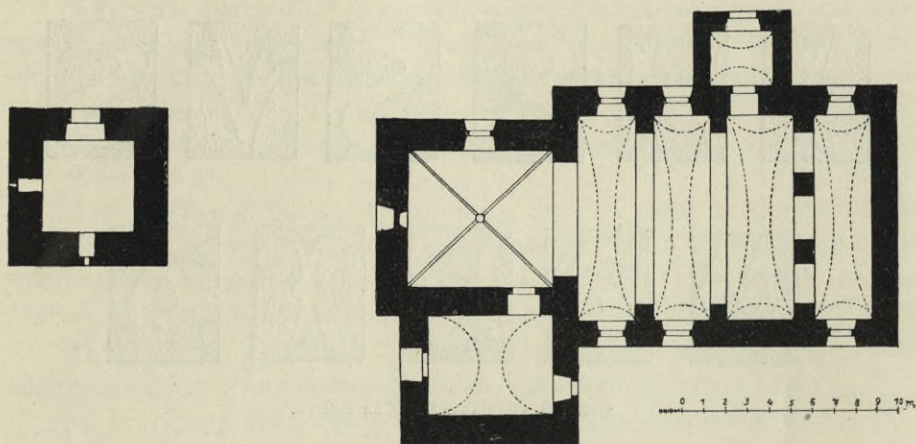
Trajer XXIV., 685. — Sommer X., 295. — Method VI., 141.

Kostel se připomíná již r. 1365 jako farní.

Ve válkách husitských byl rozbořen. Později znovu vystavěn. R. 1765 vyhořel i s věží; r. 1768 byl znovu od knížete Schwarzenberga vystavěn. R. 1675 připojen ku Věžné jako filiální.

KOSTEL zasvěcený Narození Panny Marie jest orientovaný, prostý všech ozdob, založení jeho sáhá do doby přechodní, později zgotisovaný a naposled zbarokisovaný. K obdélné lodi přistavěna předsíň z jižní strany, kdež jest vchod gotický bez profilu, výšky 2 m, šířky 1 m. Tři okna s každé strany jsou půlkruhovitě zaklenuta se špaletami vysoko položenými a velice

šikmými. Presbytář, pravoúhle uzavřená, má na východ gotické okno s tesaným obložním v žule a s dvojnosem. (Obr. 148.) K severní straně přiléhá sakristie, přístavek to doby pozdější.

Obr. 150. Obratany. Půdorys kostela.

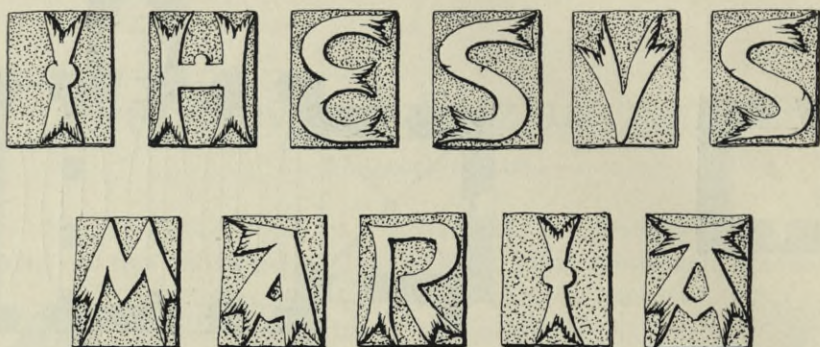
Vnitřek. Loď obdélník, 13·6 *m* dl. a 9·45 *m* šir.; tři pilíře nesou pásy, do nichž zapuštěna česká klenba. Kůr dřevěný spočívá na dřevěných pilířích. Loď oddělena jest od presbytáře lomeným triumfálním obloukem bez profilu rozepnutí 5 *m* a 1·1 *m* v síle. Čtverečná presbytář klenuta jest gotickým žebrovím, jednoduchého profilu (obr. 149), které se sbíhá v hladkém svorníku a končí 2·5 *m* od podlahy bez konsol ve zdi. Presbytář jest 6·3 *m* dlouhá a 6·2 *m* široká. Se strany evangelijní přiléhá sakristie valeně klenutá, profilu parabolického a mohutností zdi činí dojem románské stavby. (Viz půdorys, obr. 150.) Opořád kostela na stranu východní stojí čtyřboká věž jehlancem krytá, v přízemí původního zdiva, a v 18. stol. znovu postavená. Jest půdorysu čtverečného o straně 4 *m*. Síla zdi 1·5 *m*.

Hlavní oltář jednoduchá sloupová architektura barokní se sochami sv. Petra a Pavla, figur přemrštěně skroucených, však v ulo-

Obr. 151. Obratany. Gotický kalich.

žení draperie výborně řezaných. Na římse jest umístěna socha sv. Barbory, rovněž posy theatricalní. Na oltáři obraz značných rozměrů Narození P. Marie v koncepci dobrý, avšak opravou zkažený.

Obr. 152. Obratany. Nápis na kalichu.

Na oltáři 4 svícny renaissanční, 37 *cm* vysoké, pěkných forem a 2 mosazné svícny empirové, 58 *cm* vysoké, tvarů jednoduchých.

Pacifikál mosazný, zlacený a stříbrný, v kartuši z roztřepaného barokního ornamentu, ve zlaceném rámečku ostatky svatých se svatozáří. Vásovitý nodus a jednoduchá ovální noha; výška 26 *cm* (18. st.).

Gotický kalich, 20 *cm* vysoký, šifka kupy 12 *cm*, noha šestilupenná, prostou galerijkou prolamovanou ozdobená, přecházející ve stvol šestiboký, k noze obrácenými fiálami vyzdobený. Na stvolu pod nodem vryto Maria Ihesus. (Obr. 151 a 152.)

Nodus sploštělý s kosočtverečnými výpustky, které jsou vyzdobeny dvěma listy proti sobě stojícími. Na výpustcích těchto ozdoba stříbrná na černém emailu. Kupa má tvar lehce prohnutý a sedí v koši prolamovaném, práce velmi ladné. Na spodku kupy trojlísty a čtverlísty se střídající fiálami ukončené. (15. st.)

Ježíšek, figura vosková ze začátku 18. stol., s parukou roko-

Obr. 153. Obratany. Vosková soška Ježíška.

kovou a cúpkem, oděná pláštíkem z těžkého stříbrného brokátu plně zlatem vyšívaným, rozvilinami a květy vyzdobeným; jest vysoký 42 *cm.* (18. st.) (Obr. 153.)

Svícník barokní, 2 *m* vysoký, o 3 nohách s rozvilinami, má stvol spirálovitě vnutý, ve výši 1·5 *m* kruh třemi spirálovitými opěrami podepřený; hořejší kruh jest podepřen šesti vypnutými opěrami, a jest rozvilinami vyzdoben. (18. st.)

Věčná lampa empirová s festony, v cínu litá.

Zvony:

I. š. 110 *cm.*, v. 90 *cm.* U koruny a dole na plášti bordura z barokního ornamentu; relief P. Ježíše a pod ním sv. Jan a P. Maria. S druhé strany zvonu uprostřed relief sv. Petra a Pavla. Kolem koruny se vine nápis: FRANCISCUS ANTONIUS FRANCK ME FUDIT PRAGAE ANNO 1769.

II. š. 86 *cm.*, v. 72 *cm.* U koruny pásová ozdoba složená z listů dubových; relief Všemohoucnosti Boží. Uprostřed na plášti nápis:

LITY W ROKU 1868 OD A. PERNERA W BUDĚJOWICICH
ZA ČASU IEHO OSWICENOSTI KNIŽETE IANA ADOLPHA
ZE SCHWARZENBERGU COPATRONA KOSTELA: FARAŘE P.,
KARLA BLATENSKÉHO KARLA MIKUŠKOVIČE, CO PATRONÁT
NIHO KOMISARA FRANTIŠKA KAZDY STAROSTY OBCE VOBRATAN
SVĚCENÝ OD IEHO EXCELENCI IANA WALERIÁNA BISKUPA
BUDEJOVICKEHO.

III. š. 44 *cm.*, v. 35 *cm.* Kolem koruny a na dolní části akantová ozdoba. Relief Panny Marie s děťátkem v ruce a relief Pána Ježíše. Dole na plášti: LITY OD KARLA BELLMANA - C. K. - DVORNIHO ZWONAŘE V PRAZE 1856.

Nový Oeting, též Etink.

Trajer XV., 394. — Sommer 121.

Původně to byla kaple, která za příčinou zázračného zachránění od utonutí od hraběnky Hipolity Paradis de Lasaga vystavěna byla a soškou Panny Marie, věrně dle sošky ve Starém Etingu v Bavořích tou dobou vyřezanou, obdarována byla.

Nynější kostel byl r. 1786 postaven.

FARNÍ KOSTEL zasvěcený Nanebevzetí Penny Marie jest prostý, orientovaný, lodi obdélné, pěti okny, půlkruhovitě sklenutými, osvětlený. Presbytář ukončena jest pěti stranami osmiúhelníka s lehkým vybočením stran. S obou stran presbytáře jsou přístavby. (Obr. 154.)

V průčelí západním trčí věž o dvou patrech, krytá osmibokým jehlanem.

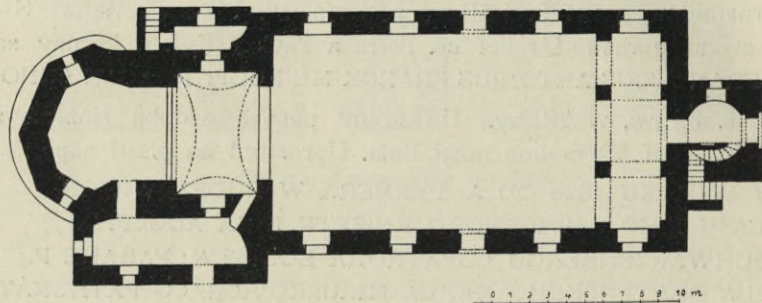
Vnitřek jest rovněž prostý a loď ploše krytá jest 21·2 *m* dlouhá a 10 *m* široká. Presbytář oddělena od lodi půlkruhovitě sklenutým obloukem

a má travée českou klenbou sklenuté a závěr šestiboký a jest 11·35 *m* dl. a 6·64 *m* šir.

Na hlavním oltáři obraz Nanebevzetí P. Marie *Fr. Čermákem* r. 1862 malovaný.

Na hlavním oltáři soška P. Marie, 75 *cm* vysoká, v dřevě lipovém řezaná, polychromovaná, věrná to napodobenina sošky ve Starém Etingu v Bavořích. (17. st.) (Obr. 155.)

Kalich 27 *cm* vysoký, dobré tepané práce, má nohu zdobenou mušlovým ornamentem, nodus osmiboký, vásovitý, kupa sedí v pěkném mušlovém ornamentu. (18. st.)

Obr. 154. Nový Oeting. Půdorys kostela.

Za oltářem do zdi zazděna jest nádobka se srdcem hraběte Paradisa de Lasaga. Otvor zakrývá kovová deska, na níž jest napsán následující nápis písmem rytým:

Hic iacet Cor Illustrissimi S: R:
D. comitis Francisci Bernardi de Le
Saga Paradis S: C. R. Maiestati
Camerarii Regii districtus Bechinensis
actualis Capitanei Domini in
Czelnitz, Dizkov, Czastrov et Coletz
qui pie obiit die 20 Februarii
anno 1709. Aetatis suae 60; Et qui
dum viveret erga beatissimam
Matrem semper pius eidem Cor
suum consecravit, requiescat in
pace amen.

Zvony:

I. 60 *cm* vys., 77 *cm* šir. Sv. Jan Nepomucký. Má nápis: Sv. Jene Nepomucký oroduj za nás. Na druhé straně:

Ulil A. Perner

a syn

v Českých Budějovicích

l. P. 1891.

II. 52 *cm* vys., 68 *cm* šir. Relief Panny Marie. Má legendu velkou latinkou psanou:

SICUT IN EXTREMIS
SIBI FULGENS ADFUIT
AGMEN SIC PARITER NOBIS
MATER ADESSE VELIS.

HÆC CAMPANA B. V. MARIE NOVETICENSIS
IN DOMINE VCZELNICENZI DICATA REFUSA FUIT.

1768.

Na druhé straně relief sv. Jana Křtitele, kříž a P. Maria.

III. 20 *cm* výška, 27 *cm* šířka.
Relief anděla a nápis:

ADALBERT PERNER 1820.

Naproti škole nalézá se kamenný sloup na podstavci v žule tesaný s deskou, na níž socha Bohorodičky, rovněž v žule tesaná, slušné práce. Letopočet na podstavci 1701.

Pacov.

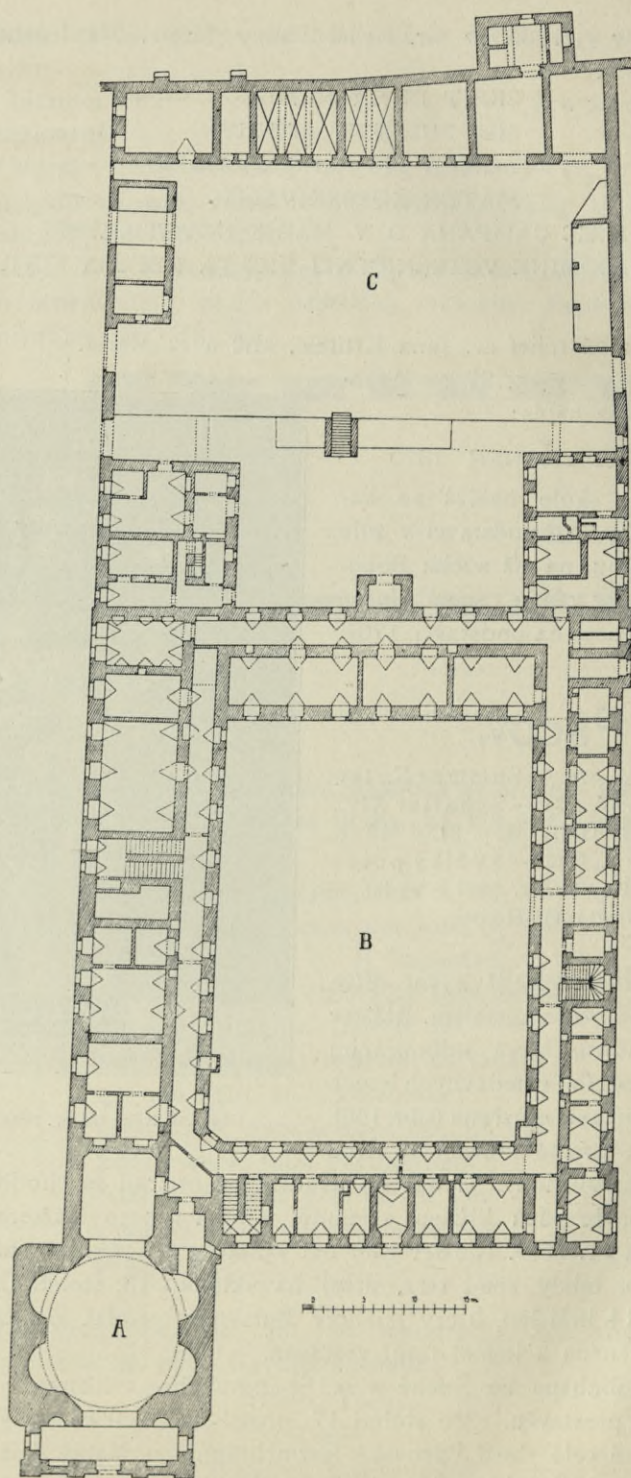
Trajer XXIV., 678. — Sommer X., 188.
— Sedláček IV., 204. — Schaller XIV.,
53. — Gruber G. III., d. p. 81. — Měst-
ský urbář z r. 1718. — »Velký požár
v městě Pacově r. 1727.« Vydal
Vlastimil Hálek.

ZÁMEK nynější býval dříve klášterní budovou s kostelem. Klášter měl kvadraturu, která odbouráním křídla východního v nedávných letech na tuto stranu byla otevřena (obr. 156). Zámek jest prosté stavení o dvou patrech, bez výzdoby. Uvnitř do kvadratury otvírají se chodby v přízemí i v patrech, do pásů křížem sklenuté. Obraz tohoto kláštera uchoval se v půdorysu z r. 1719. Klášter sám byl vystavěn na základě starého hradu. Hrad tento, tehdy snad tvrz, držel na sklonku 13. století Čič z Pacova, ve století 14. král Jan, který jej brzy Malovcům prodal. Za těchto tvrz ve hrad proměněna a kostel farní vystavěn.

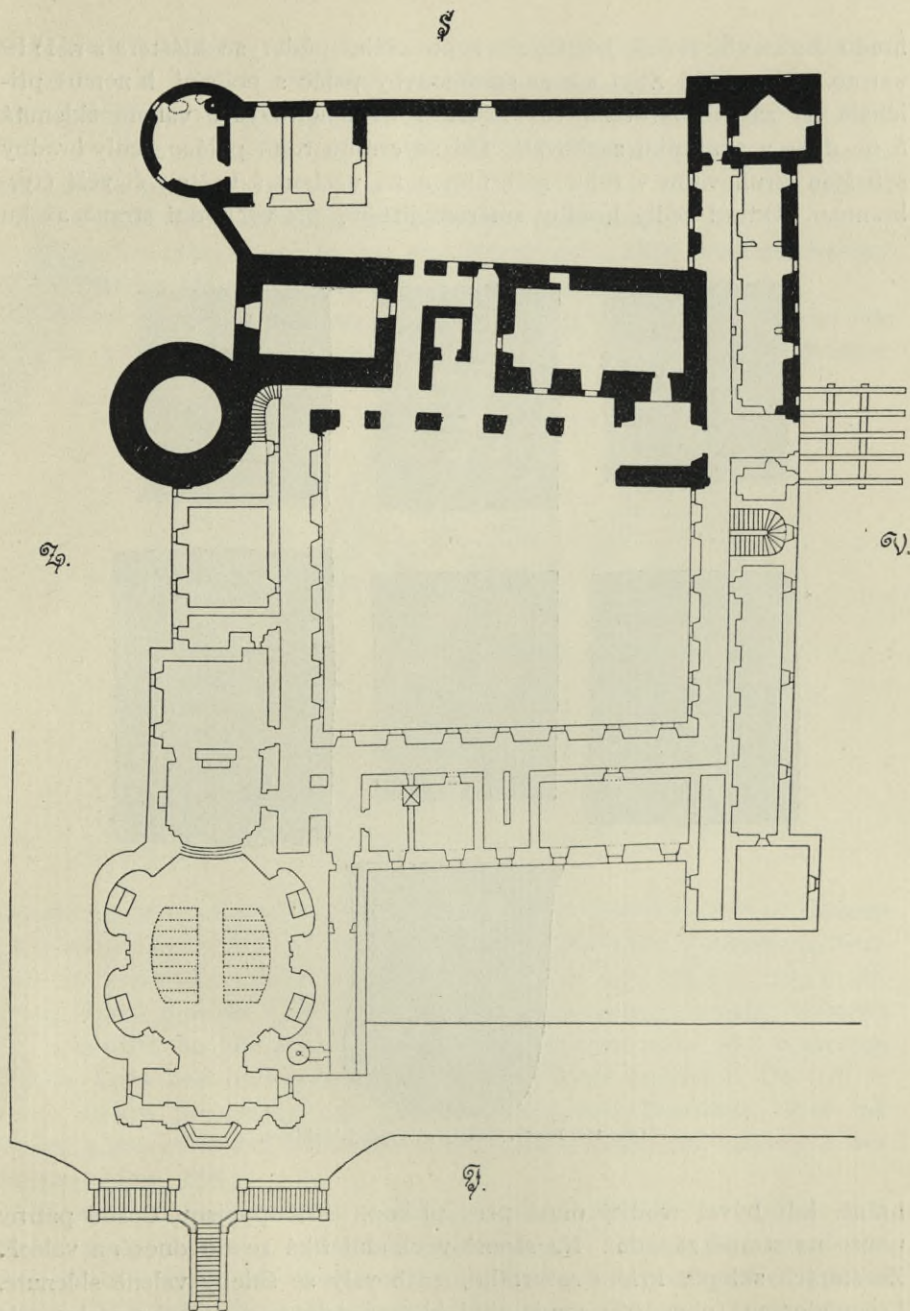
Za Robnhapa ze Suché a za Španovského z Lísova, ve století 16. znovu byl přestavěn. Ve století 17. přešel na Myslíka z Hyršova, který v závěti své celé zboží Pacovské Karmelitánům u Matky Boží Vítězné na Malé Straně s výhradou odkázal, by po jeho smrti manželka jeho Barbora,

Obr. 155. Nový Oeting. Soška P. Marie.

Obr. 156. Pacov. Púdorys zámku (přízemek) a kostela.

Obr. 157. Pacov. Pádorys kláštera z roku 1719.

rozená hraběnka ze Žďáru, doživotně v užívání ostala. Po smrti této r. 1666 ujali se Pacova Karmelitáni a počali ihned klášter stavěti. Větší část hradu zbourali, příkopy zavezli a srovnali, a to zejména na straně jižní, a část

hradu do stavby pojali, jak to ze zachovaného půdorysu kláštera z r. 1719 patrné. (Obr. 157.) Zbyl zde ze staré stavby palác s podsíní, k němuž přiléhala na západ okrouhlá věž základů dvoumetrových, valeně sklenutá a do dnes v přízemku zachovalá. Od severního rohu paláce vedly hradby s baštou kruhovitou v rohu severním a na východ s baštou či věží čtyřhrannou. Odtud vedly hradby směrem jižním, při východní straně až ku

Obr. 158. Pacov. Reliefy na opěracích pilířích.

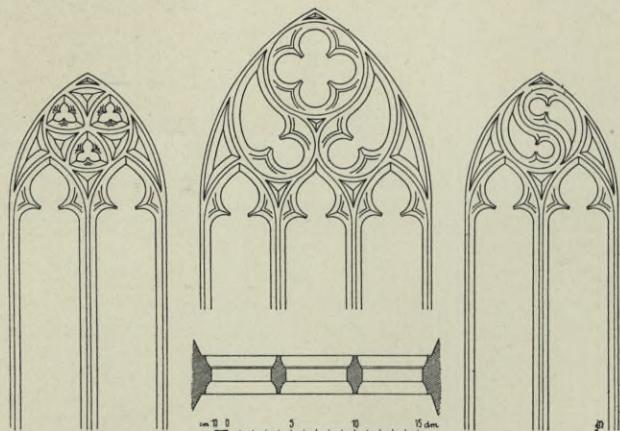
bráně, kde býval zvoditý most přes příkop. Příkopy jsou dosud patrné pouze na straně západní. Na straně východní říká se do dnes na valech. Ze starých sklepů, křídla severního, zchovaly se sklepy valeně sklenuté. Dle půdorysu (obr. 157) soudě, byl klášter daleko menšího rozsahu, ale později vystavěný kostel dle téhož půdorysu ostal na témže místě, t. j. v rohu západním jižní fronty a má přibližně týž půdorys jako nynější. Byl rovněž uvnitř ellipticky založen a jen presbytář pozměněna a schodiště před kostelem změněno. Za císaře Josefa II. byl klášter zrušen a stal se pak i se zbožím Pacovským majetkem nově utvořeného biskupství Budě-

jovického. Poněvadž však statek málo vynášel, byl prodán. Posledním z držitelů jest advokát vídeňský Dr. Weiss.

KOSTEL FARNÍ, volně na hořejší části náměstí stojící, založený ke cti sv. Archandělu Michaelu, stál již r. 1366. Že zde již v 13. stol. kostel stál, souditi možno z náhrobku Hrona z Pacova. R. 1737 kostel vyhořel a obnoven. R. 1802 byla fara na děkanství povýšena.

Kostel v nynější podobě byl za Malovců kol r. 1350 vystavěn. Svědky toho jsou erby Malovců na opěracích pilířích. (Obr. 158.)

Kostel není přesně orientovaný. Západní průčelí chrámu opřeno jest v rozích pilíři o dvou ústupcích a v prostřed pilířem o jednom ústupku,

Obr. 159. Pacov. Kružby oken v průčelí.

kosinou krytém. Uprostřed stěny jest trojdílné gotické okno se skružím dosud zachovalým. (Obr. 159.) Vyzdobeno jest čtyřlístem s plameny a dvojnosi. Do konstrukce stavby pojata věž se strany jižní a zdá se, že i druhá věž na straně opačné byla založena — však dostavěna nebyla. Učiněno z ní schodiště na kůr a na půdu i věž. Schodiště toto jest o čtyřech patrech. Levý bok lodi opřeno dvěma pilíři o dvou ústupcích. Do lodi se strany severní prolomena dvě gotická okna a sice dvoudílná. Prvé má v kruhu plameny a dva dvojnosi, druhé pak v kruhu tři trojlísty a dva dvojnosi. (Obr. 159.)

K sakristii, stavbě doby pozdější, přiléhá schodiště na způsob oblé věže stavěné, na oratoř a literácký kůr vedoucí. Věž na jižní straně jest čtverečného základu a v rozích opřena pilíři o dvou ústupcích, krytými kosinou. V přízemí má půlkruhovitě sklenutá okna. Jest o šesti patrech. Ve výši pátého patra má ve čtyřech stranách prostranná, goticky sklenutá a profilovaná okna. Podřímsí jest ve stranách lomeno. Kryta jest osmibokým jehlancem, plechem pobitým. (Obr. 160.)

Lod' se strany jižní má dvě okna goticky sklenutá, beze skruží. I tato strana opřena jest dvěma pilíři o dvou ústupcích. S této strany vede do

kostela dobře zachovalý, jemně provedený gotický portál (obr. 161.) v kameni tesaný.

Ostění skládá se ze tří žlábků a tří oblouků a ze dvou hruškovitých oblounů. Nad celým ostěním vystupuje z plochy archivolta, oblouku lome-

Obr. 160. Pacov. Děkanský kostel, v pozadí zámek.

ného, počínající konsolou, která ukončena jest obrácenou lilií, a sleduje ostění rovnoběžně s obou stran a při vrcholu fiálou, nyní přizděnou, končí. Vše jest velmi jemně a dovedně v žule sekáno a náleží době střední gotiky.

Presbytář jest při jižní straně opřena třemi opěráky o jednom ústupku s původním tnožem. Do presbytáře prolomena jsou dvě okna goticky

sklenutá beze skruží. Presbytář ustupuje o dva metry od lodi a jest kolem při rozích i bocích opřena sedmi opěracími pilíři, na nichž znaky Malovců

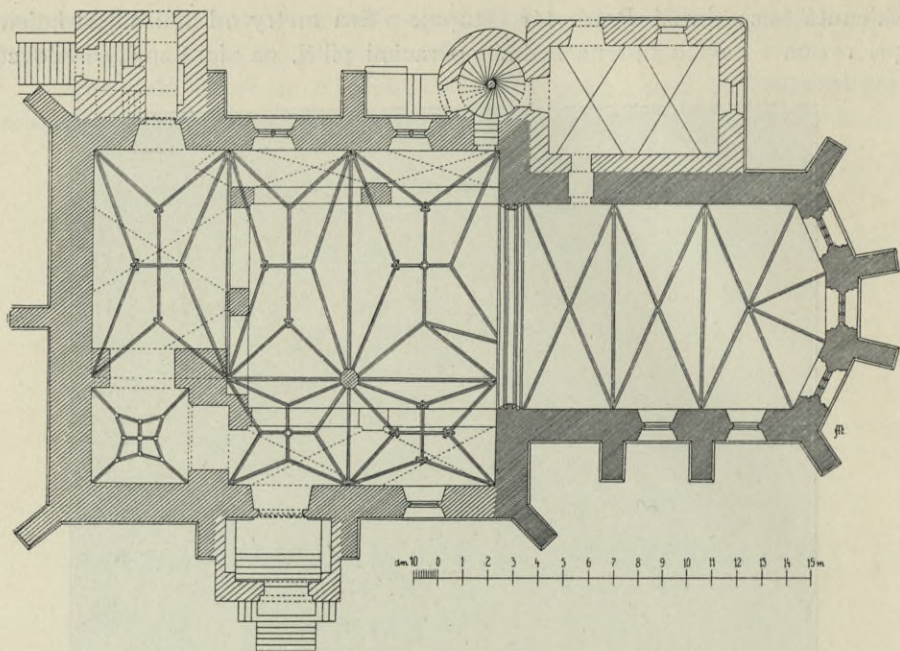

Obr. 161. Pacov. Portál děk. kostela..

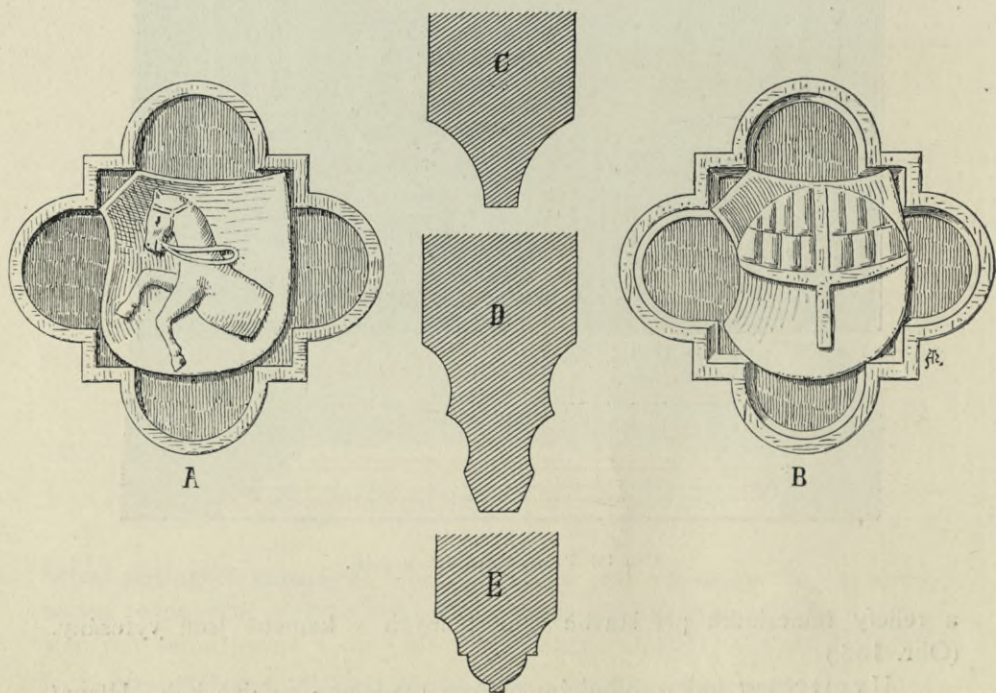
a reliefy řemeslníků při stavbě zaměstnaných v kameně jsou vytesány. (Obr. 158.)

Uvnitř jest loď osmibokým pilířem rozdělena na dvě lodi. Hlavní 16·1 m dl. a 9·2 m šir., boční 10·7 m dl. a 4·2 m šir. Tento pilíř má trnož

Soupis památek hist. a uměl. Pol. okres Pelhřimovský.

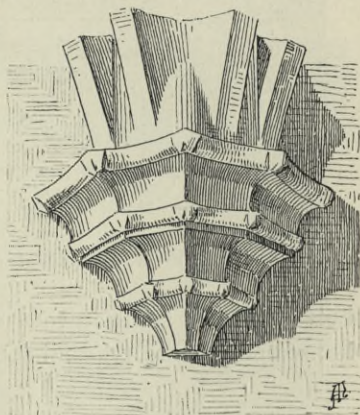

Obr. 162. Pacov, Púdorys kostela.

Obr. 163. Pacov. Svorníky, profily žeber v lodi, presbytáři a Božím hrobě.

95 cm vysoký se žlábkem. Od tohoto pilíře rozvětňuje se síťová klenba ve dvě travée. Přední jest 5·9 m dl. a 9·2 m šir., zadní 4·8 m dl. a tolikéž široké. Pokračování tvoří věž. Nad kůrem hudebním prostírá se třetí travée 5·4 m dl. a 9·2 m šir., rovněž síťovou klenbou sklenuté. Kobka podvězní čtverečná o straně 3·9 m jest do dvou stran otevřena oblouky goticky sklenutými, bez profilace. Kobka jest rovněž síťovou klenbou sklenuta a velmi jemně rozčlánkována. (Obr. 162.) Jednotlivá žebra sbíhají se ve svorníku středním, znakem Malovců opatřeném, a v osmi menších (obr. 162) štítech na křížení žebor položených. (Viz půdorys obr. 162.) Nad kůrem hudebním má žebroví jinou profilaci než nad lodí. Žebra v lodi jsou lehce vyžlábkována a sbíhají se ve dvou svornících, které mají tvar čtyřlístých roset se čtvercem se křížujících. Uvnitř znaky. (Obr. 163 A B.) Žebra usazena jsou na konsolách tvaru obráceného jehlance, stěn prohloubených. (Obr. 164.) Na straně severní přistavěn literácký kůr a oratoř, na kterou se z kůru hudebního jíti může. Kůr literácký jest přístavek z konce 17. neb z počátku 18. stol. Spočívá na dvou pilířích s pásy a křížovou klenbou. Z hudebního kůru se přijde do komory v prvním patře věže, kde zlaté a stříbrné nádoby kostelní byly uchovávány. Vchod, který tam vede, jest gotický a dvěma železnými, goticky zpracovanými opatřen. Komora jest lomeně, goticky, bez žebor sklenuta.

Obr. 164. Pacov. Konsola z lodi.

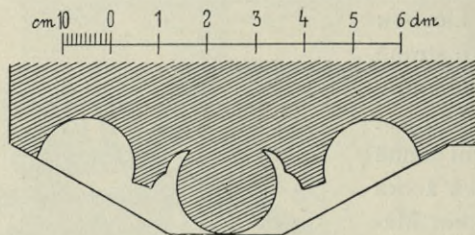
Obr. 165. Pacov. Malovaná gotická skříň.

Tam nalézá se skříň gotická, pásovým ornamentem zdobená. Má římsu na způsob cimbuří zpracovanou a pod ní jest malovaná gotická pásová ozdoba. (Obr. 165.)

Loď oddělena jest od presbytáře obloukem triumfálním, dvěma žlábkami a obloukem profilovaným. (Obr. 166.) Triumfální oblouk jest lomený a skoro půlkruhu se blíží a má rozpětí 7·8 m a síly 1 m. V náběhu má římsu se žlábkem. Pod římsou jsou výžlabky zvíře-

cími hlavičkami vyzdobené. Spocívá na gotickém trnoží. (Viz příčný řez obr. 167.)

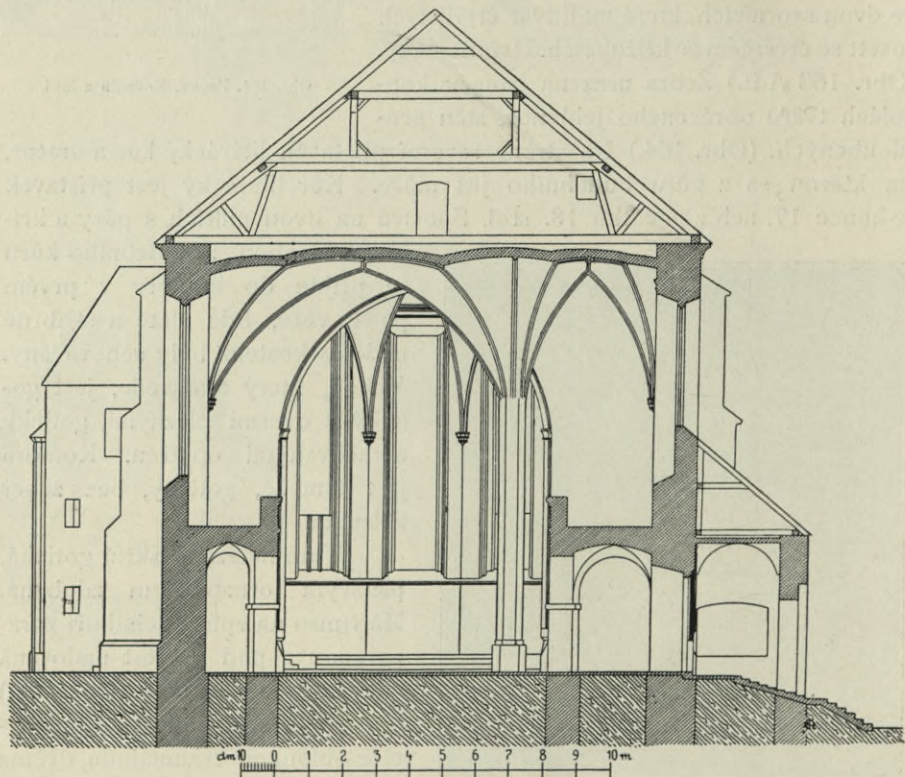
Presbytář má dvě obdélná travée 2 m dl. a 8·4 m šir., a závěr o pěti

Obr. 166. Pacov. Profil triumf. oblouku.

stranách osmiúhelníka 4·85 m hloubky. Jest goticky sklenuta; žebra jsou jemného profilu, beze svorníku. (Obr. 163 A.) Usazena jsou na konsolách tvaru obráceného a třikrát přepásaného jehlance. Tyto konsoly byly v letech čtyřicátých po konsolách v lodi padělaný. Dříve tam byly přípory s hlavicí, které k vůli patronové malbě

byly osekány. Nyní se toto elegantní žebroví lomí ve výši dvou metrů nad konsolami. Konsoly i části žebroví jsou z cihel a malty zdělány. Pod oltářním

Obr. 167. Pacov. Řez příčný.

obrazem, který těsně přiléhá ke zdi, možno poznati konsoly tvaru původního. Jsou tvaru hruškovitého a pro nedostupnost těžko je lze znázorniti.

Do presbytáře prolomena čtyři okna. Páté v čele jest zazděno. Nad okny mezi žebrovím umístěna renaissanční římsa. (Obr. 168.) Presbytář

zachovala se z původní doby založení kostela, z doby vyspělé gotiky, kdežto loď s věží přestavována byla ve stol. 15. (Viz řez podélný obr. 169.)

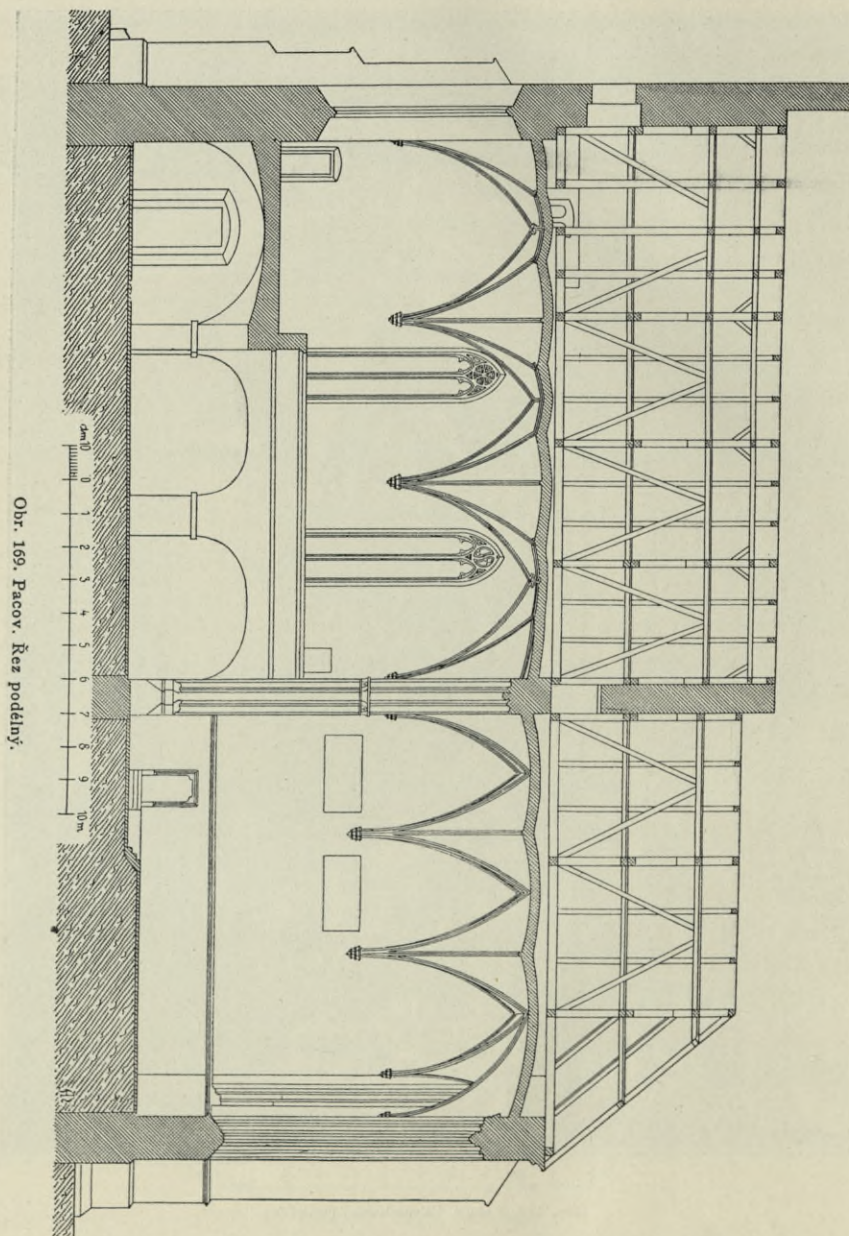

Obr. 168. Pacov. Farní kostel (vnitřek).

Do sakristie vede vchod s vodorovným nadpražím s podpěrami v koutech s ostěním pozdně goticky profilovaným. (Obr. 170.) Na sever proti věži vede vchod s vodorovným nadpražím s podpěrami v rozích. Jest v kameně

tesán a dobře profilován. Má dva oblouny větší a dva menší se čtyřmi žlábkky. (Obr. 171.)

Hlavní oltář jest tabernakulové architektury s postranními bran-

Obr. 169. Pacov. Řez podélný.

kami z 18. stol., nevalné ceny. Jedině pozoruhodna jest řezba na tabernakulu, představující ve vyvýšeném reliéfu večeri Páně. (Obr. 172.)

Na hlavním oltáři jest kopie starého obrazu, klanění sv. Tří králů od *Bedřicha Kamaryta*, děkana v Deštné, dovedně zhotovená.

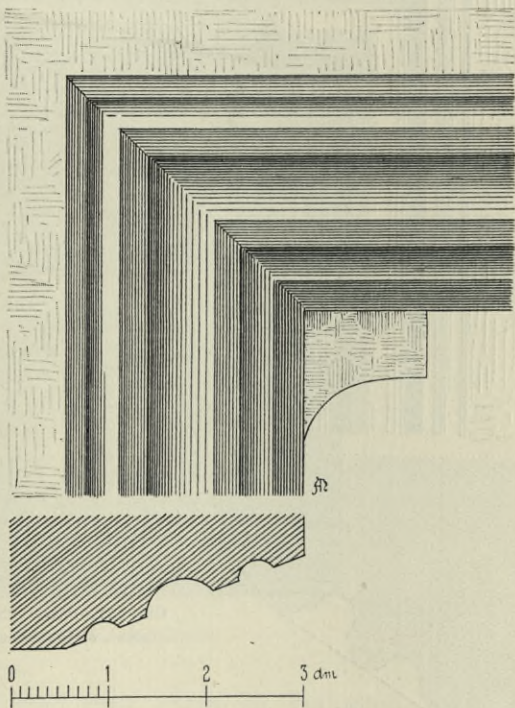
Tři páry dřevěných svícňů z 18. stol. Na trojboké noze, hlavčkami andílků zdobené, sedí stvol šestiboký s trojbokým vásovitým nodem a v trojbokou misku končící. Výška 95 cm. Velmi dobrá řezba.

Postranní oltář, sv. Josefu zasvěcený, jest dobré komposice z konce 17. století. Má sloupovou architekturu s vyloženým kladím a nástavkem, tvaru baldachýnu, anděly se stran neseného. Po stranách stojí sochy sv. Jana a sv. Lukáše, řezby velmi dobré.

Mezi pilastry umístěn jest obraz, smrt sv. Josefa představující, jenž má ráz více dekorativní; jest

širokým štětcem malován, správný co do kresby i modelace a harmonický v rozvrhu barevném.

Křtitelnice cínová, gotická, 121 cm celá vysoká, má kotlík tvaru obráceného zvonu 45 cm vysokého a spočívá na třech nohách. Nohy mají v nasažení tvar vousatého muže s vévodskou čepicí a končí v ptačí dráp a jsou 35 cm vysoké. Na plášti přiletovány reliefy sv. apoštolů a P. Marie. Na okraji kotle jsou tři hlavy mužské s kápěmi jako přidržovadla. Na kotlíku dvě hlavy lví s kruhy v tlamě a nad nimi nápis majuskulí v pásku rytý: **SUB DOMINI GENEROSI DOMINI SIGISMUNDI REXBOHEMORUM DEI SICUTI ANNO 1538.** Na

Obr. 170. Pacov. Profil ostění.

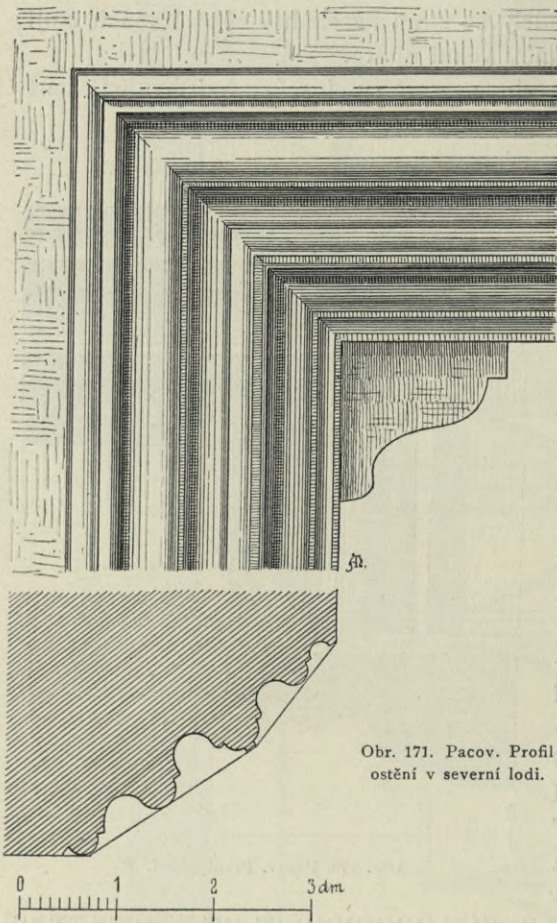
spodku kotlíku opět tři pásky a v jednom nápis psaný majuskulí: (**QUI CREAVIT ET BAPTIZAVIT FAVIT, SALVVS ERIT**). Uprostřed víka umístěna jest koule s křížem. (Obr. 173.)

Svícník 2,5 m vysoký, ze železa kovaný, stojí na třech volutovitě stlačených nohách. Stvol má spirálovitě skroucený a přerušovaný dvěma plechy, které jsou konsolami volutovitými vzepřeny. Dolní plech má 85 cm v průměru a horní 45 cm. Svícník ukončen křížem. (18. stol.)

Kalich 18 cm vysoký, stříbrný a zlacený, má nohu kruhovitou, na níž tři emailované medailony jsou umístěny. V těchto medailonech namalováni jsou: sv. Ida, sv. Ruprecht a sv. Ildelfons. Nodus jest trojboký, vásovitý, kupa pak ozdobena třemi kartušemi, v nichž opět tři emailované medailony s malovanými obrazy sv. Isidora, sv. Řehoře (?) a sv. Kunhuty (?).

Nad medailony jsou festony, hlavičkami andlíků přerušené. Tepání dovedné, malby dobré a ciselura jemná. Konec 18. stol. neb počátek 19.

Monstrance jest 70 cm vysoká, paprsková, nevalně umělecké ceny. (18. stol.)

Obr. 171. Pacov. Profil ostění v severní lodi.

Věčná lampa jest v mosazi tepaná, trojboká, tvarů mušlovitých. (18. stol.)

Náhrobky.

I. Nejpmatnější ze všech náhrobků jest náhrobek Hrona z Pacova. Pochází z počátku 13. stol., snad z původního kostela. Byl nalezen r. 1877 při upravování terainu kol kostela. Tehdy sníženo bylo niveau na stranu jižní asi o 2 m a tu pod samým vchodem kostelním nalezen. Jest v žule tesaný, uprostřed úzkými rýhami jest vyobrazen Hron ve staročeském úboru. Čepici má na hlavě a na těle řízu spjatou na ramenech dvěma sponami, majícími tvar štítků. Hron drží v levici štít s erbem Hronů z Pacova a v pravici krátký meč. Kol obrazu vine se nápis psaný majuskulí písma románského, avšak již gotisující:

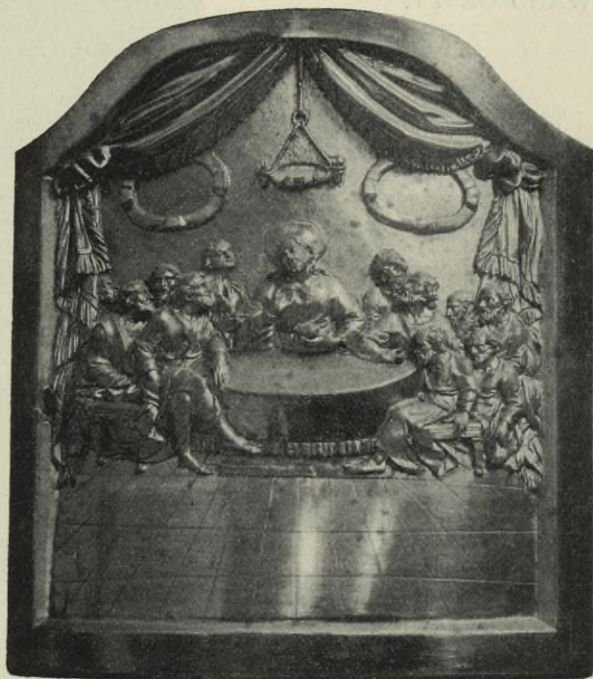
DOMINO HRONO DEI PATRI-
CIZOW. (Obr. 174.)

II. Náhrobek psaný minuskulí s majuskulí gotickou:

Tettha Panie 1596 We rztvrtek po
swatku Filipa a Jakuba v hodinu de
satu usnul W panu Krozemy
a slateczny Rytirz pan Jan Spanov
skey z Tysova geho milosti Cisarze rzimske
kragerz wieku sweho ziv gsa XXXVI letech
a tuto tielo geho odpocziva
orzekavage slavného z mrtvych w
skrzissenie a slavu weznye geho dusse.

III. Rovněž gotickou minuskulí s majuskulí:

Letſha Panie 1566 to auterej přjed na nebeužetim
pamny Marie umrzel pan Gyndrich
Hradek z Hrádku a na Vodici i Getrichowie
gehoz tielo tuto lezy
Pan Buh rač mu milostiw beyti Amen.

Obr. 172. Pacov. Relief na tabernakulu.

IV. Červený mramor a uprostřed znak. Psáno lat. majuskulí.

LETHA PANIE 1617 W SOBOTU . . . MARTINA
UMRZELA GEST ANASTAZIE VITKOVA RZAWA ZE . . .
RZAWE PANI NA PACOWIE DUBU A MEZNE A
W TOMTO MIESTIE ODPOCZIWA.

V. Uprostřed v žule tesaný znak Leskoců. Gotickou minuskulí psaný:

We střiedu přjed sw. Marfinem letſha panie
1764 umrzela urožena pani Dorofa
Wostrowczowa z Leskowce na Proserzi uroženeho
a sfateczneho ritirze pana Ladislawa Wostrowce
z Kozlowic manzielka a tuto pochowana gest
Pan Buh buď pochwalen

VI. Náhrobek tento jest pod křtitelnicí a patří rodu z Talmberků.

VII. Vedle nepřístupný náhrobek náleží Leskocům.

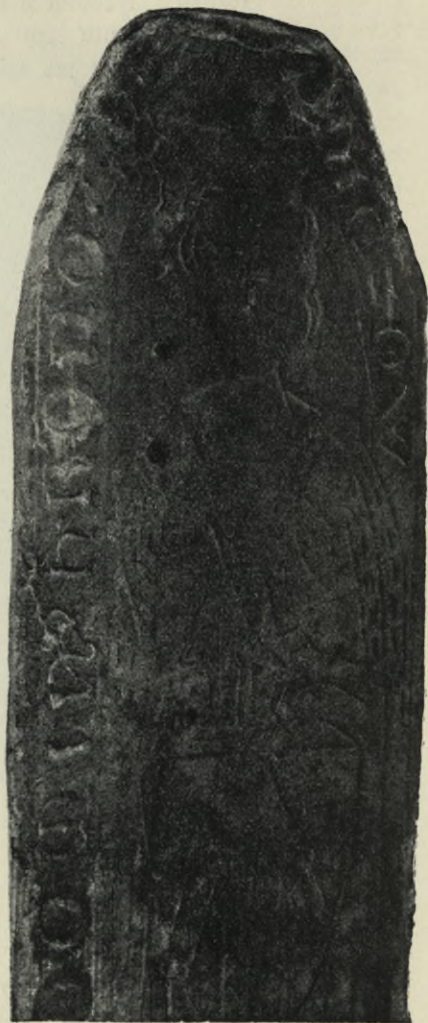
VIII. Červený mramor.

LETHA PANIE 1609 W NEDIELI
PO SWATOSTY FRIDRICH SPANO

WSKY Z LISOWA ZIWOT SWŮG
DOKONAL A W PANU USNUL
GEHOZTO TIELO
TUTO POCHOWANO GESTY.

Obr. 173. Pacov. Křtitelnice.

Obr. 174. Pacov. Náhrobek Hrona z Pacova.

IX. (Minuskule gotická s majuskulí):

Letsha 1554 Urozena pani Magdalena Dostrovcrzova
z Kralovicz manzielka urozeneho z Kralovicz
magdalena Kristina z Kralovic.

Kol znaku Ostrovských: Pan Bůh bud pochválen.

X. 1530 UMRZEL STATECZNY Jest nečitelný a dle znaku
náleží Kabům z Rybňan.

XI. Rovněž minuskulí s majuskulí gotickou:

Letſha Panie 1574 Alžbiewa z Czernczic a Pacowie
(manželka Štěpána Španovského z Lisova).

XII. Náhrobek se znakem Černína z Chuděnic (nečitelný).

XIII. Žulový náhrobek se znakem Ostrovců z Kralovic, legenda psána minuskulí gotickou, avšak nečitelnou.

XIV. Náhrobek tesaný v červeném mramoru gotickou minuskulí a majuskulí.

Letſha 1588 v pondielu na den
swateho Prokopa umrzel uro
zeny a stateczny Rytirz Pan
Erny Szpanowskej z Lysowa ge
hozto Tielo tuto Wzkrzyszeny a
z mrtwych oczekawajicz wstawy.

XV. Náhrobek v červeném mramoru provedený a v horní polovici nese nápis římskou majuskulí psaný.

TUTO LEŻI A ODPOCZIWA OCZE
KAWAGE OD MRTWICH BLAHOSLAWE
NEHO WZKRZISSENI TIELO MRTWE
UROZENEHO A STATECZNEHO RYTIRZE
PANA LADISLAWA WILHY ZE RZA
WEHO NA PACOWIE DUBU A MEZNI
KTERIZ ZIWOT SWUG DOKONAL W MIE
STIE PELDRZIMOWIĘ WE CZTWRTEK
NA DEN MÓUDROSTI BOZIE LETHA
DOCHAZEGICHO TISICHO SSESTISTEHO DWACATEHO.

Pod nápisem pěkně pracovaný znak v reliefu.

XVI. Na pilíři u oltáře P. Marie Lurdské zazeděn v žule tesaný náhrobek 87 *cm* vys., 55 *cm* šir. s nápisem:

Letſha Panie
1671. Dne 5. Aprili(s)?
uſnul geſt w Panu
Slowutny Muž Pan
Urban Markuš Primator
Tielo . . . (setřeno).

XVII. Vedle leží kámen náhrobní v růžovém mramoru tesaný a v římském písmě psaný:

HIC JACET PATER WENCESLAUS JOSEPHUS SKOKÁNEK
SACERDOS ECCLESIASTICUS CE WODICENSI . . .
13. SEPTEMBRIS A. 1700 IN PAROCHIALI ECLESIA CETO
RAZENSI BAPTISTATUS DIE 14. NOVEMBRIS 1700

..... PACOVIENSIS PAROCHUS
 AGITOTATUS ... EX OMNIBUS WIT EUM DEUS
 ANNO 1764 ... OBSECRAT PIE NE DEUS IN ... TIMUS
 REMINISCATUR DELICTORUM ET IGNORANTIORUM JUVEN
 TUTIS SVAE OMNESQUE PIE MISERICORDIAM DEI ROGAT
 PECATOR MAXIMUS UT EI ... CERE ET PRO EO DEUM ... RE
 DIGNEMINI OMNIBUS DIEBUS.

Na pilíři v levé straně lodi jest pamětní deska Myslíkova, ve dřevě
 řezaná se zlacenými písmenami:

JLLUSTRISS. ET EXELEN
 TISS: D. D. SIGISMUNDUS JO-
 ANES MISSLIK L. B. DE HIR
 SHOWA DNO IN PACZOW ET
 LHOTA SC. R. QUE MISTIS
 CONSILIARIARIUS SAVLICO BEL
 LICUS GENERALIS CAMPI MA
 RES CHALLUS LEITENANTVS
 NEC NON PEDITV EQVITVM
 QVE COLONELLVS PIE OBIIT
 III. NOWEMB A. D. MDCLXVI
 ORATE PRO EO.

Znak Myslíka z Hiršova.

Zvony.

I. š. 1'31 m, v. 0'97 m. Zasvěcený sv. Michaelu.

Kolem koruny:

1. SIT NOMEN DOMINI BENEDICTUM EX HOC NUNC
 USQUE IN SÆCULUM AMEN.

Uprostřed na plášti:

2. AD LAVDEM ET GLORIAM OMNI
 POTENTIS DEI ET VENERATIONEM
 S. MICHAELIS ARCHANGELI FUSA SUM
 ANNO 1521 ACCRAVATO AUTEM MIHI
 CORDE RUPTA FUI 1726 COMBUSTA
 1727 DENNO COMBUSTA 1744
 REFUNDOR SUB PROTECTIONE
 DEI ET SS. PATRONORUM ANNO
 1752 PRAGÆ A IOANNE GEORGIO
 KÜHNER CAMPANARUM FUSORE
 MICROPRAGENSI.

3. SANCTI PATRONI ORATE PRO NOBIS.

II. š. 0·97 m, v. 0·68 m. Sv. Václav.

Na plášti:

MVNIFICENTIA RSSMI AC
ILLUSTRII D P. ERNESTI
CONSTANTINI RUZICZKA
EPISKOPI BOHLÆMI BUDVICENSIS
HÆC CAMPANA REFVSA EST
ANNO 1833.

Znak zvonáře a v něm nápis: IOAN ADALBERT PERNER IN BUDWEIS.

III. š. 0·71 m, v. 0·57 m. Sv. Florian v reliefu.

Kol koruny: SANCTE DONATE ORA PRO NOBIS. U koruny za každým slovem hlava andílka. Na plášti:

CAMPANARVM FVSORE MICRO PRAGÆ
À M D GLORIAM FUSA SVM A. 1752
A IOAN GEORGIO KÜHNER
SANCTE FLORIANE ORA PRO NOBIS.

ZRUŠENÝ KLÁŠTERNÍ KOSTEL ŘÁDU KARMELITSKÉHO.

Karmelitáni drželi klášter do jeho zrušení r. 1785. Z kostela učiněna kolna a z kláštera zámecké stavení. Kostel byl r. 1727 zachvácen požárem a shořel i s celým městem a farním kostelem; vystavěn znovu roku 1732 Vlachem *Calaberem de Monte Carmelo*.

Jak vypadal chrám klášterní před požárem, známo jest pouze z půdorysu z r. 1719. (Obr. 157.) Kostel zasvěcený sv. Václavu jest orientovaný a stavěný z části z kvádrů a lámaného kamene i cihel. Průčelí západní jest bohatě vyzdobeno a rozčleněno čtyřmi sdruženými pilastry s římsovanou hlavicí v pěti polích. Tyto pilastry nesou vlys triglyfový a mocně vyložené římsové ve středu segmentovitě vypjaté. Mezi krajními pilastry jsou apsidy se sochami svatých řeholníků, v kameni tesané, posy skroucené, širokých obrysů, avšak práce slabé. Ve středu vchod pravoúhlý, z tesaného kamene, rozčleněné profilace. Nad ním na volutových konsolách široce vyložená římsa a pod ní znak řádu karmelitického v kartuši, výborné práce i komposice. Pod znakem menší kartuš s letopočtem 1732. Nad vchodem okno prostranné, segmentem sklenuté, nad ním pak dobře tesaný znak ve štítu Myslíka z Hyršova. Nad římsou jest vysoký štít, jež zdobí združené pilastry s ionskými hlavicemi, nesoucími pěkně článkované římsové, na němž spočívá trojhranný štít, kde uprostřed trůní socha P. Marie a po stranách štítu sedí andělé. Štít vyplněn jest volutami, na nichž umístěny sochy dvou svatých, v žule tesané. Uprostřed štítu pod sochou P. Marie jest koncha s mušlí, kde umístěn v žule tesaný sv. Václav. (Obr. 175.)

Boky lodí jsou rotundovitě vypjaté a pro velké rozpětí kopulovitě klenby sesíleny opěráky při straně jižní, na této straně osvětlena loď třemi

elliptickými okny. K téže straně přiléhá věž o třech patrech, do níž prolomena obdélná okna. Rohy věže jsou vyzdobeny lesenami až k římsě hlavní, kteráž se ve všech čtyřech stranách půlkruhovitě vypíná. Na věži sedí osmiboká helmice v lucernu vybíhající a osmibokou báňkou končící.

Obr. 175. Pacov. Kostel Karmelitský

Vnitřek. Vchodem pravoúhlým, výše popsáním, vejdemo do vnitřku, který na nás učiní mohutný a hluboký dojem. Kobka pod kůrem sklenuta jest klášterním klenutím na pasech, které spočívají na mohutných pilířích o vysokém soklu.

Poprsí kůru spočívá na volutovitých konsolách akantem přebohatě zdobených. Na poprsí kůru jsou reliefy ve štuku, zdařilého provedení,

a představují anděly hudbu provozující. (Obr. 176.) Při krajích umístění na kotoučích akantových listů malí andělkové nesoucí svazky not. Nad kůrem česká klenba. Ve stranách vchody ellipticky sklenuté, na schody a na oratoř vedoucí. (Půdorys, viz obr. 156.)

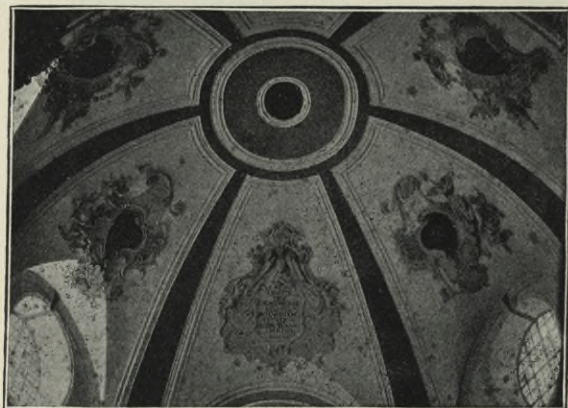

Obr. 176. Pacov. Vnitřek karmelitského kostela.

Lod' jest nádherné komposice na elliptickém půdorysu, k níž se druží v boky dvě elliptické kaple konchami sklenuté. Tyto kaple jsou z každé strany vyzdobeny třemi páry sdužených pilastrů na vysokém podstavci s ionskou patkou a končí bohatě vyplněnou i rázně modelovanou korintskou hlavicí. Tyto pilastry nesou kladí se silně vyloženou římsou, na sdužených pilířích oblamovanou. Na těchto pak spočívá attika jako

podklad pro mohutnou kopuli, z níž vynikají lunety pro kruhovitá okna. (Obr. 177.)

Jednotlivá pole kupole, jichž jest šest, jsou vyzdobena plastickými kartušemi, anděly nesenými. Kartuš nad kruchtou jest vyzdobena baldachýnem, jehož cípy drží andělé. Ve vysokém reliefu jest sv. Terezie ve štuku provedena, dovedné práce, a pod ní kartuš s nápisem:

Obr. 177. Pacov. Kopule kostela karmelitského.

GRATITV
DINE
CARMELITERESIANI
DEO T : O : M :
IN WENERATIONE
S WENCESLAI
PATRONI REGG & CONV.
ERECTUM
A. MDCCXXXII.

Protější reliéf nad triumfálním, elliptickým obloukem znázorňuje sv. Eliáše s nápisem:

S ELIAS
PATER CARM.

Andělé drží podobný baldachýn a ve štítu kartušovém nápis:

PIETATE
ILLUSTR. AC. EXCELL. D. D.
SIGISMUNDI MISLIK
J : B : DE HIRSCHOWA
D. IN PACOW ET LHOTA
S : C : R : M. CONS : BELLICI
CAMPIMARESC LOCVT
FVNDATVM.

Ostatní čtyři kartuše jsou rokokové, věncovím, rozvilinami a mřížováním ovinuté a anděly nesené.

Presbytář jest pravoúhlá, křížově klenutá, kteréžto klenutí se opírá o čtyři sdružené pilastry s vysokým soklem. Při severní straně prolomeno okno kruhovitěho tvaru, při jižní jsou obdélná okna oratoře.

Klášterní budova současně zbudovaná má kol quadratury chodby, mající v přízemí i v patrech křížové klenby. Strana jižní v nové době ubourána.

Kostel dal nynější majitel Dr. Weiss, advokát ve Vídni, velmi vkusně opravití a opět má se ho užívati k původnímu účelu.

Zvony:

I. š. 37 cm, v. 28 cm. Kol koruny akantová ozdoba a nad ní nápis:

IOHAN GEORG SCHEICHEL GOSS
MICH IN ZNAÝM 1782.

Dole na plášti:

A FVLGVRE ET TEMPESTATE
SS. IOANNES ET PAVLE PIA
ORATIONE VESTRA LIBERATE
NOS

Relief P. Marie s děťátkem a sv. Florián.

Obr. 178. Pacov. Podobizna Myslíka z Hyršova.

V zámku nalézá se podobizna Myslíka z Hyršova malovaná s vervou a porozuměním. Malíř jest neznámý. Myslík vyobrazen v plné zbroji rytíře 17. stol. Dlouhý kučeravý vlas spadá mu na záda, v levici třímá maršálskou hůl a pravici má o helmu podepřenou. (Obr. 178.)

HŘBITOVNÍ KOSTEL.

Zasvěcený sv. P. Barboře, byl r. 1681 vystavěn Johannou Barborou rozenou hraběnkou se Žďáru, vdovou po Myslíkovi z Hiršova a opět za

Soupis památek hist. a uměl. Pol. okres Pelhřimovský.

Obr. 179. Pacov. Hřbitovní kostel.

hraběte Millesima provdanou. Jest orientovaný, bez ozdob, lodi obdélné, délky $19\cdot25\text{ m}$ a $9\cdot1\text{ m}$ šíře, v níž k severu dvě okna segmentovitá prolomena. Na jih přiléhá sakristie. Presbytář jest ve věži základu osmiúhelného o úhlopříčně $5\cdot75\text{ m}$ a osvětlena dvěma segmentovými okny ve stranách. (Obr. 179.)

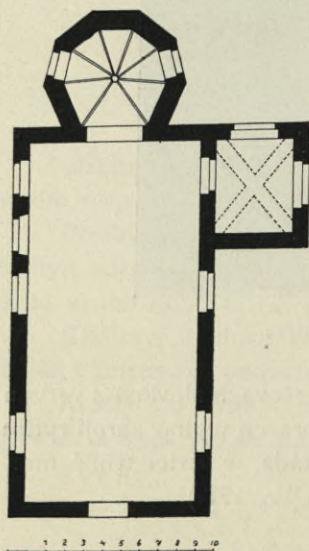
Věž převyšuje loď o dvě patra a mění se v jiný osmiboký hranol na příč postavený, ve stranách má elliptická okna. Kryta jest šindelem v prohnutý jehlanec, který přechází v dřevěnou lucernu osmibokým jehlanem končící.

Vnitřek jest jednoduchý, bez výzdoby. Loď ploše kryta, oblouk triumfální půlkruhový. Presbytář má 7 stran osmiúhelníka. Klenba jest kopolovitá. (Obr. půdorysu 180.)

Hlavní oltář jest sloupová architektura z doby založení kostela. Na něm obraz sv. Barbory *Bedřichem Kamarytem* malovaný.

Náhrobky ve zdi zasazené mají následující legendu:

- I. ZDE ODPOCZYWAGY
MANZELE GEDNOHO SRDCE Y MISLE
OCZEKAWAGICIJ HLAS —

Obr. 180. Pacov. Půdorys hřbitovního kostela.

Z MRTVYCH BUDICYHO POZAUNU!
 JAN MATHIAS MIESTAN A MYDLAR
 PACOVSKY, USNUL V PANU DNE 25
 DUBNA 1818 WIEKU GEHO 66 ROKUW
 TĚZ GEHO MANZELKA MARIJA ROZENA
 HAMERNYKOWA SWŮG ZIVOT DOKO
 NALA W 67 ROKU STAROSTJ SWE DNE
 22. SRPNA 1818

BOZE! DEGŽ GIM LECHKE ODPOCZIWANI!

II. LETA PANIE 1728 NE
 6 JULII USNUL W PANU
 POCTIVI MUZ PAN
 FRANTISSEK SSEDIVI
 BEGWALI MIESSTAN
 A SPOLU RADNI MIESTA
 PACZOWA A W TOMTO
 MISTIE ODPOCZIWA DEG
 MU PAN BUCH LECH
 KE ODPOCZINUTI A WE
 SELE Z MRTVYCH WS
 TANIE WIEKU SWEHO
 62 LETA

Zvony:

I. š, 44 *cm*, v. 36 *cm*. Kol koruny:

GOSS MICH NICOLAVS LÖW IN PRAG 1682.

Relief sv. Barbory.

II. š. 38 *cm*, v. 25 *cm*. Kol koruny:

H. LAVRENTY BIT
 FIR VNS

Relief sv. Vavřince.

KAPLE SV. ANNY půdorysu osmibokého se vchodem od východu. Kryta osmibokým jehlanem s lucernou a báníkou. Uvnitř jest kulatá a kupolí sklenuta. Na kupoli fresky s obrazem města Pacova z r. 1701, kdy tato kaple vystavěna byla.

RADNICE. Archeol. Com. IX. 925.

Cínový korbél cechu soukenického má na víku:

JOSEPHUS
 TEDT WOLF
 1736.

Na nádobě znak soukenický, jež drží čtyři lvové:

JOSEPHUS

PRETSCHNEIDER

TOMASS PROCHASKA

JWANES ZAIPERT

WENZEL KAPLITZKY

WENTZL IMLER

JOANES KETZLIK

Obr. 181. Pacov. Stříbrná soška P. Marie.

Soška P. Marie 40 *cm* vys., na podstavci stojící, ze stříbra tepaná, dobré modelace, výborné ciselury i tepání, se svatozáří. (Viz obr. 181.) Na zadní straně sošky vyryt jest nápis:

Septenus fratrum vult
gaudia septem matris
Virginæ cum pietate o
coli

Fridericus Philippus
Franciscus Fridericus
Joannes Henricus
Franciscus Leopoldus
Antonius Philipus
Joannes Josephus
Venceslaus Carolus

Postremus almae
congregationis rector
Schleichert de Wiesenthal
Anno 1723

Na podstavci ve štítku:

Tu pia Virgo rege
Schleichertionos.

Uprostřed znak Schleicherta, chrt a tři pole znaková.

Soška tato má svou historii. Byla majetkem kláštera Karmelitského a po zrušení kláštera do dražby dána. Koupí získal ji jistý pacovský občan který ji městu při své smrti odkázal.

Městské pečetidlo, stříbrné, na stříbrném řetízku, 44 *mm* v průměru, má uprostřed znak města Pacova. Ve štítu věž, o níž se opírá tlapy český lev. Nad znakem blanka, na níž gotickou minuskulí legenda: *xxvrrfii riviü parçom*. Pochází z první pol. 16. stol., kdy král Ludvík r. 1519 Pacovským udělil právo užívati erbu a pečeti červené. (Obr. 183.)

Karafinka na olej a ocet, dobře komponovaná, objímky s festony a stříbrnými pásky, z poč. 19. stol.

Obr. 182. Pacov Pečetidlo městské.

BOŽÍ MUKA při cestě od Pacova k Rončkovicům. Jsou v žule tesána, as 4 m vysoká, s podstavcem čtyřbokým, na němž vytesáno:

LETHA
PANIĚ
1678.

Na podstavci hranol a na tomto kaplička s baňatým čtyřbokým zakončením. (Obr. 183.)

Na ohradní zdi dvora Švarcenerského, »Dvořiště« zvaného, vedle průjezdu zazděn dobře spracovaný žulový znak knížat z Eggenbergů s letopočtem 1635.

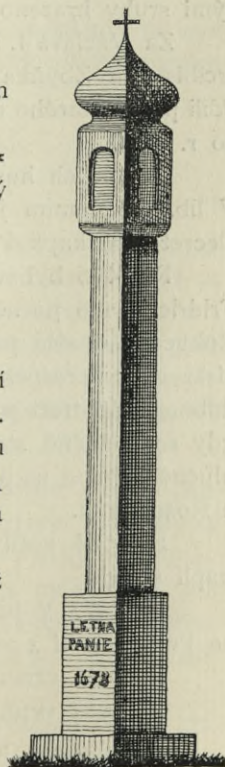
Pavlov.

Schaller XIV. 37.

Na půdorysu staré tvrze povstalo moderní stavení jednopatrové s risalitem a věžičkou uprostřed střechy. K hlavnímu stavení přiléhají hospodářská stavení do úhlu pravého. Na cestě k Pelhřimovu stojí BOŽÍ MUKA ze žuly tesaná. Jest to čtyřboký hranol s římsou, na níž sedí čtyřboká kaplička.

Hranol spočívá na čtyřbokém podstavci, na němž jest následující legenda: KDO

W BOHA
DAUFA
OPUS
TEN
NEBU
DE

Obr. 183. Pacov. Boží muka u Rončkovic.

Na římské značka: I. K. M. Z., pod tím pak znak, v jehož štítu vytesán pes. Pod znakem jest letopočet 1681.

Pechburg, též Smolín.

Sedláček IV. 215.

Na cestě z Chyšky do Lestného lze v lese spatřiti stopy bývalého HRADU, podoby vejčité na příkopech a náspech. Nedlouho tomu, co zde trčely zdi nad povrch, však na stavbu chalup rozbourány.

Pelhřimov, město.

G. Grueber C. III. 81, IV. 28, 87. — Trajer XX. 702. — Sommer X. 142. — J. Schaller XIV. 73.

Kdy město Pelhřimov bylo založeno, nemožno listinami doložiti. Městský urbář, německy psaný z r. 1760 připisuje založení města biskupovi pražskému Pelhřimovi. Avšak již za Daniela II. byl kol r. 1226 založen kostel sv. Víta, tehdy farní. Z toho lze souditi, že město již stálo a dřevnými sruby hrazeno bylo.

Za Václava I. a Přemysla Otakara II. slulo město trhovým. V privileji arcibiskupa Zbyňka Zajíce z Hazmburka se nařizuje, aby se Pelhřimovští řídili právy Starého města pražského. Arcibiskupové pražští drželi Pelhřimov do r. 1416.

V bouřích husitských ostal Pelhřimov po většině věren víře katolické. V lib. erectionum jest uvedeno, že r. 1376 Nicolaus de Pilgram Doctor Decretorum kapli P. Marie na předměstí založil.

R. 1446 byl svolán do Pelhřimova sněm a na něm usneseno, by císař Fridrich, jako poručník Ladislava Pohrobka, tohoto do Čech poslal a aby Rokycana dosáhl papežského potvrzení za arcibiskupa. Usnesení sněmovní císař však nerespektoval. Na to dne 10. ledna 1449 byl druhý a 12.—23. dubna 1450 třetí a pak 13. července do 3. srpna 1451 čtvrtý sněm svolán, kdy se konečně strany na míru a pokoji usnesly. Slavnost smíření byla hlučně slavena na hradě Kameně u Pacova, který patřil té doby Oldřichovi z Rožmberka.

R. 1554 zuřil v městě zhoubný požár, který celé město i hradní kapli strávil.

R. 1577 v pondělí po památce slavného vzkříšení Páně vykoupili se Pelhřimovští z poddanství a město mezi města královská zařaděno.

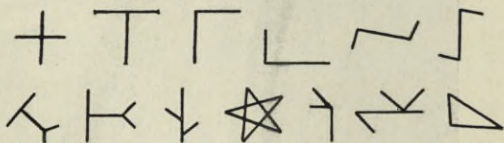
R. 1646 vznikl veliký požár, který strávil větší část města a i zámek.

R. 1682 vypukl opět požár a strávil kostel, věž, obecní dům i zámek.

Ze zbylého hrazení městského zachovalo se celkem dosti mnoho. Na jihozápadní straně jsou hradby již na některých místech v obydelní stavení přeměněny. Na valech založeny jsou zahrady a v příkopech hra-

zených též. Na hradbách patrný jsou dosud okna střílnovitá a cimbuří. Jižní roh hradeb zpevněn byl branou, Rynářecká řečenou.

Tato brána má čtyři patra, jest z kvádrů a lomového kamene stavěna. Se strany jižní i severní jest v každém patře umístěno obdélné okno se žulovým ostěním, na hranách sříznutým. Okna tato nejsou v ose brány umístěna. Na čelních stranách v římse hlavní jsou renaissanční štíty pro hodiny. Brána jest kryta střechou stanovou, na které sedí věžička s lucernou a cibulovitou baňkou. Celá byla sgrafitovanou rustikou vyzdobena. Brána tato má dva vjezdy goticky sklenuté.

Obr. 184. Pelhřimov. Kamenické značky.

Oblouky tyto jsou z přesně tesaných kvádrů sklenuty. Některé z nich mají kamenické značky (obr. 184). Od líce k líci jest 10·8 m v hloubi a 5·9 m v šíři. Zdi jsou 2·5 m silné.

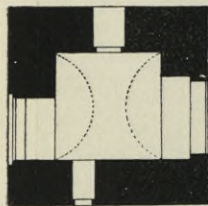
Přízemí jest valeně sklenuto. Ostatní patra jsou uvnitř dřevěná. Okna uvnitř segmentem sklenuta. Brána jest k hlavní římse 18 m vysoká. Hodiny byly sem pořízeny r. 1628, jak to z letopočtu do železné příčky na hodinovém stroji vsekáno, patrně.

Na jižní straně brány, hned při vjezdu na trnoži zazděny po levé i pravé straně v žule tesané kameny; na levém nápis psaný velkým písmem renaissančním:

FELIX CIVITAS QUAE TEMPORE
PACIS COGITAT BELLA.

Druhý na straně pravé psán písmem gotickým:

Letha Panie 1561. | w sobotu den pamatny nalezem | swateho krzyze
po XVIII. hodinie v mieszte | Pelhrzimowie na Emokowskem domie za
drzenie tegoz domu Chaba z dopussstienie Bozho |
zkrze neopatrnost sussení sladu gerzynho | ohen gest
wysssel a sskodu wielkou na | mieszte i przedmieszte
uczynil | a protoz tato brana znouu wystawiena | gest |
Letha Panie 1584. (Viz půdorys obr. 185.)

Obr. 185. Pelhřimov.
Půdorys Rynářecké brány.

Před vjezdem jižním, který dosud otvory pro kladky vykazuje, stávala ještě v letech čtyřicátých druhá brána, »Kolíbka« zvaná. Měla vjezdy půlkruhovitě sklenuté se žulovým ostěním a byla v líci zdi hladká. Líc zdi ukončena byla v římse cimbuřím. Střechy sbíhaly se do středu a odtud jméno kolíbka (obr. 186. pohled na město jak v XVIII. století vpadalo).

Byla jednopatrová s bytem pro dozorce vězňů a s vězením. Měla též po pravé straně fortnu pro pěší. Mezi bránou Rynářeckou a Kolíbkou byl příkop. Byla tedy Kolíbka na délku zvoditého mostu stavěna a vystavěna zároveň s věží na sklonku XVI. století. Od Kolíbký dále z města bylo

Obr. 186. Pohled na Pelhřimov dle rytny z XVIII. stol. v městském úřadě chované.

umístěno předbrančí, stavba to XVII. stol. K této jednoduché bráně, která byla 1 m silná a půlkruhovitě sklenuta s pilastry rustikovanými, kladí a římsu nesoucími, přiléhaly s obou stran obydelní přízemní domky pro stráž určené. Tyto v lici brány byly opatřeny cimbuřím a malými věžičkami se střelnými. Nad branou samou, nad římsou byl trojboký štít římsovaný a po stranách i uprostřed renaissančními koulemi vyzdobený. Předbrančí toto bylo v letech osmdesátých strženo.

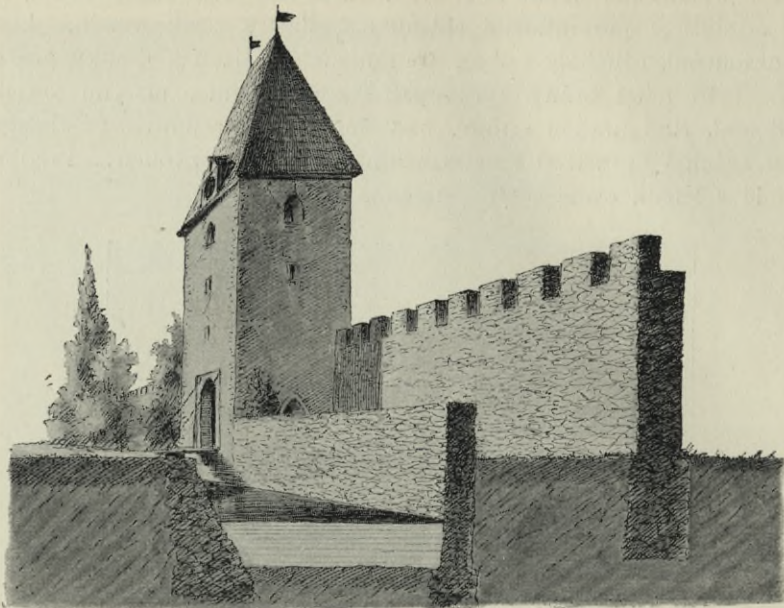

Obr. 187. Pelhřimov. Pohled na bránu Rynářskou od strany severní.

Brána Rynářská, též Horní zvaná, má dosud zachovalé krákorce pro pavlač při straně severní. (Obr. 187.) Nebylo možno do brány se jinak dostat, než ohozem hradebním. Dosud nutno půdou sousedního domu projít, bychom se do prvního patra brány dostali. Teprve později proražen v přízemí brány vchod do východní zdi, aby se do parkánů přístup zjednal.

Od brány Rynářské na východ jsou hradby městské skoro úplně zachovalé, až na nejhořejší část, která tu a tam pobořena. Hradby zde vykazují různé stáří dle přístavby. Nejstarší zdivo jest vrstveno pravidelně a pochází ze druhé pol. XIV. stol.

Zde jsou valy i příkopy zcela dobře zachovány, tak že dle změřených zbytků bylo možno schema těchto hradeb podati (obr. 188.).

Obr. 188. Pelhřimov. Hrazení městské.

Obr. 189. Pelhřimov. Bašta v zahradě domu č. 33.

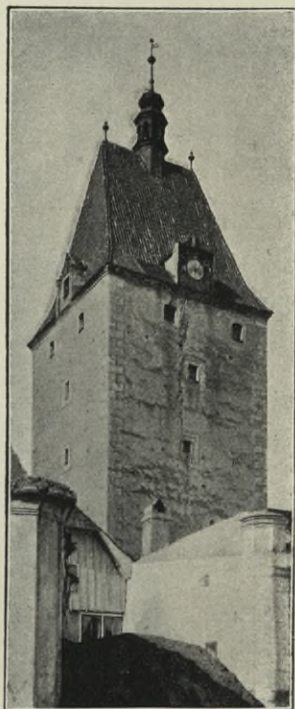
V zahradě domu č. 33. jest zachovalá půlkruhovitá bašta, 1·5 *m* silné zdi mající, jež jest k valům přistavěna (obr. 189.). Horní část její jest sne-sena. Na to přerušeny jsou hradby budovou c. k. gymnasia a pokračují pak dále směrem východním, kde v čísle 40. opět ve čtyřbokou baštu vybíhají. Tato jest dnes v obytné stavení proměněna. Na to se hradby lomí, směrem severovýchodním ku bráně dolní přiléhající. V lomení jest opět kruho-vitá bašta.

Brána Jihlavská čili Dolní (obr. 190. pohled od východu) jest sou-časně s Horní či Rynářeckou stavěna a to po požáru r. 1554. Do brány této vedou dva vjezdy v lomený oblouk sklenuté, dokonalé práce, hladké líce. Jednotlivé kvádry jsou jemně přitéšány a těsně uvrstveny.

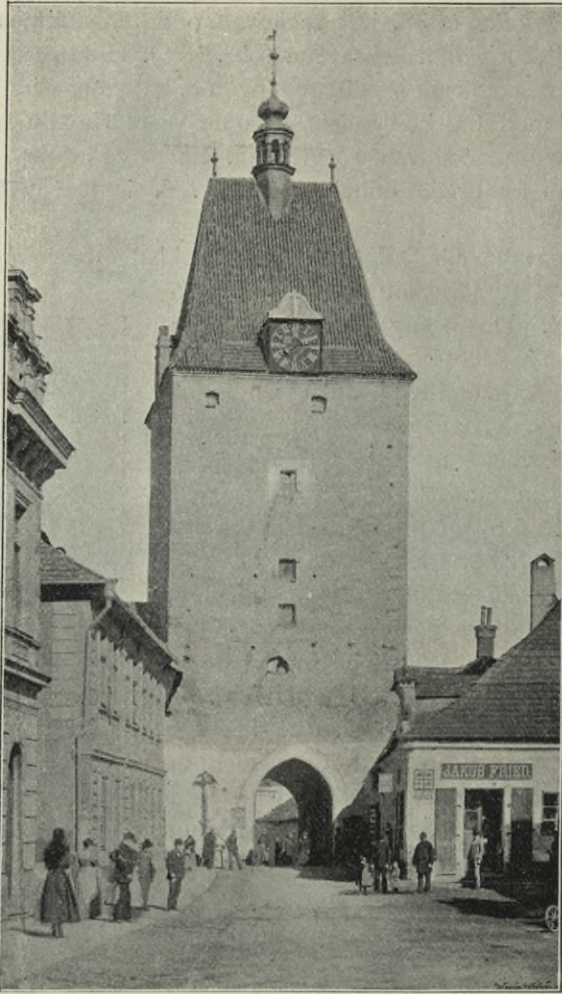
Na straně vnější má toto v žule tesané ostění hranu sříznutou. Oba vjezdy jsou z osy brány posunuty. Vnitřní prostor od líce k líci jest 11·1 *m* hl. a 5·9 *m* šir.

Východní vjezd orámován jest obdélným ostěním a má dosud zachovalé otvory pro kladky a tyto v nich pro zdvihací most. Brána, jež jest k římsce 34·6 *m* vysoká, má pět pater. Ukončena jest renaissanční římsou se 4 renaissančními štítky, kde v průčelí hodiny po obou stranách jsou umístěny a v druhých dvou okna pro hlásného. Kryta jest lomenou čtyřbokou sedlovitou střechou, v temeni se zúžující, na níž sedí osmiboká věžička s lucernou a baňkou, která zde — jakož i u brány Rynářecké r. 1744 postavena byla. (Obr. 191. Pohled od západu.) Okna v patrech mají vesměs pravoúhlá ostění na hranách sříznutá a do vnitř segmentem zaklenutá. S obou stran, kde hradby ku věži přiléhaly, jsou zazděny vchody, půlkruhovitě zaklenuté, ze žulového ostění. Na straně jižní přistavěn v XVIII. stol. šnek, by se do věže k hodinám mohlo. (Viz půdorys obr. 192.) Před branou bylo podobné předbrančí jako u Rynářecké postaveno, jak to ze staré rytiny, na radnici chované, patrno (obr. 186.).

Od věže pokračovaly hradby směrem severním, nyní již v líci v obytné stavení přeměněné, až k číslu 64. V čísle 57. přerušeny byly fortanou, později v bránu přeměněnou. Této bráně se říkalo Pánkova brána, byla bezpochyby v XVII. stol. vystavěna a v letech osmdesátých zase úplně rozbourána. (Obr. 193.) V století XVI. býval zde rybníček, který vystavěním brány zavezen, by přístup do města tímto směrem byl zjednan. Od této brány lomí se hradby směrem skoro západním a končily u brány Pražské, jež

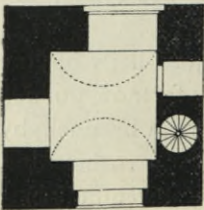

Obr. 190. Pelhřimov. Pohled na Jihlavskou bránu od strany východní.

Obr. 191. Pelhřimov. Pohled na Jihlavskou bránu od strany západní.

dle vypravování byla jednoduchá, tedy asi rovněž v XVII. století postavena a v naší době sbořena. Od brány této lomily se hradby směrem západním a zbyly pouze za děkanstvím v původním tvaru. O valech a příkopech není zde dnes památky. Pak směrem jihozápadním vinuly se hradby podle kostela středem solnice, nynějšího národního domu a přiléhaly druhým dílem k zámku.

Obr. 192. Pelhřimov. Půdorys brány Jihlavské.

Zde byly brány dvě a sice brána Solní, která měla pouze obydlí pro solnaře a místnost pro vojáky a byla bez věže, a druhá, těsně ve frontě zámku postavená. Mezi oběma branami zachovalo se cimbuří v přestávkách půlkruhovitě vyduté se střílnami (obr. 194.).

Pak pokračovaly hradby směrem jižním a jsou zde i s valy a příkopem zachovány, jen tu a tam jsou okna a dvěře do zahrad proráženy. Hradby spojovaly se s branou Horní. (Obr. 195. situace hrazení městského.)

ZÁMEK, nynější budova c. k. okr. soudu, býval silně opevněn. Bezpochyby vznikl až za držitelů zápisných a to za Janka z Chotěmic, jemuž město arcibiskup Kunrát prodal.—

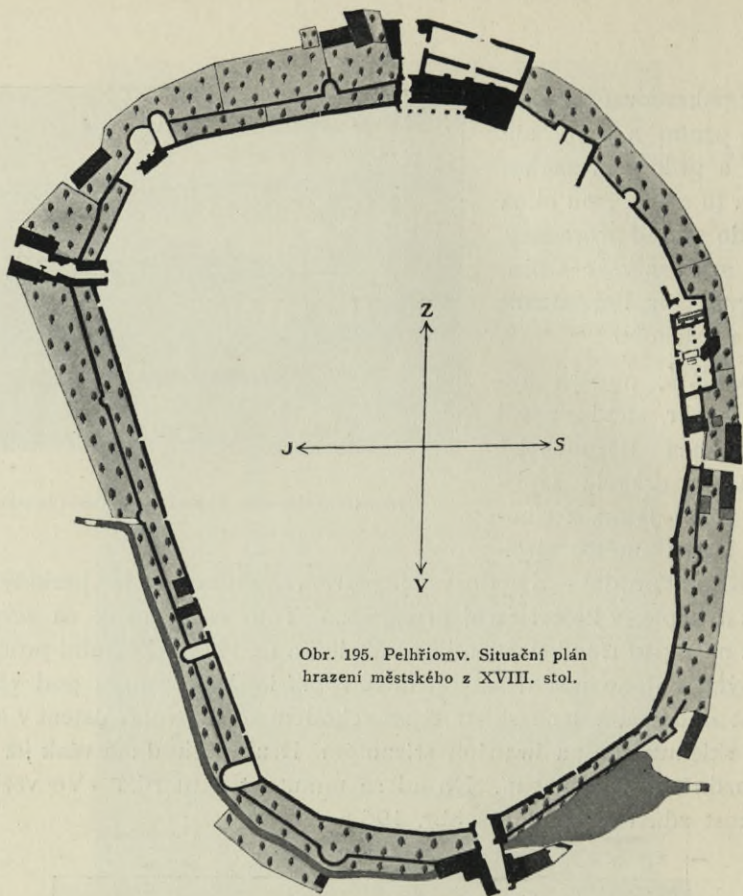
Z půdorysu je patrné, že z této stavební periody ostala zde věž a kaple, v kostel farní proměněná. Tato část stavby na sever jest přímá a na západ třemi stranami šestiúhelníka uzavřena. Západní průčelí zdí mohutných opřeno jest třemi opěracími pilíři. V přízemku pod věží jest místnost obdélná, valeně sklenutá se vchodem ze žulového ostění v lomený oblouk sklenutým a na hranách sříznutým. Druhý vchod má však již pravouhlé pozdně gotické ostění. Dosud se tomuto traktu říká »Ve věži«, pro mohutnost zdí. (Viz půdorys obr. 196.)

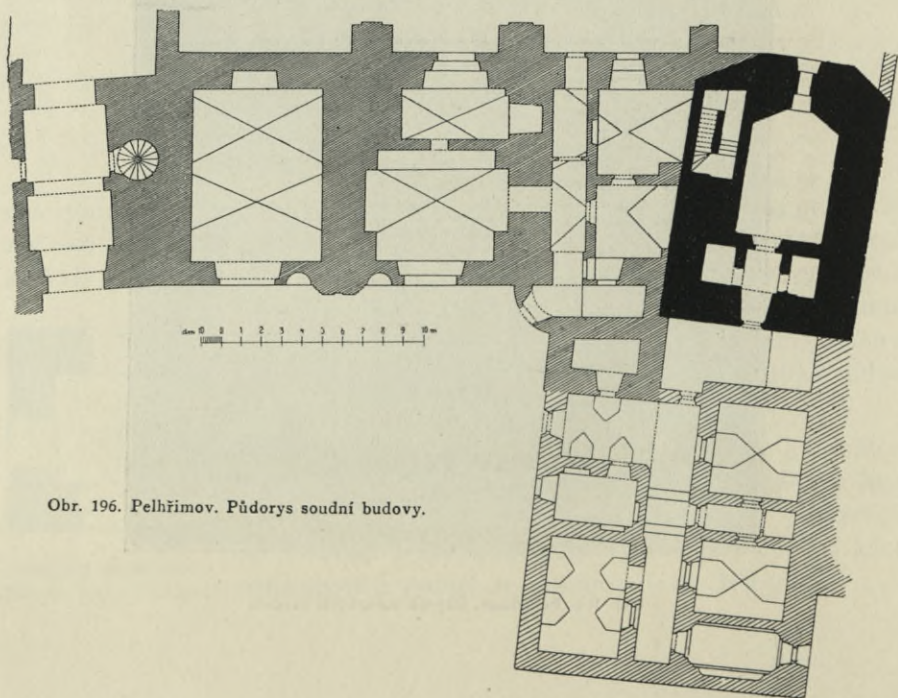
Obr. 193. Pelhřimov. Pohled na Pánkovu branku.

Obr. 194. Pelhřimov. Zbytek městských hradeb.

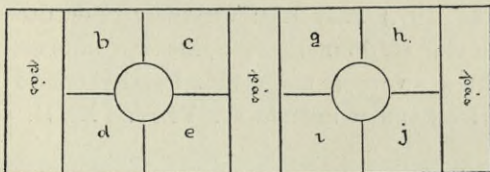

Obr. 195. Pelhřimov. Situační plán
hrazení městského z XVIII. stol.

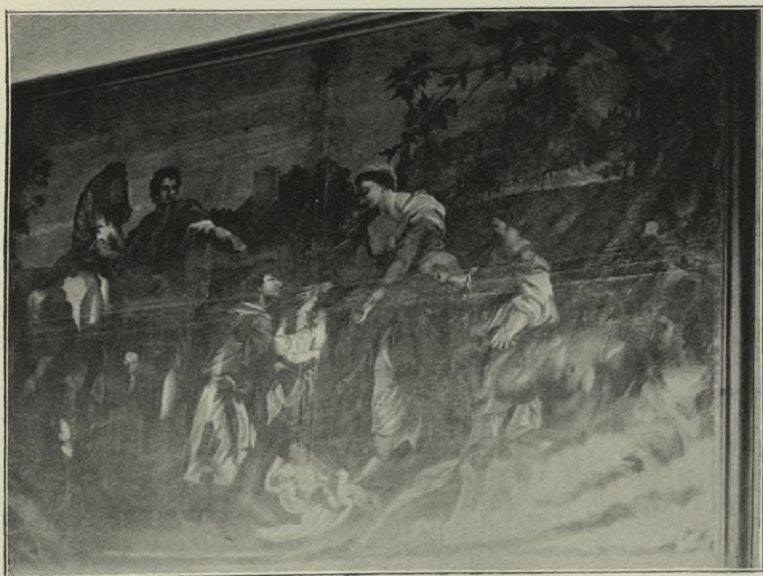
Obr. 196. Pelhřimov. Půdorys soudní budovy.

Trakt k západu obrácený má mohutné zdivo a jest v přízemku celý křížově sklenut. Fronta tohoto traktu na východ obrácená měla arkády v přízemí i v prvním patře, jež v přízemí zachovaly se jen částečně. Spocívají na mohutných čtyřbokých pilířích s půlkruhovými pasy a jsou uvnitř křížově sklenuty. Tato přízemní stavba zbyla ještě po Říčanských; neboť Adam Říčanský z Řičan opravil a rozšířil zámek i na křídlo východní, nynější trestnici.

Obr. 197. Pelhřimov. Schema maleb v soudní budově.

Býval té doby zámek o dvou patrech. Když však město a radnice popelem lehly a Pelhřimovští se z poddanství vykoupili, vtáhli roku 1582 do zámku a z tabulnice zasedací síň učinili. Po velkém ohni roku 1682 shořelou budovu měšťané již v předešlém způsobu neobnovili a pouze prvé patro zaklenuli do pasů českou klenbou, kdežto za Říčanských tu byly stropy ploché. Ve věži i v křídle na východ odchýleném veškeré místnosti upravili tak, jak se dnes nalézají. V té době asi i brána u zámku vedle Solní brány provedena. Křídlo severní bylo přestavěno a v XVIII. století vystavěna tu

Obr. 198. Pelhřimov. Soudní budova. Obraz Romula a Rema.

kaple pro trestance. Jest zasvěcena sv. Kříži. Na hlavním oltáři jest Kristus na kříži, velmi pěkné řezby.

V prvním patře západního křídla jest dnes soudní síň, která i za času patrimonialních úřadů témuž účeli sloužila. Jest pomalována dobře zachovalými a trefně komponovanými freskami a rozdělena ve dvě travée třemi

oblouky. Každé travée má pět malebných polí, v nichž namalovány jsou následující výjevy: *a*) soud Šalamounův, *b*) sedící Iustitia, *c*) *d*) *e*) Bacchus v různých posicích, *f*) Josef Egyptský, *g*) víra, *h*) naděje, *i*) nevinnost, *j*) láska (obr. 197.). Pásky jsou vyplněny velmi dovedně komponovanou ornamentikou na plné světlo malovanou, kartuše a uprostřed Boží oko. Vše jest svěžího koloritu a s vervou malováno. Fresky co do charakteru mají dosti podobnosti s freskami v kostele sv. Víta ze XVII. stol. V této místnosti visí objemný

Obr. 199. Pelhřimov. Pohled na soudní budovu.

obraz, jenž celou západní stěnu vyplňuje a představuje Romula a Rema (obr. 198.). V levém rohu namalován znak Leskovců. Obraz malován jest širokým štětcem a má ráz maleb hollandských, ale vše jest trochu tvrdé v kresbě i v malbě.

Vnější k: Nynější, k městu obrácené průčelí rozčleněno pilastry ve tři plochy. V přízemí, kde pilastry jsou sdruženy, nalézají se ve výklencích sochy, které kdysi nahoře v prvním patře na pavlači stávaly. Jsou v žule tesány a představují Spravedlnost a Ochranu. Obě jsou velmi slabě pracovány, ač vůle umělci nescházela. První patro vyzdobeno jest lesenami dvojmo

a čtvermo sruženými. (Obr. 199.) Mezi nimi jsou podvojná okna, nad nimi lomená římsa a nad touto elliptická okna, na půdu vedoucí. Zámek jest kryt mansardskou střechou, prejsy. Na věži sedí čtyřboká věžička s lucernou a cibulovitou bání. V lici věžičky umístěny jsou hodiny uměleckého díla, bohužel porouchané. V rohu, kde se křídlo na východ lomí, jest předsíní do půlkruhu stavěná s balkonem, novějšího data.

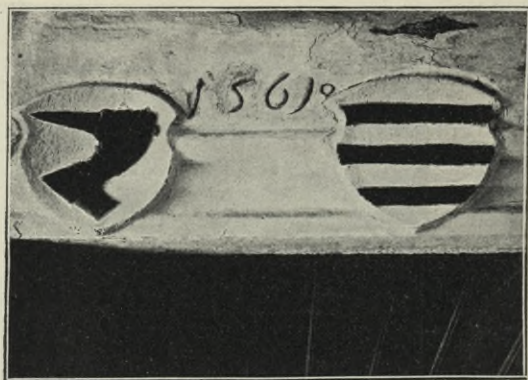
Ve vnitřním městě zachovalo se mnoho domů v původním stavu kdy po velkém požáru r. 1557 znovu vystavěny. Dům číslo 21. jest v prvním patře na krákorce postaven a má vrata ze žulového ostění, sice v půlkruh sklenutá, avšak dosud gotické mělké profilace (obr. 200.). Dům číslo 20. jest velmi pěkně fačadovaný z XVIII. stol. (obr. 200.). Dům číslo 18. zvenčí

Obr. 200. Pelhřimov. Pohled na domy 21 a 22.

Obr. 201. Pelhřimov. Pohled na dům č. 17.

Obr. 202. Pelhřimov. Ostění v domě č. 17.

Fačada domu tohoto držána jest v empiru. Vrata jsou půlkruhovitě sklenuta a mají v klenáku sdužené dva znaky Nejepínských.

V průjezdu při levé straně dvoje dvěře s vodorovným nadpražím goticky profilovaným se znaky (obr. 202.) s letopočtem 1561 a se znakem Nejepínských v žule tesané.

Druhé dvěře mají letop. 1563 se znakem Malovců z Libějic a Cibulků z Litultovic. Chodba prvního patra jest bez žeber goticky sklenuta. (Obr. 203.)

V čísle 14. jsou hlavní vrata v průjezdu goticky lomeně v kameni tesána a mají hranu seříznutou. Před vraty byla podsíň.

V čísle 53 jest žulové pozdně goticky profilované ostění s prázdným štítkem uprostřed a s letopočtem 1558.

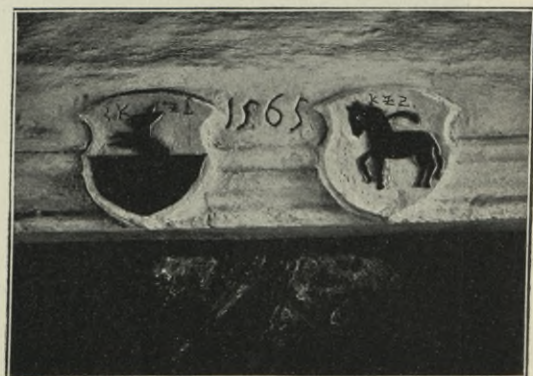
Děkanství celé jest ze XVI. století. Má goticky profilované ostění ze žuly s vodorovným nadpražím. Fačadu má z XVIII. stol. velice dobře rozčleněnou a vyzdobenou.

V čísle 6. jest zachován štít ze XVI. stol., který jest rozčleněn šesti lesenami a prostory mezi nimi jsou volutovitě vyplněny. Číslo 5. jest sbarokisováno. (Obr. 204.)

Číslo 4. má fačadu ze XVII. stol., však vnitřek jest celý ze XVI. stol. (Obr. 204.)

Číslo 3. má vrata žulového ostění do půlkruhu sklenutá, avšak gotické profylace. U patníku v kameni vytesaný štít se značkou kameníka a letopočtem 1555 (obr. 205.).

Číslo 62. má dvojitý štít ze XVI. stol. pocházející.

Obr. 203. Pelhřimov. Znaky na ostění domu č. 17.

jest zmodernisován, avšak uvnitř dosud vše ze XVI. stol. jest zachováno. V křížení klenb jsou ozdoby ze štuky. V čísle 17. jest nejoriginálnější fačada (obr. 201.). V hořejší části štítu oživena jest fačada půlkruhovitými věžičkami, mezi nimiž jsou segmentové otvory.

Tento dům má na východ výstupek čtverečný, jehož klenba síťová v prvním patře jest velmi zajímavá.

Tento jest na venek pěti pilířky sesílen. Uvnitř při pravé straně jest dveřní ostění, goticky profilované s vodorovným nadpražím. (Obr. 206.)

V ulici Komenského má dům č. 38. (obr. 207.) podsíň křížově gotickou klenbou zaklenutou a vrata s lomeným obloukem v žule zpraco-

Obr. 204. Pelhřimov. Pohled na domy č. 6, 5, 4.

vaného ostění se sešikmenou hranou. Má mashauz a obydelní stavení na zad. V prvním patře ku předu jsou malá okénka se žulovým ostěním a místnost na sýpku. (Viz podélný řez obr. 209.)

V přízemí jest ostění dveří ze žuly tesané s vodorovným nadpražím dvěma pruty a žlábký zdobeným (obr. 208.).

Na ostění vytesáno got. minusk.:

Tento naklad urzřinil

Adam Hora.

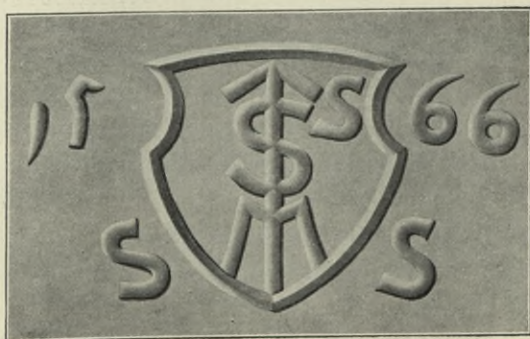
Nad tím letop. 15 ^{dvě skřížená kla-} _{dívka ve znaku 55.}

V domě číslo 62. v ulici

Palackého byl nalezen kámen mramorový, na němž se čte nápis:

TRVHÝMV TOMV . M .
A BEGTŮ PROPVSS - TE
NEG WEGEZ - DOWVLE
BOŽŮ NEZRUSSENEG POD
HNEWEM BOZIM. 4 M. 1717
JAN JANECEK.

V domě č. 91. jest namalována ruka meč třímajcí, snad odznak tržebního práva.

Obr. 205. Pelhřimov. Kamenická značka na domě č. 3.

V městě nalézá se na dřevěném štítě domu č. 50. nápis:

HEC ÆDES EXTRUCTA MANEBIT VSVIT
GRATÆ POSTERITATY ANNO DNI 1724.

V městských sadech v domku č. 138. jest nápis švabachem:
Malířa vystaviena nakladem Cechovním . dne 20 srpna 1717. Pak
obnovena gest . dne 26 čerwna 1841 Roku.

Obr. 206. Pelhřimov. Pohled na dům č. 62.

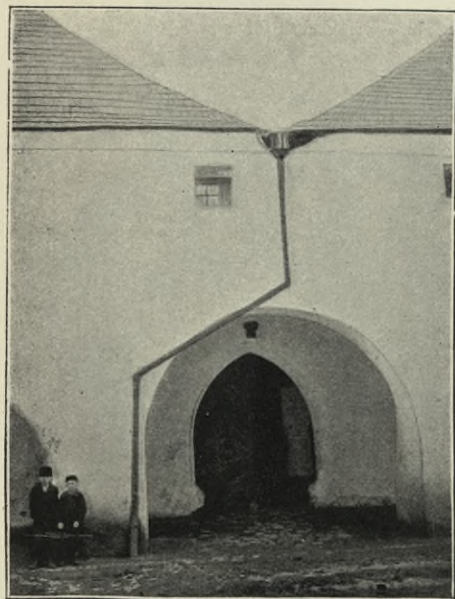
Městské pečeti.

Velká pečeť 67 mm v průměru, má uprostřed zlepšený znak města s válečnými trofejemi a nad znakem na trůnu sedí císař s žezlem v pravici a říšským jablkem v levici. Po obou stranách sedí po 4 kurfirstech s příslušnými znaky nad hlavami. Na obrubě legenda velkou latinkou: (obr. 210.) SIGILLUM REGIAE SEMPERQUE FIDELIS CIVITATIS PILGRAMIENSIS.

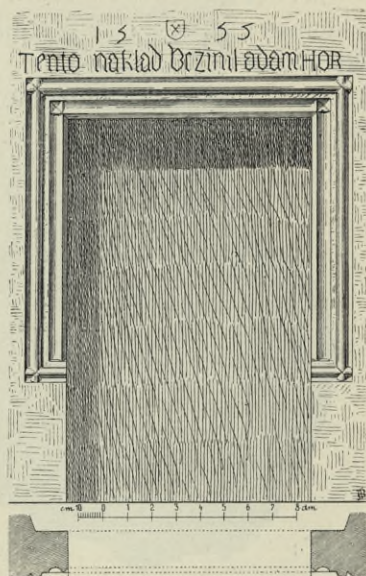
Menší pečeť 52 mm v průměru, s týmž znakem; avšak bez císaře a kurfirstů, s nápisem při obrubě:

SIGILLUM REGIAE SEMPERQUE FIDELIS CIVITATIS PILGRAMAE.

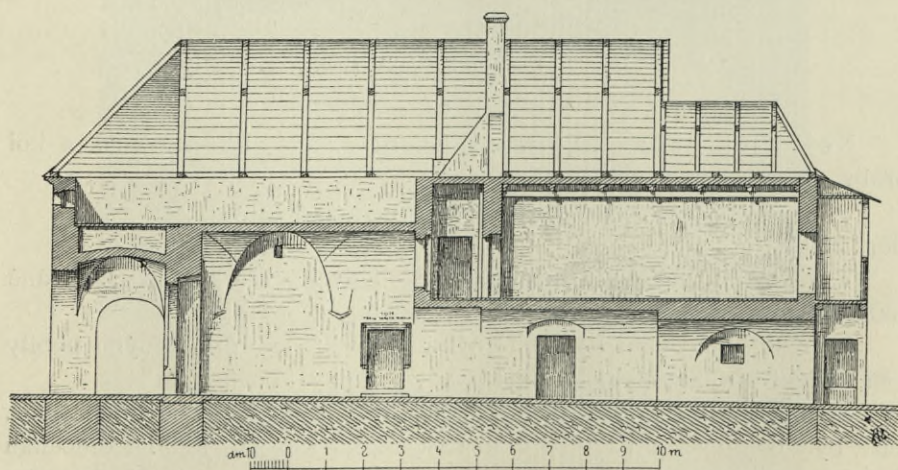
(Obr. 210.) Obě ze XVII. století.

Obr. 207. Pelhřimov. Pohled na dům č. 38.

Obr. 208. Pelhřimov. Profil ostění v domě č. 38.
Řez trámovým stropním obytného stavení.

Obr. 209. Pelhřimov. Podélný řez domu č. 38.

Městská pečeť stříbrná ze XVI. století jest průměru 50 *mm*. Má uprostřed znak města s hranatými věžemi. Kol obruby jest nápis velkým písmem renaissančním, však *m* a *n* jsou gotická:

SIGILLUM CIVIUM IN PILGRAMIS.

(Obr. 210.)

Obr. 210. Pelhřimov. Městské pečeti.

Nejmenší pečeť 40 *mm* v průměru má již zlepšený znak a kol obruby nápis latinkou velkou:

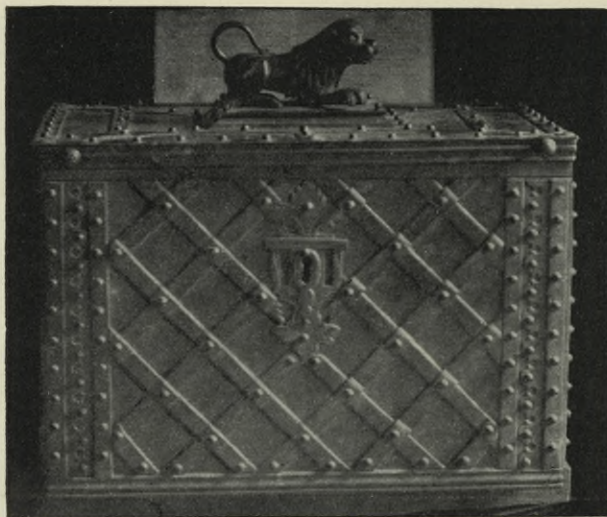
SIGILLUM CIVITATIS PILGRAMENSIS.

(Obr. 210.)

V městském důchodenském úradě stojí dvě velké ze železa kované pokladny (obr. 211.).

Jsou obě kolem do kola železnými pásy křížem přeloženými pobity a na křížení probity hřeby, jichž hlavy v kuličky končí.

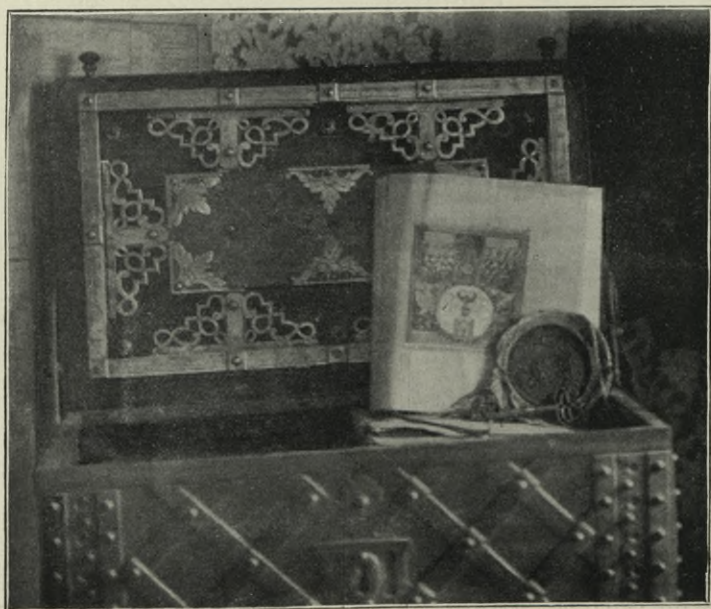
Prvá má na víku mosazného lva ležícího, který, když se odšoupne, může býti odklopen a pak teprv se objeví díra klíčová. Jedním otočením klíče otevrou se závory, jichž jest na počet dvacet čtyři. Uvnitř víko i vnitřní zámek jsou prolamovaným a tepaným ornamentem vyzdobeny.

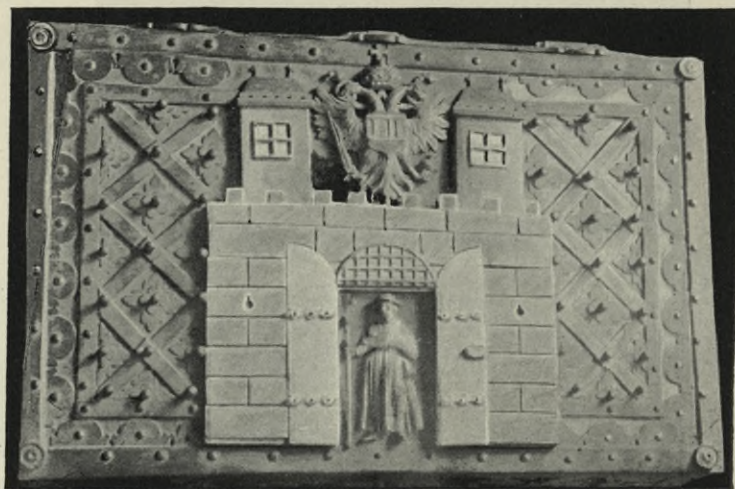
Obr. 211. Pelhřimov. Pokladna první.

V této pokladně jsou městské privileje uschovány. Na obrázku viděti (obr. 212.) jest zlepšený znak městský za Leopolda II. s pečeti tohoto vladaře.

Druhá pokladna jest podobné práce a má na víku ze železa pracovaný znak městský, odšoupnutím jednoho kvádrů z cimbuří objeví

Obr. 212. Pelhřimov. Vnitřek první pokladny.

Obr. 213. Pelhřimov. Pokladna druhá.

se klíčová dírka. I tu jediným otočením mnoho závěr se otvírá. Víko jest uvnitř též podobnou prolamovanou prací vyzdobeno (obr. 213.). Tyto obě pokladny pracoval Pelhřimovský mistr zámečnický *Ž. Lacek* na sklonku XVII. neb na počátku XVIII. stol.

Za kamenným mostem stojí obstojně v žule sekaná socha SV. JANA NEPOMUCKÉHO na podstavci barokně sprohybaném, čtyřbokém, s římsou. Na podstavci vytesána jest pětistá růžice s letopočtem 1724.

Obr. 214. a 215. Pelhřimov. Části božích muk.

Na náměstí ve zděném výklenku domu č. 13. stojí socha téhož svěťce na podobném podstavci, jako předešlá.

Socha tato jest správněji koncipována, zejména v uložení roucha. (XVIII. stol.)

U kostela stojí na trojitě stupňovitém podstavci s římsou sv. Jan Nep. slabé práce. XVIII. stol.

Na cestě do sadů leží za potokem dva kameny, které kdysi zdobily Boží muka. Na jednom z nich jest ukřižovaný Kristus se sv. Janem a P. Marií v mělkém reliéfu a na druhém P. Maria. Vše mělce pracováno a více jako skameje. XVII. stol. (Obr. 214 a 215.)

Obr. 216. Pelhřimov. Náhrobek u P. Marie.

Obr. 217. Pelhřimov. Kámen v Podolcích.

U hřbitovního kostela leží kámen s vytesaným nápisem a znakem dvou skřížených mečů (obr. 216.).

V Podolcích v louce leží kámen, do něhož vtesán nápis gotickou minusk.:

. souseda Pel
hřymowskeho
muž z z
. womil a do
wodij pod led whodil
MDCLXXXIII.

(Obr. 217.)

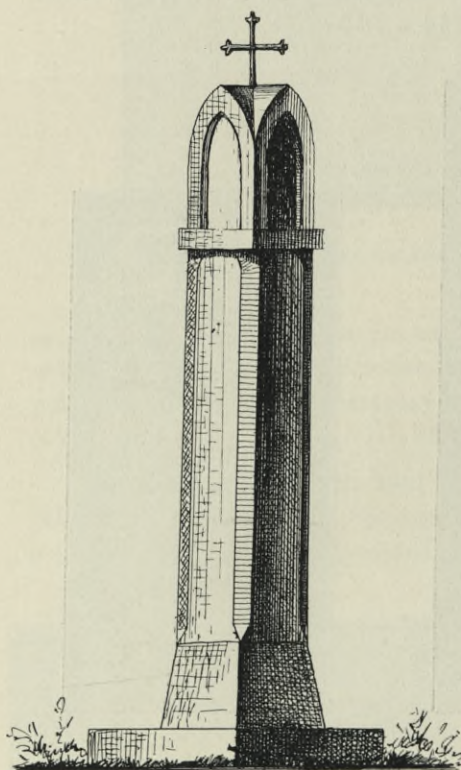
Na cestě k nádraží leží kámen gotickou minuskulí psaný: Umřel
gest před s. pawlem saniemi s konie

Podobný na cestě do Vlásenice, též minuskulí psaný. Má málo čitelnou legendu: K. p Barfasse zabil a stržen konmi Buh zachowey té příhody každe^o mierneho.

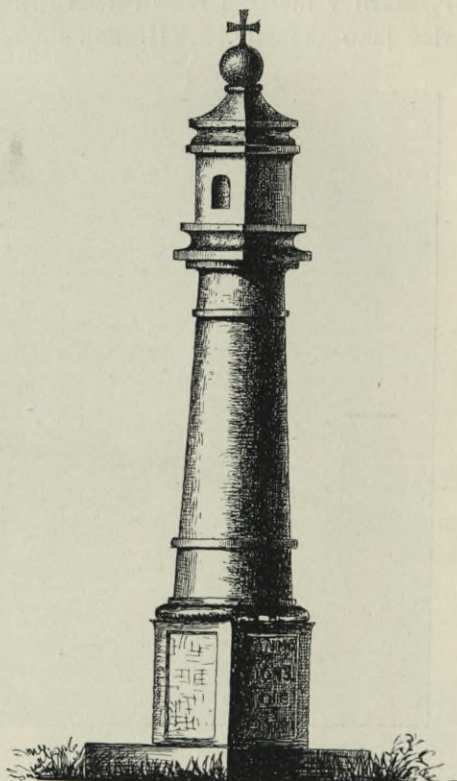
U hřbitovní zdi leží kámen vyzdobený křížem a kopím; kolem legenda: zahynul proste za pana boha. Pod tím znak Říčanských.

BOŽÍ MUKA.

U nádraží na podvalu jest pilíř čtyřboký štíhlý, na hranách sříznutý, na němž čtyřstranná kaplička skrz propracovaná sedí (obr. 218).

Obr. 218. Pelhřimov. Boží muka na cestě k nádraží.

Obr. 219. Pelhřimov. Boží muka za pivovarem

Za novým pivovarem Boží muka ze žuly vytesaná. Na čtyřbokém podstavci válec dvakrát páskem přepásaný, na něm sedí čtyřboká kaplička s římsou a prohnutou stříškou. Vrchol ukončen koulí a křížkem. Na podstavci jest nápis:

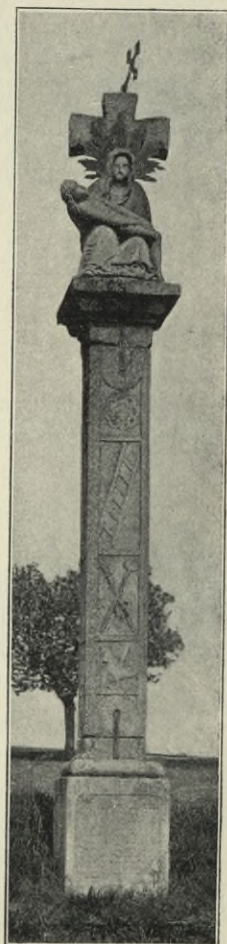
ANNO	PRO LAVDE
1693	PERPETVA BE
DIE	ATÆ VIRKINI
5	SACROMON
IVNI.	TANÆ EXTRV
	XERAT

(Obr. 219.)

Boží muka u Starého Pelhřimova nad Strachovem jsou jednoduchá. Na čtyřbokém podstavci (obr. 220.) stojí čtyřboký pilíř, na němž jsou vytesána se všech stran znamení umučení Kristova. Na podstavci jest násl. nápis:

Obr. 220. Boží muka u Starého Pelhřimova.

Obr. 221. Pelhřimov. Boží muka na pražské silnici.

NA TOM MISTIE
POKLEKNAVCE
KLANEG SE MV
MISLY Z SRDCE
ROZVAZ GEHO
BICZOWA
NY

TEZ TRNIM
KORVNOVANI
SMRT PRZETEKAV
ZMRTWYCHWSTA
NY PAK DOJDESS
SMILOWANÝ.

STVG POCZEST
NY EIHLE PAN
TWVVG KTERY DAL
ZA TIE ZIWOT
SWVG 1696.

Na kapliče, která jest čtyřboká a sedí na hranolu, jest nápis:

TITO
BOZI MVKI
GSAV KE CTI
A SLAWE BOZI
A PRZIPOMINANI
PET RAN CHRISTA
PANA WISTAWENI

TVTO LAVKV
NA WECZNOST
ODKAZVGI
KDO BI KOLIW
PME SMRTI
VZIWAL CI ABI
KAZDOROCZNE
MSSI S. ZAMNE
D. S. S. A MANDE
LINV MANZEL
KV MAV DATI
POWINEN BIL
SLAVZITI AIZ
CHVDIMIZ. K.

Na pražské silnici na rozcestí ku Starému Pelhřimovu stojí podobná Boží muka, mají však na temeni svém místo kapličky P. Marii Krista držící. (Obr. 221.) Na podvale jest nápis švabachem psaný:

Stug Pocestny
Cyhle Pan twüg
ktery dal za tie
zivot swüg
A^o 1661 DIE 1. MAI
Mikolass Mikowšky

Na tom miestie
Pokleknauce
knaneg se mu
Misly z srdce

Smrt przetezka
s mrtvych wstani
pař dogdešš
smilowani

Rozwaz geho
Biczowani
tež Trnim ko-
runowani
Dorota Mikowška.

Na hřbitově nalézá se několik v železe kovaných křížů z konce XVII. a z počátku XVIII. stol. (obr. 222. a 223.).

Nad městem směrem jihozápadním na kopci stojí kaple čtyřboká se vchodem půlkruhovitě sklenutým, zasvěcená sv. Florianovi. Kryta jest čtyřbokým jehlanem. Pochází z konce XVII. stol.

Na cestě směrem ku Vlášenci po levé straně na nejvyšším bodu stojí podobná kaple, zasvěcená sv. Mikuláši. U této opodál jest kámen, do něhož dva důlky jsou prohloubeny. Vypravuje se, že sektář Mikuláš z Vlášence, modle se, zde klečival a tak tyto důlky svými koleny způsobil.

KOSTEL SV. VÍTU zasvěcený, býval farní, nyní jest gymnasijsní. Byl r. 1236 biskupem Janem II. svěcen a r. 1386 daroval témuž kostelu Branko, rychtář Pelhřimovský oltář a vesnici Dobrou Vodou.

Do roku 1596 byl farní, což i z náhrobků patrno, a byl i děkanský, protože děkani této doby zde pohřbeni jsou. Roku 1614 spustl a byl nákladem obce a měšťanů znovu v nynější podobě vystavěn. R. 1739 a 1740 byl opět opraven a do dřívějšího stavu uveden. Později spustl poznovu a byl v letech sedmdesátých znovu opraven. Hřbitov, r. 1740 přeplněný, byl zrušen a terrain kolem upraven, roku 1834 byl hřbitov na dobro odstraněn.

R. 1835 byl kostel znovu opraven a podjaha chrámová snížena. Kostel jest orientován. Z původního kostela zbyla jen gotická presbytář. Průčelí západní jest barokní, rozčleněno čtyřmi trojmo sdruženými pilastry a lesenami s římsovanou hlavicí, která končí ve hlavní římsě. Nad římsou jsou nástavky nesoucí římsu se štítem, který jest vyzdoben dvěma lesenami, končícími barokní hlavicí. Tato nese římsu, do stran se prohýbající a u vrcholu vodorovně končící. Kouty jsou valutovitě vyplněny. Vchod v západním průčelí jest pravoúhlý, orámovaný, nad ním římsa prohnutá na konsolách spočívající. Pod ní městský znak a nad ní balustr a veliké okno segmentem sklenuté. Po stranách štítu renaissanční koule na podstavci. Boky lodi jsou rozčleněny pěti lesenami v římsě hlavní končícími.

Do stěny prolomena 4 okna v přízemí i v I. patře, segmentovitě sklenutá. Druhé okno při jižní straně bývalo vchodem, má ostění v nadpraží segmentovité, gotické profily, s hlavičkami andílků při stranách, v žule tesané.

Presbytář obdélná, uzavřená pěti stranami osmiúhelníka, jest radialně opřena pilíři o jednom ústupku.

Okna původní zachovala jen podélný tvar, jsou půlkruhovitě zaklenuta a skruží z nich vylámáno. Presbytář bývala vyšší, což dosud na půdě kostelní patrno. Pod omítkou prozáží červeně sgrafitovaná rustika. Na východ přiléhá sakristie, přístavek z konce 17. stol.

Obr. 222. Pelhřimov. Kovaný kříž ze hřbitova. (XVII. stol.)

Obr. 223. Pelhřimov. Kovaný kříž z XVIII. stol.

Věž jest v úhlopříčných orientována a stojí mimo kostel, 15 m na jihovýchod. Byla původně nízkou zvonící s podezdívkou a r. 1576 z gruntu vystavěna, v 18. století o patro zvýšena a jest nyní 21 m k římsce vysoká. R. 1755 byla za děkana Mrázka německými hodinami opatřena. Jest čtyř-

Obr. 224. Pelhřimov. Gymn. kostel sv. Víta.

boká, do výše se sужuje a při rozích vyzdobena rustikovanými lesenami, které končí ve volutovité hlavice, nesoucí silně vyloženou římsu, která uprostřed (obr. 225.) pro hodiny jest půlkruhovitě vypjata.

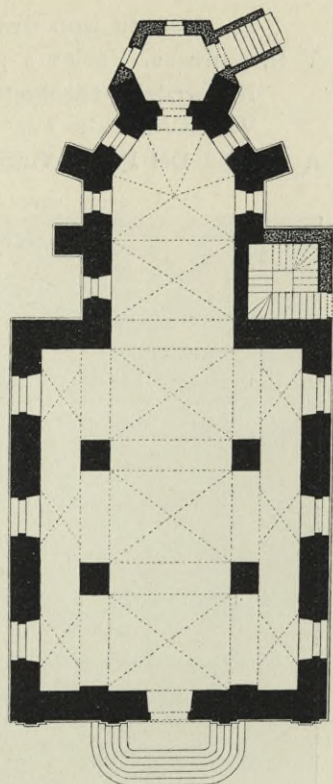
V III. patře velká půlkruhovitě sklenutá okna. Věž jest kryta osmibokou bání s pěknou lucernou, jež vybíhá v osmibokou věžičku jehlancem krytou a končí osmibokým hranolem končícím věžičkou druhou a makovicí.

Vchod do věže jest se dvou stran volný, vcházeloť se jím na hřbitov, který byl o 1'5 *m* vyšší, než úroveň nynějšího kostela. Přízemek věže má českou klenbu, I. patro křížovou.

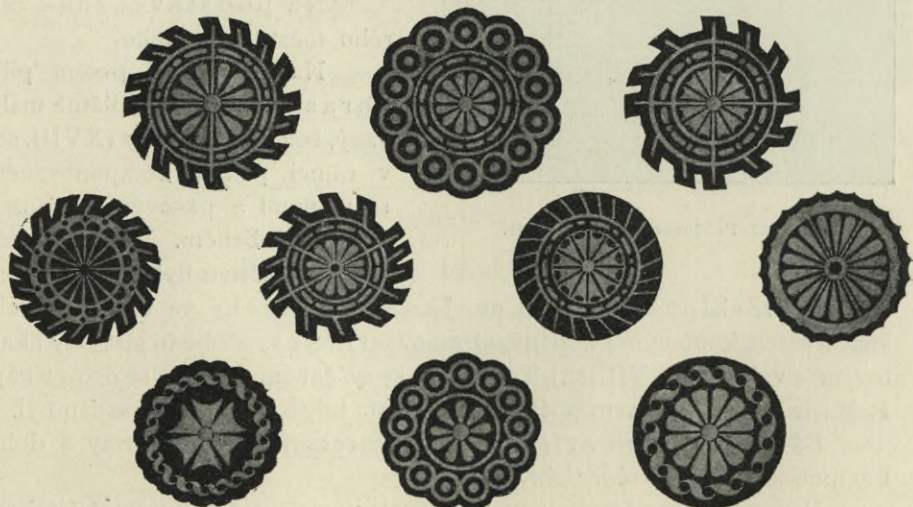
Vnitřek kostela činí dojem trojboké lodi (obr. půdorysu 226.), kde boční lodi velmi jsou sženy. Tyto lodi jsou valeně klenuty s křížovými kápěmi u oken, délka lodi 14'25 *m* a celá šířka 10'90 *m*, šířka boční lodě 1'75 *m*. Nad bočními lodmi jsou empory stejně klenuté, jež v křížení mají svorníky (obr. 227.) omítkové, které lze i v hlavní lodi sledovati. Klenba spočívá na 3 plochých pilastrech s toskánskými hlavicemi.

Presbytář skládá se z obdélníkového travée 3'28 *m* dl. a ze závěru o pěti stranách osmiúhelníka 4'67 *m* dl. a 5'1 *m* šir. Travée i závěr jsou rovněž tak klenuty jako lodi. Celý strop i stěny jsou vyzdobeny freskami ze života sv. Víta. Světec i ostatní osoby jsou v úborech 17. století. Fresky tyto jsou výborně uchovány.

Hlavní oltář jest sloupové architektury o dvou patrech. Nese oblamované kladí ve dvou patrech. Uprostřed obraz svatého Floriana slušné práce.

Obr. 225. Pelhřimov. Půdorys kostela sv. Víta.

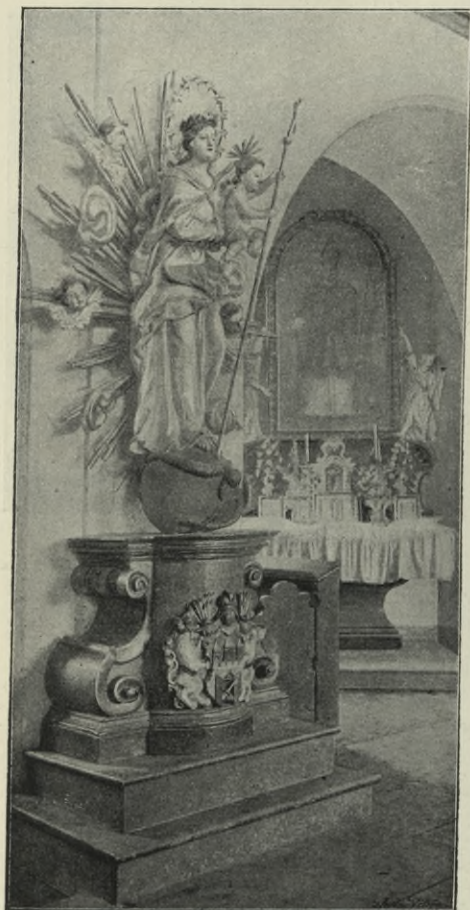

Obr. 226. Pelhřimov. Svorníky v kostele sv. Víta.

Po stranách jsou dva sv. biskupové, theatrální posy, ale dobré řezby V II. patře sv. Václav a po stranách andělé. Byl postaven r. 1687.

Na predelle chronogram následujícího znění:

VastatVs soLIIs tVerat DVMfV sVperbVs ERECT. VM est hoc soCium
A . M . Dei Dei Parag Virginis Mariae et Scti VItI Ecclesiae huius Patronis,
a Dno CHristophor. Öffert. et .
D . Eva nata RuTliana R . C . Pil-
gramensis Cive, et ACTuario Die
27 Octobris Renv. Eigl . Iglon
1 . 6 . 87j.

Obr. 227. Pelhřimov. Socha P. Marie.

Postranní oltáře. Levý, zasvěcený sv. biskupu Mikuláši, jest obstojná práce (18. stol.). Na oltáři jsou dva páry barokních svícňů dobré práce. Na pravo oltář zasvěcený sv. Liborovi, obraz obstojné malby, má štítek v rohu a v něm nápis švabachem psaný:

Swaty Libore, patrono nášš od bolešti
famene a píšku Byswobod nás.

V levé straně u prvního pilíře stojí barokní socha Panny Marie, Ježíška na ruce (obr. 228.) držící, milého výrazu, slušné řezby, zejména rukou a nohou, avšak prodlouženého těla.

Na podstavci znak Starého města pražského.

Na pravo při prvém pilíři obraz P. Marie na plátně malovaný, bez zvláštní ceny (XVIII. st.), v rámci pěkně komponovaném, rozvilinami a pásovým ornamentem vyzdobeném. V pravé boční lodi, kde dříve byl vchod do ko-

stela, leží ve skleněné rakvi sv. Jan Nepomucký ve vosku modelovaný a šatem kněžským přioděný. Orámování rakve vyzdobeno jest listy akanťovými a volutami (XVIII. st.). Tato rakev se sv. Janem našla se dříve v kapli P. Marie a přenesena sem počátkem XIX. st., kdy vchod jižní zazděn byl.

Pár barokních svícňů ve dřevě řezaných ladné formy a dobré komposice (XVII. stol.). (Obr. 229,)

Na severní straně kostela zvenčí stávala kaple ›umrlčí‹ nazvaná, freskami zdobená. Též na jižní straně byla kaple otevřená a zvaná ›Hrůzovská‹

N á h r o b k y.

I.

Minuskule gotická. V žule tesáno:

Letha 1582 auterey po pamatce
promienienie Krista pana umrzel syn pana Jana
Brůzy toho času primasa mesta
Pelhrzímova a tuto tielo geho pochovane v Panu
Bohu odporzima
Tukass. 18. kap.
Vechte dytek a nebran
te gim gyfi ke mnie
nebo takomnych gest
kralostwi nebeske.

II.

V žule tesaný, minuskulí got. psaný:

Letha 1613
we rzturtek po nedielu genz slowe družebna
umrzel slowutny
muz Jan Kadrawa souseď mesta Pelhrzi
mowa gehożto
tielo tu lezi, dusse
orzekawa radostného
z mrlvi vstani.

III.

V žule tesaný, veľkou latinkou psaný:

TVTO SE KLA
DE ROD CH
ARWATOWSKEY
DEY GIM BUCH LE
CHKE ODOPCZINUTI
1774.

IV.

V červeném mramoru veľkou latinkou:

A . D . 1636 . W SOBOTU
DEN SVATEHO SSTAST
NEHO TO GEST 30 AUGU
STI MEZI 12 A 13 HODIN
AU PAN BUH RACZIL GEST
Z TOHOTO SWIETA POGITI
SLOVUTNEHO PANA GANA
RZECZICZKEHO G . M . C .

Obr. 228. Pelhřimov. Barokní svícen.

RICHTARZE . WIEKU SWEHO
 MIEL 59 LET 29 NEDIEL
 4 DNI W MANZIELSTWIZU
 STAVAL SE PANÍ ANNAU RZE
 CZICZKAU 31 LETO 25 NEDEL
 5 DNI Z LOZIE MANZIELSKE
 HO SPLODILI DITEK 5 SINU
 A 6 CZER: POCHOVAN W TOMTO
 CHRAMU PANIE S . VITA 31 . AUG.

V.

Ze žuly, malá latinka s velkou :

Letha Panie 1599 W
 sobotu po památce S . Pe
 tra a Pawla po hodine IX.
 umrzela poctiwa sslechetna
 P . Zofie manzielka P . Jako
 ba Hruzy mestana miasta
 Pelhzymowa gegizto dusse
 tuto se wssemi wierzycymi
 nadege gyste w rukou bozích
 oczekawa . Tielo pak gegi w
 míste tom pohrzbene odpoczywa o
 czekawage blahoslawene vskrziseni.

VI.

Žula, velká latina :

LETHA PANIE MDCCV
 DNE XXIX GÜNII USNUL
 W PANU SLOWUTNY MUZ
 PAN JAN PERNARD BLAZ
 IEGOWSKI MAGE WIEKU
 SWEHO LI. A VI. DNI
 TEZ
 PANI ANNA BLAZIEGOWSKA
 MANZIELKA DOPLI SSE
 WIEKU SWEHO LX LETH DNE
 POSLEDNÍHO SEPTEMBRIS
 MDCCXI NA WIECZNOST SE
 ODEBRALA KTERYMZTO BUH
 WSSEMOHAUCZY RADOST
 NEHO WSKRZISSENI
 POPRZITI RACZ.

VII.

Žula, velká latinka :

LETHA PANIE
 PO SWATEM FRA
 NTISSKU W NEDIELI
 PAN BUH VSSEM
 OHAUCI RACZIL GEST
 POWOLATI Z TOHOTO BI
 DNEHO SWIETA CZERU
 LYDMILU SLOWUTNEHO
 P. WACZSLAWA HRUZY
 WIEKU LETECH 13 . W HO
 DINU 22 . GEGIZTO TIELO
 V PANU ODPOCZIWA.

VIII.

Žula, velkou latinkou :

ZDE HRZISNIK WE
 LIKI ODPOCZIWA
 RADOSTNEHO ZMR
 TWICH WSTAŃI
 OCZEKAWA
 GIRZIK SLIKSPIR
 WIEKU SWEHO 46
 USNUL V PANU
 DNE 19 . O BRIS . A . 1742.

IX.

Žula, velkou latinkou :

LETHA 1601 V PONDIE
 LY PO NANEBEWZETIE PANNY MARYE SLOWUTNY
 PAN DANIEL BOHDA
 NECZKY, PRIMAS MIESTA ZIWOT SVUG
 DOKONAL GEHOSTO
 TIELO TUTO POCHOWA
 NO GEST OCZEKAWAGE
 SLAWNEHO Z MRTWYCH
 WZKRZISSENY A PRZY
 SSTY PANA GEZYSSE
 KRYSTA KE DNI POSLEDNI
 MU SAUDNEMU.

X.

Žula, minuskulí gotickou :

Leťha Panie tisycyho piati
 steho sedesateho sedmeho we ctvrtak den
 Augustyna s^o umrzel dustogny
 w Kristu otec kniez Tomass Anfocha
 z Helfenberka diekan
 obce pelhrzymow
 ske a tuto gest pochowan.

XI.

Žula, velkou latinkou :

LETHA PANIE 1595 W
 PONDIELI PO PAMATCE
 SWATEHO WAWRZINCIE
 UMRZEL GEST CTIHODNY
 KNIEZ MARTIN JANNSKY
 SPRAWCE CIRKWE CHWOG
 NOWSKY KTEREHOZTO TIELO
 GEST SEM DO PELHRZYMOWA
 PRYWEZENO A TUTO PO
 CHOWANO OCZIEKÁ
 WAGE RADOSTNEHO
 Z MRTWYCH VSTANIE.

XII.

Žula, velkou latinkou :

LETHA PANIE 1609
 BOHU W PANV SLOWUTNY PAN GIRZIK KARB MIE
 STIENIN STAROZITNY
 W PONDIELY PO SW. WONDRZEGI TUTO TIELO GEHO
 V PANV BOHU
 ODPoczywa OCZE
 KAWAGE WESELEHO
 RADOSTNEHO WZK
 RZYSSeni KRISTOWA
 MAGIECZI WIE
 KU SWEHO
 88 LETH.

XIII.

Žula, velkou latinkou :

LETHA PANIE 1
 60b W STRZEDU W OCHTAB S^o BARTO

LOMIEGE PROSTRZE
 DKEM SMRTI WYKROCZIL Z TOHOTO SWIETA
 SLOWUTNY PAN
 MATOUSS

 TUTO GEST POHRZBEN

XIV.

Žula, velkou latinkou:

LETHA PANIE 1683 DNE 22 JUNI
 DOKONAL ZIWOT SWUG SLOWUT
 NY PAN GAKUB STRZECROW
 SKY POMOCNIK A OBZIWITEL
 LIDI CHUDYCH GEHOZTO TIELO
 W TOMTO CHRAMIE PANIE WESELE
 HO WSKRZISSENI OCZEKAWAGE
 ODPOCZIWA KTEREMUZTO PÓZVSTALI
 DIEDICZOWE K NEVMIRAGICZI PAMAT
 CZE KAMEN TENTO POLOZILI
 TI CZTAUCZI TOTO NA SMRT SPOMEN
 CZO PRECKOCZIL OCZEKAWEG
 BI BIL POSMRTI POTIESSEN
 ZA NIEHO OCZENASS RZIKEG
 AMEN.

XV.

Žula, malou i velkou latinkou:

Letha Panie 1562
 umrzel poctiwy
 mladenec Pana Boha
 se bogici hodni syn
 Girzika Kameniczkého w
 ssecken rod geho . . . sam
 gedenacti Pan
 Buh racz geho rodu po niem
 vssem mileym dussiczkam
 milostiw beyty.

XVI.

Žula, velkou latinkou:

LETHA PANIE 1596 W NEDIELI
PRZED SWATYM JANĚ KRZTITELĚ UMRZELA
POBOZNA ZENA ANNA LIRYSTA MANZIELKA
CTIHODNE^o KNIEZE MATIEGE ALBINA STIEPANOWSKĚHO
V TEN CZAS SPRAWCE CZYRKEWNI^o W MIE
STIE PELHRZIMOWIE A TUTO GEST
GEGI TIELO POCHOWANO OCZE
KAWAGICE BUDAUCIHO
Z MRTWYCH WSTANIE.

XVII.

Žula, majuskulí a minuskulí gotickou:

Letha Panie 1593. Miesi
ce Ryjna 30 dne w sobothu mezi hodinou
20 Umrzel a swüg žiwot
W Panu gest dokonal dwogipoclimosti hodny
kniez Syxt Candidus
rodiciz Prazskej pře
deshly diekan Pelhrzi
mowsky. Manzielka
pak ge^o ktera umrzela
19 dne v nediely Miesy
rje zarzy prwe przed nim
kteriz tuto w tomto Mi
stie obadwa pokognie
v Panu Bohu od
poržiwagi. (Obr. 229.)

Uprostřed štít se srdcem nad kalichem.

Obr. 229. Pelhřimov. Náhrobník
z kostela sv. Víta.

XVIII.

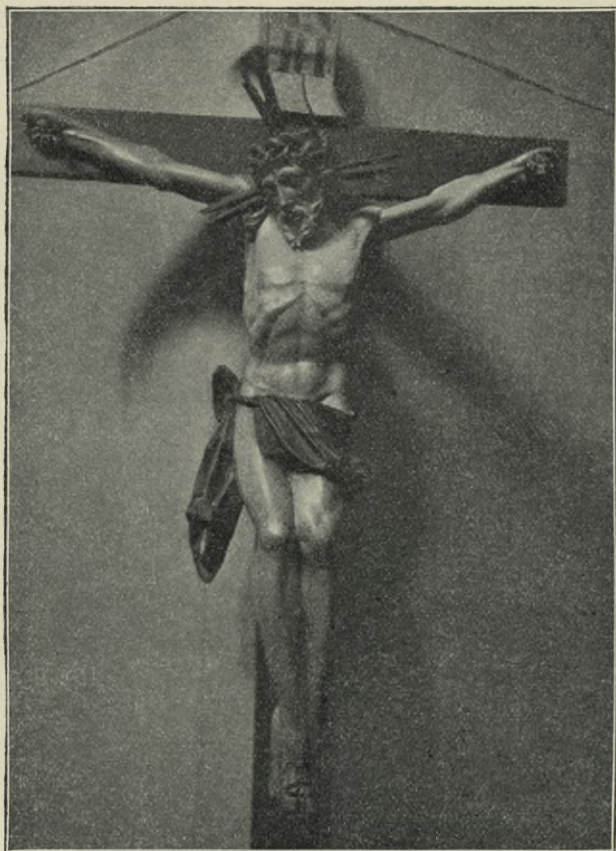
Žula.

Nečitelný; jen letopočet 1590.

XIX.

Žula, velkou latinkou:

L. PANIE 1573
..... UMRZEL
PAN JAN OLIWETSKY Z
OLIWETU A V TOMTO MISTIE
POCHOWAN GEST OCZEKAWAGE
RADOSTNEHO Z MRTWYCH
VSTANIE.

Obr. 230. Pelhřimov. Ukřižovaný Kristus na chodbě domu č. 11.

Uprostřed znak Olivetských.

Ještě několik buď nečitelných, neb nepřístupných náhrobků.

Zvony.

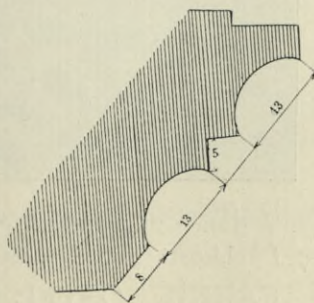
I. Šířka 86 *cm*, výška 68 *cm*. Kolem koruny nápis ve dvou řádkách:

ZWON TENTO GEST V MIESTIE
GIHLAWIE RENOWIROWAN V LETV
PANIE 1678 KE CZTI A SLAWIE BOZY
BLAHOSLAWENĚ PAŇNIE MARY A SWA
TEMU WITU POCZTIWOSTI.

Na plášti relief P. Marie s Ježíškem
a Kristus na kříži.

II. Šířka 76 *cm*, výška 65 *cm*. Kol ko-
runy ve 3 řádcích:

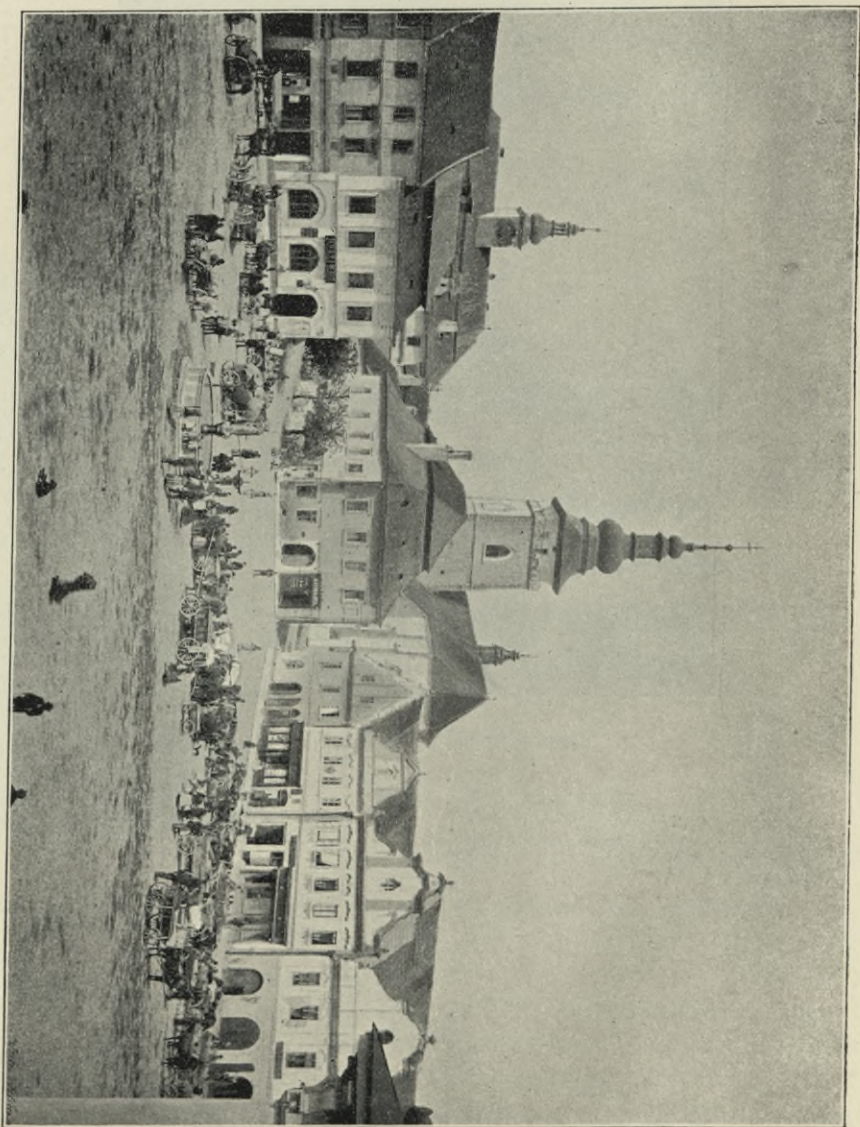
KDYKOLYW HLAS WYDÁWATI A
TYTO ZWONY ZVONITI BUDAU KAZDY
HLED CHWALYTI BOHA ZADAGICZ OD-

Obr. 231. Pelhřimov. Profilování
v presbytáři.

POCZINUTI WSSEM WIERNYM W RADOST PRZIGITI LAZARU A
FRANTISSKOWI XAWERIUŠOWI ORODOWNIKVM NASSYM - K PO-
CZTIWOSTI 1678.

Podobné reliety, co na předešlém.

Obr. 232. Pelhřimov. Pohled na kostel.

V domě na náměstí č. 11 na chodbě I. patra visí Kristus, skoro životní velikosti, dobré řezby i muskulatury (obr. 230).

FARNÍ KOSTEL SV. BARTOLOMĚJE MUČENNÍKA, býval kdysi zámeckou kaplí; dle zbylých památek soudě, založena by' na počátku XIV. století.

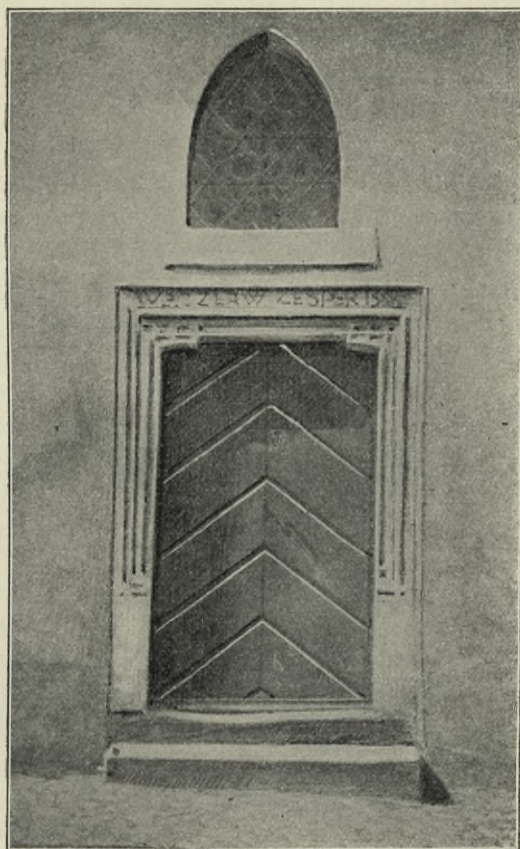
Kaple tato byla trojlodní, postranní lodi klenuty byly goticky žebrovím, hlavní loď jen ploše kryta. Častými požáry utrpěl kostel tento velice. Nejprve r. 1561, pak 1582, kdy byla presbytář a část jižní přestavěna. R. 1724 byl kostel o $5\frac{1}{2}$ sáhu prodloužen a r. 1836 část od věže přistavěna a doplněna. Farním stal se r. 1576.

Kostel jest orientován, západní průčelí jest jednoduché se štítem ve dvě patra rozděleným. Loď obdélná jest beze všech ozdob. Při severní straně jest 5 půlkruhovitě sklenutých oken v přízemku a 6 obdélných oken v I. patře.

Presbytář gotická, uzavřená 5 stranami pravidelného osmiúhelníka, má opěrací pilíře, jež zasahují až do hlavní římsy o dvou ústupcích, které jsou žulovými deskami bez profilace kryty. V travée jest velké segmentovité okno. V presbytáři jest 5 goticky sklenutých oken dvoudílných se skružím. Skruží (obr. 231.) znázorňuje trojlist a dvojnosy. (Obr. 232. Pohled na kostel.) Při straně jižní jest přístavba k boční lodi se vchodem obdélným, žulového obložení a pozdně goticky zpracovaného (žlábek s oblounem) (obr. 233. a 234). Nad tímto nápis: WACZLAW ZESPER . 1553 patrně jméno stavitele. Té doby byla zároveň presbytář upravována.

Nad vchodem okénko lomeně sklenuté, v pravo větší pravoúhlé s profilovaným gotickým ostěním. (Obr. 235.) Druhý vchod do kostela na jižní straně má předsíň na oblých sloupech spočívající z XVIII. století.

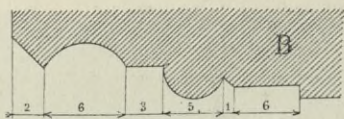
Vnitřní vchod do kostela, touto předsíní vedoucí, jest goticky lomený a ze žuly bez profilace tesaný. Nad jižní lodí prostírá se oratoř a kůr literácký, který má 3 obdélná goticky mělce profilovaná okna, rovněž z přestavby z r. 1553 pocházející. K tomuto vchodu přiléhá věž základu obdélníkového, konicky do výše končící o 3 patrech. Byla r. 1576 ze

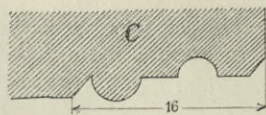
Obr. 233. Pelhřimov. Jižní vchod do kostela sv. Bartoloměje.

základu vystavěna, ale poněvadž byla příliš vysoká, Pelhřimovští ji z části snesli a tak proti větrům v Pelhřimově panujícím zajistili.

V posledním patře věže jsou 4 goticky sklenutá okna se silně sešikmenou špaletou, při hranách ostění sříznutého. Věž jest ke krytu 30 m

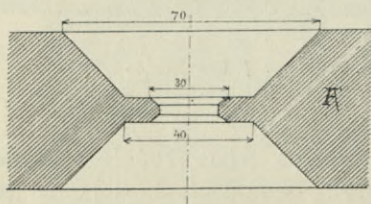
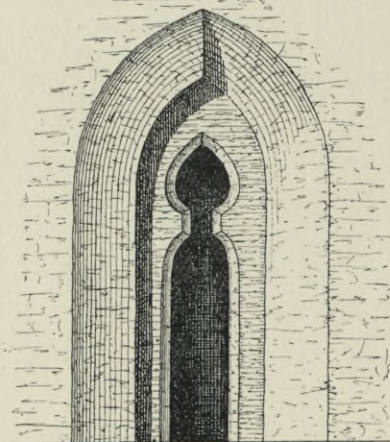
Obr. 234. Pelhřimov. Profil ostění jižního vchodu.

Obr. 235. Pelhřimov. Profil ostění okna na oratoři.

vysoká a do špičky opět 32 m, tedy celkem 62 m. Zajímavost jest, že na půdě kostelní nalézají se dosud 3 okna po obou stranách lodi goticky sklenutá s dvojnosem hrubé práce kamenické ze žuly a nikde ani stopy (obr. 236.) po klenbě. Tím důkaz proveden, že loď hlavní byla ploše kryta.

Na presbytáři na půdě patrné jest, že byla presbytář mnohem později přistavována; jestiž zeď skoro na 3 cm od lodi odtržena, poněvadž pozdější stavba se usazovala, kdežto zeď stará ostala netknuta.

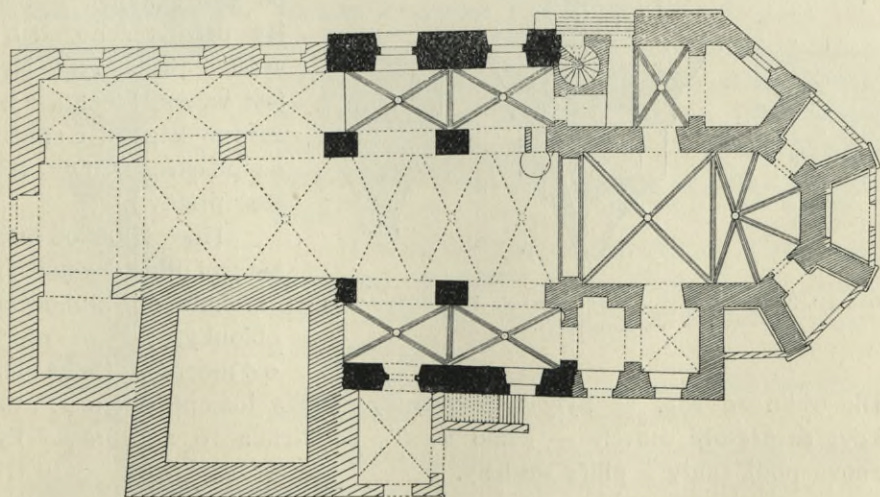
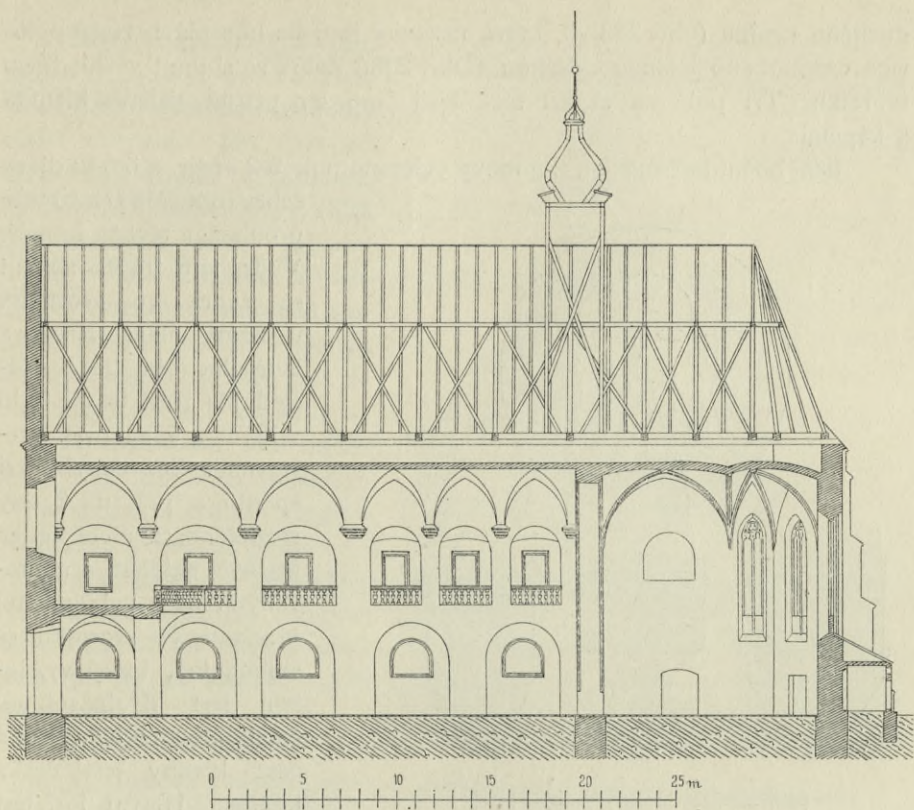
Obr. 236. Pelhřimov. Gotická okna na půdě hlavní lodi.

Na střeše presbytáře vypíná se sanktusová věžička, mědi pobitá a ve volutovitou lucernu vybíhající. Věž velká má nad okny pavláčku do 4 stran a byt pro hlásného. Věž, krytá měděným plechem ve čtyřboký jehlanec při hranách sříznutý a mohutnou římsou přepásaný, přechází v čtyřbokou bání na hranách rovněž sříznutou a končí lucernou s vyloženou římsou a bání. Na stěnách lucerny plno věncoví a tepaného ornamentu, na straně východní ve věncoví znak města v kovu tepaný a v ohni silně zlacený. Na straně severní ve festonech letopočet 1796, kdy krytina věže znovu byla porizována.

Na straně západní jest opět znak městský a na jižní český lev s korunou. Nad lucernou okrášlena jest baňka festony. Veškerá ornamentální práce jest v mědi tepána a v ohni silně vyzlacena — arciť dnes již zašlá.

Vnitřek (viz vyobrazení půdorysu 237.).

Půdorys chrámový jest o třech lodích. Boční loď severní jest o třech klenbových polích 56 m dl. a 3·4 m šir., goticky sklenutých se žebry jedno-

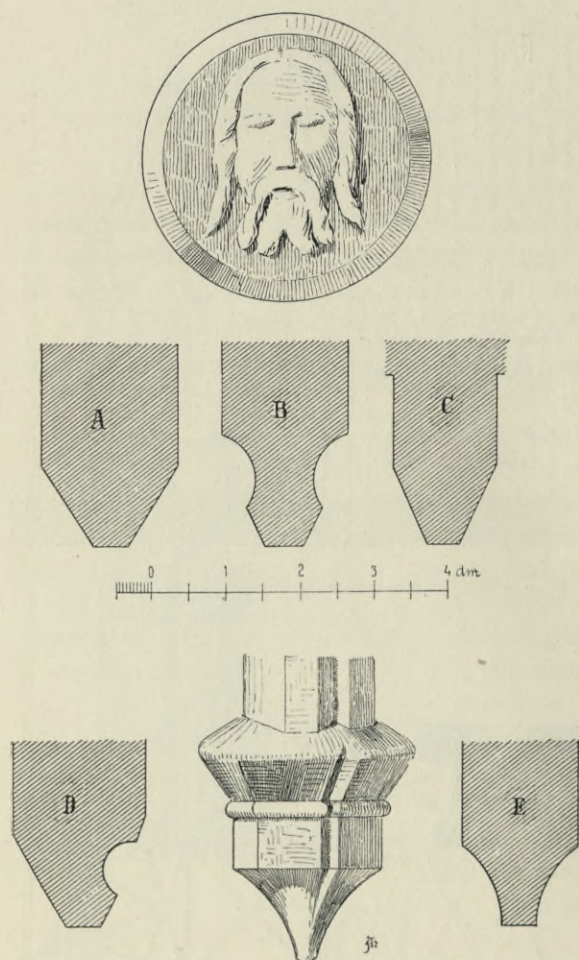
Obr. 237. Pelhřimov. Půdorys a řez podélný děkanského kostela sv. Bartoloměje.

duchého profilu (obr. 238 *A*), která usazena jsou na konsolách tvaru polovice osmibokého jehlanu s deskou. (Obr. 238.) Žebra se sbíhají ve hladkém svorníku. Tři pole na západ téže lodí jsou jen prostě valeně klenuta s kápěmi.

Jižní boční loď má jen 2 goticky sklenutá pole 3·2 *m* šir. a 5·6 *m* dl. se

žebry (obr. 238 *D* a *E*) téže profilace a těchže konsol, V druhém travée sbíhají se žebra ve svorníku, v němž hlava Kristova vytesána (obr. 238). Následující třetí travée bylo v XVI. a XVIII. st. přestavěno. Bezpochyby asi spadlo a pak na 2 díly rozděleno, z nichž jeden křížově sklenut s maltovanými ostře vybíhajícími hranami ve svorníku se sbíhajícími, který vyzdoben jest dvojnásobnou osmibokou růžicí. Druhá část klenby jest česká klenba. Hlavní loď jest velký obdélník 27·8 *m* dl. a 7 *m* šir., původně jen po věž sahající, a byla, jak dříve řečeno, o 5 *m* vyšší a ploše kryta. Nyní jest valeně klenuta s křížovými kápěmi a spočívá na pilastrech. (Obr. 239. Řez příčný.)

Hlavní loď od boční severní oddělena jest pěti mohutnými kruhovými oblouky, jež se opírají o 4 mocné čtyřboké pilíře.

Obr. 238. Pelhřimov. Žebra, svorník a konsoly děkanského kostela sv. Bartoloměje.

Dle trhlín se zdá, že byly tyto oblouky goticky lomeně sklenuty, avšak když se oratoře stavěly — zdálo se asi, že klenba to nevydrží, i byly znovu podklenuty a pilíře sesíleny.

Nad starými oblouky byly v I. patře vyzdviženy 3 oblouky kruhové na pilířích spočívající a na $\frac{1}{3}$ spodních oblouků tlačící. Při severní straně hořejší (obr. řezu 237.) arkády jdou souměrně se spodními.

Když pak roku 1724 část lodi o $5\frac{1}{2}$ sáhu prodloužena, tu asi celá přestavba v jednotný celek uvedena. Jen část od věže ke vchodu západnímu, nyní Božímu hrobu, byla r. 1836, kdy zároveň tento západní hlavní vchod upraven a prolomen, vystavěna. Zároveň zrušen a zavezen parkán a terrain kolem kostela upraven tak, že povstaly schody k sakristii.

Presbytář od lodi oddělena jest triumfálním obloukem $1\cdot5$ m silným a $6\cdot5$ m v rozpětí, pravidelně lomeným, jehož hrany jsou ošikmeny a půlkruhovým žlábkem opatřeny. Oblouk tento spočívá na soklu s profilem již do renaissance přecházejícím.

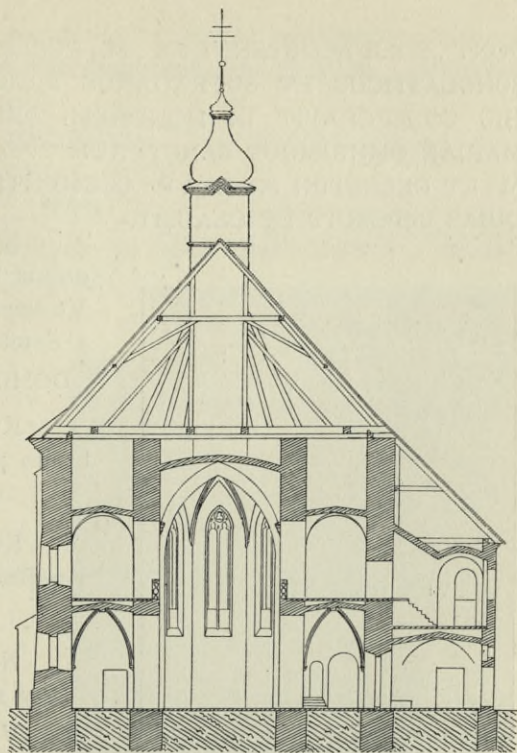
Presbytář složena jest z jednoho travée a závěru pěti-osminového, gotickysklenutého.

Délky má $11\cdot8$ m a $7\cdot30$ m šířky. Žebra, která jsou mělce prohloubena a na hřbetě seříznuta (obr. 238 B.), sbíhají se ve hladkém svorníku a zapadají v $\frac{1}{3}$ (obr. řezu 239.) od hořejška do zdi bez konsol. Rovněž i travée jest goticky sklenuto a má žebra téhož profilu. V závěru jest 5 oken se skružím, avšak uvnitř půlkruhovitě sklenutých. V travée jsou 2 segmentová okna. Věžní kobka má 7 m délky a $8\cdot3$ m šířky.

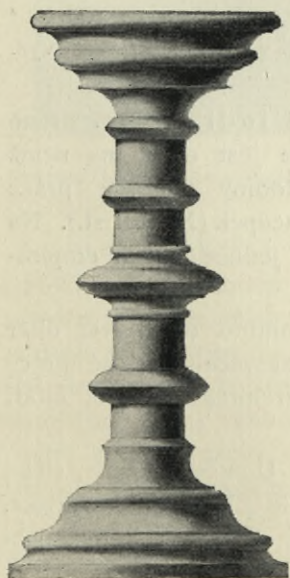
Hlavní oltář, pocházející ze XVII. stol., byl snesen a nalézá se na půdě obecní sýpky. Místo něho jest nový gotický, řezbářem *Krejčíkem* řezaný.

Na všech oltářích v mense zadělán mramorový kámen s následující legendou:

ANNO DOMINI MDCCXXXIV DIE 18. MENSIS NOVEMBRIS ILLUSTRISSIMUS REVERENDISSIMUS DOMINUS JOANES RUDOLFUS E COMITIBUS DE SPORK DEI ET APOSTOLICAE SEDIS GRATIA EPISCOPUS ADRATENSIS S. D. N. PAPAE PRAELATUS DOMESTICUS .

Obr. 239. Pelhřimov. Příčný řez děkanského kostela.

Obr. 240. Pelhřimov. Svícen z poč. XVI. stol.

PONT . SOLII ASSISTENS ET S . M . ECCLESIAE PRAGENSIS PRAELATUS SCHOLASTICUS ET SUFRAGANUS PRAGENSIS ALTARE PORTABILE HIC CONSECRAVIT IN HONOREM DEI OMNIPOTENTIS ET B . V . MARIAE OMNIUMQUE SANCTORUM SPECIALITER AUTEM S . AMADEI M . ET CELESTINI M . ET . S . CLEMENTIAE MARTIRIS QUORUM RELIQUIAS IMPOSUIT ET CLAUSIT.

Obr. 241. Pelhřimov. Sv. Šebestján.

Kazatelna barokní má na poprsí kartuše s reliefy výborné řezby. Ve střední kartuši zobrazen jest Kristus a Samaritánka, pod tím nápis:

DOMINE DA MIHI HANC AGVAM.

Ku straně východní jest relief dobrého pastýře a pod ním nápis:

WADIT AD ILLAM.

Ku straně západní relief rozsévače s nápisem:

SEMEN EST VERBUM.

Nad kazatelnou baldachýn s odznaky sv. evangelistů.

V severní boční lodi jest oltář P. Marie Pomocné, jinak též Karlovské zvané, věrná to a zmenšená kopie *Heintschlova* obrazu z Karlova — není-li přímo jím malována.

Dva mosazné svícny krouženc z stol. XVI. poč. 32 *cm* vys. (obr. 240).

V hlavní lodi při sev. straně u prvního pilíře jest oltář, na němž obraz svaté Rodiny výborné práce v barvě i v koncepci (XVIII. st.). Na oltáři dva páry jednoduchých empirových svícňů.

Naproti tomuto oltáři jest oltář sv. Janu Nep. zasvěcený, slabé práce v malbě i v architektuře. Na oltáři

dva páry dobře řezaných rokokových svícňů.

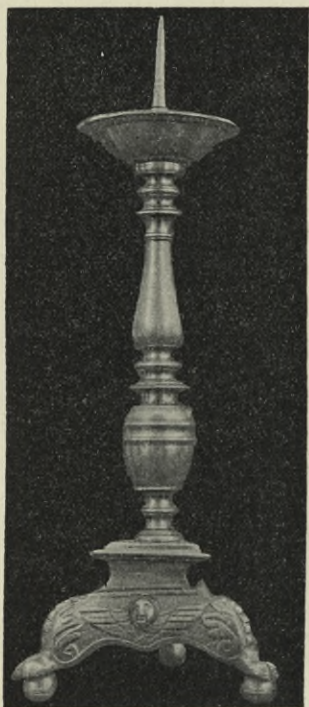
Při druhém pilíři se sev. strany jest umístěno Umučení Krista, slabé řezby. Po stranách sv. Jan a P. Maria. Na predelle obraz sv. Františka, velmi naturalisticky podaná hlava, dobré karnace, pravou rukou k nebi kyne, levou drží knihu s nápisem:

Timete deum et date illi honorem quia venit . . . eius.

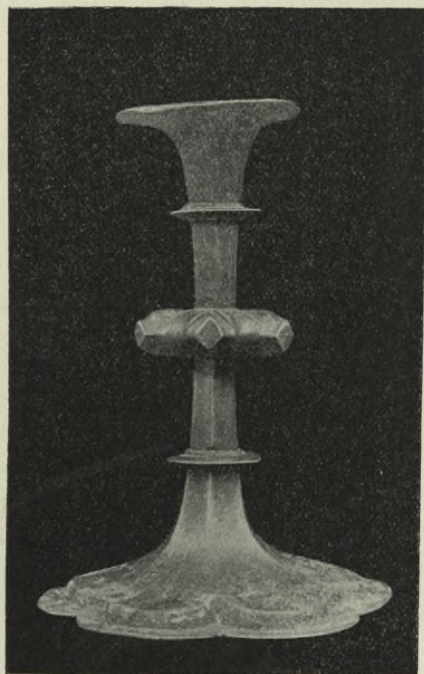
Na oltáři tři páry svícňů barokních trojboké, volutovitě, vykrojené nohy s drápy na kouli. Na noze rozviliny s reliefem P. Marie s dětátkem, pod reliefem ovál, na němž vyryto:

IOSEPHVS
GABRIEL RUTH
1695.

Stvol jest ze 4 článků hladkých ve válec přecházejících a miskou končících.

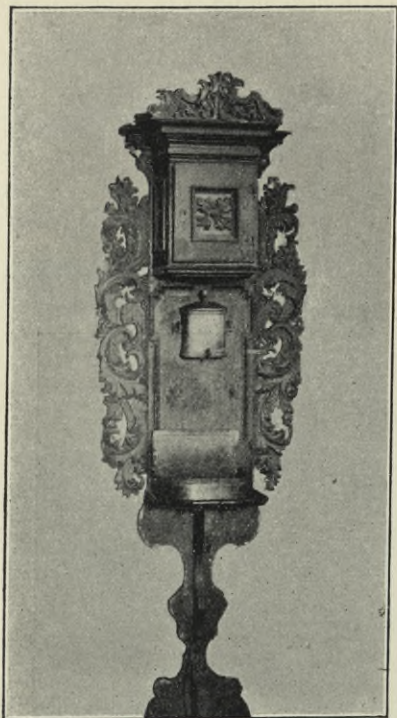
Obr. 242. Pelhřimov. Renaissanční svícen.

Obr. 243. Pelhřimov. Gotický svícen z XV. stol.

Protější oltář, zasvěcený B. P. Marii, má sloupovou architekturu s oblamovaným kladím. Na něm umístěna P. Maria, držící Krista na klíně mrtvého. Jest dle Michel Angela řezána. Nad kladím Bůh Otec a nad ním baldachýn, na němž umístěn andílek, držící roušku sv. Veroniky s hlavou Kristovou, vše slušné řezby (XVIII. st.). Na predelle stojí socha sv. Šebastiana (obr. 241.) výborné řezby, jak v proporci, tak v muskulatuře. Ruce i nohy jsou znamenitého provedení. V pravo socha sv. Ivana od téhož mistra, avšak provedení slabšího.

U třetího pilíře na sev. straně stojí oltář s obrazem sv. Barbory, která nesena jsouc anděly v oblacích, drží v pravici kalich s hostií a levou rukou od těla oddálenou ve zbožném zanícení kyne. Obraz velmi dobře

Obr. 244. Pelhřimov. Lavabo.

V sakristii nalézá se svícen gotický, z mosaze litéy. Na šestilaločné noze stvol šestiboký se šestibokým nodem, na němž výpusky; končí pak šestibokou miskou (XV. st.) (obr. 243.).

Tamže lavabo dovedně řezané (obr. 244.). U dveří železných, kam poklad kostelní se uchovává, visí původní zámek visací ze XVI. st. (obr. 245.).

Monstrance jest 78 cm vysoká, má nohu ovální, na lici třemi medaillonů v emailu provedenými, vyzdobenou. V medaillonech jsou namalováni sv. Vít, Pán Ježíš na poušti a sv. Mikuláš. Na spodku nohy jest následující gravura:

Cura et munificentia Venceslai Apeltaur Decani et civium Pilgramensium Budwici 1810. F. E.

Spodek ovinut jest vavřínovým věncem. Nodus jest vásovitý. Nad ním pochva objímající dvojnásobnou kartuš s trojnásobnou svatozáří propletanou listím a hrozny vinné révy a klasy. Lunella jest drahokamy poseta. Nejvýš trůní Bůh Otec, po stranách drží kartuš andělů a klanějí se, nejniž jest holubice. Navrchu křížek draho-

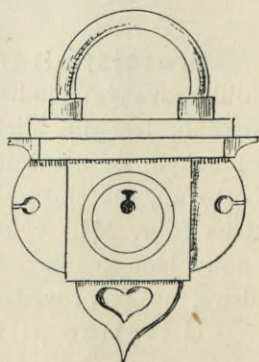
malovaný (XVII. st.) Na predelle obraz sv. Antonína Paduanského na plechu, naturalisticky podaný, dobré práce.

Na oltáři dva páry rokokových svícňů v mědi tepané a silně stříbřené, úhledně zpracované.

Protější oltář, zasvěcený sv. Mikuláši, jest slabě zpracován. Na stěně visí obraz, představující klanění P. Marii, slušné koncepce a malby. V Božím hrobě obraz sv. Salvátora, mistrně provedený, klidného výrazu (XVII. stol. konec).

Na konci severní lodi umístěn obraz s hlavního oltáře odstraněný a mylně Škretovi připisovaný. Představuje Nanebevzetí P. Marie. Má ráz dekorativní, tak že činí dojem jen rozvrhu; v levém koutě má značku A. C. P. 1681.

V jižní lodi jest oltář sv. Trojici zasvěcený, na němž jsou dva páry pěkně stilisovaných svícňů (obr. 242.) renaissancečích.

Obr. 245. Pelhřimov. Gotický zámek.

kamy posetý. Rovněž i na svatozáři drahé kamení rozseto. Monstrance jest zlacená a stříbřená. (Obr. 246)

Ciborium, 54 *cm* vysoké, má nohu ovální s třemi medaillony, na nichž v emailu provedena jsou poprsí sv. Bartoloměje, Aloisia a Mikuláše. Nodus jest vásovitý. Kupa sedí v koši mušlovým ornamentem a třemi medaillony zdobeném, v nichž sv. Václav, sv. Josef a P. Ježíš v emailu jsou provedeni. Víčko jest vytepané v mušlovitý ornament a vybíhá v křížek se svatozáří (obr. 247.). Z téže doby, co monstrance.

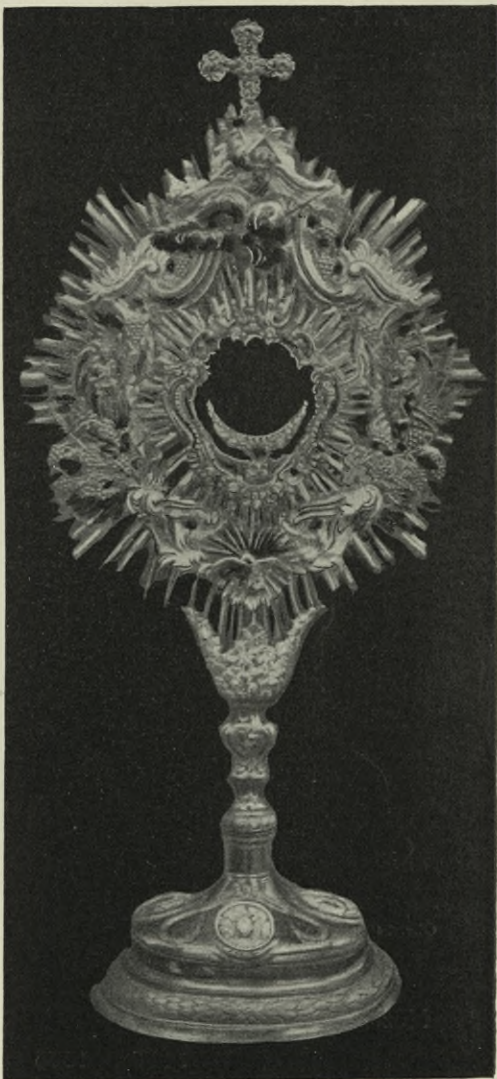
Kalich, 26 *cm* vysoký, má ovální nohu ozdobenou scetrovanou palmetou, s listy dolů, nodus dvojitý kroužený, kupa sedí v ozdobné objímce zdobené kartušemi a třemi medaillony, na nichž svatí v emailu jsou provedeni (obr. 248.). Počátek XIX. stol.

Menší monstrance, 32 *cm* vysoká, má barokně zprohýbanou nohu, mušlovým tepaným ornamentem zdobenou, nodus rovněž takový. Kol melchisedechu kartušový rámeček anděly drženy a hrozny zdobeny. Nad rámečkem Bůh Otec, pod rámečkem holubice rozkřídlená, v pozadí paprsky (XVIII. stol. konec). Jest čisté práce a dovedného tepání. Figuralní součástky jsou lité. (Obr. 249.)

Křtitelnice gotická, cínová, 82 *cm* vys., má kotlík s dvěma uchy a reliefsy sv. Bartoloměje, sv. Vojtěcha, sv. Václava a P. Marie s Ježíškem.

Jako přídržovadla víka, jsou tři hlavy vousaté s čepicemi. Pod nimi pás s nápisem v gotické minuskuli:

Teſta bożyho fiſiciego pieſiſtego ſedmnactego pani a teſz oberz na tento
klenoſ nakladagi miſtr varzſlaw mrkwiczka.

Obr. 246. Pelhřimov. Monstrance.

Stojí na třech nohách, jež při kotli mají podobu vousatých mužů s čepicí a v koncích ve lví tlapku přecházejí.

Na křtitelnici jest víko cínové, na němž uprostřed v menším kruhu napsáno:

ANNO - DOMINI - MILESIMO - QVINGENTESIMO DECIMO.

Ve větším kruhu u kraje:

SALVBRI - RIGANS - ANIMAS - REDDIT ADEMPAS - INTVS - CLAVSAS
ARTIFICIS - M RE SALVBRI.

Obr. 247. Pelhřimov. Ciborium.

Obr. 248. Pelhřimov. Kalich.

Mezi oběma kruhy:

PMT	1505	S. L. Z.
1624	1762	1. 5. P.

Víko jest barokně prohnuté a končí ve stvol, na němž umístěna obstojně řezaná soška sv. Jana Křtitele. (Obr. 250.)

K a s u l e ze XVII. století, bohatě zlatem vyšívaná s ornamentem rázu lidového. Květy stilisovány, listy jsou plně vyšívány a tvoří pásy. Vše velmi jemně provedeno a uměle komponováno. Konec XVII. století (obr. 251.).

Ornát rovněž zlatem veskrz plně vyšívaný, ornamentiky XVII. stol.; jemně vyšívaná práce. Má dole při obrubě znak nějakého kláštera s letopočtem 1691. (Obr. 252.)

Dle zápisků farní knihy byla zde velká goticky zpracovaná monstrance s nápisem:

Tempore — Dñi R. d.
P. Simonis Simonidis de-
rani et dñi Ioannis Chri-
stomi Drachowski regii ju-
diciis ac Dñni Wenceslai
Schwab senatoris Pilgra-
mensis A. D. 1625.

V obraze 253. jest vyobrazen starý barokní oltář hlavní, nyní na obecní sýpce uložený.

Zvony:

I. Bartoloměj šir.
152 cm, vys. 120 cm.

Uprostřed relief svaté Trojice v ornamentální výzdobě.

Dále v reliefu Bůh Otec, kříž s Kristem držící a pod ním holubice ve svatozáři. Dále relief sv. Bartoloměje v oblacích.

Pod ním nápis:

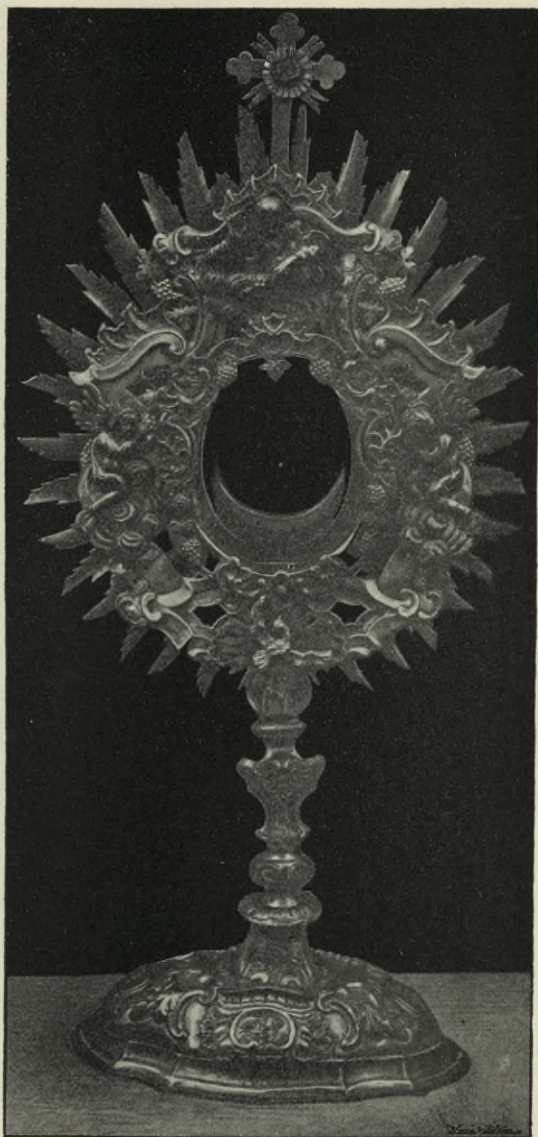
1. BĪS BĪS IGNE RVO
BĪS SVRGO FAVORE SE-
NATVS.

2. CIVIBVS ALODIIS
DICITE LAVDIT OPVS.

3. CONCORS CAN-
TABO CRES CAT CONCOR-
DIA CORDI.

Pod reliefem sv. Trojice:

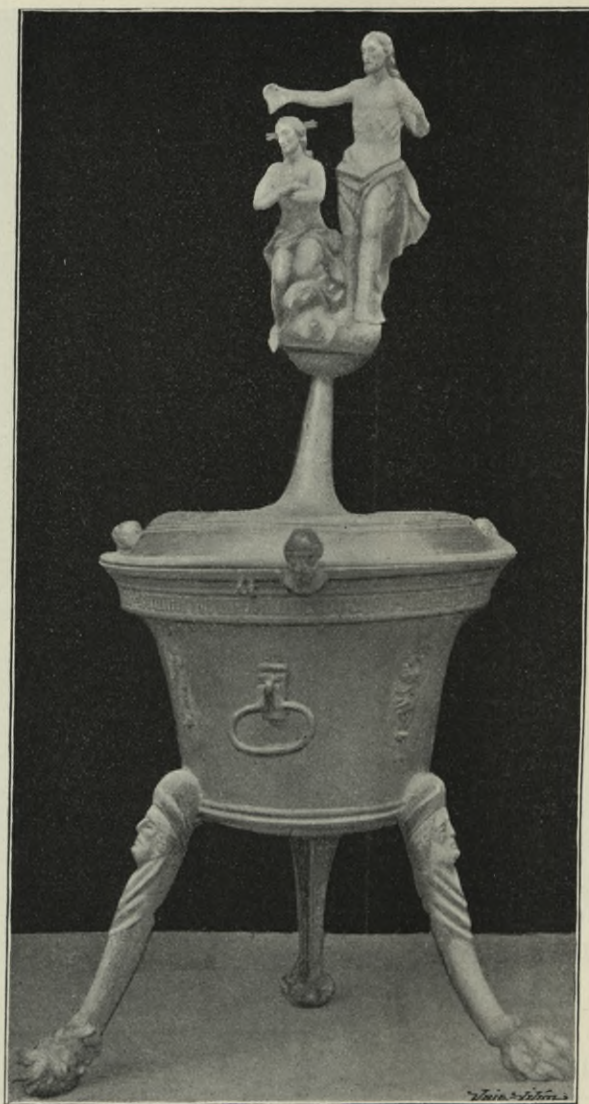
1. GRATA SONO GRATE PILCRAMVRBS RECĪA VIVE.
2. FELIX CÆLESTĪ VIVE FAVORE DIV.

Obr. 249. Pelhřimov. Menší monstrance.

Na obrubě pláště:

ÆTHERE SÆPE SONO DEO REDDITE CANTICA SANCTA.

Obr. 250. Pelhřimov. Křtitelnice.

II. Dominik šir. 120 *cm*, vys. 100 *cm*.

U koruny mezi dvěmi akantovými ozdobami nápis:

FVNESTO IGNE PENITVS EXVSTATVRRĪ INNATA PROVIDI
SENATVS MVNIFICENTĪA RVRVSFIERI FECIT.

Pod ním relief sv. Dominika.

Při obrubě:

AVS DEM FEIER BIN ICH GEFLOSSEN HAT MICH GEGOSSEN
ANTON PEGL IN BUDWEIS ANNO 1767.

III. Sv. Florian šir. 92 *cm*, vys. 82 *cm*.

Na plášti relief sv. Floriána. Pod ním nápis:

1. DIVE FLORIANE LIBERA

2. NOS TE PIE INVOCANTES AB

3. IGNE TEMPORALI ET

ÆTERNO.

U koruny mezi dvěmi akan-
tovými ozdobami nápis:

HAT MICH GEGOSSEN AN-
TONI PEGL IN BUDWEIS A.
D. 1767 AUS DEM FEIER BIN
ICH GEFLOSSEN ZUR GOTTES
EHR.

Pod tím relief sv. Vojtěcha
a sv. Václava. Pod nimi nápis:

DECOR REGNI BOEMIAE
WENCESLAVS NOS PROTE-
GAT.

IV. Karel šir. 78 *cm*, vys.
65 *cm*.

U koruny jest nápis: TEM-
PORA CVNCTA DEVS SER-
VET AB IGNE. Uprostřed: GOSS
MICH ANTON PEGL IN BUD-
WEIS ANNO 1767.

Relief sv. Karla Borom., sv.
Cyrilla a Methoděje.

V. Sv. Jan š. 66 *cm*, v. 58 *cm*.

Mezi dvěmi pásovými ozdobami nápis:

MAGNE DEVS SALVOS NOS FAC VNICE SPERANTES INTE.

U prostřed: GOSS MICH ANTONI PEGL IN BUDWEIS A. D. 1767.

Na plášti relief anděla váhy a meč držícího, pak sv. Jana a Ježíše do
nebes vstupujícího.

VI. Barborka šir. 38 *cm*, vys. 30 *cm*.

U koruny akantová ozdoba a při ní nápis: FRANCISCVS ANTONIVS
FRANCK ME FVDIT FRACAE 1767. Na plášti relief sv. Kříže a dvou svatých,
snad sv. Jana a P. Marie.

V kostele jest několik žulových náhrobků psaných gotickou minu-
skulí zcela vyšlapaných a již nečitelných.

Obr. 251. Pelhřimov. Kasule.

Které jsou čitelné, mají nápisy následující:

I.

TVTO LEZI
SHNĪLINA GE
DNOHO HRĪSSNI
KA NEG WĚTSSĪHO
ORODVGTE ZA

ZIALOSTIWAV
DVSSI GĪEHO
VSNUL W PANU
DNE 13. APRIL.

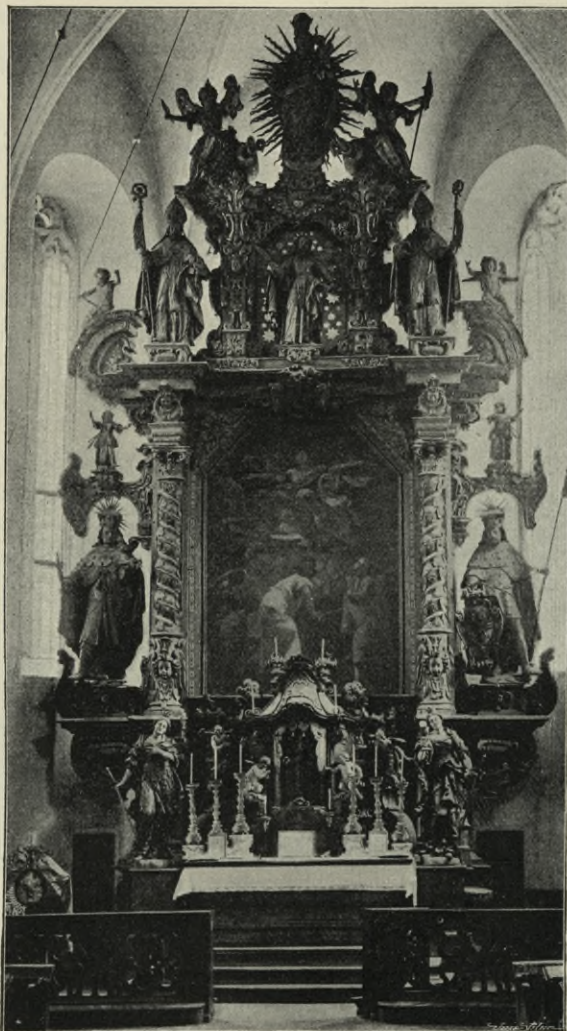

Obr. 252. Pelhřimov. Ornát.

II.

HOC TUMVLO CONDITVR
QUI CONSOLATIONEM
OPTABAT MULTIS AC
MOERORI FUIT OMNIBUS
MORTE OCCUPATUS
. . . . INATA . . SACERDOS DEI
IOSEPHUS PETERA

PILGRAMII DEKANUS
IN ANNUM QUINTUM
VIVIT DIEM SUPREMUM
IN OCTOBRIS .
MDCCLXXXII
REQUIESCAT IN PACE.

Obr. 253. Pelhřimov. Dřívější oltář v kostele sv. Bartoloměje.

III.

IN VRBE PEREGRINORVM
FINEM PEREGRATIONIS SVÆ
A R . . OIT ET HIC SEPVLTVS EST
IDIBVS MARTII ANNO
MDCCLVIII

DOMINVS IOANNES MARIA
GAZZINELLI
BANUS MEDIOLANENSIS
CVI TV REGVIEM ÆTERNAM
PRECARE VIATOR.

IV.

Psaný gotickou minuskulí jest skoro nečitelný, pouze jen:
gest pomolaty razil Krozene Panny Anne

Uprostřed v reliefu obraz panny v ruce knihu modlitební držící.

V.

DVSSE KRZESTIANSKI	C AN
OBZLASSTNIE PRZATELEI	TEN DEN
POPATRZTE A	GI PRAZNI PROSTEI
SPASTE I V	BE
TEG DEN	

KAPLE BOLESTNÉ PANNY MARIE na konci města na straně jižní byla znovu vystavěna bývalým primatorem města Pelhřimova Tobiášem Gretzlem a jeho manželkou Eufrosinou Veronikou. R. 1789 povstala vedle této nová kaple, zasvěcená sv. Florianovi a opatřená ambity, nyní obydli hrobníka, k čemuž měšťan Střechovský kus zahrady postoupil.

Obr. 254. Pelhřimov. Hřbitovní kaple P. Marie.

V libr. erec. jest uvedeno, že r. 1376 Mikuláš z Pelhřimova Doctor Decretorum v předměstí Pelhřimova kapli zasvěcenou B. M. V. založil. Zda na starém půdorysu nová Gretzlem vystavěna byla — nemožno dnes nijak zjistiti. Ambity byly r. 1889 strženy.

Kaple není orientována, jest centrální (obr. 254.) stavby, půdorysu osmiúhelníkového, má osu od jihu k severu. Při jižním průčelí přistavěna předsíň na dvou pilířích s křížovým klenutím se tří stran volná. Pilíře oživeny lesenani. Předsíň tato tvoří podjezd a nese galerii na způsob balkonu. Do kaple vede vchod obdélný s oblamovaným orámováním. Mocně vyložená římsa nad vchodem má tvar oslího hřbetu. Uvnitř tympanonu jest zalděna mramorová deska s násl. legendou:

MATRI DOLOROSÆ
 TOBIÆ IOSEPHI CRETZEL
 LARGITATE
 ISTA SVNT OBLATA.

Dvěře mají velmi pěknou, kovanou mříž, skládající se ze 4 polí svislých a jednoho vodorovného. Tato pole jsou plně vyplněna rozvilinami, z nichž listy a růžice vyrůstají (obr. 255.). Příčky, jimiž jednotlivá pole jsou rozdělena, jsou z prolamovaného plechu a na plochých pasech zdobeny vysekaným ornamentem. Dvěře i zámek i celé kované závitky jsou tímž ornamentem vyzdobeny. Zhotovil prý tuto mříž r. 1755 *Václav Lacek*, mistr zámečnický v Pelhřimově.

Boky kaple jsou vyzdobeny v rozích sdruženými pilastry s římsovanou hlavicí, na nichž spočívá pěkně profilovaná římsa, nad okny půlkruhovitě vypjatá. Okna v osách 4, půlkruhovitě sklenutá. V druhých osách okna 2 nad sebou elliptická. Kaple jest kryta osmibokou kopulí, šindelem pobitou. Ke straně severní přiléhají 2 věže o výšku kaple přečnívající, lesenami vyzdobené a v poloviční výši římsou přepásané.

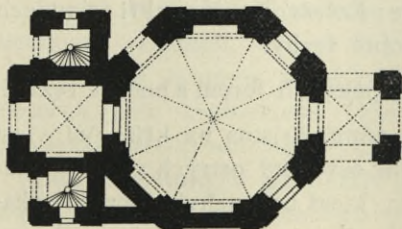
Do věže prolomena jsou 4 okna půlkruhovitě sklenutá. Střecha věže jehlancovitá a šindelem krytá. Mezi věžemi nalézá se sakristie se vchodem od severu.

Vnitřek jest velice souladný, osmiúhelný (obr. půd. 256.) o úhlopříčně 8·85 m, vyzdobený v rozích v úhel zlomenými pilastry, které ukončují bohatě římsovanou hlavicí. Na pilastrech spočívá římsa s nástavcem a silně vyloženou římsou pěkného profilu, nesoucí opět římsovaný nástavek do úhlu zlomený, o nějž se opírají jednotlivé částky osmiboké klenby kupulovité. Ke hlavním pilastrům přiléhají menší, silně rozčlankovanou archivoltu nesoucí, která tvoří výklenky pro okna a boční oltáře.

Po boku hlavního oltáře prolomeny jsou do věže dvě oratoře s prsením pěkně řezaným (obr. 257.), které jest na dvě pole rozděleno a rozvilinami, růžicemi vyzdobeno. Římsu nesou 3 konsoly volutovitě ukončené. Stříšku nad oratořmi, která má vyloženou římsu, nesou 3 sloupky s korintickou hlavicí. Nad sakristií jest hudební kůr česky sklenutý, s oknem k severu.

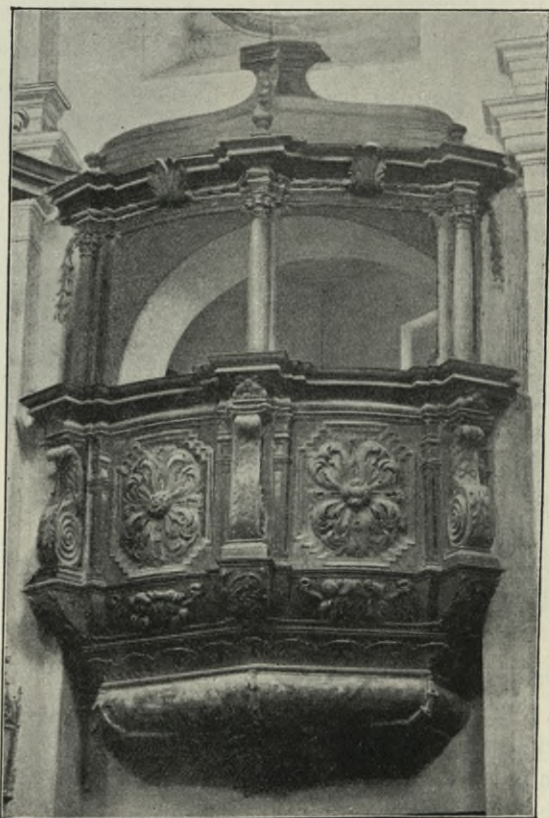
Obr. 255. Pelhřimov. Kované dveře hřbitovního kostela P. Marie.

Obr. 256. Pelhřimov. Půdorys kostela P. Marie.

Hlavní oltář sloupové architektury jakož i oratoře zhotovil jakýsi *Voit* čili *Vit*, řezbář v Pelhřimově usedlý, jenž i oltáře v kostele sv. Bartoloměje pracoval a v XVIII. století žil.

Ve středu oltáře jest obraz B. P. Marie, který kdysi v kapličce při rybníce »Psinec« zvaném se nalézal a sem po vystavění kaple s velkou slávou i se zdívm byl přenesen. Jest to obraz malovaný al fresco a po-

Obr. 257. Pelhřimov. Oratoř u P. Marie.

chází prý od Jindřichohradeckého malíře *Řehoře Zmíška*. Při sloupech stojí sochy sv. Rosalie a sv. Veroniky, dobré řezby.

Na oltáři 3 páry svícňů rokokových, pěkných forem a pečlivě řezané.

Levý oltář sv. Kříže má obraz, na němž Kristus na kříži pní. Jest velmi dovedně malován, při jednostranném osvětlení ostrých světél a hlubokých stínů, správné kresby, až na hlavu, která bezpochyby opravou zkažena. Kolem obrazu jest rámeček rázu mušlového s mečovými rozvilinami (XVIII. st.).

V pravo oltář s obrazem sv. Rodiny. Obraz již částečně zašlý, rázu *Kramolínova*, jest v přebohatém rámci rozvilinovém gotisujícího tvaru a pásků.

Nábytek v sakristii jest všecek z doby založení.

Kaple vyzdobena jest freskami, představujícími sv. patrony české, dobrého provedení, jež jsou bezpochyby některým žákem *Siarda Noseckého* malovány. Byly r. 1897 prof. *Antonínem Štěpánkem* dobře restaurovány.

Náhrobek:

BEATA CVIES
FELIX GVOCVE
PAX SIT HIS
VNIVERSIS IN EO
LOCO DEPOSITIS
PERTE GRATIOSA
VIRGO MARIA.

Pod kostelem jest klenutá hrobka s 45 rakvemi.

Zvony:

I. š. 59 cm, v. 46 cm; hladký s letopočtem 1802.

II. š. 52 cm, v. 33 cm. U korny nápis:

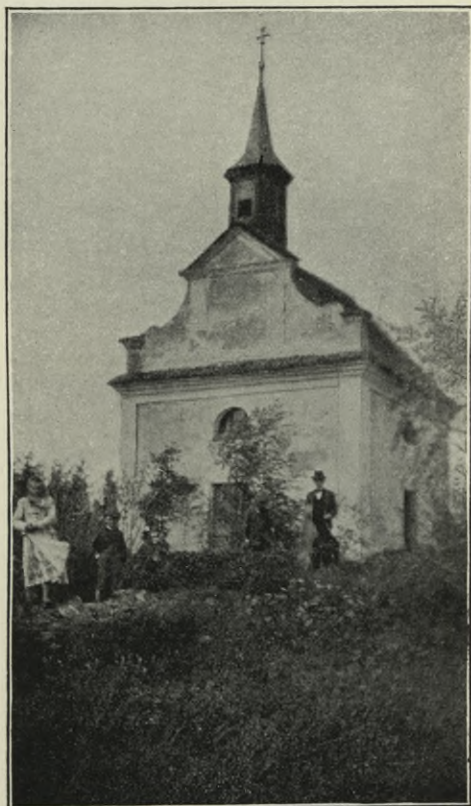
GOSS MICH KRISTIAN IOACHIM
IN IGLAV 1715.

KAPLE SV. ANNY neb Proměnění Páně leží na návrší dominujíc dalekému okolí, asi $\frac{1}{2}$ hod. od Pelhřimova směrem severových. Byla založena r. 1699 od pelhřimovského měšťana Kloetského (obr. 258.).

Prostá kaplička s barokním štítem (obr. 258.) a v západ. průčelí s plechovou věžičkou.

Presbytář ustupuje 1·8 m od lodi, jest od ní štítem oddělen. Do lodi prolomena jsou segmentová okna. Vnitřek prostý — loď ploše kryta a presbytář křížem sklenuta. Vchod od západu a jihu pravoúhlý.

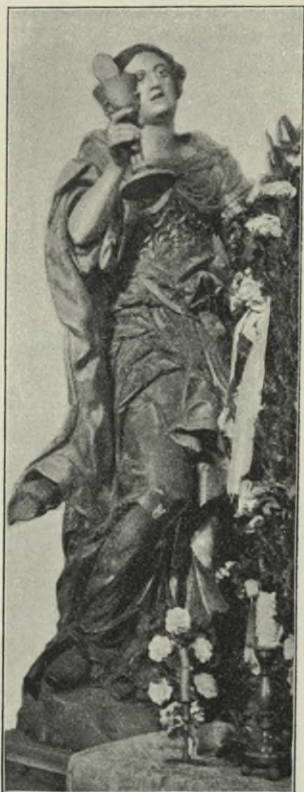
Oltář sv. Anny v presbytáři postavený, na němž v přebohatých rozvilinách sv. Anna umístěna. Po stranách visí obrazy sv. Petra a Pavla, mistrná práce hlubokých světel a stínů, ale bohužel již zašlého koloritu (XVII. stol.).

Obr. 258. Kaple sv. Anny u Pelhřimova.

Po stranách v lodi umístěny jsou sochy sv. Barbory a Kateřiny, výborné řezby, pěkně uloženého roucha v původní polychromii. Zejména ruce jsou dokonalé modelace. Sochy přeneseny sem ze starého hl. oltáře kostela sv. Bartoloměje (obr. 259. a 260.).

KAPLE NA KALVARII byla vystavěna r. 1671 a to pelhřimovským měšťanem Janem Křištofem Blažejovským a manželkou jeho Dorotou. Později spustla a r. 1750 byla děkanem Mrázkem opravena.

Obr. 259. Pelhřimov. Socha sv. Barbory u sv. Anny.

Obr. 260. Pelhřimov. Socha sv. Kateřiny u sv. Anny.

R. 1876 udeřil blesk do zbytku zřícenin, do věže, a zapálil ji. R. 1882 byla věž zbořena a kaple znovu nákladem obce a dobrodinců r. 1886 v gotickém moderním slohu vystavěna.

HŘBITOVNÍ KAPLE BOŽÍHO TĚLA byla asi $\frac{3}{4}$ hod. od Pelhřimova na jih vystavěna r. 1692 královským rychtářem Janem Cyprianem Eusebím a jeho manželkou Annou rozenou Klokočovou. Na místě tom stávala kdysi kaple gotická, starého původu, a bezpochyby nynější presbytář jest zbytkem této staré stavby, neboť se uchovalo v závěru jedno gotické okno se žulovým ostěním.

Obr. 261. Pelhřimov. Hřbitovní kaple Božího Těla.

Jest to orientované, barokní stavení úplně zkáze odevzdané, rozbité, vyloupené a blízké úplnému spustošení, útočiště poběhlíků.

Skládá se z lodi obdélné, do níž prolomeno po 2 se stran obdélných oknech půlkruhovitě sklenutých, a ze štítu barokního v západním průčelí s obdélným vchodem (obr. 261.).

Presbytář obdélná uzavřena 3 stranami.

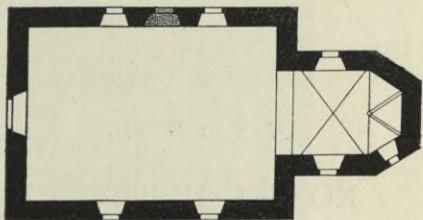
Na jižní straně presbytáře jest nápis pod římsou:

M
JT.
1677
1824.

Lod' ploše kryta, ale presbytář gotický, v něm se zachovala pouze 2 žebra jednoduchého profilu s hladkým svorníkem (obr. půd. 262).

Na pravo v lodi vedle presbytáře nad oltářem jest zasazena tabulka z červeného mramoru asi 4 m vysoko nad postranním oltářem s násl. legendou:

LETHA MDCLXXVII
CHRAM TENTO PANIE KE CTI A CHWALE
NEYSWIETIEYSSY SWATOSTI OLTARZNI
TIELA BOZYHO MNOHA LETHA ZBORZENY
ZNOVU VYSTAWIETI DAL SPOWOLENIM
NEGDU. A OSWI. KNIZETE A PANA P. ARCYB.

Obr. 262. Pelhřimov. Půdorys kaple Božího Těla.

PRAZ, IOAN. CYPRIAN EUSEBY C. M. C.
 KRALOWSKY RYCHTARZ W MIESTIE PELHR.
 W NEMŻ CZEST A CHWALA PANU BOHU BLA
 HO: RODICCE BOZI A WSIEM S. S. M. WZDÁ
 WANA BUD.

Kol kostela jest hřbitov s původním ohrazením a barokními vraty od severu a západu. Na lici jižní zdi stopy sgrafitované rustiky s francouzskými liliemi.

Obr. 263. Starý Pelhřimov. Kostel.

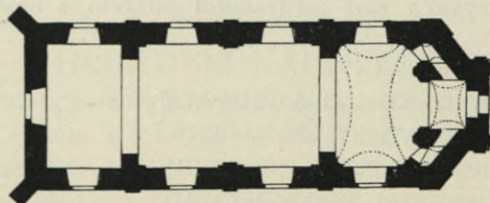
Starý Pelhřimov.

Trajer XXV. 704, Schaller XIV. 80, Sommer XI. 53.

KOSTEL HŘBITOVNÍ pro osadu téhož jména, sv. Janu Křtiteli zasvěcený, byl v polovině XVIII. stol. děkanem Mrázkem opraven a rozšířen. Osada tato uvádí se již při založení Pelhřimova a možnost vyloučena není, že zde na vršku dříve město bylo založeno; ale pro nedostatek vody pak dolů do údolí položeno.

Kostel orientovaný, jest prosté barokní stavení s věží ve východním průčelí.

Západní průčelí má 2 opěrací pilíře o jednom ústupku, snad jest to pozůstatek staré stavby. Štít nesou 2 pilastry s vyloženou římsou a trojúhelným štítem. (Obr. 263.)

Obr. 264. Starý Pelhřimov. Púdorys kostela.

Boky lodi rozčleněny 5 pilastry s římsovanou hlavicí a nástavky v římsě hlavní končícími. Do lodi prolomena čtyři okna.

Presbytář má tříosminový závěr, do něhož jest věž, na 2 patra rozdělená a sdruženými pilastry při rozích vyzdobená, pojata. V podřímsí má 4 půlkruhovitě sklenutá okna. Věž kryta 4bokým jehlancem z plechu.

Obr. 265. Starý Pelhřimov. Hlavní oltář.

Vnitřek jest prostý, 14·84 *m* dl., 6·64 *m* šir., vyzdobený 4 pilastry, uprostřed zdvojenými. V jedné třetině lodi jest mocný půlkruhový oblouk, na němž spočívá kruchta.

Lod' oddělena jest od presbytáře půlkruhovým triumfálním obloukem na pilíři podepřeném s římsou (obr. půdor. 264.). Má 5·12 *m* v rozpětí a 0·4 *m* síly.

Presbytář má travée česky sklenuté 7 *m* dl. a 6·7 *m* šir. a v podvěží jest vlastní závěr, česky sklenutý, jenž tvoří prostor pro oltář a za

ním sakristii. 4 pilastry se schematickou hlavicí tvoří hlavní oltář. Celá presbytář vyzdobena freskami představujícími glorifikaci sv. Jana Kř. Nad oltářem jest Bůh Otec a po stranách andělé drží pásy. (Obr. 265.) V levo i v pravo v travée jsou výjevy ze života sv. Jana Kř. Fresky jsou obstojné práce. (Počátek XVIII. stol.)

Od pilastrů u oltáře jdou do boků a do závěru pásy, tvoříce tak branky při oltáři. Na těchto pilířích spočívá věž. Tato část jest konstruktivně i dekorativně dobře řešena.

Věčná lampa z XVIII. stol. jest prolamované a tepané práce.

Zvony:

I. Pán Ježíš; šir. 45 cm, vys. 38 cm.

Při koruně relief z mrtvých vstání Ježíše.

Obr. 266. Pelhřimov. Poutnický kostel sv. Trojice na Křemešníku.

Nápis:

PERNER
IN BUDWEIS s letop. 1855.

II. Sv. Jan Nepomucký; šir. 36 cm, vys. 30 cm.

Relief P. Marie a sv. Jana Nepom. a rovněž nápis:

PERNER
IN BUDWEIS s letop. 1855.

Křemešník.

Trajer XXIV. 705. Schaller 80. V. Petrů. P. A. Šmidingr. Poutnické místo Křemešník. Rupp v Pelhřimově 1880. Pamětní kniha kostelní z r. 1763.

Dle pověsti byla malá kaplička založena r. 1555 z učiněného slibu měšťanem pelhřimovským Matoušem Chejstovským. Na to byla r. 1652

zbořena a kamennou nahrazena se závěrem půlkruhovým, pak přistavěna loď dřevěná, a když více a více poutníků rok od roku přicházelo, vystavěn celý kostel v nynější formě, jenž r. 1750 byl vysvěcen.

KOSTEL, zasvěcený **NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICI**, jest kostelem poutnickým, do něhož tisícové v létě putují. Jest severovýchodně orientovaný. Průčelí jihozáp. oživeno lesenami (obr. 266) s hlavním vchodem obdélníkovým a se stlačenou segmentovou římsou nad ním.

V tympanonu zasazena trojúhelná deska znázorňující korunování Panny Marie, jež mylně za svatou Trojici pokládáno. Deska tato, ve vysokém reliefu zpracovaná, byla sem jakýmsi kramářem, dle paměti starých lidí, odkudsi přivezena a nad hlavní vchod zasazena (obr. 267.). Nebylo možno se dopátratí, odkud sem byla přivezena. Nad vchodem jest okno velké, půlkruhovitě sklenuté a nad ním okno slepé. Štít zdoben jest lesenami a končí po stranách volutovitě s kuzelkami.

Obr. 267. Pelhřimov. Relief korunování P. Marie nad hl. vchodem.

Hlavní loď jest obdélník sesílený v levo 2 a v pravo 3 pilíři operacemi pro velké rozpětí. Příčná loď zakončena s obou stran půlkruhovitě a osa hlavní lodi též. Nad křížením lodi jest umístěna věž o jedno patro zvýšená, krytá šindelem ve stlačený 4boký jehlan na stranách sříznutý a v baň osmibokou s dřevěnou lucernou a baňkou vybíhající. Příční loď kryta mansardskou střechou.

Nad vchodem do sakristie, který jest pravoúhlý 90 cm šir., 180 cm vys. a má ostění goticky profilované, jest zalděna pamětní deska s legendou v černém mramoru tesanou:

IMPERANTE FERDINANDO III. ARCHIEP. ERNEST AB HARRACH
ECCLESIA HÆC SUB TIT. SS. TRINIT. PER R. R. D. NORBERTUM AB
AMELUNX ABB. SILOENSI LAPIDE HOC POSITO FUNDATA. DEIN VERO
IMPENSIO REIPUB. PILGRAMENSIS VETERI LIGNEA DEJECTA NOVA
SUPERAEDIFICATA. ANNO: MDCLI DIE XXIV SEPTEMB.

Pod oknem příční lodi s pravé strany též pamětní deska s následující legendou v žule tesanou:

V I. KNIZE MACHAB. 4. KAPITOLE.

TAK JAK LID MACHABEJSKÝ
KDYŽ UKRUTNOSTI POHANSKÝ
SLAVNÝM VÍTĚZSTVÍM BYL

SPROŠTĚN

POKOJEM SVATÝM OBDAŘEN
NEČIŇMEŽ DŘÍV O SVÝCH

DOMECH

ŽÁDNÉ ZMÍNKY POŘÍZENÝCH
HORLIVOU VDĚČNOSTI K BOHU
ŘEKLI, POJĎME A ZASE ZNOVU
OBNOVME CHRÁM PORUŠENÝ
K SLÁVĚ CTI BOHU ŽIVÉMU
VŠAK K POTUPĚ MODLAŘSKÉMU
TAK HNĚV BOŽÍ UKROTÍME
POKOJ VĚČNÝ UPROSÍME.

TAK TAKÉ LID VŠECKEN MĚSTSKÝ
KDYŽ SPROSTĚN PELHŘIMOVSKÝ
HROZNÝCH VÁLEČNÝCH TRÁPENÍ

ŘEKL: K BOŽÍMU OSLAVENÍ

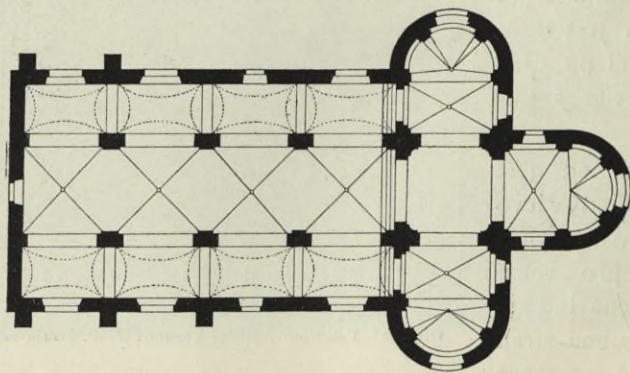
TĚŽ VÍTĚZSTVI SVATOSVATÉHO
POKOJE DAROVANÉHO

ZANECHAJE VŠECH ZŘÍCENÝCH

DOMŮ

OHNĚM POKAŽENÝCH
OBNOVME CHRÁM SE BOŘICI
VELEBNÉ SVATÉ TROJICI
ROKU TEĎ ŠESTNACTISTÉHO
PADESATÉHO PRVNÍHO
TAKTEŽ JSA PAN BŮH UKOJEN
OBDAŘÍ VĚČNÝM POKOJEM.

ANNO 1651; DIE 22. SEPT.

Obr. 268. Pelhřimov. Půdorys poutnického kostela na Křemešniku.

Vnitřek o třech lodích jest zajímavého půdorysu (obr. půd. 268). Hlavní loď 19·6 *m* dl. a 4·1 *m* šir. rozdělena 3 pásy pilířů, na nichž spočívá klenba křížová s maltovanými svorníky ve 4 pole. Páry tyto pokračují v bočních lodích, jednotlivá pole zde jsou česky sklenutá, v řezu má klenba tato tvar kobyli hlavy. Křížová klenba hlavní lodi spočívá na pilastrech s římsovanou hlavicí. Do bočních lodí, které jsou 3·4 *m* v šíři, prolomena s obou stran 4 segmentová okna s jedním vchodem s obou stran.

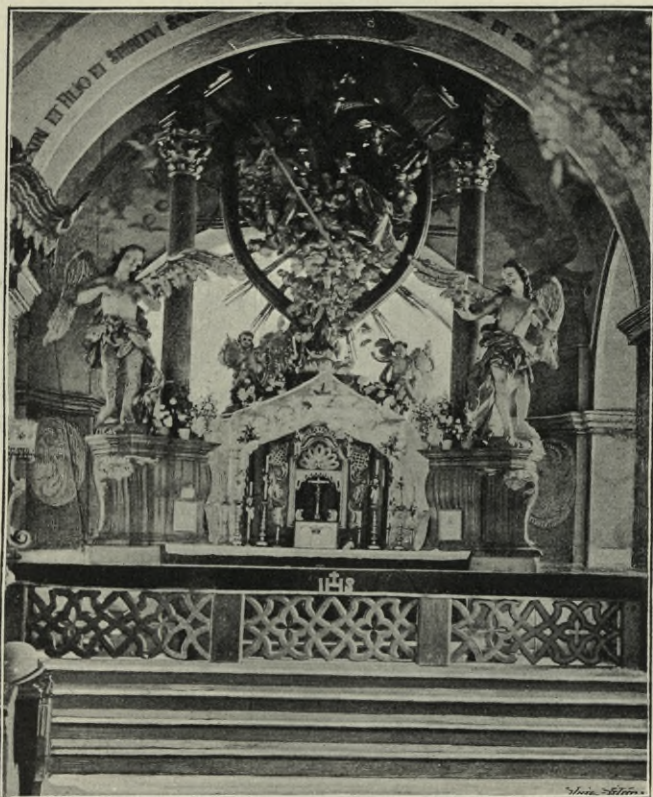
Presbytář složena jest z příční lodi 17·6 *m* dlouhé a závěru. Jest sklenuta křížově do pasů a má okna segmentová v ose.

Na křížení sedí kuple na sdružených pilířích pasem spojených. Oblouk triumfální jest půlkruhovitý. Místo pod křížením jest o 5 stupňů zvýšeno. Chrám vyzdoben jest freskami, pocházejícími z první pol. XVIII. stol. a zhotovenými jakýmsi žákem *Siarda Noseckého* (snad *Janem Kalinou*).

Ve třech kaplích znázorněno jest stvoření světa. Za oltářem Abraham anděly vítající. V levé kapli Jakub spící. V kapli pravé víra, naděje, láska a kolem čeští patronové.

V lodi hlavní: Noe se syny, dále Mojžíš a hořící keř, Eliášova oběť.

Mimo tyto hlavní obrazy nalézá se zde ještě 6 církevních učitelů a sice: Sv. Jeronym, sv. Augustin, sv. Tomáš, sv. Řehoř, sv. Ambrož, sv. Athanáš. Na stropě lodi hlavní jest osmero blahoslavenství. V po-

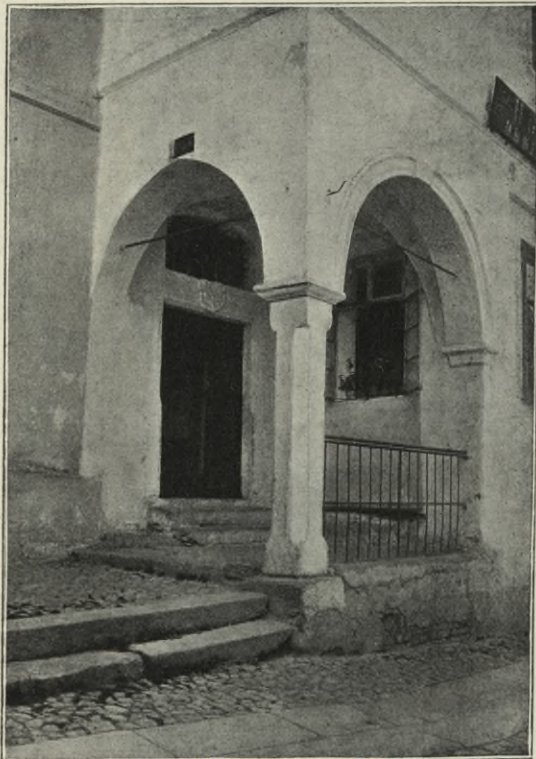
Obr. 269. Pelhřimov. Hlavní oltář na Křemešniku.

stranních lodích jsou doby vykoupění našeho v allegorii a sice Hřích a vypuzení z ráje, Zvěstování P. Marie, Svátí tři králové, Obětování P. Ježíše, Dvanáctiletý Ježíš v chrámě, Ježíš vyhání prodavače, Ježíš na kříži a Vzkříšení Páně. Fresky jsou dosud dobře zachovalé a jeví úplnou příbuznost s freskami u P. Marie v Pelhřimově. Jinak jsou slušně malovány, až na nedostatky kresby.

Hlavní oltář postavený dne 1. října 1752 jest originelní — trojdílný se 3 oltáři. Na mohutném podstavci, barokně zprohýbaném s vylouženou římsou, stojí 3 sloupy do rovnostranného trojúhelníku s pseudo-

korintickou hlavicí, jež nesou kladí a vlys s pěkně článkovanou řimsou. Spojeny jsou volutami nesoucími baldachýn, pod nímž jest holubice, a uprostřed v rámu na způsob srdce svatá Trojice. (Obr. 269.)

Při sloupích na podstavci stojí andělé v nadživotní velikosti práce nevalné, kteréžto sochy byly na místě lvů, o sloupy se podpírajících, vyměněny. Vše jest dobrého uspořádání a dobré invence, jen figurální práce jsou slabé.

Obr. 270. Počátky. Podsíňka domu č. 6.

vždy před svatou Trojicí vyvírá a k sv. Václavu se ztratí, kteréž se připisuje zázračná moc.

Zvony:

I. šir. 42 cm, vys. 35 cm.

Ulit za pátera Matouše Stuchla. Leta Paně 1803 od Josefa Hilzera v Jihlavě.

Na plášti relief P. Ježíše a P. Marie. U koruny pásová ozdoba.

II. šir. 48 cm, vys. 37 cm.

U koruny:

FRANZ KARL WANIEK HAT MICH GEGOSSEN IN IGLAU 1791.

Na plášti relief sv. Jana Nep. a s druhé strany Ježíš na kříži.

V pravé příčné lodi visí 2 obrazy svatých, pěkné malby a intenzivního osvětlení, dobré karnace.

XVIII. stol.

Na kazatelně jest relief dovedně řezaný rozsévače znázorňující.

Kolem kostela se strany severní jsou vystavěny ambity se 2 kaplemi v rozích, které mají tvar nepravidelného šestiúhelníka. Ambity jsou na stranu severní zděny zcela a ke kostelu na sloupech otevřeny. Postaveny r. 1626.

Pod vrchem Křemešníkem, asi půl kilometru od kostela směrem jižním, jest KAPLIČKA barokní fačady, s jedné strany otevřená, se vchodem půlkruhovitým, nad nímž jest trojhranný štít. Uvnitř studánka, z níž dle rozboru lučebního bezmála chemicky čistá voda

Počátky (město).

Trajer XIV. 396. Sommer X. 213. Schaller XIV. 92. Sedláček IV. 117.—119.

Město Počátky připomíná se před XIV. stoletím.

Císař Karel IV. podal město darem hraběti Hardegovi. Tento však nebyl dlouho v držení Počátek, neboť je prodal roku 1389 Jindřichovi z Hradce, který je držel až do vymření rodu po meči. Po přeslici přešly Počátky na Slavaty a po nich na Šternbergy.

Obr. 271. Počátky. Městské pečetě.

Město bylo hrazené. Hradby se táhly kolem celého vnitřního města na pahorku rozloženého. Zbyly z tohoto hrazení jen nepatrné zbytky hradeb, stavěných z lomového kamene. Na straně západní zbytky hradby s valy se čtyřbokou baštou, nyní v obytní stavení proměněnou. Na straně východní sklonem ku Brdlíkově továrně jsou zbytky hradeb s parkány patrné. Za vpádu Švédů bylo celé město rozbořeno a sežehnuto a hradby rozbourány. Hradby obnovili Počátečtí opět, i brány, jak tomu svědčí klenák z brány, která za naší paměti sbourána. Klenák tento zazděn jest v průjezdu domu č. 9 při levé straně; na něm jest letopočet 1701. Na straně pravé v průjezdu domu tohoto napsáni jsou všichni majetníci domu tohoto. Nejstarší se datuje od r. 1560.

Obr. 272. Počátky. Pohled na farní kostel.

Ve dvoře radnice jsou vrata goticky sklenutá s kamenným ostěním na hraně sříznutým se žlábkem. Dole na patníku jest vytesán letopočet 1603.

V domě č. 6. jest do náměstí vystrčená podsíňka dvěma stranami k domu přiléhající. Na volné straně spočívá na čtyřbokém sloupku při hranách sříznutém křížové klenutí do stran zdí opřené, tvoříc tak malebný koutek. (Obr. 270.)

Vchod do domu v podsíňce má žulové, tesané ostění, s hranou do poloviny sříznutou s vodorovným nadpražím. Uprostřed nadpraží jest málo patrný štítek se znakem.

Městská pečeť z r. 1551 má 35 mm v průměru a uprostřed znak pánů z Hradce, pětilistou růží. Kolem legendu: SIGILLVM CIVITATIS PO CZATEK 1551.

Druhá má v průměru 43 mm a uprostřed znak nesený andělíčky, v němž růže rožmberská a šternberská hvězda. Kol legenda: SIGILLVM CIVITATIS PO CZATEKENSIS ANNO 1648. (Obr. 271.)

KOSTEL FARNÍ, zasvěcený SV. JANU KŘTITELI, připomíná se již r. 1354 jako farní. R. 1273 byl zde již plebán, jménem Předboř. R. 1575 stavěla se kobka od zedníka *Vlacha*. Od r. 1594—1773 byl kostel pod patronátem Jesuitů. R. 1653 kostel shořel a zvony se rozlily a ostal pobořen do roku 1688. Tu se ujal stavby děkan Pavlovský s magistrátem a šťastně ji r. 1702 dokončil.

R. 1824 shořel kostel i věž, která bývala štíhlá a na způsob soběslavské stavěna. Zvony se opět rozlily a jen jediný, Jan, spadl na klenutí sakristie a nerozbil se. Na to hned byly zvony přelity a střecha opatřena mistrem tesařským *Martinem Sosnou* ze Žirovnice, opravu vedl zednický mistr *Josef Štěbeták*, rovněž ze Žirovnice.

Za švédských válek, kdy celé město v sutiny obráceno, i kostel utrpěl. Brzy na to na severní straně kostela chlebnice přistavěny a věž přestavěna ze sbírek mezi měšťany učiněných a byla opatřena pavlačí a bytem pro hlásného.

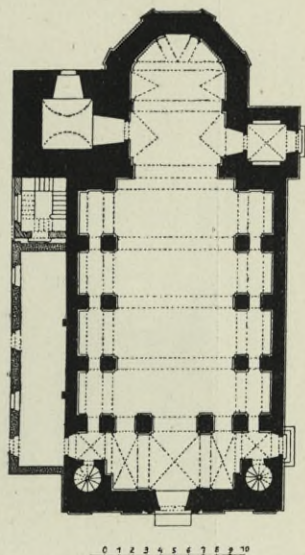
Kostel jest orientovaný a celý sbarokisovaný. Průčelí západní jest rozčleněno čtyřmi pilastry, na podstavci 3·5 m vysokém spočívajícími, které mají římsovanou hlavici.

V postranních polích po výklenku a uprostřed pravoúhlý vchod se štítem, pilastry neseným. Barokně zprohybaný štít ukončen jest renaissancečným jehlancem. Severní strana má pět oken segmentovitých v II. patře. V prvním jsou jen čtyři. Na této straně vchod pravoúhlý, nad nímž v kruhu pětilistá růže, znak pánů z Hradce. Jižní průčelí má totéž rozčlenění jako severní. Zde přiléhá zmíněná kobka ku presbytáři. (Obr. 272.)

Presbytář uzavřena pěti stranami osmiúhelníka a prolomeno do ní pět oken půlkruhovitě sklenutých. K severní straně presbytáře přiléhá věž čtverečného základu, o pěti patrech, starého původu. Má ve dvou patrech střílnovitá okénka a pod hodinami čtyři podvojná okna goticky sklenutá a slepou gotickou kružbou opatřená.

Nad hodinami pavlač pro hlásného.

Věž kryta jest bání plechovou, na způsob obráceného zvonu. Jest tyřboká na hranách srážnutá. (Obr. 272.)

Obr. 273. Počátky. Půdorys farního kostela.

Vnitřek jest prostý obdélník 17 *m* dl. a 10·6 *m* šir., pilíři v řadu kaplí po obou stranách rozčleněný.

Valené klenutí s kápěmi při oknech spočívá na pilastrech s římsovou hlavicí toskánskou, na níž spočívá vlys s nástavcem a římsou silně vyloženou.

Obr. 274. Počátky. Hlavní oltář děkanského kostela.

Při každé straně vytvořeno pět kaplí. (Obr. 273. Půdorys.) Nad kaplemi jsou kůry literácké s obou stran. Kaple tyto jsou valeně sklenuty. Arkády otevřeny jsou do lodi segmentem. Na poprsí těchto kůrů jsou umístěny štukové práce ve věncoví které drží andělé. Uvnitř věnců pak na straně severní svatí v reliefu znázornění a sice: Sv. Ivan, Sigmund, Vít a Josef Na jižní straně sv. Prokop, Vojtěch, Václav a sv. Ludmila.

Lod' oddělena jest od presbytáře triumfálním obloukem do půlkruhu sklenutým 4·61 *m* v rozpětí a 0·7 *m* silným, na mohutných pilířích též profilace jako v lodi spočívající.

Nad obloukem v reliefu jest štuková práce v kartuši: Kristus kázící a na oblacích sedící. Kartuš drží dva andělé, rovněž drží i draperii, na níž jest násl. napsáno:

REGNANTE GRATIOSO
GVBERNIO SVÆ EX
CELLENTIÆ FRANCISCI
LEOPOLDI PRINC. S LA
VATÆ DMI. IN. NEIHAVS

HÆC SACRA ÆDES
NOVITER ERECTA EST
SVI. TVTELARI PATRONO
DIVO IOHANNI BAPTISTÆ
AGRATA EST ANTIQVA
CIVITATE POCZATECENSI.

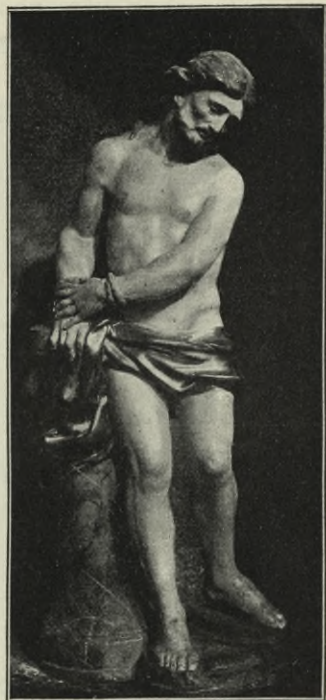
Presbytář 7·8 *m* dl. a 5·7 *m* šir. uzavřena jest třemi stranami osmiúhelníka.

Hlavní oltář, barokní sloupové architektury slušné koncepce, má uprostřed ve vysokém reliefu sv. Jana Křtitele, jenž křtí Krista v Jordáně, nad nímž vznáší se Bůh Otec. Mezi sloupy sochy (obr. 274) sv. Josefa a sv. Václava, sv. Víta a sv. Jana Nepomuckého. Nad sloupovím vyložená, profilovaná římsa a nástavek. Uprostřed ve vysokém reliefu Daniel v jámě lví. Na sloupku stojí svatí a světice a uprostřed trůní P. Maria. Veškeré řezby jsou dobře provedeny a dle pamětní farní knihy řezal je tehdejší děkan *Pavlovský* na sklonku XVII. století. (Obr. 274.)

Čtyřboká kazatelna jest slušně konstruována, na jejích hranách sedí sv. Otcové, dobré řezby. Na krytu jest baldachýn, na němž andělé nesou Krista, an káže (XVII. stol.).

V kapli při severní straně, ve výklenku umístěna jest 60 *cm* vysoká socha Krista bičovaného a ke kůlu přivázaného. Socha jest ve dřevě a v pohybu řezána a kolorována (obr. 275.) velmi dovedně, obzvláště v muskulaci. (Konec XVII. stol.)

Nad oltářem v téže kapli stojí socha P. Marie, dobré řezby z počátku XVI. století. P. Marie jest lehce nahnuta a drží v levé ruce nahého Ježíška. Ten nese v ruce jablko. Výrazy tváří, jemně zpracovaných, jsou

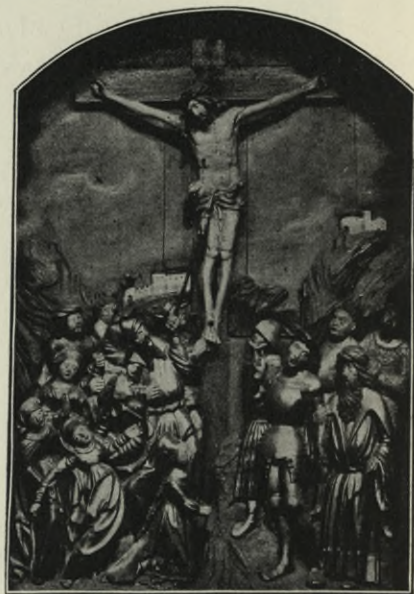
Obr. 275 Počátky. Bičovaný Kristus.

milé. Na hlavě mají korunku z doby pozdější. Madonna má roucho dobře uložené. Po stranách vznášejí se andělkové dobré řezby ze XVII. stol. Celek uzavřen jest dobře komponovaným rámcem z bohatých rozvilin (obr. 276.).

Naproti této kapli nalézá se v kapli na jižní straně na oltáři střed archy, dosud dobře zachovaný a představující Ukřižování Kristovo. Mistrná řezba ve vysokém reliefu z XV. stol. Kristus pění na kříži v nahnuté póse, jest dobře modelován, po pravici jeho matka omdlévající, padá do rozervěné náruče žen ji provázejících. Na levici Pilát v plné zbroji rytířské,

Obr. 276. Počátky. Socha P. Marie.

Obr. 277. Počátky. Zbytek gotického oltáře.

Za ním i za bolestnou matkou lid a v pozadí krajina hornatá s hradem a městem. Kolorit jest původní. (Obr. 277.) Po stranách oltáře stojí dvě sochy svatých, slušné řezby z doby barokní.

Do zdi sakristie jest zapuštěna měděná deska pamětní s nadpisem zlateným:

EPICEDIVM

Adm. Rndō. ac. Doctissimo D^o Danieli Francisco

Pawlowsky ss^{ae} Theologie Baccalaureo Formato

Poczatecensi Decano Permaneæ gratitudinis erga positum

Hicce Wiator

Consiste ad CInereM

sanCte aDgeMIsCens

et

in animam ac proximi salutem semper virgil, imo

Vigilantissimus tamquam
 Bonus Pastor Ovium sepultus in cordibus omnium
 adeo ipsis desideratus Vere Vix desideriorum
 Daniel Franciscus Pawlowsky natione Bohemus
 Patriæ Wolinensis Ste Theologiæ Baccalaureus formatus
 zeïotes Domini Dei Magnus
 Mitrae archidiaconalis contemptor magnanimus
 Lutowiæ Curatus annis X hic Decanus XVII
 Utriusque Ecclesiæ a fundamentis Extitator Munificens
 Aræq in Utraqu Geminæ
 Sacellani sui Ultronem Sacellanus
 a) suis præterea b) suorumq a morte
 benefactor eximius
 quidq vel maxime suum est
 c) Mecænas quoq non suorum, imo nec sibi notorum
 quorum scilicet, qui animæ meminerunt, non sunt
 altum jam dormientium
 Erectis in eum finem Foundationibus
 nec immem Aedituorum
 Qui duorum Domus Dei haud sequiter procurarent
 Dignus vel idcirco
 Cui a laboribus suis requiescenti
 tum militante tum etiam triumphante
 adsonet
 DorMlat In SanCta PaCe
 a) Singulis septimanis pro se parvum
 b) Singulis mensibus pro amicis defunctis parvum
 c) Singulis mensibus pro animabus purgatorii
 diunde suffragiis carentibus cantatum missæ
 sacrificium cum elargienda Eleumosina pauperibus
 persolvi instituit.

Zvony.

I. Šířka 150 *cm*, výška 125 *cm*.

Kol koruny pásová ozdoba z listů dubových a žaludů. Akantová ozdoba na plášti při obrubě. Na plášti relief Krista a na druhé straně Vzkříšení. Kolem toho v půlkruhu hlavičky andělů. Pod Kristem na kříži následující legenda velkou latinkou:

POCHVÁLEN BUĎ PÁN JEŽÍŠ KRISTUS
 JÁ JSEM ZVON ZVUČÍCÍ
 A MED ZNESICI
 ROZKLACENÍM HLAS ZE SEBE
 VYDÁVÁM
 LID VERICY K SLUŽBAM BOZIM
 SVOLÁVAM.

Na druhé straně :

ROKU 1656 ULIL PRIGNEI
Z KLATOV PO VELKEM OHNI
DNE 23 KVĚTNA 1821 PŘELIL
Z POMOCÍ BOŽÍ A. PERNER Z ČES.
BUDĚJOVIC . POKU 1858 POSVĚCENY
A POMAZANY OD VYSO . DUSTOJNEHO
MIL . PANA JANA . VAL . JIRSIKA
BISKUPA BUDĚJOVICKÉHO.

II. Šířka 95 *cm*, výška 75 *cm*.

Relief sv. Floriana, kol koruny a při obrubě akantová ozdoba. Na plášti nápis:

KAŽDAV HODINAV
BLYZ HROBU YSESS
GAK ZIW BYL TAK
UMRA ODEGDESS .

ULITY LETA 1656 W KLATOWECH
PO OHNI DNE 23 KVĚTNA 1821 . PŘE
LITÝ V ZNOYMĚ . 1858 ULIT A S POMOCI
BOŽÍ A . PERNER V ČES . BUDĚJOVICÍCH.

III. Šířka 112 *cm*, výška 86 *cm*.

Relief sv. Jana Nepom. Akantová ozdoba.

WYSWOBOD NAS PANE LETHA OD HROMOBYTIE
BOURZE A ZLEHO POWIETRZI
NOVĚ PŘELIT V ROCE 1822 AD . PANIE
1656 PO OHNI DNE 22 MAJE 1821
OD JANA FLORIDA V ZNOJMIE 1822.

HŘBITOVNÍ KOSTEL BOŽÍHO TĚLA, byl stavěn na sklonku XVI. stol. Dle zápisků v knize sirotčí měl soused Mach Vyvadilů pole za kostelíkem. Tyto zápisky psány jsou na sklonku XVI. stol. a proto zde již nějaký kostelík stál. Tou dobou byl zvětšen, a dostavován byl ještě r. 1705 a dle listiny v archivu městském chované byl r. 1711 dostavěn.

Kostelík ten jde osou od severozápadu k jihovýchodu. Loď jeho jest obdélná, oživena zdvojenými pilastry a tak ve tři pole rozdělena. Do těchto polí prolomena tři segmentová okna. Severozáp. průčelí rozčleněno jest čtyřmi pilastry ve tři pole, z nich střední má vchod hlavní s vodorovným nadpražím, nad nímž oblamovaná římsa s renaissančními šiškami ve stranách.

Nad vchodem široké okno segmentem sklenuté a nad tímto trojhranný štít, po stranách koulemi balustrovými vyzdobený. Při straně severových. jest pravouhlý vchod s ostěným žulovým, zdobený 7 pětilistými růžemi, znakem pánů z Hradce, jimiž se Slavatové rádi chlubili.

Presbytář uzavřena pěti stranami osmiúhelníka a k ní přiléhá obdélná sakristie. (Obr. 278.)

Vnitřek obdélný 20·7 *m* dl. a 8·2 *m* šir. rozčleněný jest třemi páry sdružených pilastrů, nesoucích klenbové pasy, do nichž valená klenba, s kápěmi při oknech, zaklenuta.

Presbytář 6·20 *m* dl. a 6·35 *m* šir. oddělena od lodi triumf. obloukem 5·15 *m* v rozpětí a 0·8 *m* silným půlkruhovitě sklenutým a na pilastrech spočívajícím. Presbytář jest konchovitě sklenuta s kápěmi při oknech, jichž jest pět.

Hlavní oltář hrubé řemeslné práce z r. 1711. Na něm obraz Večeři Páně představující, rovněž práce slabé.

Varhany mají v zadu nápis:

Tento opus gest udielal

Václ. Pantoček varh. Daczicky

Letha Panie 1717.

Nedaleko kostela směrem západním jest zvonice čtverečná a nese bání šindelem krytou v osmibokou baňku přecházející. Má sklep valeně sklenutý, kde na sta lebek a hnátů srovnáno, které sem byly z města, po zrušení hřbitova, převezeny.

Do severní líce kostela zazděny jsou násl. náhrobky v žule tesané:

I.

HIC

IACET

CHRISTOPHORVS

IOSEPH PLATZ VIR

CONSVLARIS

REQVIESCAT

IN PACE

AMEN.

II.

HIC

IN DOMINO NON MORTUUS
SED IN SOMNO QVIESCIT

NAM

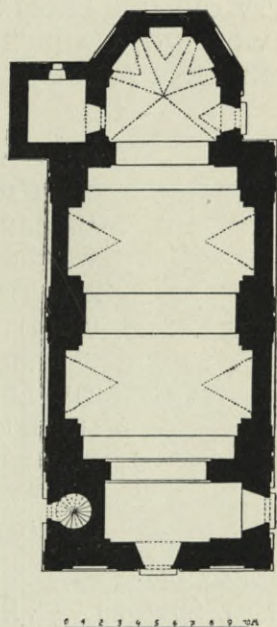
IN FLORE VITÆ SUÆ MAGIS
DORMIRE QVAMEMORI VISUS

NECALITER

QVIA

IN SABBATO ANIMAM SUAM

A MARIA BENEDICTAM
CAROLVS IOSEPHVS PLOTZ
SENATOR ANNOS TRIGINTA
SEX SVPRA VNVM HABENS
SERVATOR SVC
TRADEBAT
IN SABBATO IANVARII OBIIT.

Obr. 278. Počátky. Půdorys kostela hřbitovního.

III.

IN HOC
 SACRA ÆDE TVMALATA
 QVIESCIT MARIA BARBARA
 NATA SHELLHORIANA
 DOMINI CHRISTOPHORI
 PLOTZ CONIVX FIDELI
 HSIMA A DIVINA MAIESTATE
 ANNO 1736 26 NOVEMBRIS
 AD CELESTIA GAVDIA
 VOCATA
 TV QVI HOC LEGIS HOC
 VIDES VOTA ADIICE
 ET BENE PRECARE.

IV.

ZDE ODPOCIWA
 BEIWALI RIDITELST
 MNESTA POCATEK
 PT. JOHANNE TRNKA
 WIEKU 69 LET OPVSTIL
 SWIETSKOU SLAWU
 DNE 20 APRILIS A . 1795
 DEG MU BUH LECHKÉ
 ODPOCINUTI A
 SWIETLO WIECNE
 SWIET MV
 AMEN.

V.

ANNO 1742 DIE 7 AUGUSTI
 OBIIT IN DOMINO STRENUUS
 AC GENEROSUS DOMINUS
 WENCESLATUS WIRTH
 ÆTATIS SUÆ 77 ANNO APUD
 INCLIJTAM LEGIONEM
 CATAERACTORUM BENEMERI
 TUS LOCUM TENENS
 MUNIFICVS BENE FACTOR
 ECCLESIARUM POCZATECENSIVM
 CUI REQVIEM SEMPITERNAM
 CONCEDAT DOMINUS.

Zvony.

I. Šířka 80 *cm*, výška 70 *cm*.

U koruny jest následující nápis velkou latinkou psaný :

TENTO ZWON SLIT KU POCTIVOSTI MIESTA
 POCZATEK K NOWEMU KOSTELU NÁKLADEM
 PANA MLYNARZE ZE WSI STIBORZE 1600.

Na plášti:

NOVĚ PŘELIT. A ZVĚTŠEN ZA DĚKANA
 JANA BRDLIKA. LÉTA PANĚ 1895.

Na druhé straně:

RUDOLF PERNER
 V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH.

Reliefy Krista kázícího a Krista na kříži, dále věnec, v něm kůň a nad ním P. M. (vše ze starého zvonu odlito).

II. Šířka 55 *cm*, výška 40 *cm*.

Na obrubě pláště velkou latinkou:

TENTO ZWON SLIT GEST KU POCTIENIE MIESTA
POCZATEK K NOWÉMU KOSTELU NAKLADEM
PAVLA MLYNARZÉ ZE STIBORZE.

U koruny:

LETA PANIE 1599.

Na druhé straně pláště:

PŘELIT OD JOSEFA HILGRA
V JIHLAVĚ.

Relief sv. Trojice a krucifix.

KAPLE SV. ANNY u chu-

dobince.

Městský chudobinec se připomíná již r. 1553. Avšak nestál na tomto místě jako dnes.

Nynější chudobinec i s kaplí založil r. 1694 Ludvík de Gregorio. R. 1821 shořel i s kaplí a r. 1834 byla kaple celá ze základu opravena.

Má tvar osmibokého hranolu, při hranách se sdruženými pilastry. V podkroví bohatě rozčleněná římsa. Kaple kryta jest jehlanem osmibokým, na němž sedí dnes moderní věžička. Okna jsou obdélná s krepovaným orámováním.

Vnitřek má tvar eliptický se třemi vchody pravoúhlými, z nichž dva jsou v bocích a třetí při straně západní.

Klenba jest kuplovitá s osmi kápěmi a spočívá na osmi pilastrech s římsovanou hlavicí. Při západní straně jest předsíň, křížově sklenutá o dvou polích, s chudobincem spojená. (Obr. 279.)

Nad předsíní půlkruhovitý otvor pro varhany a chor. Dvěře mají dosud zachovalé původní kování z XVIII. stol.

KOSTEL SV. KATEŘINY (lázně).

V knihách purkrechtních činí se zmínka o tom, že již r. 1553 býval při tomto kostele poustevník Hanzl.

Na počátku XVIII. stol. hrozil spadnutím a tu chopil se opravy tehdejší děkan Pavlovský i celá obec a ze sbírek pořízených začalo se

Obr. 279. Počátky. Kaple sv. Anny.

kol r. 1730 s opravou, avšak tak důkladnou, že z původního kostelíka nic nezbylo a nový na témže místě vystavěn a r. 1770 dostavěn.

Kostelík tento jest orientovaný. Západní průčelí jeví se jako vypouklý segment kruhový a má opodál rohů dvě elliptické věžičky, mezi nimiž vchod, půlkruhovitě sklenutý. Nad ním okno obdélné a nejvyš elliptické. Nad okénkem tympanon trojboké. Věžičky, loď o patro převyšující, mají

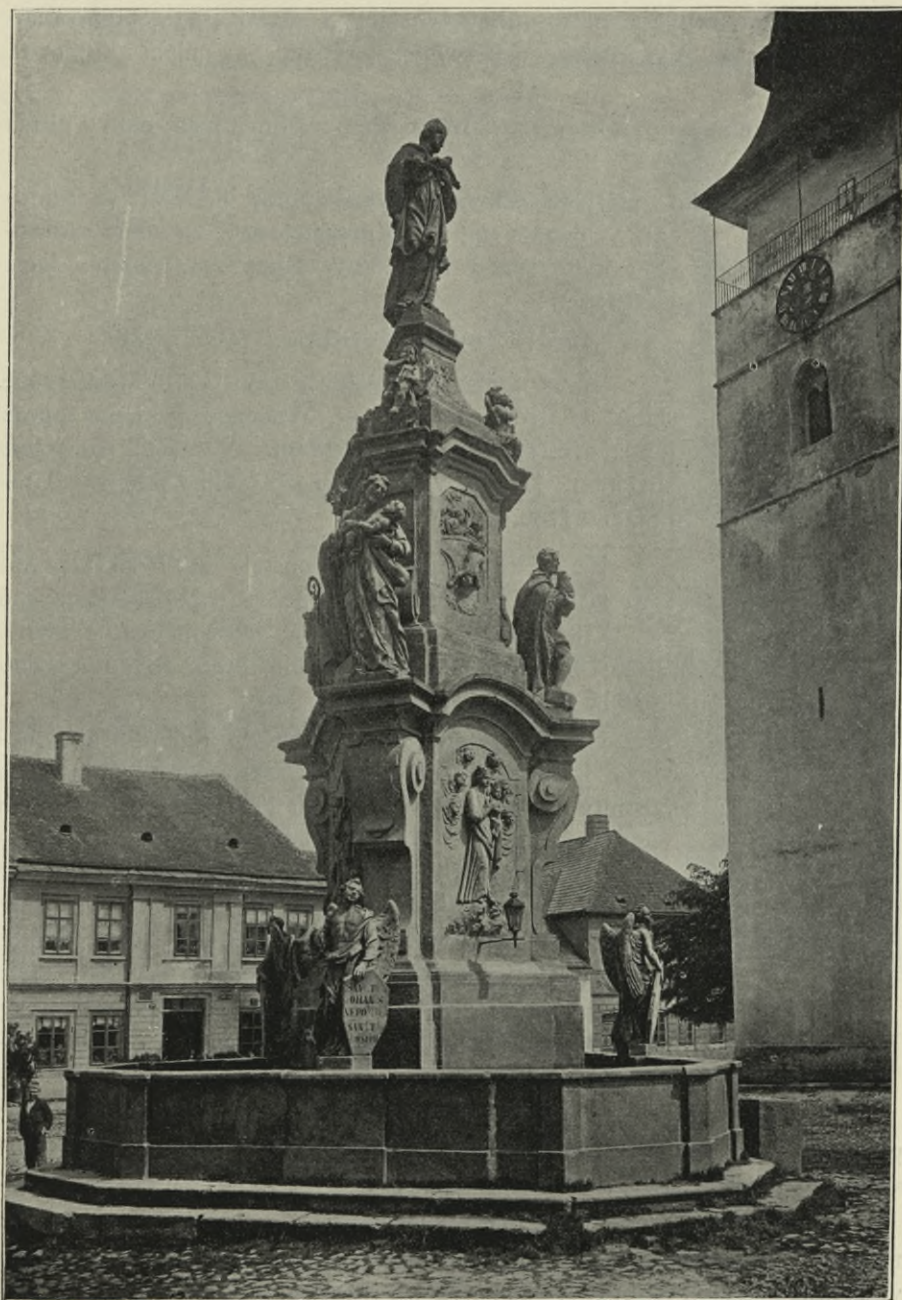
Obr. 280. Počátky. Kostel sv. Kateřiny v Lázních.

do čtyř stran ellipticky sklenutá okénka, při krajích prohnutá a ve středu vydutá. (Obr. 280.)

Boky lodi jsou barokně zprohybány a do nich prolomena čtyři okna ellipticky sklenutá. V půdorysu jeví se loď, od západního průčelí počínaje, jako třikrát zprohybaná křivka, při krajích prohnutá a v prostřed vydutá.

Presbytář jest v závěru ellipticky zakončena a do ní podobná okna jsou prolomena. Za presbytáři jest přistavěna obdélná sakristie.

Vnitřek lodi tvoří ladný celek a jest kongruentní v křivkách s venkem. Kůr hudební jest valeně sklenutý a strop nad kůrem jest kopulovitý.

Obr. 281. Počátky. Sousoší sv. Jana Nepomuckého a kašna.

Elliptická loď jest vyzdobena lesenami, které mají silnou římsu, na níž elliptické kuplovité klenutí spočívá.

Presbytář, stěn do vnitř prohnutých, jest v závěru segmentem elliptickým uzavřena. Vyzdobena jest rovněž lesenami, na nichž kuplovitá klenba sedí.

Na hlavním oltáři obraz sv. Čtrnácti Pomocníků a mezi nimi i obraz sv. Kateřiny.

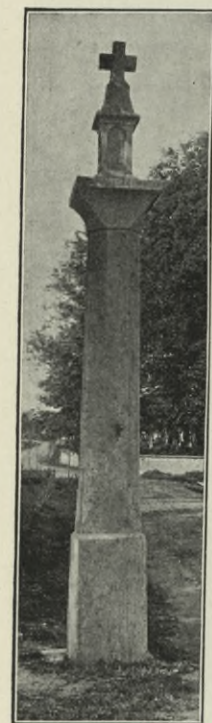
Na postranním oltáři na dřevě malovaný obraz P. Marie se svatozáří. Oděna v modrý přiléhající šat, na němž stilisované kvítky jsou rozházeny. Ruce má sepjaté. Dole jest nápis:

ICON THAUMATURGAE BVDWICENSIS.

Obraz tento byl malován roku 1770. Jest práce slabé. U dveří jest oltář sv. Vincence, na němž obraz téhož světce, slabého provedení. V levém rohu jest značka I . L . H . V . T . a znak málo znatelný s letopočtem 1735.

Na náměstí, blíže kostela stojí SOUSOŠÍ SV. JANA NEPOMUCKÉHO, r. 1720 postavené a r. 1828 nákladem děkana Václava Roháčka opravené. Roku 1839 obehnáno bylo kašnou, která dříve u samého kostela stávala.

Na trojbokém na hranách sříznutém a oblámaném soklu umístěn trojboký pilíř, rovněž na hranách sříznutý a volutovitými konsolami na sříznutých hranách vyzdobený, a nese oblámanou a v lícní ploše segmentovitě vypjatou římsu. Lícní plocha pilíře na straně západní vyzdobena jest vysokým reliefem P. Marii s dětátkem znázorňujícím. Kol P. Marie šest andílčích hlaviček. Tato vznášej se na oblacích. V lícní ploše směrem jihovýchodním znázorněn sv. František Xav. jako poustevník se skříženými rukama. Směrem severovýchodním v reliefu sv. Jiří draka potírající.

Obr. 282. Počátky.
Boží muka.

Na římsu konsolami podepřené stojí sochy dovedně tesané, dobrých proporcí i uložení roucha a sice: Sv. Josef Pěstoun v ruce Ježíška držící, sv. Jan Křtitel a pak sv. Prokop.

Trojboký pilíř nad římsou mění se v trnož, na němž opět trojboký nástavec na hranách sříznutý s oblámanou římsou. V lícních plochách ve vysokém reliefu nad předešlými reliefy v témž pořadí: 1. Svržení sv. Jana Nepomuckého s mostu, 2. Zpověď královnina, 3. Umučení sv. Jana Nepom. plápolajícími pochodněmi. V pozadí sedí na trůnu císař. Nad římsou sedí tři andílkové hudbu provozující na soklu již šestibokém, v šestiboký prohnutý

jehlan přecházejícím, na jehož vrcholi ořimsovaném socha sv. Jana Nepomuckého umístěna jest.

Kašna, kterouž jest sousoší obehnáno, má v základě tvar trojúhelníka na vrcholích s obou stran sříznutého. Na pasení nádržky stojí tři andělé držící štítky, na nichž jsou následující nápisy:

SANCTI PRO
COPII CON
STANTI STA
BIT
HONORI.

SANCTI
JOANIS
NEPOMVC -
SANCTI
JOSEPH

SANCTI
JOANIS
BAPTISTA.

Celé sousoší i kašna provedeny v žule. Pod sv. Josefem na žulovém kvadru vytesáno:

ZVĚTŠENO NÁKLADEM OBCE
POČÁTECKÉ
R. 1864 JOSEFEM HRUBOU.

(Obr. 281.)

Při silnici na cestě do Kamenice stojí na podstavci v žule tesaná P. Marie sv.-Horská, prostřední práce, kterou roku 1711 Jan de Gregorio postaviti dal.

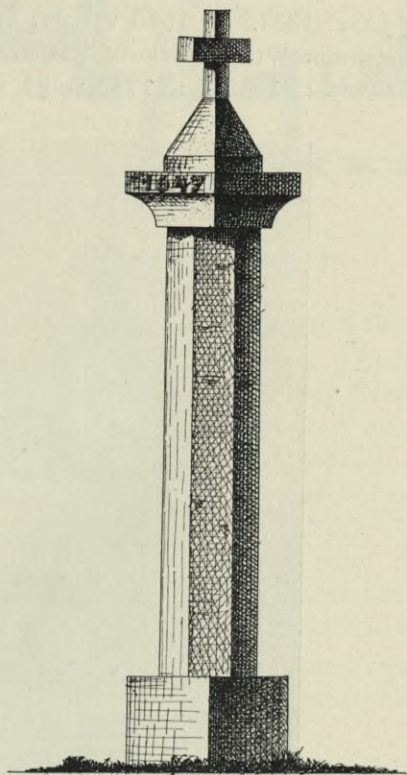
U hřbitovní kaple u města na rozcestí stojí BOŽÍ MUKA v žule tesaná. Na podstavci osmiboký hranol, na němž římsa s nástavkem a křížem. Na římsě jest vytesáno:

ANNO 1646

K . W I T . B . L . F . P . (Obr. 282.)

Na cestě z Počátek do Žirovnice, blíže města stojí na podstavci oblý SLOUP se schematickou hlavicí, nástavkem a křížkem kovaným. Konec XVII. stol.

Dále k Žirovnici BOŽÍ MUKA; na čtyřbokém podstavci osmiboký pilíř s římsou, na níž letopočet 1642. Na římsě jest umístěn jehlan v kříž přecházející. (Obr. 283.)

Obr. 283. Počátky. Boží muka.

Pošná.

Trajer XIV., 681, Sommer X., Libri Conf. IV. 191, A. V. 66, Pamětní kniha z r. 1738.

KOSTEL zasvěcený SV. BARTOLOMĚJI, apoštolu, připomíná se již r. 1384. R. 1680 vyhořel a zvony se rozlily. Menší z nich měl nápis minuskulí gotickou: kaspar, melchior, baltazar 1449. Nové zvony pořizeny r. 1682 a r. 1753 velký zvon přelit.

Obr. 284. Pošná. Pohled na kostel.

Kostel tento jest původního založení, románsko-gotického. Později zgotisován a pak zbarokisován. Jest orientován, z lomového kamene stavěn, omítnut a má mohutnou věž v západním průčelí, čtverečného půdorysu a presbytář pravoúhle uzavřenou. Loď jest vyšší presbytáře a věž převyšuje loď o $\frac{1}{3}$. (Obr. 284.) Věž má v přízemí střílnovitá okénka a v podřímsí okna půlkruhovitě sklenutá. Stěny lodi bez ozdob s dvěma obdélnými okny při severní i jižní straně. Presbytář ustupuje s každé strany o jeden *m* a má pravoúhlá okna. Byla slohem pozdní gotiky přestavěna. K jižní straně lodi přiléhá předsíň chrámová, která byla roku

1664 vystavěna. Zde vede vchod do kostela, goticky sklenutý, přesného profilu, první obloun kruhového profilu a druhý hruškovitého a pravoúhlý ústupek. Věž jest šindelem kryta a má tvar jehlanu s lucernou v báň přecházející. Spodek věže jest ze založení kostela.

Vnitřek. Kobka podvěžní 3·3 *m* dl., 3·14 *m* šir., jest valeně klenuta a vede k ní vchod úzký, půlkruhovitě zaklenutý a dvě střílnovitá okna poražena 1·75 *m* mocnou zdí věže se širokými špaletami dovnitř. Loď jest obdélník 9·1 *m* dl. a 7·48 *m* šir. na dvě travěe předělený vyzděným, lomeným

pasem s křížovým klenutím bez žeber. Oblouk triumfální, rozpětí 5·10 *m*, šířky 1·3 *m*, jest lomen a velmi mocný. Pravoúhlá presbytář, o jeden stupeň zvýšená, jest gotickou, křížovou klenbou kryta; délka strany čtverce 5·7 *m*. Okna pravoúhlá s obou stran, avšak v čele východním patrně jest zadržené okénko románské s obou stran. Kůr hudební postaven r. 1838. (Obr. půdorysu 285.)

Kalich 20 *cm* vysoký má nohu kulatou se čtyřmi kartušemi a mezi nimi akantové rozviliny. Nodus hruškovitý. Práce nová.

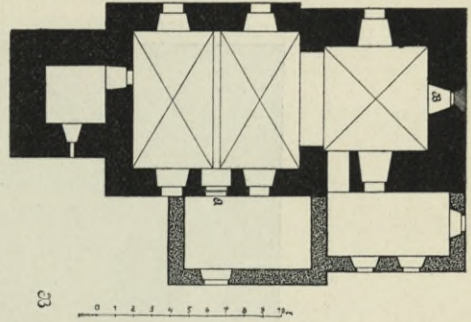
Kaditejnice jest mosazná, vzoru mušlového, ornamentu prolamovaného. XVIII. stol.

Mosazný svícen šestiboký, gotický, spočívající na třech nohách, drápy ptačí představujících, stvol šestiboký, přerušný šestibokým nodem, vybíhá v šestibokou misku, kdež ve středu trčí trn. (Obr. 286.)

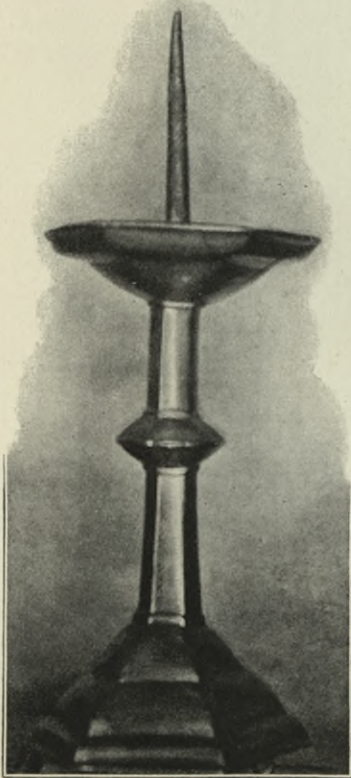
Relikviář ze zlacené mědi a stříbra, práce slabé. XVIII. stol.

Loďka na kadidlo má na oválné noze obtočeného delfna, loďku nesoucího. (XVIII. stol.)

Socha P. Marie gotická, posunu i tváře líbezná, v křesle sedící; pečlivá práce co do uložení roucha i řezby. Bohužel, že silným nátěrem laku původní kolorit zkažen. Korunky jsou práce pozdější. (Obr. 287.) Nalézá se v kobce podvěžní. (XVI. stol.)

Obr. 285. Pošná. Půdorys kostela.

Obr. 286. Pošná. Gotický svícen.

Žulová křtitelnice, tvaru polokoule na válci spočívající, 66 *cm* vysoká a 1 *m* v průměru.

Kasule z r. 1660 stříbrem krumplovaná, velmi dovedné práce.

Obr. 287. Pošná. Socha P. Marie (gotická).

Na vítězném oblouku jsou namalovány znaky Malovců ze XVII. století.

V lodi i v presbytáři se nalézají náhrobky:

I. Žulový náhrobek velkou latinkou psaný:

UROZENA PANI MAGDALENA
MAXIMILIANA FRANCISSKA

MALOWCOWA ROZENA Z
 SSTANEGKRV LETHA 1636
 DNE 13. APRILIS PROSTRZEDKEM
 SMRTI CZASNE Z TOHOTO SWIETA
 PAN BUH POWOLATI RACZIL

(Relief ženské postavy se sepjatýma rukama.)

II. Psáno velkou latinkou:

VROZENA PANI HELENA MALOWCO
 WA ROZENA Z PABIENITZ ANO 1630
 DNE 18. JVNII PROSTRZEDKEM CZASNE
 SMRTI ODPOCZIWA.

(Relief ženské postavy v mnišském rouchu.)

III. Psáno velkou latinkou:

Pod chorem znak, ve štítu ryba s letopočtem 1608 s legendou:

LETHA PANIE 1608 W SOBOTV
 PO PAMATČE OBRZEZANIE
 PANA KRISTA UMRZELA PANI
 KATERZINA HOUSKOWA MAJITELKA
 ZAHRADKY A POSNY STATECZNEHO
 RYTYRZE WACZLAWA HOUSKY ZE
 ZAHRADKY

IV.

ANNO DOMINI 1684 DIE
 24 NOWEMBRIS OBIIT ILLUSTRISSI
 MA DOMINA ELISABETHA SABINA
 MALOWECIANA NATA COMMTESSA
 DE SPAR

V. (minuskule s maiuskulí gotickou):

1599 Daclau Houska ze
 Zahradky i na Possene.

VI.

ITA TRANSITOR ET LEGE : HAC
 TERRA TECTUS HEROS JOHANES
 FRANCISCUS MALOWEC POSSESSOR
 PROSECZ ET POSNA . REGVIESCAT
 IN PACE 1725

Několik náhrobníků jest kryto oltáři a lavicemi, takže legendy jejich nelze přečísti.

Z v o n y. I.: šir. 85 cm, vys. 68 cm. Relief sv. Bartoloměje a na protějšíku krucifix.

Kolem koruny nápis ve třech řádcích:

I. řádek: DISSOLUTA AB INCENDIO HEC CAMPANA EST REFUSA WERI
 A . D . 1682 . A . M . D . G . ETS .

II. řádek: } BARTHLOLOMAEI APOST. HONOREM PRO ECCLESIA
 } POSSNENSI SVB JUNIORE PERILLUSTRI D.

Relief p. Krista na kříži.

III. řádek: } JOANNE FRAN. MALOWEZ DE MALOWIZ
 } CURATO JACOBO JOANE ZWERZINA.

II. Malý zvonek, tak zvaný »znamenáček« nad presbytáří, má český nápis:

FRANC WANIEK SLIL ME W JIHLAVĚ.
 1790

Nápis tento jest uprostřed zvonu na plášti. Šir. 39 cm, vys. 68 cm.

III. šir. 105 cm, vys. 79 cm. Kolem koruny:

JOANNES GEORGIUS KÜHNER
 FUDIT ME PRAGAE ANNO 1753

Relief sv. Bartoloměje a sv. Norberta a erb Malovecký.

Na plášti:

ANNO DOMINI 1753 FUSA EST HAEC CAMPANA
 IN LAVDEM ET GLORIAM S. S. TRINITATIS ET B. W.
 MARIAE HONOREM SUB PATRONO PERILLUSTRI
 DOMINO JOANNE WITO MALOWETZ EGUITE DE
 MALOWITZ PERILLUSTRI DOMINA CONIUGE
 ANNA MARIA ET PERILLUSTRI DOMINO FILIO
 IGNATIO SUB PROTOPAROCHO D. ADAMO SCHRVTZ

Na cestě k Pacovu zděná BOŽÍ MUKA z XVIII. stol.

Kdysi byla Pošná městysem, jak svědčilo o tom právo a pranýř, který jest nyní pod vraty fary položen jako práh.

Z bývalé tvrže není památky. Nyní jest z ní poplužní dvůr.

S touto tvrží byl spojen statek a tvrz v Proseči, nedaleko od Pošné; patřivaly Houskovi ze Zahrádky, který ji r. 1544 postavil, a po bělohorské bitvě skonfiskovány a Maxu Pachrovi prodány. Později patřily Malovcům, kteří v XVIII. století Proseč znovu opravili a vystavěli.

Nyní jest z ní dvůr poplužní na severním úbočí k silnici se pro-
 stírající.

Pravíkov.

Schaller XIV., 91.

Na návsi u silnice stojí KAPLIČKA čtverečného půdorysu. Kryta jest prohnutou jehlanovitou střechou se šin elem, na níž sedí dřevěná lucerna s cibulovitou bání. Na oltáři umístěna jest soška P. Marie, ob-
 stojné práce.

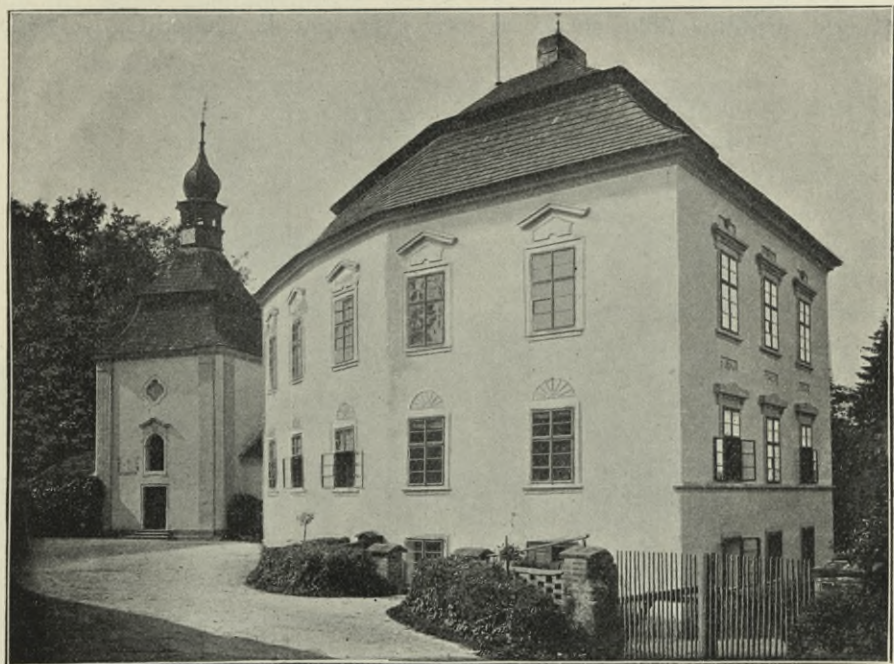
Proseč u Pelhřimova.

Sedláček IV., 280. Trajer XXV., 698.

Tvrz zdejší stávala tam, kde jest nynější zámek. Prvý ji držel r. 1398 odvážlivý loupežník Mikuláš z Proseče.

Zámek jest v XVIII. století přestavěn a ustupuje od silnice v úhlu tupém do parku.

Jest to jednopatrové stavení, mansardskou střechou kryté. Ke straně

Obr. 288. Proseč u Pelhřimova. Pohled na kapli a zámek.

jižní přiléhá **ZÁMECKÁ KAPLE ZASVĚCENÁ SV. ROCHU.** Jest osmibokého půdorysu s kuplí, na níž nevalné fresky z XVIII. století namalovány. Kryta jest kopulovitou střechou v lucernu přecházející. (Obr. 288.) Uvnitř jest oltář z XVIII. století, slabé práce.

Kožený ornát z konce XVII. století, s příslušenstvím, nalézá se v zemském museu, kam byl darován správcem velkostatku p. Suchým. Na zelené půdě tlačeny barokní ornament, z kroužků složený a z části zlacený a stříbřený.

Pod zámek jsou sklepy valeně sklenuté ze štětovaného kamene.

Na dvoře v pivovare leží skruží z gotické kaple tvrzní. Jest to trojlíst v kruhu a dvojnoso. Vše čistě v žule tesané. Opodál leží ostění

dveří, pozdně gotické profilace s pravouhlým nadpražím a zdobené kolem minuskulí gotickou, dnes nečitelnou.

Nade vsí, směrem k Nové Cerekvi, jest kaplička, v níž nalézá se soška sv. Huberta, slušné řezby z konce XVII. století.

Proseč u Pacova.

Sedláček IV., 201.

Na svahu k jihu založen na bývalé tvrzi zámek v XVIII. století. Jest do pravého úhlu stavěn a sice s frontou k východu se dvěma

Obr. 289. Rovná. Pohled na kostel.

rondely v bocích, které mají tvar středověkých bašt. Od této fronty ustupuje pod pravým úhlem fronta jižní. Zámek jest jednopatrový, krytý mansardskou střechou. Od severu a západu uzavřen jest do čtverce hospodářskými staveními.

Před východním traktem táhly se příkopy, které zavezeny a v zahradu proměněny.

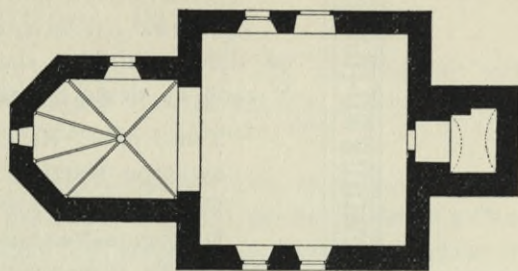
Rovná.

Trajer XXV. 771, Sommer X. 136, Schaller XIV. 72, Sedláček IV. 310.

Pam. arch. V. (1863), 18 a 336.

Kostel, zasvěcený sv. Martinu, jest filiálním kostelem Červené Řečice. Býval v XVI. st. farní. Jest orientován, z lámavého kamene stavěn,

omítnut. Věž v západním průčelí převyšuje loď o jedno patro. Čtyři okna v podřímsí jsou půlkruhovitě sklenuta. Věž jest kryta šindelem; cibulovitá bání s nízkou lucernou. Loď obdélná (obr. 289.) převyšuje presbytář. Loď širší presbytáře, která jest do tří stran osmiúhelníka uzavřena a jest menší než loď. Celý kostel byl v polovině XVI. st. opraven, což ze sgrafitové rustiky pod opadalu omítkou jest patrné. K jižnímu vchodu přiléhá barokní předsíň s volutovým štítem.

Obr. 290. Rovná. Půdorys kostela.

Vnitřek. Loď obdélná 15·4 m dl. a 11·6 m šir. ploše krytá. Oblouk

triumfální 5·7 m v rozpětí a 1·25 m v síle, na stranách sřiznutý. Pod věží klenutá kobka se vchodem lomeně klenutým bez profilu. Dvěře do věže mají dosud zachované jednoduché gotické kování a to závěsy, klíční štítek i zámek. Do lodi se strany jižní prolomena 2 okna barokně sklenutá, ve straně severní prolomeno jedno okno větší a jedno menší. Presbytář goticky klenutá, se žebry tvaru jednoduchého bez žlábků. Žebra usazena jsou na konsolách tvaru jednoduchého, jehlanovitého a to ve výši 1½ m od podlahy. Levá konsola u oblouku triumfálního má tvar mužské hlavy, hrubé sice práce, avšak správných tvarů. Ve střední části gotického závěru jest jednoduché, úzké, gotické okno bez kružby, kamenného obložení. Oblouk triumfální přerušen v náběhu původní římsou. Všechna žebra se sbíhají ve hladkém

Obr. 291. Rovná. Obraz sv. Martina.

svorníku. Presbytář jest 7·1 m dl. a 6·5 m šir. Podvěžní kobka jest 4·5 m dl. a 3·15 m šir. (Obraz půdorysu 290.)

Tento oltarz Ke czti a Chwale swateho Martina Patrona tohoto Chrámu Gest Udielán Za Czasu Dustognie Velebneho Knieze Jakuba Blazeovskioho Kanonika Kapitole Diekana Stari czerveni Rzeczicze Nakladem Jana Semrada Kregczyio Z Velkich Autiechowicz 1.6 — 5.6.27 JULY.

Oltáře jsou práce řemeslné.

Obraz sv. Martina visící pod kruchtou, jest na dřevě malován, slabé kresby a mdlého koloritu. V zadu na desce má nápis:

Tento oltarz Ke czti a Chwale
 swateho Martina Patrona tohoto
 Chrámu Gest Udielán Za Czasu
 Dustognie Velebneho Knieze
 Jakuba Blazeovskioho Kanonika
 Kapitole Diekana Stari czerveni Rzeczicze
 Nakladem Jana Semrada Kregczyio
 Z Velkich Autiechowicz
 1.6 — 5.6.27 JULY.

(Obr. 291.)

Zvony. I. Sv. Matěj. Šir. 80 *cm*, vys. 68 *cm*. Při koruně ornament ploše držžený, z listů akantových prolamovaných složený.

Ve středu kartuš a v ní nápis:

IACOB CONRAT
 LEHNER
 GOS MICH IN
 PRAG
 1746.

Relief sv. Matěje a sv. Máří Magdaleny na plášti. Kolem dolní části na plášti nápis:

1. BUCH NECH ZVONU HLAS V HRZISSNIKUV
 VSSICH ZNIETI
2. SRDCE GICH ALLE : HNED V POKANI V ZIELI
 PNIETI.

II. Sv. Martin. Šir. 65 *cm*, vys. 56 *cm*. Kol koruny nápis majuskulí s minuskulí:

1. Tento zvon dyelan k swatemu yarobu 1746
 ve gmeno swateho yaroba.
2. Jan kowazr diela ten zvon. (Viz faksimile obr. 292.)

Relief zv. Martina a sv. Prokopa na plášti. (Obr. faksimile.)

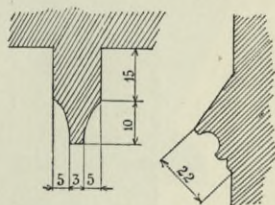
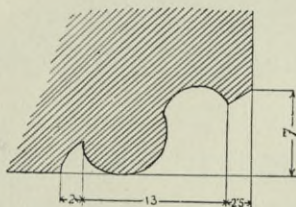
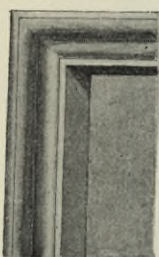
III. Šir. 44 *cm*, 38 *cm* vys. *cm*. Zvonek tento, bez ozdob, visí v okně věže a jest nad ním zvenčí udělána oblá stříška.

Rychnov Nový.

Trajer XXV. 698, Schaller XIV. 81, Sommer X. 155, Method roč. XIII. str. 75, 85; XIV. 35. Sedláček IV. 218, 239, 254—258, 278, 279, 310, 315. J. Hille, Farní osada Novo Rychnovská v Tábořsku, 1895.

Město se zámekem, jenž podnes v úpravě XVI. st. zachován. Zboží rychnovské náleželo biskupům pražským a r. 1431 přešlo na Janka z Chotěmic, pak na různé majitele. Ještě v XV. st. patřilo N. Rychnov Bohuslavovi Leskovci z Leskovce a ostalo v tomto rodě až do r. 1599, načež přešlo na pány z Říčan a po bělohorské bitvě vráceno arcibiskupství.

KOSTEL orientovaný, zasvěcený Nanebevzetí P. Marie, byl založen arcibiskupem Arnoštem z Pardubic v letech 1343—1363. Od Švédů spustošen za arcib. Jan hr. z Brennerů i s věží podroben restauraci. Z pů-

Obr. 293. Rychnov Nový. Ostění vchodu jižního.

Obr. 294. Rychnov Nový Profil žeber a římsy opěracího pilíře.

vodní stavby zachovala se pouze presbytář. Kostel, stavěný z lámaného kamene, má věž v západním průčelí se vchodem segmentem klenutým, nad nímž zasazena kovová deska s nápisem:

»ANNO 1829 DOMINI
WENCESLAVS LEOPOLDUS CHLUMČANSKÝ
ARCHIEPISCOPUS PRINCEPS PRAGENSIS«.

Na pravo od věže jsou schody na kůr, jichž dvěře mají pozdně gotické ostění. (Obr. 293)

Věž má 4 patra a v podřímsí 4 okna půlkruhovitě sklenutá. Kostel jest jinak bez ozdob, původní gotická okna vylámana a z nich udělána barokní. K presbytáři přiléhají 2 kaple a sakristie. Presbytář uzavřena jest 5 stranami nepravidelného osmiúhelníka a jest ve 3 rozích opřena opěracími pilíři 1·15 m z líce zdi vystupujícími, které jsou v poloviční výšce gotickou římsou přerušeny (obr. 294.).

Opěrací pilíře končí 2 m od hlavní římsy a jsou kryty v kameně tesanými deskami s římsou profilu pozdní gotiky. (Obr. 294 a pohled na kostel obr. 295.)

Vnitřek. Portálem západním vchází se do kobky podvěžní šíře 3·3 m, hloubky 4·45 m, mající tvar obdélníka. Jest valeně sklenuta se 2 vý-

klenky po stranách; v pravém umístěna velká, ze žuly tesaná kropenka z doby založení kostela. (Obr. 296.)

Loď jest obdélník 13 *m* dl. a 10 *m* šir., ploše krytý se 2 okny půlkruhovitě sklenutými ve stranách. Hudební kůr, přístavba doby nejpozdější, spočívá na 2 pilířích s pasy, do nichž česká klenba zapuštěna. Loď oddělena od presbytáře triumfálním lomeným obloukem, avšak silně stlačeným,

Obr. 295. Rychnov Nový. Pohled na kostel.

ba skoro půlkruhovým po stranách s hranami sešikmenými. Rozpětí 5·4 *m*, tloušťka oblouku 8·1 *m*.

Presbytář skládá se z travée čtverečného a z pěti stran nepravidelného 8úhelníka, jest 9·10 *m* dlouhá a 7·15 *m* široká. Travée i závěr sklenuty goticky do žeber, kteráž se sbíhají ve hladkých svornících a jsou usazena na konsolách jehlancovitých. (Obr. 297.) Z travée vede půlkruhovitý otvor do kaple. (Viz půdorys obr. 298.)

Oltáře jsou po většině nové. V lodi visí obraz Nanebevzetí Panny Marie, velmi pěkná práce v kresbě i barvě (XIX. st. počátek).

Monstrance z tepané zlacené mědi 47 cm vys. Trojpraprsková zář v rámci kartušovém pro lunellu; nodus vásovité a noha ovální. Slabá práce XVIII. st.

V kapli při sakristii z povědnice, jejíž nástavec znázorňuje zpověď královny Johanny sv. Janu Nepomuckému se zpovídající; práce širokých tvarů, ale dobré řezby.

U vítězného oblouku na jižní straně jest cínová křtitelnice, velikosti 60 cm, uzavřená cínovým víkem. Stojí na 3 nohách, a na kotli má nápis gotickou minuskulí:

»Krisštof starší Leskovec z Leskovic a na
Novém Rychnovu toho
času hejman kraje Bechyňského. Barbora
Leskovicova ze Skuhrova.

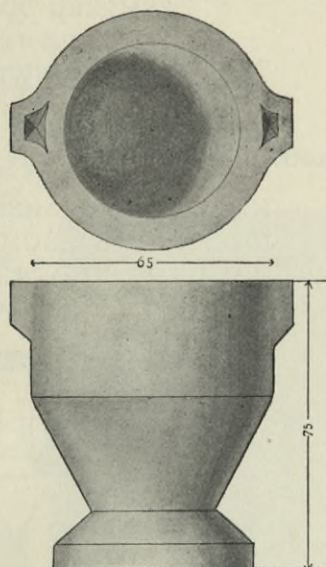
Na druhé straně vyryt jest znak Rychnova a pod ním slova:

»ERB MĚSTA NOVEHO RYCHNOVA«.

(Obr. 299.)

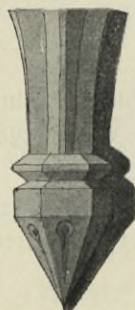
Na víku:

»BRYKCY ZWONARZ Z CYNPERKV W NO-
WEM MESTIE PRAZ
SKEM LETA 1583 TOTO DILO DĚLAL.«

Obr. 296. Rychnov Nový. Křtitelnice.

Podlaha chrámová jest z kamenných dlaždic. Podlouhlý náhrobek, kryjící vchod do hrobky chrámové, jest opatřen čtyřmi železnými kruhy.

Obr. 297. Rychnov
Nový. Konsola.

V levo od něho leží jiný stejně dlouhý s předešlým. Uprostřed jest vytesán erb rytířů Leskoviců a nad ním jako klenot přilba s fafrnochy a nad přilbou dvě vidlice křížem položené. Kolem náhrobků, jakož i nad erbem vine se tento nápis:

Tešha panie mdlu w pátek den
swateho martina umrzela
gest urozena erba pohreb (sic!)
panu z liskowce pani žofka
z lukawce manzielka urozeneho
pana wladymir z liskowce.

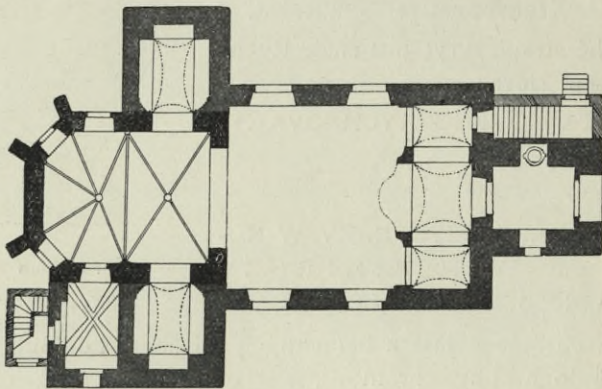
V kapli Božího hrobu jsou dva náhrobky; na jednom jest nápis nečitelný a na druhém čte se toto:

TU LEZI NEWINNI KWITEK MAGOWI
GMENEM JOSEF BRAYN NAZWANI
KTERI SOTWA W SWIETIE
WZKWIETL W PATIM TOKU WIEKU

SWEHO SW. JANU NEPOMUCKEMU
 SE PORVCZIL A JEJ W NEWINOSTI SWE
 KDYZ JINACZ UCTITI NEMOHL
 SMRTI GEMU PODOBNOU SWIETU I TIELU
 ZEMRZEL BOHU PAK S NIM ZIWEMU
 WIECZNIE JEDENACZTEHO MAIE NESTA
 LOST W SWIETIE POZNAL I. C. 1721.

V lodi pak leží vedle sebe čtvero náhrobníků. Na jednom z nich spatřuje se monogram I H S a letopočet A . 1763; na druhém pak nápis:

HIR LIGT BEGRABEN GNAB IN GOTTES GNADEN
 JOSEPH IC MIT NOMEN DEI DEN II JANUAR A . 1704 IST IM
 HIMMELREICH GENOMMEN MIT ZUNAHMEN DE ALFER
 WON SEINER GEBURT DEN 15 . FEBER ANNO 1700.

Obr. 298. Rychnov Nový. Půdorys kostela.

Na ostatních dvou se spatřují erby, avšak nápisy jsou nečitelné. V levé zdi lodní jest náhrobek s poprsím jakési dívky, jež v sepjatých rukou drží křížek.

Na cestě z Nového Rychnova do Pelhřimova BOŽÍ MUKA, na kulatém sloupu kaplička s křížkem. Na římse kapličky vytesán letopočet 1719.

Zvony:

I. šir. 90 *cm*, vys. 82 *cm*. Na plášti:

S FLORIANUS
 A . WENC . LEOPOLD . ARCH
 EPPS . PRAG 1829
 FUSA A CAROLO BELLMAN
 PRAGAE 1829.

Naproti nápisu relief sv. Floriana.

II. šir. 67 *cm*, vys. 52 *cm*.

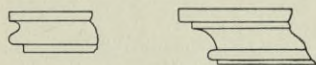
S. WENCESLAUS
A W. CHLUMČANSKY ARCH.
EPP. PRAG GEGOSSEN IN PRAG
VON CARL BELLMANN K. K.
GLOCKENGIESSER 1851.

Naproti nápisu na plášti relief sv. Václava.

III. Třetí zvonek v průměru 50 *cm* jest bez nápisu.

ZÁMEK. Veškeré přestavby staly se za pánů Leskoců a z Řičan.

Zámek sám jest do tří stran stavěn a východní strana uzavřena hospodářskými staveními. Okna průčelí severního a západního i uvnitř i vně mají nad okenní i pod okenní římsou ze žuly tesanou násl. profilace. (Obr. 300.)

Obr. 300 Rychnov Nový. Profil ostění oken.

Východní průčelí zbarokisované a na jižním průčelí ostění renaissanční u oken. Nad vraty vytesán ze žuly znak arcibiskupský se znakem hr. Waldsteina a monogramem I. F A. E. P. L. N.

Jeden sklep, asi pozůstatek staré tvrze, jest valeně sklenutý štětovaným kamenem o velkém rozpětí.

SOCHA SV. JANA NEP. ze žuly, nevalně zpracovaná, spočívá na podstavci žulovém, jehož torrus jest akantovým listem zdobený. (Konec XVII. stol.)

Obr. 299. Rychnov Nový. Křtitelnice.

Rynárec.

Trajer XXV. 707; Sommer X. 160; Sedláček IV. 254; Schaller XIV. 84.

Rynárecký kostel byl založen r. 1203 a posvětil jej biskup Milík z Milíčova. R. 1707 pražský arcibiskup Jan Josef z Brennerů faráře nového dosadil. V třicetileté válce byl kostel vybit Švédy. R. 1733 znovu vystavěn.

KOSTEL zasvěcený SV. VAVŘINCI, mučedníku, jest stavba orientovaná, z lámaného kamene stavěná s věží v západním průčelí, kteráž jest plochými lesénami s každé strany až k okapní římsě vyzdobena. Vchod od věže do západu pravoúhlý, nad ním slepé okno a pod římsou

4 okna obloukem kruhovým sklenutá. Věž o jedno patro převyšuje loď. Při straně severní u věže zromanisovaný přístavek se vchodem do věže a kůru. (Obr. 301.) Boky lodi opěny čtyřmi pilíři o jednom ústupku a vyzdobeny v čele plochými pilastry; s každé strany prolomena 3 okna, půlkruhovitě sklenutá, a vchod obdélný s jižní strany. Presbytář osvětlena třemi okny půlkruhovitě sklenutými. Loď i presbytář kryta mansardskou střechou šindelovou. Věž kryta též šindelem, přechází v osmibokou bání cibulovitou, z níž vyniká osmiboká lucerna, plechem krytá a v osmiboký, prohnutý jehlanec přecházející. Při straně severní sakristie, prostý pozdější obdélný přístavek.

Vnitřek. Loď jest obdélná, 14·96 *m* dl. a 8·4 *m* šir., s valeným klenutím s lunetami při oknech. Klenutí toto jest opěno o dva sdružené

Obr. 301. Rynárec. Pohled na kostel.

pilíře s římsovanou hlavicí bez trnože a patky. Vítězný oblouk jest stlačený, eliptický, 5·6 *m* v rozpětí a 1·1 *m* silný. Loď stejné výše s presbytáří. Presbytář 5·46 *m* dl. a 6·2 *m* šir., o stupeň zvýšena. Kobka podvěžní 3·64 *m* šir. a 3·16 *m* dl., sklenuta českým klenutím. Chor spočívá na dvou volných čtyřbokých pilířích a sklenut jest křížovým klenutím. Presbytář skládá se z travée obdélníkového a pětiosminového závěru, sklenuta jest bez žeber a svorníku.

Hlavní oltář sv. Vavřince z XVIII. století. (Obr. 302.)

Na stěně socha sv. Vavřince, slušné řezby. V levo socha sv. Petra, v pravo sv. Pavla.

Kazatelna má na korpusu relief Krista v chrámu kázícího, pěkné práce, ve vysokém reliefu od Foita z Pelhřimova řezaný (XVIII. stol.).

Ciborium, měděné, zlacené, jednoduchá to práce. Kol nohy táhne se listovec, nodus kroužený a nízký. (Počátek XIX. stol.)

Monstrance měděná, zlacená a paprsková, noha ovální. Kol melchisedechu věnec klasů, hroznů, s obou stran andělé, Bůh Otec, nodus vásovitý nese letopočet 1798. Postranní oltáře mají na predelle po obraze. Levý oltář má obraz sv. Anny, pravý sv. Františka z Assisi, pěkná práce XVIII. stol., dobrého koloritu a rozvržení světla.

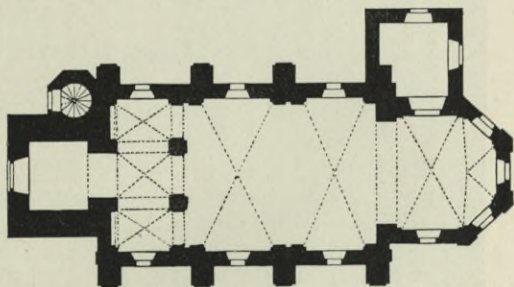
Kol lodi rozestaveny sochy sv. Pomocníků, z nichž některá jest velmi pěkné řezby a naturalistického pojetí (XVIII. stol.).

Křtitelnice spočívá ve schránce vytvořené z mušlovitého podstavce, kterýž obepíná had požírající jablko; jest uzavřena poklopem osmibokým, v kupli přecházejícím.

Uvnitř cínová mísa s osmibokým poklopem, na němž nápis: LETHA PANIE 1674 DNE 4 MAGE.

Náhrobek (velkou latinkou psaný):

ADM. RDUS A DOCTISM
DNUS JOANNES CAROLUS
CURATUS RINARECENSIS
ANNORUM 62 DIE
12 JUNII 1824 QUASI
SCINTILA EXTINGTUS
HIC IN UTERO MATRIS
CUM SUA CHARA MATRE
REQUIESCIT

Obr. 302. Rynárec. Púdorys kostela.

Zvony. I. šir. 82 *cm*, vys. 55 *cm*. Relief p. Ježíše na kříži.

Kolem koruny jest nápis:

1. TENTO ZWON KE CTI A CHWALE PAV BOHV A SWATEV WA-
WRZINCI UDIELAN
2. LETHA PANIE MDXXXXIII TOHO CZASV KNIEZE GYZRIKA FARARZE
RYNARECKYHO.

II. šir. 60 *cm*, vys. 50 *cm*. Dole na plášti gotický pásový ornament. Relief P. Marie.

Kolem koruny nápis gotickou minuskulí:

opus usud perfectum est per anno domini mylesimo CCCC nonagesimo
quarto

Písmo velmi pěkně lité — jakoby v naší době lito bylo. Zvon ušlechtilého tvaru.

III. šir. 52 *cm*, vys. 47 *cm*. Relief P. Ježíše na kříži. Relief sv. Petra a Pavla.

Kolem koruny:

FRANCISCUS WITAUSHEK TUNC TEMPORIS CVRATVS RINAREZENSIS

Na plášti dole: FRANZ WANIEK GLOGENGISSER IN IGLAV. 1802.

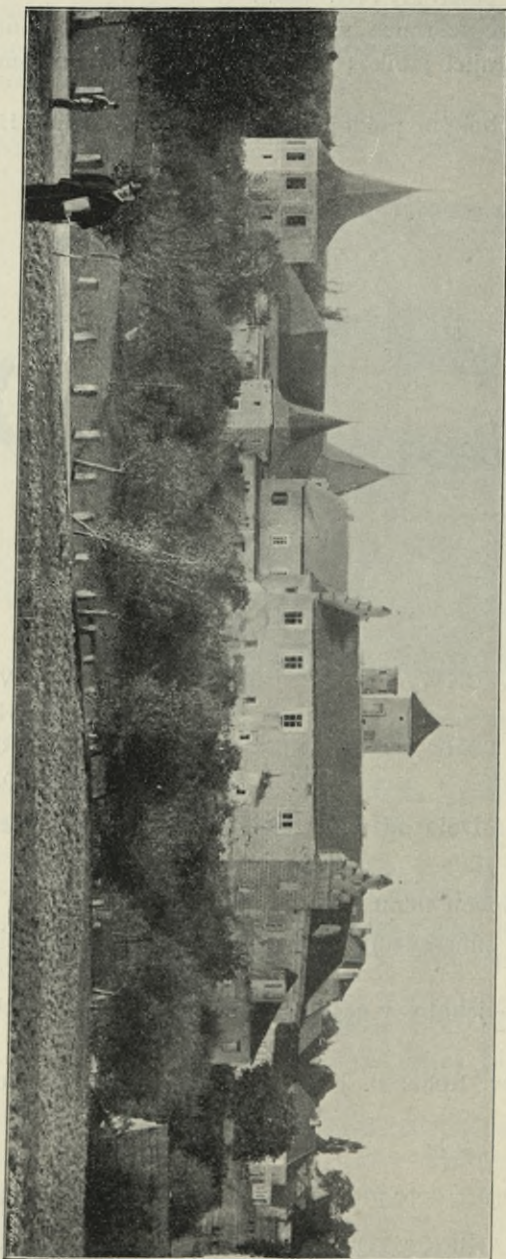
Červená Řečice.

(Stará, též Biskupská Řečice.)

Schaller XIV., 71. Památky arch. V. (1863), str. 16.—19. a 336. Sommer X., 132. Trajer XXV., 710. Sedláček V., 184, 250—263, 277—280, 319, 326.

ZÁMEK. Kdy hrad vznikl, nelze zjistiti. Teprvé ke konci XIII. stol. se činí zmínka o purkrabích. Arcibiskupové pražští byli v držení hradu až do r. 1421, kdy se dostal Mikuláš Sokolovi z Lamberka. Potom přešel na Leskovce a Křištof Leskovec jej celý přestavěl. Na to přešel na pány z Říčan a po Bělohorské bitvě po provedené konfiskaci odevzdáno zboží řečické opět arcibiskupům. Vykazuje několik stavebních period. Z nejstarší stavební periody, tedy z konce XIII. st., zbyla jediná hláska. (Viz pohled na zámek, obr. 303.) Palác vlastní, severní křídlo hradební zdi a bašty i bývalá hlavní brána jsou z druhé pol. XVI. stol. Část zámku s nynějším vchodem a mostem přes příkop jest ze XVII. stol., avšak poslední dobou zmodernisovány.

Severní průčelí vykazuje portál o 2 pilastrech po stranách s kladím a s vložkou římsou, nad ním znak arcibiskupa Valdštýna s letop. 1617. Brána jest z tesaného kamene, půlkruhovitě sklenutá, se šterbinami pro kladky na zdvihací most nad ostěním po stranách.

Obr. 303. Řečice Červená. Pohled na zámek se strany východní.

Průčelí moderní o 9 oknech v I. patře. Severozápadní strana měla lunetovou římsu, na níž dosud nepatrné stopy sgrafitt jsou patrný. Na některých z nich viděti poprsí svatých. Pod římsou 7 oken s římsou renesanční nadokenní a podokenní. Mezi druhým a třetím oknem nalézá se arkýř formy válcové, rozčleněný třemi římsami renesančními, jenž spočívá na čtyřech prstenech dolů se súzujících a kuzelem končících. (Obr. 300.) V arkýři jsou 2 okna a pod nimi sgrafittová výplň ornamentální. Nad

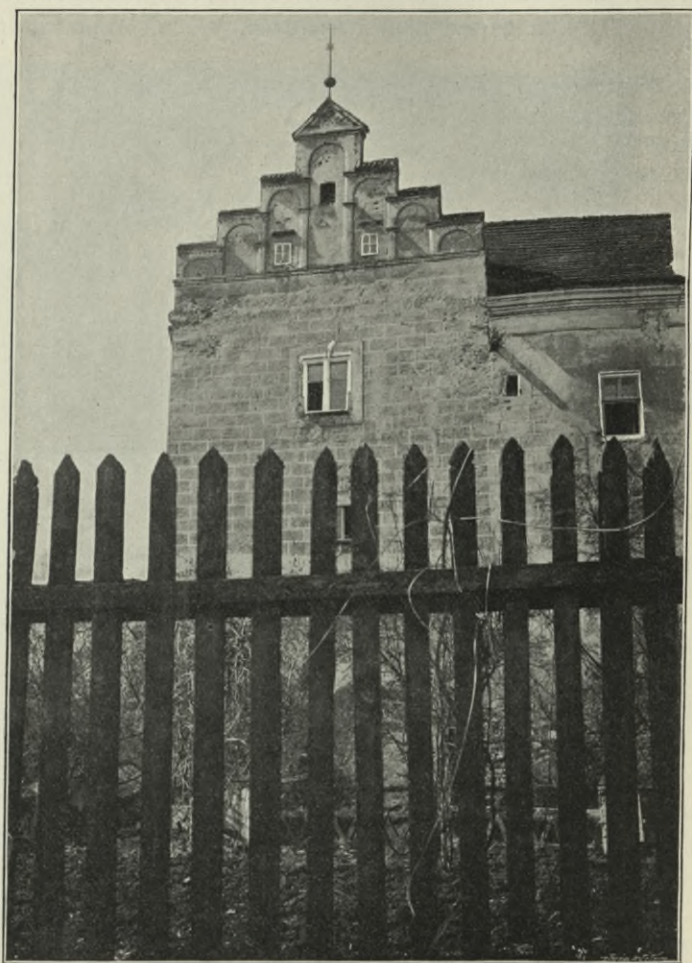

Obr. 304. Řečice Červená. Pohled na zámek se strany severní.

střechnu vyčnívá arkýř v plném válci a má 3 střílnovitá okénka. V líci zdi v levo jest kalich a hostie vytesána. Celá líc palácové zdi jest sgrafittovanou rustikou pokryta. Pod okny od arkýře na pravo i na levo jsou krákorce záchodové. V rohu západním bašta osmiboká ve 3 patra 2 římsami renesančními rozdělená rustikovanou, sgrafittovanou omítkou zdobená. V každé straně okno renesančního ostění. Ve čtyřech stranách střechy renesanční štítý o ústupku ve středu. (Obr. 304.)

V přízemí jsou okna segmentovitě sklenutá. Západní strana jest bývalá sýpka. Průčelí severozápadní jest od bašty odděleno štítem schodovitě

ustupujícím. Na jihozápadní straně v rohu bašta osmiboká, trojpatrová s renaissanční římsou, v I. patře má okénka s kamenným renaissančním ostěním, v II. a v III. patře velká okna obdélná. Na jižní straně nad římsou střílnovité okénko. (Obr. 303.) V přízemku 3 okna segmentem sklenutá. V jiho-východním traktu při baště bývalý vjezd do hradu, nyní zazděný, jednoduchý

Obr. 305. Řečice Červená. Renaissanční štít paláce zámeckého.

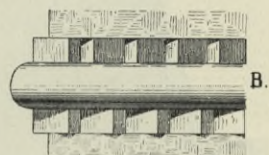
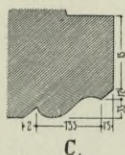
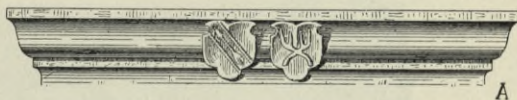
renaissanční portál o 2 pilastrech při stranách, které nesou kladí a nad tímto vyloženou římsou s půlkruhovitou archivoltou. Ve středu tohoto traktu záchodové konsoly. Po stranách zdvojená střílnovitá okénka. K tomuto traktu přiléhá čtyřboká bašta, hladomornou zvaná, v $\frac{1}{3}$ římsou přerušená, půlkruhového profilu a vyzdobená cihlami nad i pod ní na roh vystrčenými. (Obr. 305.B.) Jest z tesaného kamene. V bocích okénka obdélná se žulovým ostěním. Na východní straně bašty jsou konsoly záchodkové. Od bašty táhne se

hradba ku paláci, který jsa celý renaissančně vyzdoben má v podřímsí 4 obdélná velká okna se žulovým ostěním a s podokenní římsou. Rovněž i zde 3 záchodkové krákorce. Východní část fronty palácové vykazuje jedno obdélné okno, jako v II. patře a končí renaissančním štítem s obou stran. (Obr. 305.) Ku paláci renaissančnímu přiléhá trakt, jenž jest zmodernisován a má arkýř s renaissančními podpěráky.

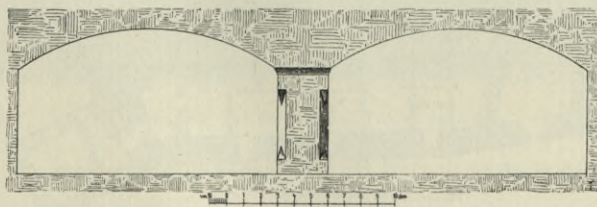
První nádvoří. Při levé straně u země jest umístěn znak (viz obr. 306.) řemeslníka, v žule tesaný s letopočtem 1605. Východní strana s věží čtyřbokou má arkády s pilířky goticky sříznutými. (Obr. 307.) Nad arkádami okno s gotickým kamenným ostěním. Do věže a do komory vede vchod s ostěním renaissančním. (Obr. 306 C.)

Rovněž i v prvním patře. Příční trakt na sever jdoucí má proti věži ostění dveří pozdně gotické a druhé renaissanční (viz

obr. 306 D); nad ním 2 okna s renaissančním ostěním a s nadokenní římsou se štíty Leskovců a ze Skuhrova. (Obr. 306.) V rohu tohoto traktu dvéře s římsou nadpražní a s týmiž štíty. Na severní straně traktu tohoto jest arkýř se štítem renaissančním. Arkýř spočívá na konsolách, na nichž znak Leskovců a ze Skuhrova. K tomuto traktu přiléhá kulatá věž se střelnovitými okénky, jež má dosud ve výši III. patra krákorce na ochoz. (Obr. 309.) V podřímsí věže jsou okna obdélná s renaissanční

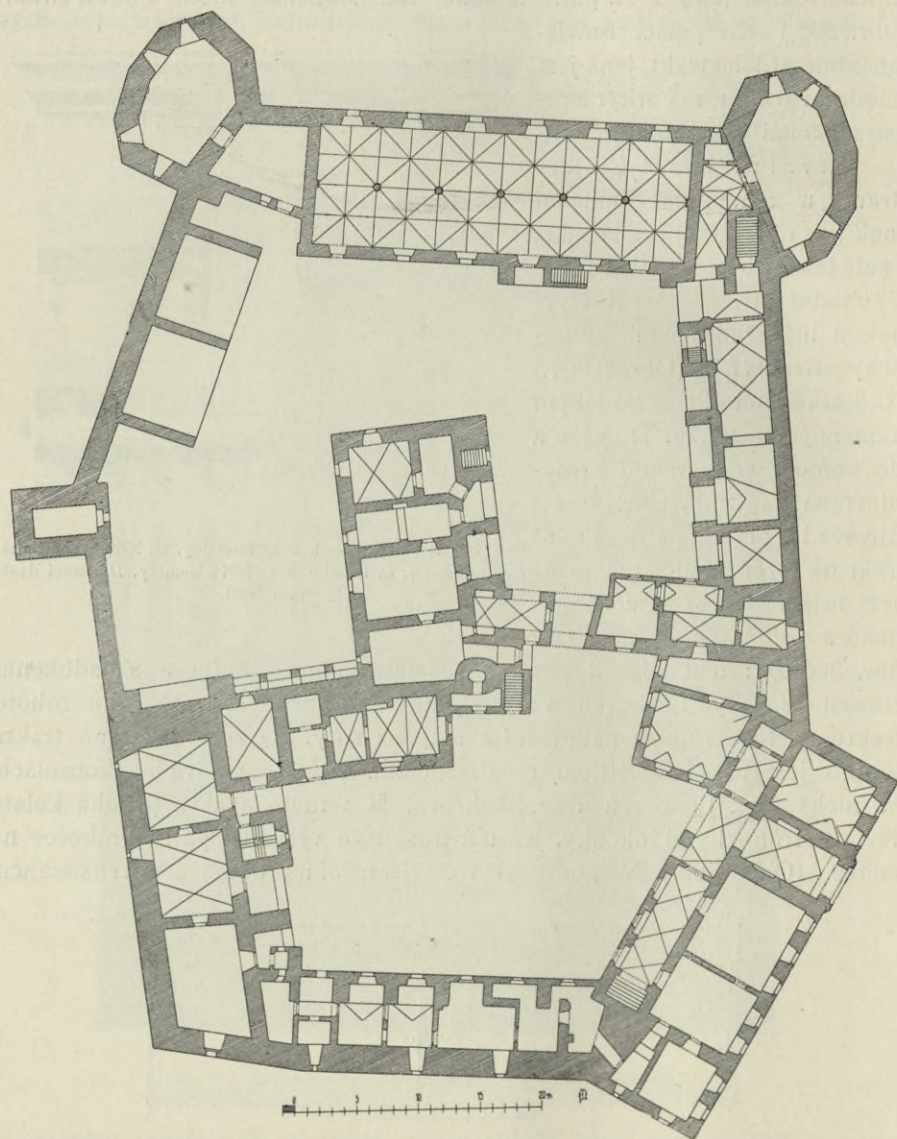
Obr. 306. Řečice Červená. Znak řemeslný. A. Nadokenní římsa. B. římsa bašty. C. Profil ostění dveří u komory. D. Ostění dveří proti věži.

Obr. 307. Řečice Červená. Arkády v I. patře.

římsou. (Viz půdorys obraz 308.) Vedle věže schodiště se vchodem gotisujícího ostění a nad tím znak Harrachů. (Obr. 309.) Tento trakt severní spojen jest příční chodbou s traktem východním. V přízemku kryté chodby brána do druhého dvora vedoucí, v prvním patře lunetní římsa, na níž sgrafitta, představující světičky v úboru XVI. st., nad nimi ornamentální výplň a ve

cviklech andělů. Pod římsou 3 okna s renaissančními ostěními a s římsou podokenní. (Obr. 310.) Sgraffita na prvém dvoru mají nápis, provedený minuskulí gotickou: *Ědíte neb newíte dne ani hodině.* Sgraffita ve druhém

Obr. 308. Řečice Červená. Půdorys zámku.

dvoře představují svaté se jmény minuskulí psanými: *Šv. Jakub menší, Šv. Mikuláš, Šv. Bartoloměj, Šv. Petr a Pavel.* Na této straně jsou patrné stopy lunetové římsy, která z větší části spadala. Na celé lici zdi jsou dodnes málo znatelná sgraffita, znázorňující turnaj, avšak z větší části jsou poškozena. (Obr. 311.)

Vchod, kterým se do desítiboké bašty vchází, má obložení z tesaného kamene pozdně gotické, vyzdobené v průčelí znaky Leskovců (obr. 312.). Od této bašty pořadí pokojů na pravo jdoucí, má síťovou klenbu gotickou, bez žeber, opírající se o přípory čtyřboké a sbíhající se v obdélném svor-

Obr. 309. Řečice Červená. Pohled na arkýř.

níku. Vše jest maltováno. Do sklepa pod baštou vede vchod v žule tesaný, gotický (obr. 313.).

K levé straně této bašty přiléhá sýpka, která bývala dle pověsti dříve kostelem, však stopy po něm nelze vypátrati, neboť po požáru první patro bylo přestavěno. V přízemí spočívá klenba sklípková na pilířích osmibokých. (Viz půdorys obr. 308.)

V Památkách archaeologických se dovídáme, že nad hlavním vchodem byly namalovány znaky Leskovců a Skuhrovských s nápisy

K. S. L. Z. L. 1593 — B. L. S. K. W. 1593,

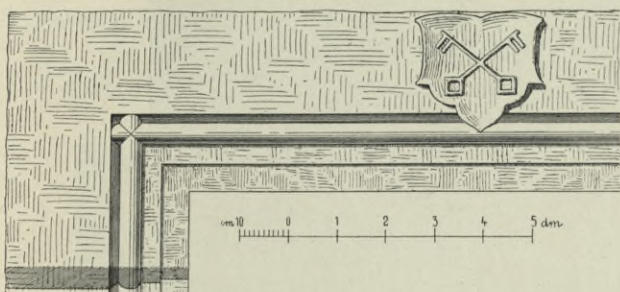
Obr. 310. Řečice Červená. Pohled na severní chodbu a lunetovou římsu.

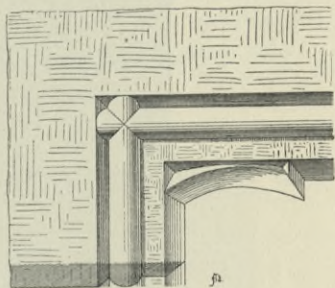
Obr. 311. Řečice Červená. Druhé nádvoří zámeké.

což znamená Křištof Starší Leskovec a Barbora Leskovcova ze Skuhrova.

Nejstarší částí župního hradu jest tak zvaná hláska, jež sama pro sebe stojíc mezi ostatním zdívem, nemá s ním organické souvislosti. V přízemí má střílnovitá okénka a jest přes metr ve zdi silná, půdorysu eliptického. (Obr. 308.) Podle ní vedou schody do chodby, která spojuje trakt

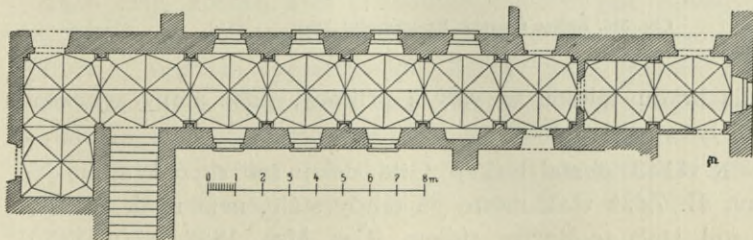
Obr. 312. Řečice Červená. Ostění vchodu do bašty severní.

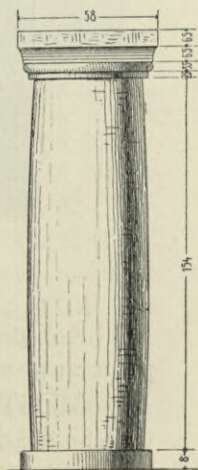
Obr. 313. Řečice Červená. Ostění vchodu do sklepa.

východní se severním v prvném patře. Bývala kdysi úplně otevřena, neboť sloupy, které ze zdiva vyčnívají, mají hlavici, na níž spočívá síťová, křížová klenba s maltovanými žebry. (Obr. 314. a 315.)

Trakt východní, nyní obydlí důchodního, ukončen jest renaissančním arkýřem výše popsaným a zdá se býti bývalou hradní kaplí. Nepoměrná výška pokojů, mohutné zdivo a klenba tomu rozhodně nasvědčují. Vedle toho byl tento trakt s hlavním palácem přímo spojen. V paláci samotném v I. patře, v rožním pokoji nalézá se dosud zachovalý renaissanční krb v žule pěkně tesaný a za Leskovců pořízený, což dotvrzují znaky Leskovců a Skuhrovských s jich počátečními písmenami. (Obr. 316.) V pokoji ředitele velkostatku pěkná kamna, černě polívaná, z XVIII. stol. (Obr. 317.) V jídelně arcibiskupského obydlí velká empirová kamna, zeleně polívaná. (Obr. 318.) Tam, jakož i v různých obydelných pokojích jsou rozvěšeny obrazy školy hollandské, italské i české. Mezi jinými Madonna ze XVI. století, představuje Madonu (obr. 319.) sedící v ote-

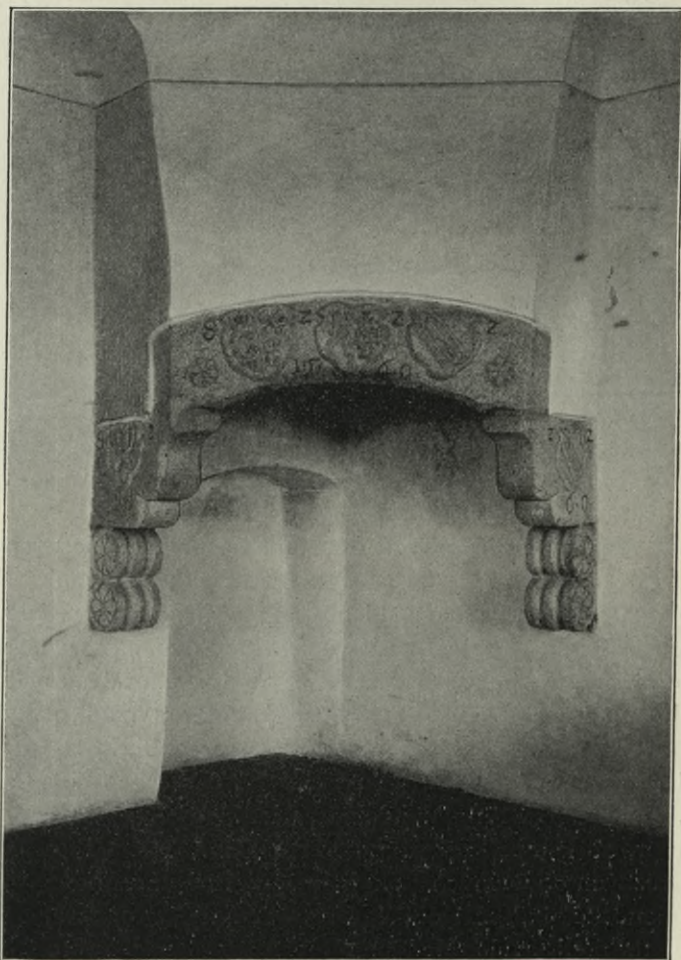

Obr. 314. Řečice Červená. Půdorys sev. chodby.

Obr. 315. Řečice Červená. Sloup v severní chodbě.

vřené krajině a držící Ježíška v klíně. Jest to práce velmi jemného provedení, italského původu. Obraz představující sv. Tomáše, an klade prst svůj v ránu Kristovu, jest výtečná práce co do kresby, rozvržení světla a karnace a má ráz práce Brandlovy. (Obr. 320.) Jiný pak obraz, má ráz školy Murillovy.

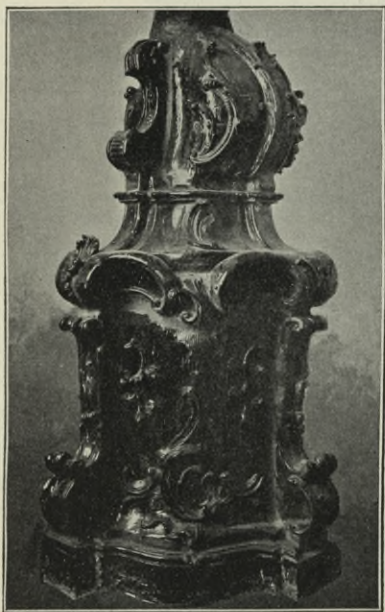
Obr. 316. Řečice Červená. Renaissanční krb.

Kol do kola hradu táhnou se valy a příkopy, jichž stopy zejména při straně severní jsou nejpatrnější.

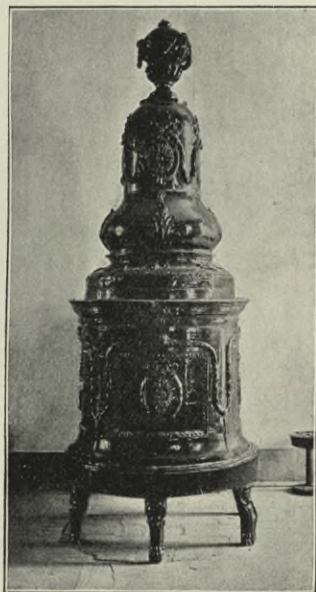
MĚSTO. R. 1143 dostal biskup Otta celou želivskou krajinu od vévody Vladislava II. Zdaž však město již tehdy stálo, není nijak známo. Ve středu XII. stol. stala se Řečice sídlem (Čas. Mus. 1858, 330—335.) dekanátu. Z toho patrně, že původ kostela a zámku možno do XII. století klásti.

Dříve leželo město více k polední straně. V XVII. st. za arcibiskupa Matouše Ferd. z Bilenberka bylo město po ohromném požáru r. 1669 na nynějším místě přestavěno. Opevněno nebylo a jen brány, po kterých dnes stopy není, vyjma brány vedoucí k Želivu, byly dílem XVII. st.

KOSTEL DĚKANSKÝ, zasvěcený sv. Maří Magdaleně, byl založen Dobšem z Bechyně r. 1283 a opevněn mohutnou zdí za příčinou častých vpádů branného lidu Otíka Braniborského, z kteréhožto opevnění na naše časy jen strana jižní se zachovala. Kostel vyhořel r. 1669, kdy byl zároveň opraven. Fara byla r. 1604 na děkanství povýšena.

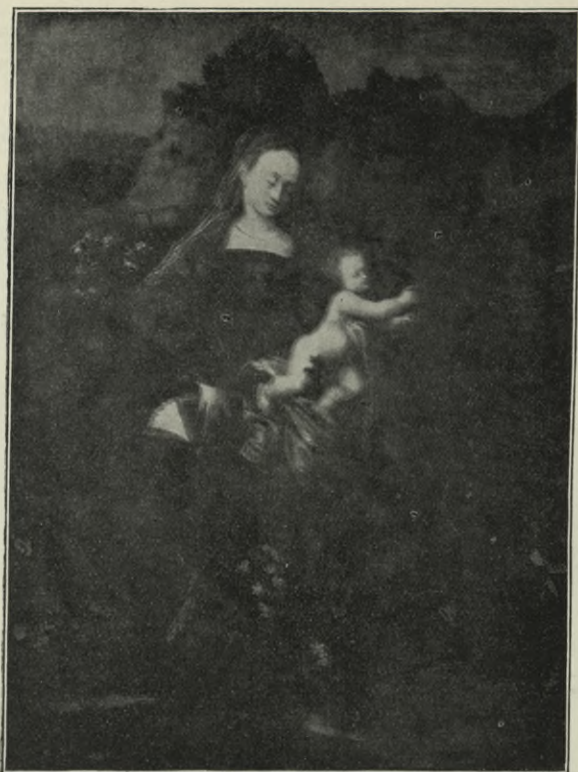
Obr. 317. Řečice Červená. Barokní kamna.

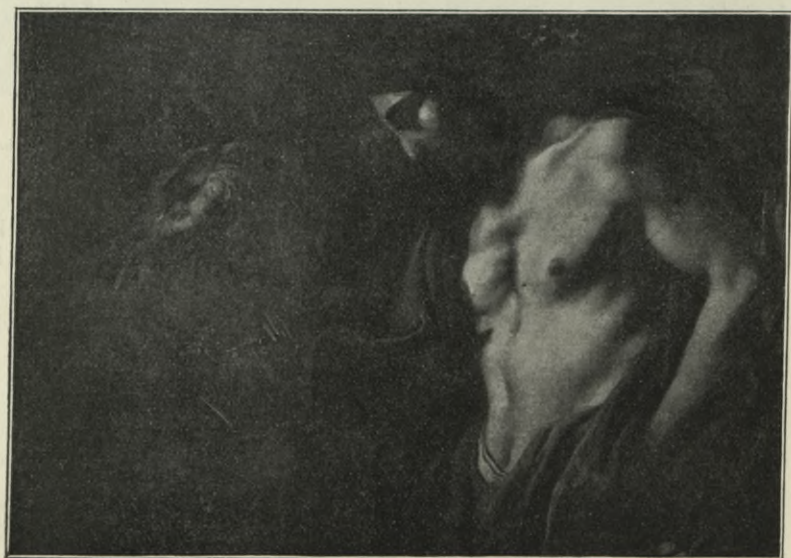
Obr. 318. Řečice Červená. Empirová kamna.

Kostel jest orientován z lomového kamene stavěn, s věží v západním průčelí, lodí obdélné s původní presbytář, která má $\frac{3}{8}$ závěr. Nejstarší částí kostela a to původního založení jest presbytář. Věž pochází z XVI. stol., má 4 patra bez ozdob s bohatě vyloženou římsou, na všech čtyřech stranách vypjatou, kde hodiny jsou umístěny. (Obr. 321.) Pod hodinami jsou půlkruhová okna. Kryta jest věž osmibokou, plechovou bání s lucernou. Loď, prostá ozdob, jest vyšší presbytáře, kteráž jest opřena 4 pilíři ve $\frac{2}{3}$ výšky končícími, jež jsou ve výši 3 m přerušeny gotickou římsou. Ke straně severní přiléhá sakristie a schodiště na oratoř.

V nitřek. Vchod do kostela od západu kobkou podvěžní jest do půlkruhu zaklenut, klenba valená a po pravé straně zazděné okno do hloubky 1·5 m jdoucí. Šířka kobky 4·7 m, hloubka 4·3 m. Nad kobkou

Obr. 319. Řečice Červená. Obraz Madonny.

Obr. 320. Řečice Červená. Obraz sv. Tomáše.

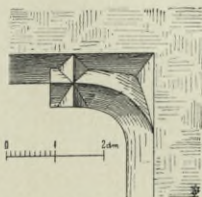
místnost pro měchy, kamž vede vchod s kůru s obložením z kamene tesaným z XVI. století (obr. 322.). Okna střílnovitá segmentem klenutá. Z kobky podvěžní vedou dvěře obdélníkové do lodi, která jest prosta všech článků a ploše kryta. V bocích prolomena 2 okna barokní a na kůr po jednom segmentovém. Kůr hudební ze XVII. stol.; jest mohutná valená klenba, v náběhu u podlahy počínající, s 2 lunettami v bocích. Obdélná loď jest 19·4 *m* dl. a 8·65 *m* šir.

Presbytář 8·5 *m* dl. a 5·8 *m* široká oddělena goticky sklenutým vítězným obloukem 4·6 *m* v rozpětí a 1·3 *m* silným, jehož hrany jsou ošikmeny a v náběhu oblouku ve výši 2·3 *m* jest umístěna římsa gotická, tvaru jednoduchého. (Obr. 323.) Za obloukem vítězným ve vzdálenosti 1 *m* paralelní žebrový, lomený oblouk. Závěr $\frac{3}{8}$, z jehož koutků vybíhají žebra do svorníku, na němž se štítek prázdný nalézá. Žebra končí (obr. žeber 322. a 323) ve hroty ve výši 1·55 *m* od podlahy (obr. půd. 324.).

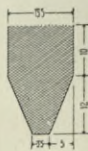
Se stran závěru po oknu původním, avšak nyní do půlkruhu zaklenutém. V travée okno barokní v rozích ve čtvrtkruhy zakulacené. V levo sakristie se vchodem pravoúhlým jest klenuta valenou klenbou. Nad ní jest

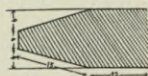
Obr. 321. Řečice Červená. Pohled na kostel.

Obr. 322. Řečice Červená. Ostění dvěři z kůru do věže. Profil žebra.

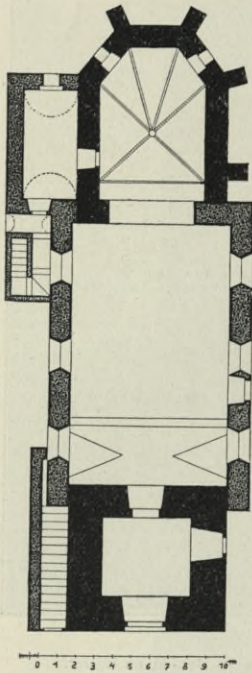

Obr. 323. Řečice Červená. Profil římsy triumf. oblouku.

oratoř. Po evangelijní straně v presbytáři sanktuářík původní, goticky sklenutý s oblounem a žlábkem, s původní mříží kovanou. Na křížení původní, čtyřboké dvojité růžice a nejvýše fiala. (Obr. 325.)

Monstrance 62 *cm* vysoká z počátku XIX. st., měděná, zlacená, paprskovitá, noha ovální s listovcem a astragalím, nodus vásovitý, a melchisedech obklopen věncem klasů a révy vinné.

Obr. 324. Řečice Červená.
Půdorys kostela.

Kalich 25 cm vys. se značkou **PRUN**. Noha bohatě tepaná, lepší práce než monstrance; nodus osmiboký, vásovitý, kupa sedí v koši dobře komponovaném a obklopeném rozvilinami z oválních štítků prázdných, které jsou mezi rozvilinami páskem spojeny (XVIII. st.).

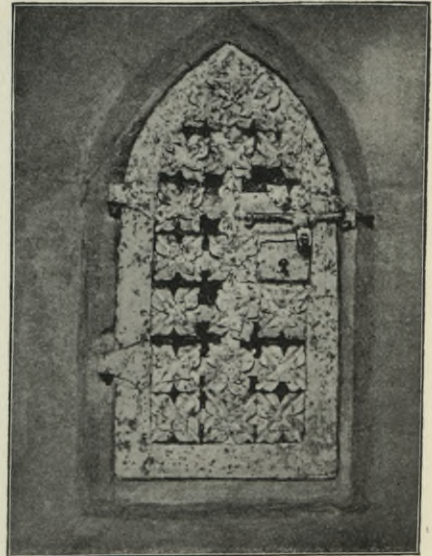
Pacifikál tepaná práce ze zlacené mědi z XVIII. st., noha ovální s mušlovým ornamentem dobře tepaným. Nodus hruškovitý, ornamentem krytý. Stonek přechází v kříž, v němž jsou ostatky svatých. Kol kříže se rozkládá ornament mušlovitý, s 2 nepravými smaragdy a za ním kartuš, objímající celý kříž 35 cm vys. (XVIII. st.)

Křtitelnice cínová, 60 cm vys. Kotlík jest vyzdoben 2 lvími hlavami s kruhy. Na plášti relief Matky Boží s Ježíškem a po stranách 2 sv. apoštolové, nad nimiž pás písmenami minuskule gotické tohoto znění: *nenarodili se kdo zrodny a z ducha swateho newejse do kr. Buh Otec na truně sedě drží kouli zemskou mezi dvěma anděly, u nohou sv. Jakub větší, P. Maria s Ježíškem v náruči a žezlem, sv. Jakub biskup a sv. Jan Křtitel. Všechno v reliefech na kotlíku připájených. (Viz*

obr. 326.) Kotlík nesou 3 nohy, počínají hlavou vousáče, rukama vous držícího a končí nohou na způsob ptačího drápu, jenž kouli drží. Práce tato jest ze XVI. st. Víko má pásový ornament barokní s 2 okřídlenými hlavičkami andílků a končí dosti slušně řezanou soškou svatého Jana Křtitele. Výška od země ke hraně kotle 68 cm. (Značka konvářská, obr. 327.)

Tři páry barokních svícňů 65 cm vysokých; trojdílné nohy, v plných rozvilinách hlavičky andílků, jichž křídla v listy akantové přecházejí; hřbet každé nohy připájeným listem akantovým jest kryt. Nodus zdobí 3 okřídlené hlavy andílků a z něho vyběhá dřík lepé formy, jenž končí v misku s obrubou barokní (konec XVII. st.) (obr. 328.).

Pár rokokových svícňů v mědi tepaných a stříbřených. (Obr. 329.)

Obr. 325. Řečice Červená. Sanktuarium.

Při oltáři zvonek s následující legendou kolem koruny:

KILIAN BRIKNER V ROZMITALV 1731

Na plášti:

DANI DAR OD WACZLAWA
WORLA—A MANZELKI GEHO
EVFROZINI DWACA : ST ·
WR : IVLII—

U koruny 9 malých kroužků
centricky seřazených v pásovou
ozdobu.

V kobce podvěžní 2 náhrob-
níky již nečitelné se znaky Le-
skovců a Skuhrovských, a Mili-
čovských z Braunberku (obr. 330.)
s následující legendou psanou vel-
kou latinkou:

I. TEĎ—W PANV
ODPOCZYWA—VROZENA PANNY
KATERZINA
KRISTINA MILICZOW
SKA Z BRAVNBKRV ROZENA
ZACHOWA GENZ W BOHV
VSNVLA 27 MAÏ 1640

II. ZE WSSEMY
GSE ROŽEHNA
LA DVSSE MA A
ODKAZALA
CZEST Y PRZA
TELVM ZASE
BAV RZKA GYZ
GSEM MVG BOŽE
STEBAV AMEN

Zvony.

I. Sv. Máří Majdalena,
široký 1'22 m, vysoký 1 m. Relief
P. Ježíše Krista na kříži a sv. Maří
Majdaleny, ana kříž objímá; se strany pravé svatý Jan a pod ním:

* S : IOHANES *

s levé strany relief sv. Pavla, pod nímž:

* ET PAVLI *

Obr. 326. Řečice Červená. Křtitelnice.

Oba svatí jsou v obleku římských rytířů. Sv. Jan, mečem jsa opásán, drží pravou ruku k nebi pozdviženou a v levici má knihu. Sv. Pavel má jednu ruku na prsou položenou a druhou třímá meč. Na druhé straně zvonu znak Jana Morice Gustava, arcibiskupa pražského, a nad ním nápis:

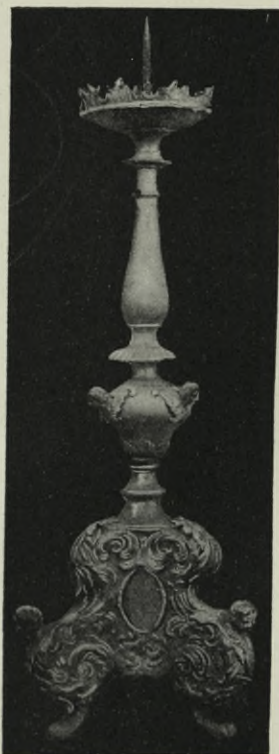
Obr. 327. Řečice Červená.
Značka konváře.

EX FAVORE ET ORATIA IOANNIS MAVRITY GV-
STAVI ARCHIEPISCOPI PRAGENSIS RVRSVS RE-
DIVIA RESONO

pod znkem :

I · P · P ·

A · D · P · I :

Obr. 328. Řečice Červená. Barokní
svícen.

Obr. 329. Řečice Červená. Rokokový
svícen.

na dolní části pláště pásová akantová ozdoba, jakož i při koruně dvě pásové akantové ozdoby, mezi nimiž nápis:

WEIL WIR HIR IN FEVER ALLE ZERFLOSSEN HAT VNS IOHANN
GEORG K̄VHNER WIDER IN PRAG AVFS NEVE IN FORM GOSSEN

II. Sv. Jan, šir. 98 cm, vys. 92 cm. Relief sv. Jana Nepomuckého, jenž stojí na podstavci a drží v pravici kříž, levici pak má dolů spuštěnu. Nad hlavou jeho je združeno 5 hvězd.

S druhé strany zvonu uprostřed relief sv. Floriana, v oděvu římského rytíře, má kol hlavy svatozář, v pravici drží nádobu s vodou, již vylévá na hořící stavení a v levici drží prapor. Rovněž stojí na podstavci.

Pod tímto reliefem jest znak arcibiskupský, pod nímž:

I · P · P ·
A · D · P · I ·

Dole na plášti akantová ozdoba.

Kolem koruny nápis vroubený dvěma akantovými ozdobami:

DVRCH DES KŮHNERS HAND BĪN ICH
AL HĪER BEKANT

III. Sv. Jakub, šir. 72 cm, vys. 64 cm
Relief P. Marie držící v ruce Ježíška a stojíc
nohou na hlavě hada kol koule se vinoucího

Relief sv. Jakuba v oblacích se vznáše-
jícího a pod ním nápis:

IOHANN GEORG KÜHNER GOSS MICH
IN PRAG ANNO 1776.

Dole na plášti dvě akantové pásové
ozdoby a u koruny ozdoba pásová složená z
hlaviček andílků. Na trámu
nad zvoncem: WZ · Y · 6 · O · II.

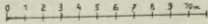
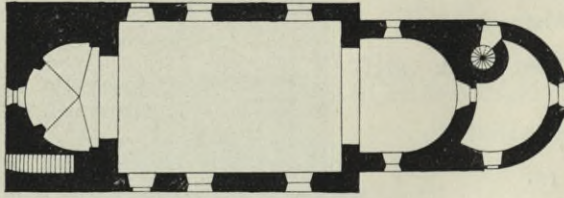
Obr. 330. Řečice Červená. Náhrobek v pod-
věžní kobce.

Obr. 331. Řečice Červená. Pohled na hřbitovní kostel.

IV. Sv. Anna, šir. 62 *cm*, vys. 53 *cm*. U koruny pásová ozdoba akantová, jakož i dole na plášti.

Relief sv. Anny a sv. Josefa, jenž drží Ježíška a má svatozář kol hlavy, uprostřed zvonu na plášti:

Obr. 332. Řečice Červená. Púdorys hřbitovního kostela.

PŘELIL KAREL BELL-MANN C. K. DVORNI ZVONAŘ V PRAZE 1864.

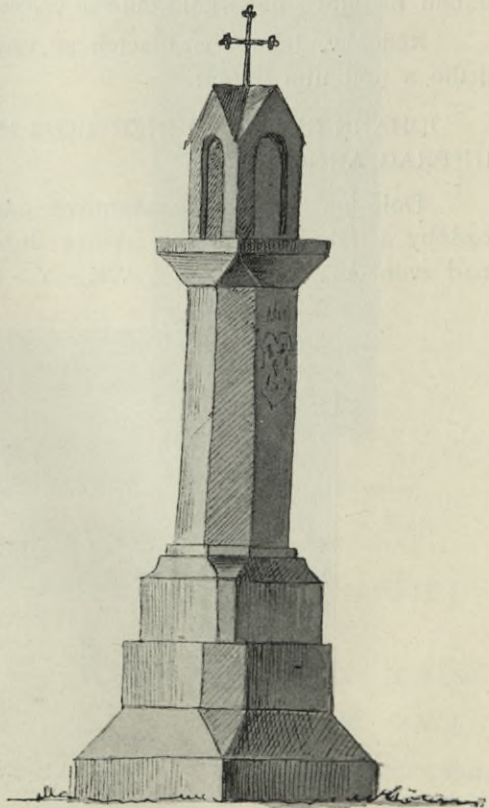
V. U míráček, šir. 32 *cm*, vys. 28 *cm*. Relief sv. Jana Nepomuckého. Kol koruny akantová ozdoba a pod ní postava jakéhosi poustevníka.

I · G · K · 1767.

HŘBITOVNÍ KAPLE. Hřbitovní kostelík tento založen byl na sklonku XIV. st. řečickými měšťany, vyhořel r. 1804 a r. 1822 byl znovu vystavěn.

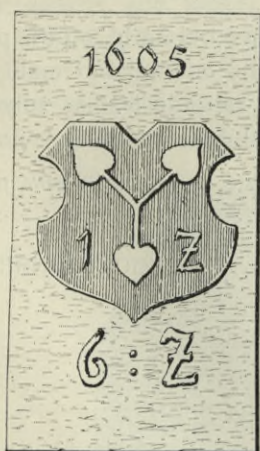
Jest orientován bez ozdob. Loď obdélná jest širší presbytáře. Presbytář pak rovněž obdélná, ukončena půlkruhovou apsidou. Vchody vedou se strany severní, jižní a do apsidy. Kryt jest taškový. Do střechy proražena nad presbytáří čtyřboká věž, čtyřbokým prohnutým jehlancem krytá, v lucernu a jehlanec přecházející. (Obr. 331.)

Vnitřek. Loď jest obdélník 12·15 *m* dl. a 8·4 *m* šir., ploše krytý a do stran prolomeno po 3 oknech goticky sklenutých bez profilu. Loď od presbytáře oddělena triumfálním obloukem, 5·4 *m* v rozpětí, lomeným bez profilu. Presbytář se závěrem půlkruhově sklenuta goticky, avšak bez žeber a měří 5·5 *m* délky a 6·3 *m* šířky. Omítková žebra v ostrý hřbet vybíhají a ve svorníku kulatém se sbíhají, opírajíce se o konsoly tesané. Tato klenba měla

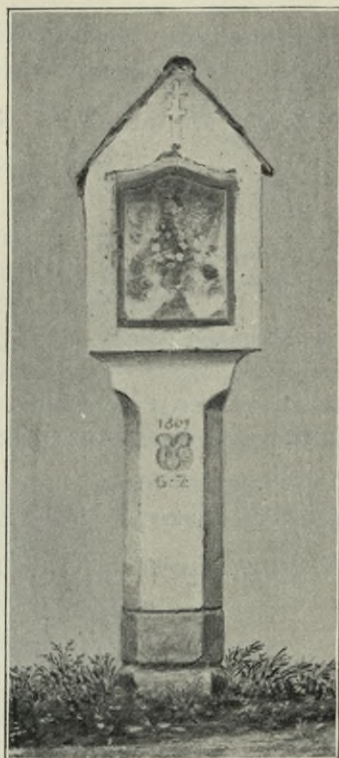

Obr. 333. Řečice Červená. Boží muka.

kdysi žebrovi, původní z doby založení kostela, které později vylámáno nebo po požáru spadlo. Presbytář osvětlena jest s každé strany goticky sklenutým oknem. Za hlavním oltářem jest segmentem sklenutý vchod do sakristie, kteráž má tvar apsidy $\frac{3}{4}$ kruhové 6.1 m v šíři a do konchy sklenuté. Klenba tato jest ze štětovaného kamene jak v presbytáři, tak v sakristii. Přístavba tato na půdě jest patrna. V sakristii jsou točité schody na půdu vedoucí s vchodem od severní strany. Hudební kůr spočívá na mohutném eliptickém pasu a jest křížem zaklenut; klenba jest usazena na silném gotickém schodci. Hořejší část hudebního kůru jest ve stlačený oblouk goticky sklenuta, rovněž část stropu jest klenba křížová, která spočívá na dvou pravoúhlých a na dvou oblých pilířích. Celá tato stavba nasvědčuje tomu, že byl kostelík v XVI. stol. přestavěn. (Viz půd. obr. 332.)

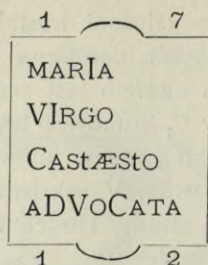
Obr. 334. Řečice Červená. Nápís.

Obr. 335. Řečice Červená. Boží muka.

BOŽÍ MUKA na straně západní k Rovnému zachovala svůj původní tvar. Jest to čtyřboký gotický podval, na němž stojí hranol osmiboký, ukončený sešíkmenou římsou a na této čtyřboká, křížová kaplička. Na straně západní vytesán znak Říčanských a pod ním letopočet 1605. (Obr. 333. a 334.) Na straně východní k Želivu jsou zděná Boží muka s kapličkou, v níž soška P. Marie, pod ní pak znak Říčanských s letopočtem 1605 (obr. 335.). Na straně jižní k Pelhřimovu a na straně severní ku Vlašimi rovněž zděná muka Boží bez valné ceny. (XVII. stol.)

Na náměstí stojí morový sloup ze žuly, sloup to oblý na podstavci, nejvýš umístěna socha P. Marie, práce vkusné, v nahnuté posici se spjatýma rukama, stojící nohou na pŕlměsci a hadu a s năpísem na podstavci:

Na náměstí při silnici SOCHA SV. JANA NEPOMUCKÉHO
nevalné ceny s nápisem na podstavci:

Na straně severní	CID	Na východní	RENO
	CRR		et
	1722.		TRANS
			die
			6. NO
			1777.

Na děkanství nalézá se obraz, který dříve byl na hl. oltáři, představující sv. Máří Magdalenu. Jest slušně malován od českého malíře *Jana Quirina Fahna* a visí na chodbě. V děkanské zahradě leží ze žuly tesaná gotická 8boká křtitelnice pocházející ze založení kostela.

Na radnici jest toliko 1 pečetidlo mosazné, průměru 28 mm, na němž kol městského znaku se čte:

MINVS SIGIL : CIVITATIS ANTIGVAE : RVB : RZECZICENNINSIS 1581.

Služátky.

Bývala zde tvrz, nyní hospodářské stavení číslo 4. Na východní straně statku jest částečně zachované a částečně zabílené sgrafitto renesanční, které se prostírá po celé ploše a délce stavení. Mezi psaníčkovitou rustikou ballustrové kuželky. (Obr. 336.) Na jižní straně 3 okna s kamenným obložením v žule tesaným s pozdně gotickou profilací s podokenní římsou.

Uvnitř původní černá kuchyně, v ní střílnovité okénko, rovněž i v konírně. Tato okénka mají kamenná obložením, tesaná, na venek s hranou sešíkmenou. Majetník vykládal, že jeho dědeček pamatuje tuto tvrz jednopatrovou s patrem dřevěným, hezky silně přes zdivo přeštrčeným a kolem do kola se táhnoucím. Ba byly prý i světnice daleko vyšší. Zda však klenuty byly, se nepamatuje. Po celé východní straně táhne se příkop. Opodál pod bývalou tvrzí u potoka mlýnec ke tvrzí patřící, jest kryt mansardskou střechou. Uvnitř vchod do sklepa jest z tesaného kamene

s vodorovným nadpražím s profilací pozdně gotickou z druhé poloviny XVI. stol. Jsou to tři pruty a dva žlábký.

V louce při cestě do Pelhřimova vykopán byl kámen, jehož legenda patrna jest na přiloženém obrazu. (Obr. 337.)

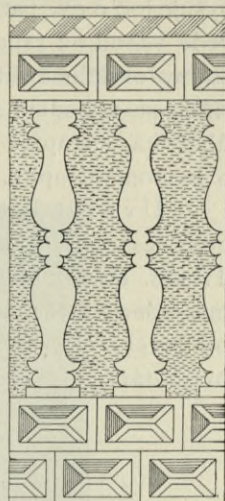
Stranná.

Trajer XIV., 400; Sommer X., 213; Schaller XIV. 94; Sedláček IV., 35.

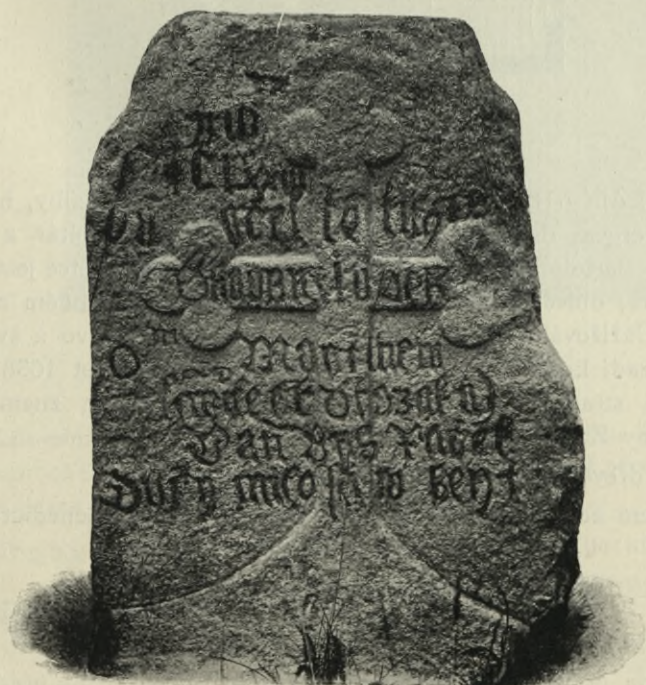
KOSTEL zasvěcený SV. BARTOLOMĚJI býval ve XIV. stol. farní. R. 1345 darovali Oldřich III. z Hradce a syn jeho Jindřich platy ve vsi Stranné klášteru ve Wilheringu v Horních Rakousích a kol té doby založili zde kostel, který rovněž ohradili.

R. 1744, když byl dáván nový strop, přišlo se na nápis: Tento strop stawieny gest Letha Panie 1500. R. 1797 byl celý kostel přestavěn.

Kostel jest orientován. Ze staré stavby gotické zbyla pouze presbytář bez klenby. Loď i presbytář sbarokisovány. Věž v západním průčelí pře-

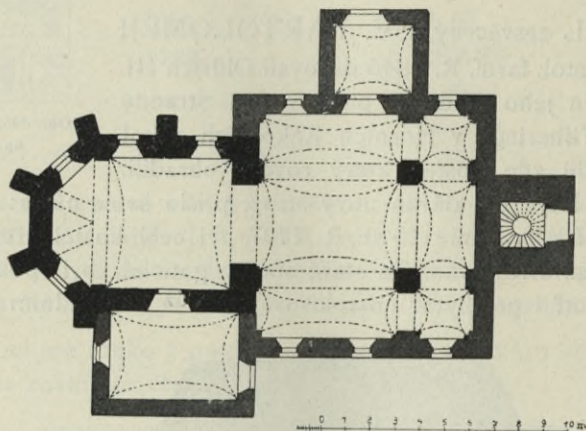
Obr. 336. Služátky. Sgraffito na bývalé tvrzi.

Obr. 337. Služátky. Pamětní kámen.

vyšuje loď o dvě patra a kryta jest jehlancovitou čtyřbokou střechou. Do lodi vede vchod od západu, a to pravoúhlý. Loď jest prostá, třemi okny s každé strany osvětlená, která jsou půlkruhovitě sklenuta. Na jih přistavěna před-síňka se vchodem pravoúhlým. Presbytář, uzavřená třemi stranami osmi-úhelníka, ustupuje od lodi o 1'65 *m*; opřena jest pěti operacími pilíři o jednom ústupku. Ke straně severní přiléhá sakristie.

U v n i ě r jest loď čtyřúhelná, 8'9 *m* dl. a 9'1 *m* šir., zaklenutá ve tři pole českou klenbou na pasech. Hudební kůr spočívá na dvou pilířích. Triumf. oblouk ellipsovitě sklenutý, 3'15 *m* v šíři a 1'1 *m* v síle. Presbytář má jedno travée a tříboký závěr. Travée jest česky sklenuto a odděleno od závěru obloukem elliptickým, do něhož zaklenuta klenba závěru. Celá presbytář měří 7'2 *m* délky a 5'4 *m* šíře. (Viz půdorys obr. 338.)

Obr. 338. Stranná. Půdorys kostela.

Na velkém oltáři obraz sv. Bartoloměje, slušné malby, hrabětem Leop. Šternbergem darovaný. (XVIII. stol.) V sakristii oltář z r. 1638 s obrazem sv. Bartoloměje, na dřevě malovaným. Hlava světce jest naturalisticky podána; oblečen jest v červeném svrchním rouše a bílém spodním. Na predelle Ukřížování Krista mezi lotry s p. Marií v pravo a sv. Janem v levo. V pozadí kopcovitá krajina, v levém rohu letopočet 1638.

Na levé straně presbytáře visí obraz Madonny, znamenitá to kopie Madonny Zbraslavské.

Jest na dřevě malován a v zadu má nápis:

Hanc Imaginem ad Originale Aulo Regente Mactam et Benedictam esse.
AR. Die 6. Martii
Ao. Do. 1767.

P. Daniel Gina

Sac. Ord. Cister. AR. Prob.

(Obr. 339.)

V lodi na pravé straně oltář sv. Matěje, slušné řezby představující téhož světce ve vysokém reliefu, v theatrální pose na stoličce klečícího.

V pozadí brána. Tento obraz byl sem roku 1730 měšťanem Počáteckým, Matějem Novotným darován.

Při něm stojí socha sv. Antonína Paduanského mistrné řezby v rouchu i obličeji, klidného postoje, držícího v pravici Ježíška. (Obr. 340.)

Obr. 339. Stranná. Kopie Madonny Zbraslavské.

Kamenná křtitelnice gotická, 1·10 *m* vys., 0·75 *m* šir., má tvar osmibokého jehlanu se žlábkem, v osmiboký hranol přecházejícího a na válcové desce se žlábkem sedícího. (Obr. 341.)

Zvony I. šir. 95 *cm*, vys. 70 *cm*. Relief Krista na kříži.

Kol koruny { TENO - ZWON - C - ST - VER - BVM - DOMINI - MA - NET
IN - ET - ERN - V

Na plášti { JOS - TANI - S - ILIT - SKRZE - CRSIKA - ZWONARZE
1 - 5 - 6 - 9

II. šir. 56 cm, vys. 40 cm. Relief sv. Bartoloměje a pod ním jest nápis ve 2 řádcích:

ECCLESIAE SANCTI BARTHOLOMAEI
STRANÆ.

Na plášti: relief p. Marie s Ježíškem, sv. Judy Thaddeáše a nápis:

SANCTE IVDA THADAE ORA PRO NOBIS.

Kol koruny: COSS MICH CHRISTIAN
IOACHIM IN IGLAV 1705.

III. šir. 56 cm, vys. 44 cm. Jest bez nápisu a má na plášti relief panny Marie s děťátkem. Bezpochyby od téhož, jako předešlý.

Svatova.

Trajer XIV., 383.

KAPLIČKA čtverečného půdorysu, prostých zdí, s jehlancovitou střechou a cibulovitou bání s lucernou. (Obr. 342.) (Konec XVII. stol.)

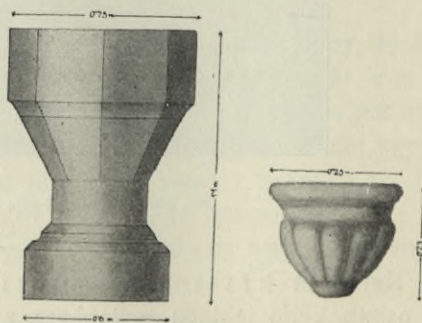
Štítné, též Štítná.

Sedláček IV., 121.

Z památné tvrze, kde sídlil Tóma ze Štítného, není dnes stopy. Prvním známým

Obr. 340. Stranná. Socha sv. Antonína.

Obr. 341. Stranná. Křítelnice. Kropenka.

mým držitelem tvrze byl Tóma ze Štítného. Pocházel ze schudlého rodu Benešovců a byl stejného erbu s pány z Bechyně.

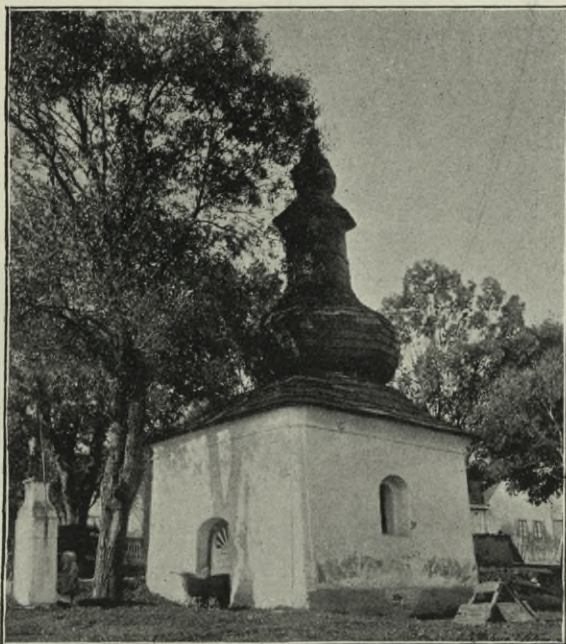
Na bývalém tvrzišti vystavěny chalupy a jen nepatrné zbytky valů a příkopů, a to jen na straně západní, dávají rozpoznati bývalou situaci tvrze. Zbyla zde též hluboká roubená studně.

Nedaleko tvrze nade vsi stojí KAPLIČKA čtvercového půdorysu, krytá jehlancovitou střechou, s lucernou v baňku končící. Uvnitř jest obraz sv. Floriana, který vylévá konev vody na hořící stavení, které jest v rozích opěracími pilíři vzepřeno. Toto stavení jest prý bývalá tvrz Tóмова.

Obraz, nevalné ceny, pochází z XVIII. století.

Těchobuz.

Trajer XXIV., 690; Schaller XIV., 49; Sedláček IV., 216; Sommer X., 122.

Obr. 342. Svatava. Kaplička.

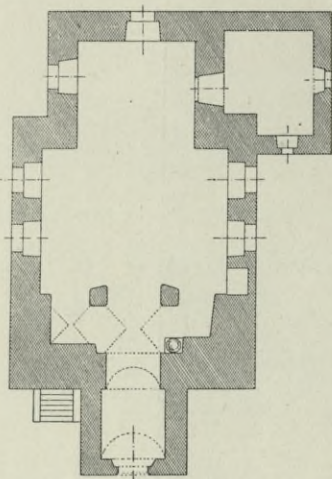
FILIÁLNÍ KOSTEL sv. Marku zasvěcený, administruje se ze Zhoře. Býval farní již r. 1384. Fara zanikla ve 30leté válce, r. 1763 stal se filiálním kostela Zhořského.

Kostel orientován, z lomového kamene na základě starého románského vystavěn a v XVII. století přestavěn. Má západní průčelí vyzdobeno štítem, sesílen uprostřed dvěma lesenami, po krajích pak dvěma kratšími které jsou podstavcem pro renesanční šišku. Mezi pilířky zakončeno zdívo volutami. Uprostřed na štítě elliptické okno. Pod ním okno segmentové, do kůru prolomeno. Loď jest prostá se 2 segmentovými vysoko položenými okny. Presbytář pravoúhlá osvětlena 2 segmentovými okny, a ustupuje od lodi o 1'4 m . K jihu přistavěna sakristie.

Nad presbytáří sanktusová věžička. Opodál mimo osu chrámovou na západ čtyřboká věž, jehlanem krytá, byla bezpochyby na místě dřevěné bývalé panem Václavem Ottou z Losu a manželkou jeho Kateřinou z Řičan r. 1603 vystavěna. V tu dobu asi spadá přestavba kostelíka.

Vnitřek. Podsíňka valeně klenutá a hlavní vchod půlkruhovitě sklenutý má sílu zdi 1·5 m, rozpětí 2·35 m. Loď ploše kryta, jest 17·5 m dl., 7·9 m šir. Hudební kůr spočívá na 2 pilířích s křížovou klenbou. Oblouk triumfální, 5·3 m v rozpětí a 1·3 m síly, půlkruhovitý s římsou. Presbytář pravoúhlý, 4·5 m dl., 5 m šir., má strop na způsob zrcadlové klenby. Sakristie je ploše krytá, nad ní oratoř s oknem obdélným. (Viz půdorys.) (Obr. 343.)

Na hlavním oltáři na predelle jest 7 v mědi tepaných obrázků, zlacených, mistrné práce, představujících umučení a ukřížování Krista. Tepání jest velmi jemně provedeno (První pol. XVIII. století). (Obr. 344.)

Obr. 343. Těchobuz. Půdorys kostela.

Pieta na postranním oltáři na pravo, bolestného výrazu, znamenitě uloženého roucha a výborné muskulatury na těle Kristově. (Konec XVII. stol. Obr. 345.)

Dva páry svícňů na způsob monstrancí provedených. Mají nohu ovální ve čtyři laloky rozdělenou, s kartušemi tepanými. Stvol a nodus sploštělý v kartuš přecházející, v níž uprostřed srdce plamenné s monogramem IHS, nad ní miska. Práce to dovedně tepaná, stříbřená. (XVIII. st.) (Obr. 346.)

Věčná lampa téhož vzoru, dobře komponovaná a rovněž stříbřená. (XVIII. st.) (Obr. 347.)

Svícník barokní, 2 m vysoký — jako v Hořepníku.

Křtitelnice kamenná, osmiboká, ve spodní části a v horní okrouhlá, výška 28 cm, šíře 50 cm. (Obr. 348.)

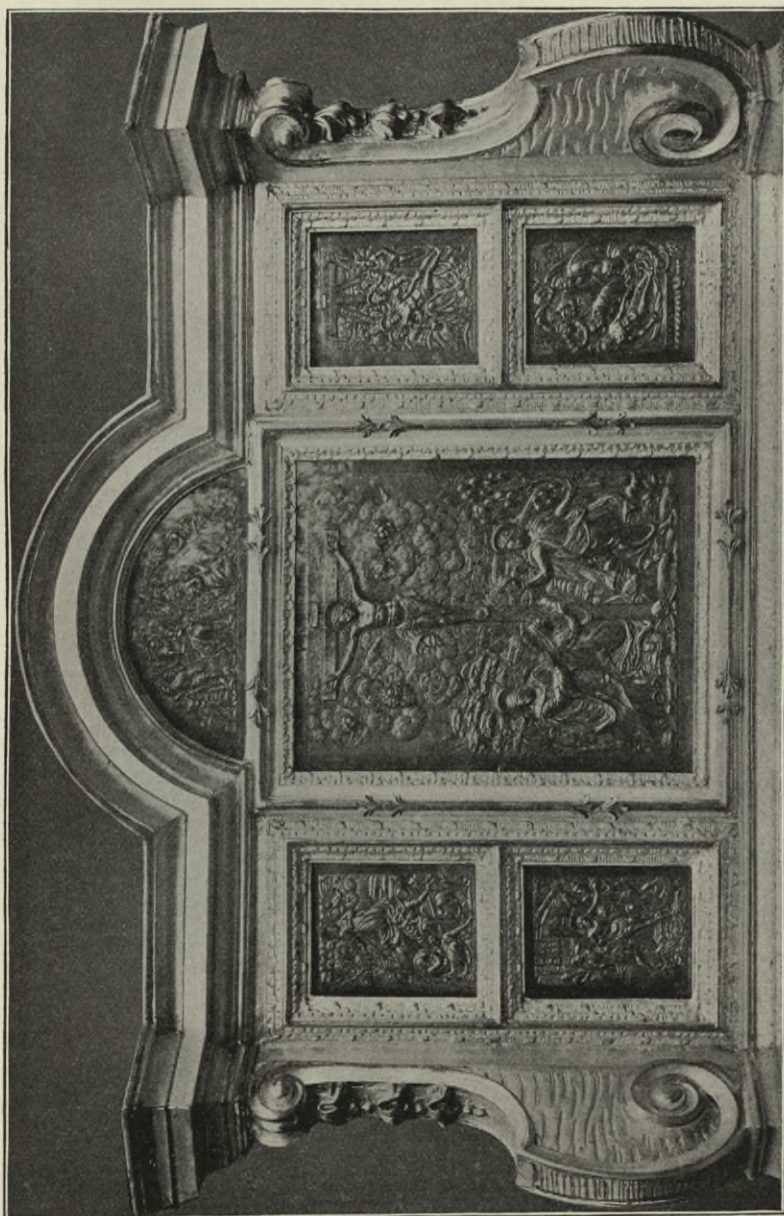
Zvonek u hlavního oltáře, velice cenná stará práce ze XVI. století. 8 cm vys. 8·5 cm šir. (Obr. 349.)

Při koruně má nápis ✠ IHESUS . MINEN NAT. Na plášti reliefy značně rozlity: Kristus na kříži a 2 ženy pod křížem, s každé strany jedna; na to vypouklý relief hlavy na pravo hledící ve věnci z dubových lístků a žaludů — pak Kristus kříž nesoucí, osoba v zadu a 2 napřed — na to opět relief hlavy ve věnci. Dole při obrubě nápis majuskulí gotickou — málo čitelný.

Náhrobky.

I. V lodi po pravé straně visí v oratoři obraz vzkříšení a pod ním v pravo i v levo klečící postavy rodiny z Losů a nápis:

Daniel Otto z Losu na Těchobuzi a Chmalkowie pradied těchž rodu jest pod touto tabuli pospolu střejci a střejnami ve sklipku sklenutým po-
řowani jakož i poslední těchž rodu proti oltarzi velkemu jak kamen geho

Obr. 344. Těchobuz. Predella hl. oltáře.

hřobowy ukazuje očekávající všichni společně radostného z mrtvých
vstavy Amen.

A. D. 1654.

Obraz jest dobře malovaný, zejména obličje rodiny z Losů rázovitě podány.

II. Červený mramor:

HIR LIGT

DER HOCH EDL GEBORNE HERR ANTON ADLER — GEWESTER
HERR AVF TIECHOBVS, UND TALLEBERG GEBOHRN, DEN 17 IANVS:

Obr. 345. Těchobuz. Pieta.

1697. VND IN GOTT VERSCHIEDEN, DEN 17. IVLIS 1778 EIN WÜR-
DIGER VATTER —

DER

DREIZEHN RVHMVOLLE KINDDER —

AVS WELCHEN ENIKLN ACHT VND VIRZIG, —

VHR — ENIKLN DOREY VND ZWANZIG —

AN TVGEND IHM GLEICHENDE BILLDER —

IM LEBEN HAT ERBLIKT ↪ —
 EIN VATTER, GROS VND VHRGROS VATTER, —
 ER ZIRDE SEINES HAUSES II
 ER EHRE ALLER SEINER VATTER II —
 IST WOHL WEHRT ALLES PRISES ↪ —
 RUHE O! TVGEND HAFTER VATTER —
 DV WUNDER VNSENER ZEUTH —
 NACH VOLLEND 81. JAHRIGEN ALTER —
 DAS HEIL IST DIR BEREIT —

Polovypuklý relief Krona (boha času).

DIE KINDLICHE DANKBAHR KEIT —
 ZVIHRENTHEUEREN VATTER HAT DIE
 SES MONIMENT, ZVM EWIGEN AN -
 DENKEN AUF GERICHTE. —

II. Červený mramor.

JENE INSCHRIFT PRAGT DIREIN —
 WER HIER BEGRABEN LIEGT —
 DRUMSCHONE DAS GEBEIN —
 SO DIESER GRAB = STEIN DRÜCKT.

III.

ZIKMUND HERZMAN KAPAVN Z SWOYKOWA VMREL - 5 DNE IVLIJ
 LETHA 1663 WIEKV GEHO GEDEN ROK 8 DNI SIN VROZENEOHO
 PANA PANA ALBRECHTA KAPAUNA: S PANI PANI EWAV POLE-
 XINAV ROZENAV CZERNINKAV S CHVDENICZ - MANZELKAV GEHO
 SPLOZENÝ OCZEKAWA RADOSTNÉHO Z MRTVÝCH WSTÁNI.

†
 IHS
 smrt

(Znak Kapounů ze Svojkova.)

̄
 M̄RA
 kosti umrlčí

IV. Žula.

KATERZINA SLEczNA
 KAPAUNOVA Z VOIKOVA
 UMRZELA 1. DNE MAGE LETA
 1660 WIEKU GEGIHO ZITI —
 18 NEDIEL CZERA VROZENEOHO —
 PANA^P ALBRECHTA KAPAVNA —
 S VROZENAU PANI P EVAV . POL —
 EXINAV ROZENAU CZERNINK —
 AVZCHUDENIC MANZELKAV GEHO —
 OCZEKAWA RADOSTNEHO
 Z MRTVÝCH WSTÁNI AMEN.

†
 IHS

(Znak Černínů z Chudenic.)

̄
 M̄RA

V. Žula. LETA PÁNĚ MDCCXXXIV, —

DNE: 19. : SEPTEMBER : —

DOKONAL : WIEK : SWVGMLA -

DENECKY ROKU SVÉHO XXX : —

LETEHO : WROZENÝ : A : STACZNI —

RITIRZ : PAN IGNATIUS : GOD : —

HARDUS MALOWETZ ZMALOWITZ —

NA TOMTO : MISTĚ : RADOSTNÉHO : —

WSKRZISSENI : SWÉHO —

MILÓSTIV BUD DUSSI GEHO — PAN —

AMEN.

(Znak Malovců.)

VI. Náhrobek žulový.

LETHA 1643 DNE —

10 MAŤ VROZENÝ A STA

TECZNÝ RÝTIRZ PAN -

IAN SSTASNIJ OTTA - ZLOSV ANA-

TIECHOBVZI -

ZIWOT SWVG V PA

NV DOKONAL GEHOZTO

MILÝ DVSSY PAN BVCH

RACZ MILOSTIW BEG -

TI ABLAHOSAVENÉ-

HO VSKRZISSENI DOČE -

KATI DATI A POCHO -

WÁN W CHRÁMIE -

TIECHOBVSKÉM

(Znak pánů z Losu a na Těchobuzi.)

VII. Žulový náhrobek psaný minuskulí gotickou:

Letha Panie 1562 po ne

diehy den swatého Lukasse umrzela

mi má pany Marie na

Rabnsteinie i z Boressyna Pan Buh

racz dussi gegy mi

losfiv behty

Ve znaku šipka zdola nahoru.

VIII. Žulový náhrobek, psaný minuskulí gotickou se znakem Robmhápů.

Letha Panie 1550

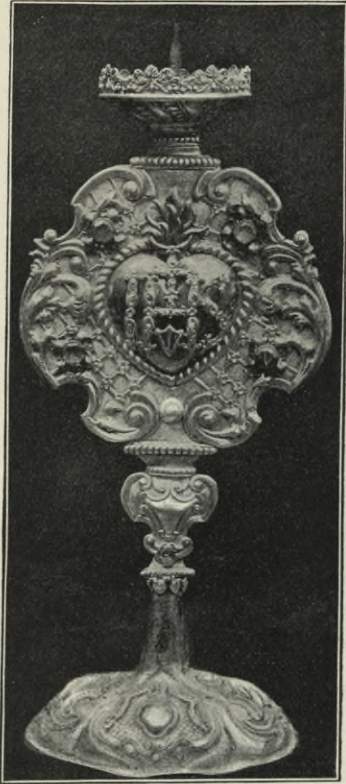
po hromnych umrzel

urozeny pan Wá

. . . Robnhap ze Suche Pán Buh

racz gehu dussi

milostiw behty

Obr. 346. Těchobuz. Svicen.

Zvony. I. široký 60 cm, vys. 50 cm.

Kolem koruny a na pokraji pláště pásová ozdoba akantová. V prostřed relief sv. Antonína Paduanského a sv. Florianá.

Na plášti se čte:

FUSA A. D. 1499 REFUN
DOR A. 1769 IN HONOREM SS.
DONATI ET ANTONII PADUANI
PER JOANNEM GEORGIUM
KÜHNER.

II. šir. 73 cm, vys. 65 cm.
Relief P. Marie s Ježíškem.

Kol koruny nápis minuskulí gotickou:

fento zvon xlit jest ke cfi bozfe
a panny marie swate mu prokupu.

Sanktusový zvonek nepřístupný

HŘBITOVNÍ KAPLE,
zasvěcená sv. Janu Nepomuckému,
byla vystavěna r. 1826 Annou
Hofmannovou — tehdejší majitelkou velkostatku; jest to rotunda o 8 oknech s kopulovitou střechou s lucernou. Uvnitř jsou 3 elliptické výklenky.

Na oltáři z téže doby obraz Krista v zahradě klečícího a se modlícího, výborně malovaný a v náladě dobře podaný. Mistr neznám.

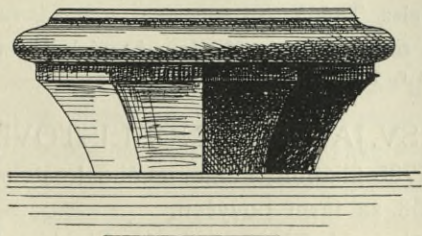
Po pravé straně náhrobek Anny Hoffmannové, rozené Janotové z Adlersteinu (* 1784 † 1842) a Karo-

Obr. 347. Těchobuz. Věčná lampa.

Obr. 349. Těchobuz. Oltářní zvonek.

Obr. 348. Těchobuz. Křtitelnice.

liny Hoffmannové (* 1807 † 1823) s legendou psanou německým písmem v mramoru.

ZÁMEK.

Po dřívější tvrzi patřící Rabemhapům nezbylo nic než sklepy, které pod nynější budovou částečně vedou a druhé ze dvora na přič stavěny jsou. Jsou valeně sklenuty ze štěpaného kamene. V nynější podobě jeho postaven r. 1786 hrabětem Rindsmaulem. První známý držitel byl r. 1352 Kuneš z Těchobuz. Po Rabemhauptech přešel na Ottu z Losů 1600, pak na Kapouna ze Svojkova.

Obr. 351. Těmice. Pohled na kostel.

Zámeček má v průčelí 3 risality o 4 oknech o jednom patru a široká vrata. Nad těmito letopočet A. 1798.

Stal se zajímavým tím, že hostil po leta Bolzana. Nyní jest zámek útočištěm feriální kolonie.

Těmice.

(Tienicz, Tinic.)

Schaller XIV., 88. Method. roč. XIII., 67—68. Pamětní kniha z r. 1787.

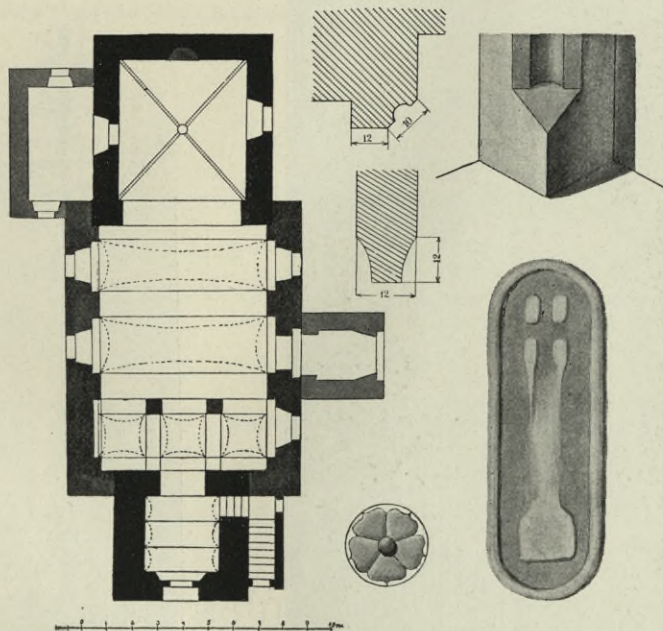
KOSTEL, zasvěcený SV. JANU EVANGELISTOVI, r. 1359 byl plebáni, do r. 1785 filiálním kamenického kostela, pak zřízena lokálie a r. 1858 za farní povýšen.

Jest orientován, s věží v západním průčelí, která má v podřímsí okna půlkruhovitě sklenutá. Kryt jest šindelem.

Střecha věže jest jehlan v osmibokou bání přecházející, na níž sedí druhá menší báníka. (Obr. 351.) Loď prosta výzdoby, presbytář pravoúhlá od lodi ustupuje o 1·5 *m*. Vchod do věže má obložení kamenné, pravoúhlé, ze XVI. století. Za práh tohoto vchodu slouží náhrobní kámen, mající v plochem reliefu vytesaný kříž a kalich. (Obr. 352.)

V n i t ě k. Podvěžní kobka jest čtverečná, na traversy sklenutá. Věž jest přístavba XVII. století. Vchod do lodi jest půlkruhovitě sklenutý, 2·5 *m* vysoký, 1·8 *m* široký.

Loď jest obdélná, 10 *m* dl. a 6·7 *m* šir., sklenutá českou klenbou do 3 pasů, které spočívají na dvou sdužených pilastrech s římsou. Z každé

Obr. 352. Těmice. Půdorys kostela. Náhrobek. Ostění jižního vchodu. Profil žeber. Svorník.

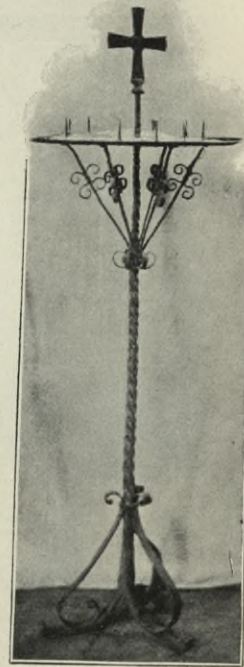
strany jsou dvě okna. Na jih vchod goticky sklenutý, s kamenným ostěním plochy sešikmené se žlábkem (obr. 352.). Presbytář oddělena od lodi půlkruhovým obloukem, 4·7 *m* v rozpětí a 1 *m* silným, který v XVIII. stolet při opravě byl klenutý. Původní gotický, v lomený oblouk sklenutý, byl snesen. Presbytář pravoúhlá jest goticky sklenuta se žebry v žule tesanými, jichž šikmé stěny jsou lehce prohloubeny. (Obr. 352.) Žebra se sbíhají ve svorníku, do něhož pětistá růže vytesána. (Obr. 352.) V přímém závěru presbytáře jest výklenek do oblouku lomeného sklenutý, avšak konchou vyplněný, poslední to zbytek původní staré stavby. Presbytář s jižním vchodem jsou nejstarší součástky periody stavební z přechodní doby. Presbytář jest 5·7 *m* dlouhá. a 5·72 *m* široká. (Viz půdorys obr. 352.)

Při straně evangelijní později přistavěna sakristie se vchodem pravoúhlým. K jižnímu vchodu v novější době přistavěna předsíň. Oltáře nově řezal *Václav Bachač* z Třeboně.

Monstrance s počátku XIX. stol. jest 66 cm vysoká, nohy ovální, na níž tepaný ornament s kartušemi, nodus vásovité, kol melchisedechu dvojitý kartušový rámeček, mušlového ornamentu. Větší stříbřený a menší zlacený. S obou stran anděličkové rámeček držící. Nahoře Bůh Otec, dole okřídlená hlavička; dobře tepaná práce.

Obr. 353. Těmice. Socha sv. Jana Zlatoústého.

Obr. 354. Těmice. Svícník.

Ve výklenku za oltářem stojí socha sv. Jana Zlatoústého, dobré řezby, klidného postoje, držící v ruce kalich. (Obr. 353.)

Svícník 2 m vysoký ze železa kovaný s trojbokou nohou a krouceným stvolem, na jehož hořejší části umístěna kruhová deska, šesti vzpěrami vzepřená. (Obr. 354.)

Zvony. I.: šir. 72 cm, vys. 60 cm, u ucha 20 cm. Kolem koruny minuskulí gotickou nájpis:

iohannes, mateas, barbara, marcus, lucas

Na dřevěné hlavě zvonové stolice vypálen rok 1729.

II.: šir. 75 *cm*, vys. 65 *cm*, u ucha 18 *cm*. Kolem koruny nápis minuskulí gotickou:

lefa narozeny bozeho tystyryhostristeho osmdesateho

III.: šir. 44 *cm*, vys. 38 *cm*. Kolem koruny pásová akantová ozdoba. V prostřed na plášti znak zvonaře a v něm:

IOHAN ADAL. PERNER IN BUDWEIS

a pod znakem:

ANNO

1825

Na okraji pláště malou latinkou:

Diese Glocke wurde auf Kosten der tiemnitzer Pharr Gemeinde Über-
goszen.

Těšenov.

Sedláček IV., 28.

Arnošt Leskovec z Leskovce založil zde roku 1584 tvrz s dvorem poplužním, která však zcela přestavěna.

Úlehle.

Sedláček IV., 348.

Mezi Bořeticemi a potokem Trnavkou bývala tvrz čtverečného půdorysu. Nyní jest zcela rozorána.

Ústrašín. (Oustrašín.)

Trajer XXV. 693, Schaller XIV. 62, Sommer X. 175, Sedláček IV. 188.

FARA se připomíná již r. 1384.

KOSTEL byl r. 1620 filiálním kostela novocerekevického a r. 1787 přidělen k faře božejovské.

Z původní stavby zbyla celá presbytář a zdi lodí. Věž později přistavěna.

Kostel jest orientován, nad ves vyvýšen a stavěn z lomeného kamene. Dle tvaru žeber jest stavba tato z první polovice XIV. st. Věž v západním průčelí o 2 patra nad loď jest vyvýšena, vchod má od jihu a do I. patra rustikovanou omítku. Se tří stran segmentová okna; při hranách lesény do okapní římsy a v podřímsí okna půlkruhovitě sklenutá. Loď obdélná bez ozdob s 3 páry oken s obou stran. Presbytář stará, gotická, 5 stranami

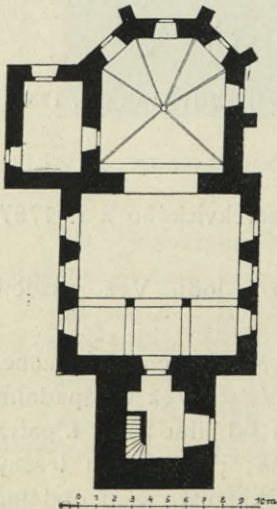
8úhelníka uzavřená, se čtyřmi opěracími pilíři v rozích (obr. 355.), které jsou ze žuly tesanou krycí deskou kryty a v polovině gotickou římsou se žlábkem vespod přerušeny. U 3 oken gotické ostění; skruží vylámáno.

Obr. 355. Ústrašín. Pohled na kostel.

Čtvrté okno v sakristii přiléhající jest segmentové. Pilíře jsou ze žulových kvádrů. K severu přiléhá sakristie s vchodem pravoúhlým, kdež na ostění

vytesán letopočet 1728 (doba opravy). Kol kostela táhne se hřbitov dříve hrazený. V podvěží kobka 3·4 m dl., 3·16 m šir., ve zdi 1·69 m silná se vchodem do lodi chrámové od západu. Toto ostění jest gotické s vodorovným nádražím s konsolami v rozích. Loď bez mála čtvercová (obr. 356.) 8 m ve straně, ploše krytá. Okna jsou pravoúhle špaletována a segmentem klenuta. Loď od presbytáře dělí gotický triumfální oblouk (Obraz vnitřku 357.) 3·98 m ve světlosti a 1·1 m v síle, k temeni 8 m vysoký a v náběhu jednoduchou gotickou římsou přerušeny. Oblouk jest neprofilován. Presbytář stejné výše s lodí, ale o stupeň zvýšená, skládá se ze tří stran osmiúhelníka (dvou delších stran rovnoběžných), zaklenuta jest do žeber, která se sbíhají v hladkém svorníku a usazena jsou na jednoduchých konsolách tvaru jehlanovitého bez

Obr. 356. Ústrašín. Půdorys kostela.

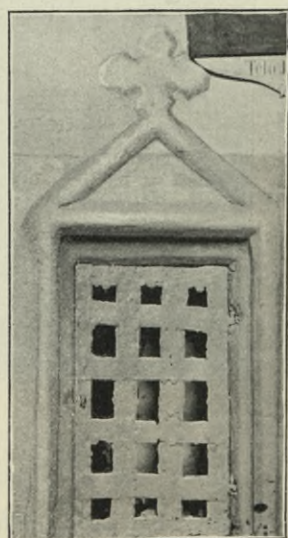

Obr. 357. Ústrašín. Pohled do presbytáře.

přerušení. (Pohled do presbytáře obr. 357.) Za triumfálním obloukem nalézá se druhý pás, 30 *cm* široký, v profilu pravoúhlý, ve výši klenby usazený. rovněž lomený a do zdi bez konsol zapadající. Presbytář jest 6·8 *m* dlouhá a 6·6 *m* široká. Při straně evangelijní jest původní gotické sanktuarium. (Obr. 358.) Jest to obdélníkové orámování nad ním trojúhelník s křížem na rozích sříznutým, Původní mříž uzavírá prostor uvnitř. Ploché pásy křížují se pod pravým úhlem a na křížení osmiboké zakulacené růžice. Do sakristie vede vchod s vodorovným nadpražím a s podpěrami v koutech. V sakristii jest česká klenba na 2 pasech.

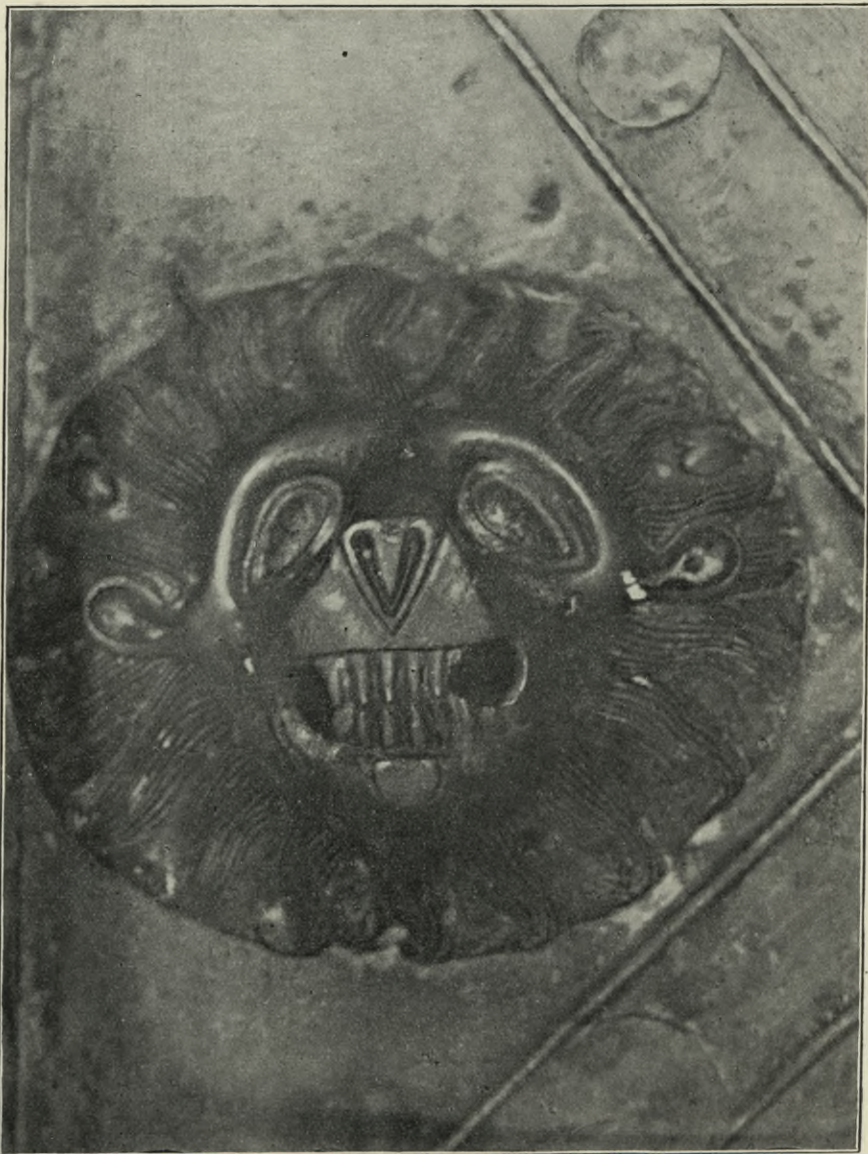
Hudební kůr v lodi spočívá na 2 čtyř bokých pilířích a jest sklenut třemi plackami.

Hlavní oltář zasvěcen P. Marii; jest práce XVIII. st. velmi bujné fantasie (Obr. 357.), bohatých

Obr. 358. Ústrašín. Sanktuarium.

akantových rozvilin gotisujících tvarů, nad nimiž nejvýš sv. Trojice se znakem, níže pak obraz P. Marie s dělátkem s počátku XIX. st. pěkné práce, v akantovém rámci. Pod obrazem tabernakulum přesně uspořádané

Obr. 359. Ústrašín. Románské tlukadlo.

práce, v levo i v pravo vchody za oltář s nástavky tvarů mušlovitých s erby. Na pravo znak Malovců s nápisem $\begin{matrix} M & F \\ & \& J. F \end{matrix}$, na levo znak málo znatelný s letopočtem 1770.

Čtyři páry svícňů ve dřevě řezaných z XVIII. st.

Na tumbě též zdvojený znak.

Tři páry jednoduchých cínových svícňů s letopočtem 1661.

V sakristii k ropenka polokulovitého tvaru, 1 m široká, 60 cm vysoká.

Na dveřích při vchodu západním lví hlava, při níž kruh chybí; jest

Obr. 360. Ústrašín. Náhrobek Anny Sobotkové z Jezera.

Obr. 361. Ústrašín. Náhrobek pána ze Vchenic

původu románského a z bronzu litá. Dvěře mají pozdně gotické kování i zámek (obr. 359.).

Do zdi v levo i v pravo lodi jsou náhrobky popsané majuskulí s minuskulí:

I.

Leſa od Narozeni Božího 1592
umrzel geſt Arozenný a ſtatecny Rytíř
Pan Ladislav Voſtrovec z Kralovic
na Proſecy v nediely ſmrtdlnou
Tuto tielo jeho jeſt pochovano.

II.

Letſha Panie 1560 v Medielu przed promię
 něni kryſta Pana na horze Tabor
 umrzela Urozena Wladyka Pani
 Anna Sobotkova z Jezera Manzielka
 ſlowutneho P. Kamenického
 Kurzednika na Proseczy tuto pochowana
 geſt i s dieſatkem.

(Obr. 360.)

III.

LETA PANIE 1597 | W STRZEDU PRZED SWA-
 TYM BARTOLOMIEGEM | UMRZEL
 UROZENÝ | PAN VACZLAV JELEN
 ZE VCHENIC |
 A TUTO TIELO GEHO
 GEST POCHOWANO.

(Obr. 361.)

Zvony.

I. ſir. 95 *cm*, vys. 73 *cm*. Kol koruny minuskule s majuskulí:

1. { Letſa bozjeho mccccxxv v poczatek tohoto klenotu k svu bartolomej
 od mistra simona Staha.

II. ſir. 83 *cm*, vys. 64 *cm*. Na pláſti:

ORA PRO NOBIS SANCTA DEI GENITRIX
 ANNO DOMINI 1882 LIBERA BARONISSA
 MARGARETHA GEYMÜLLER DE SERENYI
 FUSA A ME JOSEPHO DIEPOLDT PRAGAE.

Nad tímto nápisem znak Geymüllerů a relief P. Marie. U koruny,
 jakož i dole na pláſti pásová ozdoba.

III. ſir. 74 *cm*, vys. 62 *cm*. Kol koruny majuskule s minuskulí:

2. Letſa panie M D 61 swatoss Romanek na ſlowo bozi mage

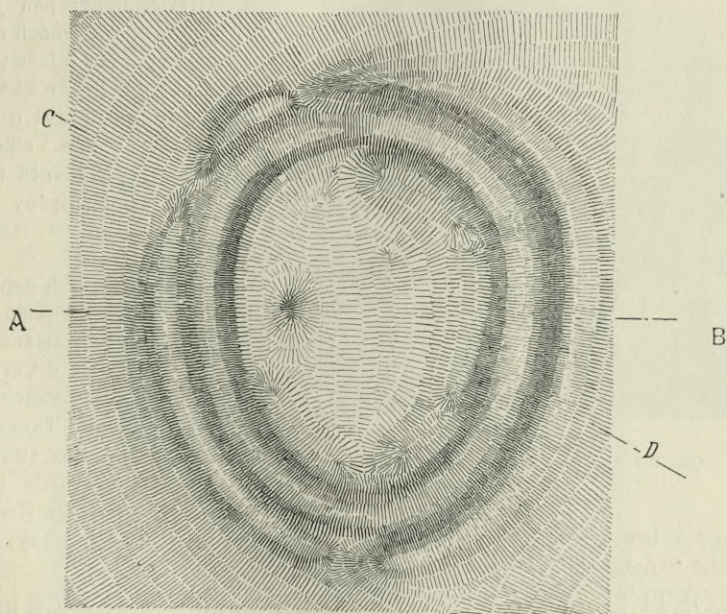
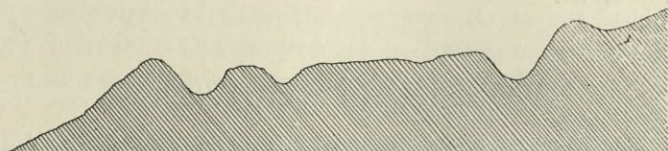
1. { tento zvon udhelan jesto proto aby lidé wiedzly kdiz se zvoní
 wa msj.

Na hřbitově při východní straně v koutě stojí stará KAPLE čtverco-
 vého půdorysu se střílnovitými okénky do půlkruhu sklenutými; uvnitř
 zděná tumba. Na kostele, lodi a presbytáři pod opadanou omítkou rusti-
 kovaná ozdoba. V této kapli byl náhrobek, o němž nyní není památky,
 s nápisem:

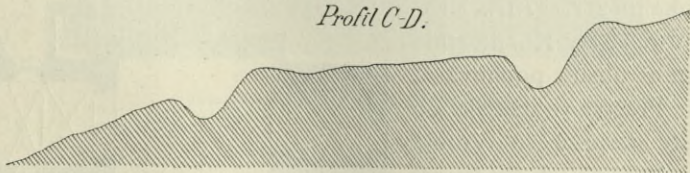
JAN LESKOVECZ Z LESKOVCE 1663. KATERZINA BARBORA
 Z LESKOVCE ROZENA Z VEITMILU.

ÚSTRAŠÍN, tvrz, dříve Strašín. V lese nade vsí východně na svahu k západu lze stopovati tvrziště podoby vejcové křivky 20 *m* dl. a 15 *m* šir. s hlubokými příkopy a náspy. Poněvadž strana východní sou-

Profil AB.

Profil C-D.

0 5 10 15 20 M.

Obr. 362. Ústrašín. Situace hradiště a příčné řezy.

visela s plošinou, vyházen vysoký val, který dosud jest patrný. Se strany jihovýchodní byl vchod do hradu, jak to dokazuje vysoký návoz ke zvoditému mostu. Kolem tvrze byl dvojitý příkop 4 *m* šir. Nejstarší držitel uvádí se r. 1354. Byl to Heřman ze Strašína. (Obr. 362.)

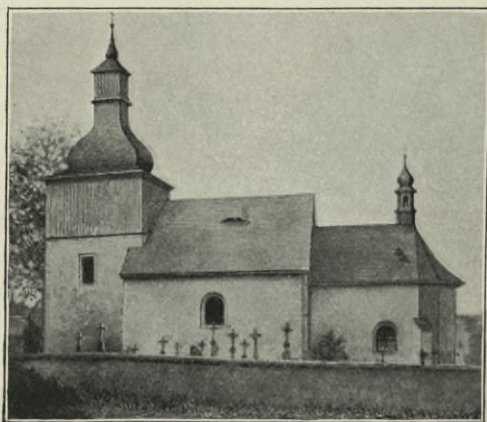
Včelnice.

Sedláček IV. 187. Trajer XIV. 395.

Nejstarší majitel zašlé tvrze připomíná se r. 1346 Svatomír. Během let úplně přestavěna.

Veselá (Prašivá).

Trajer XXV. 714, Sommer X 168 Schaller XIV. 90, Sedláček IV. 318. Arch. Pam. VII. 556, L. L. Balbini Miscell Lib. V. pag. 18. Lib. Erect. Vol. XII. B. 6.

Obr. 363. Veselá. Pohled na kostel.

Rídící učitel pan Jan Kotal chová ve svých sbírkách následující předměty vykopané. Jsou to: kamenný klínz mladší doby u Radimova nalezený, nádoba tuhová u Vlkosovic u Černovic vykopaná. Velké množství tuhových střepů rovněž tam vykopaných. Byly vykopány na vrchu v Tlučinách, rovněž tam nalezen železný klíč a šíp.

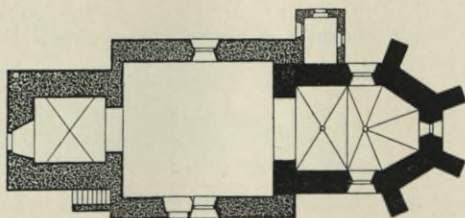
Úlomky starých nepolévaných kachlíků v kulturní jámě ve Vlkosovicích nalezené, železná dýka nalezená u Chválkova u Černovic. Se kera nalezená v Hojovicích, krompáč nalezený u Veselé. Tamtéž železný velký srp a podkovy staré.

V zaniklé osadě Huntově ve farnosti Těmické u Kamenice na-

lezi střepy z hrců nahoře čtverhranných a u dna kulatých z obyč. hlíny; velký kus z obrovské nádoby tuhové a železný srp.

KOSTEL zasvěcený SV. JAKUBU, jako farní se uvádí již r. 1384. R. 1653 byla katolická bohoslužba obnovena a byl filiální při Horní Cerekvi. Lokalie z r. 1787. Kronika farní od r. 1844. Kol kostela hřbitov, kam se dosud pochovává.

Názvu Prašivé se užívalo do r. 1574, kdy poprvé se Veselá píše. As $\frac{1}{4}$ hodiny od osady severně mlýn, Týnava zvaný, kde asi stávala tvrz a snad i ves Prašivá, kde se fara, k dekanátu Chýnovskému patřící, uvádí. Ve statku číslo 31. u Kučerů dosud v kolně spatřiti lze zeď na 1 m silnou se 3 střílnovitými okénky. Část této kůlny byla dlážděna. Z toho lze souditi, že statek ten byl kdysi tvrzí; jest od kostela na sever několik kroků vzdálen. Kostel tento byl hrazený a má dominující

Obr. 364. Veselá. Půdorys kostela.

místo v osadě. Stavba jest orientovaná z lámaného kamene, s věží při západním průčelí hranolovitou a o málo loď převyšující. Druhé patro jest dřevěné. Dle všeho se zdá, že věž byla při obnově kostela, kdy gotická okna rozšířena, r. 1642 stavěna a že prolámán vchod do kostela a proto že jest tvaru tak nepravidelného. Věž měří 18 *m* výšky ke křížku. Má vchod půlkruhovitý, s obou stran v I. patře obdélná okna. Kryta jest šindelem s baňkou a dřevěnou lucernou. Loď je obdélná s jedním oknem půlkruhovitě zaklenutým a s vchodem při jižní straně lomeným obloukem sklenutým.

Obr. 365. Veselá. Pohled do presbytáře.

Půlkruhové okno při straně severní. Presbytář uzavřena třemi stranami nepravidelného osmiúhelníka a jest v rozích vzepřena třemi pilířmi o jednom ústupku. Pilíře kryty jsou kamennou kosinou a sahají do poloviny výše presbytáře. Do presbytáře prolomeno se severní i jižní strany okno. Presbytář jest užší lodi (obr. 363.) a v závěru sedí na střeše sanktusová věžička s lucernou a báníkou.

Vnitřek. Podvěžní kobka 3·9 *m* dl. a 3·5 *m* šir. křížem klenutá, což souhlasí s letopočtem na presbytáři nalezeném, nyní již zabíleném, 1642.

Do lodi vede 2·2 m vysoký vchod, klenutý na způsob kobyly hlavy. Při levé straně kobky (viz půdorys obr. 364.) zazděna v rohu kroupka kulového tvaru, 6·5 cm široká, 40 cm vysoká; má řemen a pásek. Menší kroupka zazděna při vchodu do lodi, 30 cm široká, 15 cm vysoká, má pásek s listovcem na korpusu a pochází z roku 1642. Do lodi vedly dříve schody a proto zvýšena podlaha. Loď obdélná 8·2 m hl. a 7·32 m šir.,

Obr. 366. Veselá. Kalich z r. 1629.

Kupa stříbrná, zlacená sedí na šestilaločné noze, jež má nodus baňatý a na lalocích nápis Ihesus Maria tak, že na každém laloku jest jedno písmeno. Pod nimi dva znaky, v jednom dva lístky proti sobě skloněné s nápisem:

R	ZT
16	29

 a v druhém (obr. 367.) znak Vratislavů, kol něhož v hořejší polovině nápis Jan S. S. WRATISLAW Z MITROWICZ.

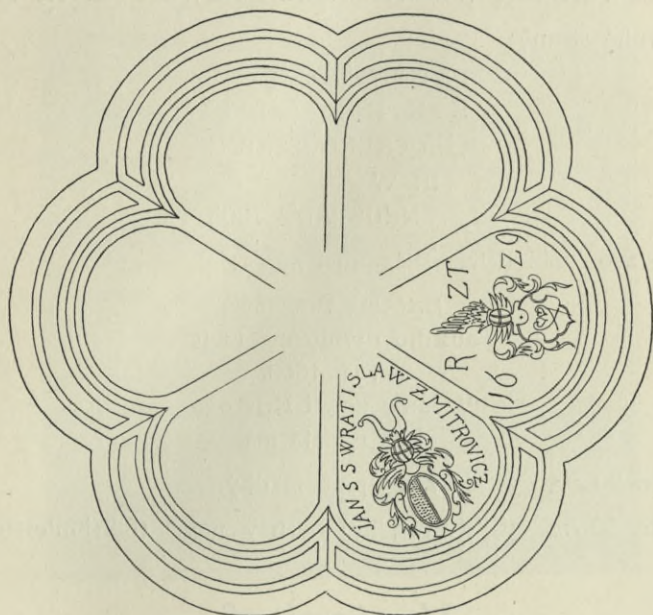
Kolem znaků renaissanční ornament. Vše ryté. (Obr. 367.) Kalich tento byl darován kostelu hrabětem z Ryndsmaulů a přenesen sem z Horní Cerekve. Konsekrován není. Patěna hladká.

ploše kryta, se stropem rákosovým. Byla původně té šíře jako presbytář, což do dnes na půdě kostela jest patrné. Presbytář oddělena jest od lodi obloukem lomeným ve výši 1·5 m v oblouk vybíhající. Jest 3·55 m od podlahy vysoký a 3·8 m široký, 1·25 m silný. Presbytář složena z jednoho travée, 2·8 m dlouhého a 4·6 m širokého, obdélného a ze závěru z pěti stran nepravidelného osmiúhelníka. Jest goticky sklenuta se žebry bez profilu, na stranách sříznutými, která se sbíhají ve hladkém svorníku. Jak v travée, tak v závěru žebra zapadají 1·5 m od podlahy prostě do stěn. Hloubka presbytáře 6·58 m. (Obraz vnitřku 365.) K levé straně přiléhá sakristie, postavená r. 1856.

Hlavní oltář z XVIII. st., nevalné ceny s obrazem sv. Jakuba, nové práce, *Bedřichem Kamarýtem*, děkanem v Deštné, malovaný. Po stranách barokní sochy sv. Rocha a sv. Šebastiana se zdají staršího původu.

Kalich goticko-renaisanční jest ušlechtilého tvaru (obr. 366.).

Ciborium a monstrance pocházejí z r. 1816. Darovala je hra-
běnka z Blankensteinů; jsou bez valné ceny umělecké. Monstrance jest
48 cm vysoká, měděná a zlacená. Melchisedech ověňčený nesou dva andělci,
nad ním Bůh Otec a pod ním holubice, v pozadí svatozář.

Obr. 367. Veselá. Noha kalichu.

Zvony.

I. Sv. Jakub šir. 84 cm, vys. 65 cm.

Kolem koruny i při okraji pláště akantová ozdoba; na plášti v určitých
mezerách P. Ježíš, sv. Václav, P. Marie a sv. Jakub Větší. Tento zvon měl
nápis majuskulí gotickou, jež byl nečitelný dle farní knihy.

Šamobanam ad uo d a sje d n a d d m

na u c d o a s j e d n a d d m š a m o b a n a m

Obr. 368. Veselá. Faksimile nápisu zvonového.

Na okraji pláště nápis:

1. OBNOWEN JSEM BYL L . P . 1860 ZA ČASU PANOWANI JEHO
WYSOSTI.
2. KARLA KNÍŽETE Z HOHENZOLERN SIGMARINGEN ZAP. FARAŘE
JANASOWY

II. šir. 68 *cm*, vys. 56 *cm*.

Na plášti při obrubě dvojitá akantová ozdoba a jednoduchá ozdoba při koruně. V prostřed relief sv. Cyrilla a Methoděje a pod tím nápis:

SHOTOWEN SEM WE WIDEŇSKEM NOWEM MĚSTĚ 1805.

Na druhé straně:

PETER HILZER
K. K. HOF
GLOCKENGÜSSER
IN W.
NEUSTADT 1805.

Tento zvon měl dříve následující nápis:

Briccius Pragensis
auxilio divino me fecit
A. D. 1553.

V samé smrti Kristově
jest naděje má.

III. šir. 20 *cm*, vys. 16 *cm*, úplně hladký.

IV. šir. 52 *cm*, vys. 40 *cm*, kol koruny nápis (faksimile) (obr. 368.).

Vestenhof.

Sedláček IV. 318.

Vestenhof nazýval se též Kostelec a byl tvrzí, po níž pouze zbytky valů a zdí v základě jsou patrné.

Věžná.

Trajer-XXIV. 634, Sommer X. 185; Method VI. 142. Matriky od r. 1673. Inventář od r. 1734. Kniha Pamětní od r. 1807. Kniha účetní od r. 1756.

KOSTEL zasvěcený SV. JIŘÍ, mučedníku. R. 1358 plebánie, r. 1384 se připomíná jako farní. Později se stal filiálním kostela Pacovského a v bouřích husitských pak filiálním Chejnovského. R. 1613 fara obnovena od knížete Jana Christiana z Eggenbergů. Důkladná oprava na kostele provedena r. 1733, byla to skorem přestavba.

Jest orientován, s lodí obdélnou, s věží při západním průčelí a pravoúhlou presbytáří. Věž pojata do stavby lodi. Loď má v bocích po 3 oknech a 2 vchody.

Při straně severní předsíň čtverečná. Kolem budovy táhne se mocně vyložená a pěkně článkovaná římsa. (Obr. 369.)

Vnitřek. Loď prostý obdélník 13·6 *m* dl, 8·28 *m* šir. ploše krytý. Při západní straně kruchta na 2 mocných pilířích, na nichž zároveň čelné zdi věže jsou usazeny.

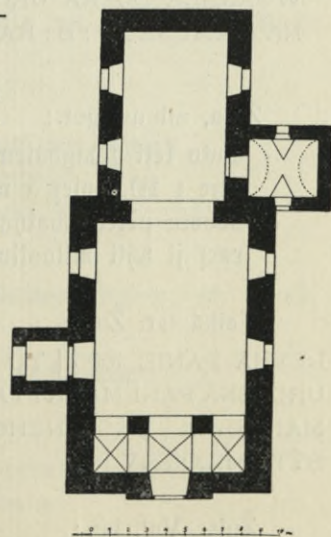
Obr. 369. Věžná. Pohled na kostel.

Pravoúhlá presbytář 9·3 *m* dl, 5·7 *m* šir. jest osvětlena 2 širokými, pravoúhlými okny a jest od lodi oddělena triumfálním obloukem půlkruhovitě sklenutým a na římsce usazeným. (Půdorys obr. 370.)

Hlavní oltář z roku 1764 pocházející, s obrazem sv. Jiří, který sedí na bělouši v rytířském kroji XV. st. a draka potírá; jest to dovedná kopie dřívějšího obrazu na dřevě malovaného, kterouž zhotovil jakýsi malíř v Táboře, jehož jméno nebylo lze zjistiti. Obraz tento se nalézá v kartušovém rámci z prolamovaného ornamentu, který drží 2 andělé. Nad vchody za oltář umístění s každé strany sv. Petr a Pavel, sochy dobře řezané.

Věžná lampa empírová podobná Obratenské.

Kazatelna má trojdílné poprsí a nese římsovní, které jest listovcem a astragalím vyzdobeno a spočívá na sloupech.

Obr. 370. Věžná. Půdorys kostela.

Na čtyřech stranách 4 evangelisté na plátně malování jako výplň jednotlivých polí. Malba jest obстоjné práce (XVIII. st.)

Křtitelnice dřevěná, tvarů mušlovitých z XVIII. st. Do zdi kolem kostela zazděny jsou náhrobní kameny následujících legend:

Náhrobky.

I.

Náhrobek žulový s gotickou minuskulí a majuskulí:

„Leťha Panie 1581 ten auterey po Swatym Martinu umrzel urozený Pan Marclav Maloverz z Malovicz a na Proserzi a tuto tielo jeho odporziwa. Pan Buh racz dussi byti milostiv.“

II.

Náhrobek žulový s gotickou majuskulí a minuskulí:

„Umrzel urozeni pan Maloverz z Malovicz na Kamenie a Proserzi a tuto tielo jeho odpuciva jehožto dussi Pan Buh racz biťi milostiv.“

III.

Náhr. žulový s got. majuskulí a minuskulí:

Tuto leži Mikolass syn urozeného pana Jirziho Maloverze z Malovice a na Dobré Dodie. Leťha 1558.

IV.

Velká latinka na úlomku kamene žulového:

TEN AUTEREY PRZED VSSEMI SVATÝMI UMRZELA UROZENÁ
WORSSILA DCERA UROZENEGO PANA MALOVCE Z MALOVICZ A
NA KAMENĚ . P : B : RACZ JI MILOSTIV.

V.

Žula, minus. got.:

Tuto leži Magdalena, dcera urozeneho pana Jirziho Maloverze z Malovicz a na Dobre Dodie. Hteráž jest umrzela v sobotu přzed swatym Bartolomegem leťha 1568 . P : B racz ji byti milostiv.

VI.

Velká lat. Žula:

LETHA PANIE 1595 | TU SOBOTU PRED SVATYM JIRZIM UMRZELA |
UROZENÁ PANÍ MARKYTA MALO | VZOVA Z PABIENITZ A NA KAMENIE
MANZELKA | UROZENEGO PANA MALO | VCZE PÁN BŮOH RACZ | DUSSI
BÝTI MILOSTIV | .

VII.

Žula. Vel. lat.:

LETHA PANIE 1585.

VIII.

Velká lat. Žula:

LETHA 1629 UROZENA PANI ANNA MALOVZOVA ROZENA
 MANZELKA UROZENÝHO A STATECZNYHO PANA VÁCLAVA
 MALOVCE Z MALOVIC NA KAMENIE. JMENOVITĚ NA DEN SVATEHO
 PROKOPA PAN BŮH RACZ JEJI DUSSI MILOSTIV BEYT A V POCZET
 VIVOLENICH PŘIJITI AMEN.

IX.

Černý mramor. Vel. lat.:

LETA P : 1630 4 DEN MARCII. TUTO GEST POHŘEB
 UROZENYHO A STATECNYHO RYTIRZE PANA VAC
 LAVA FRANTISSKA MALOWCE Z MALOVIC NA
 KAMENI A STRZITERZI. TĚŽ UROZENÉ PANÍ
 ANIŽKY ALBERTINY MALOVCOVÉ ROZENÉ
 Z WOGKOVA JAKOŽTO MANŽELŮV A
 DIEDICŮV GEGICH.

X.

Minuskulí got. Žula:

Letha Panie 1564 Ten Pátek prřed svatým Matěgem umrzela
 gest urozena panna Kateřina . . . Hiserlowa z Chodu : Pan
 Buh raz gegi dussi y nam milostiv býti.

XI.

Tento kámen jest již velice setřen a nečitelný.

Zvony:

I. Šir. 75 *cm*, vys. 65 *cm*. Relief P. Ježíše na kříži a P. Marie
 a sv. Jana a nad ním jest toto: I. N. R. I.

Uprostřed zvonu na plášti:

1. Ke cti a chvále Panu Bohu Wssemohacnemu udielán
2. gest zvon tento nákladem obrzánů z Wieznyho
3. na Novém Miestie Pražském na Široké ulici v domě
4. u Buonarzi lefa Panie 1602.

II. Šir. 62 *cm*, vys. 55 *cm*. Má relief Vzkríšení Krista, sv. Josefa
 a P. Marie. U koruny jest tento nápis:

Letha Panie 1722 buď gmeno Panie pochwaleno.

III. Šir. 1 *m*, vys. 88 *cm*. Gotická minuskule:

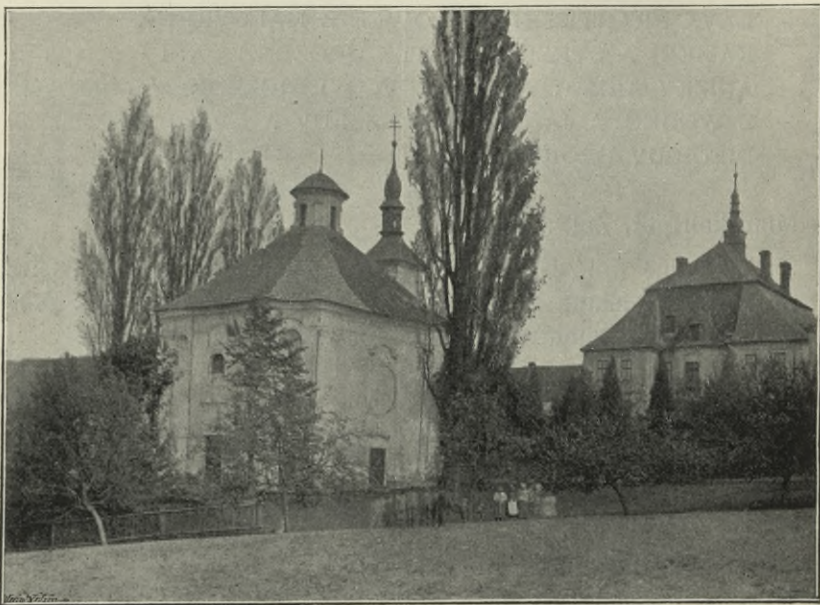
Ave Marya gratia plena dominus tecum benedicta fu in mulie
 rybus et benedictus fructus ventris tui Iesus.

Relief sv. Vavřince.

Viklantice.

Pam. arch. II., 75—88;

KOSTEL FARNÍ r. 1728 založený, zasvěcen sv. Janu Nepom., jest neorientován. Jest to centrální stavba v XVIII. století založená, půdorysu eliptického s přístavky. Okna jsou velká kruhová v bocích lodi. Rohy jsou proláklé a zdobeny pilastry se schematickými hlavicemi, nesou kladí a vyloženou římsu. V jižním průčelí věž o patro vyšší lodí s třemi okénky a krytá šindelem v jehlan, který končí lucernou a baňkou. Hrany lodi

Obr. 371. Viklantice. Pohled na kostel.

jsou prokrouženy. Východní a západní průčelí zdobena jsou sruženými pilastry s hlavicemi nemotorně komponovanými. Nad druhým oknem římsa půlkruhovitě vypjatá.

Severní průčelí lehce prohloubené má v podřímsí mezi pilastry výklenky pro sochy svatých, které též zde ve dřevě řezané kdysi stály. Střecha lodi kuplovitá, osmiboká, šindelem krytá, na níž sedí eliptická lucerna (obr. 371.) se 4 okny a mezi nimi volutovité opěry.

Vnitřek jest eliptický, vyzdobený 8 sruženými pilastry s patkou, které nesou kladí s vydutou římsou. Na tomto kuplovitá klenba, lucernou končící. Presbytář eliptická, konchou zaklenutá. Nad presbytáří vyzdobena kuple mušlovým ornamentem ze štku.

Proti presbytáři hudební kůr a po bocích lodi oratoře na způsob balkonů vystrčené. Pod kůrem velká vrata segmentem sklenutá. Ku presbytáři přiléhá pravoúhlá sakristie.

Hlavní oltář má sloupovou architekturu se sochou sv. Jana Nepom., která na podstavci mezi sloupy jest umístěna.

Po levé straně sv. Václav a po pravé sv. Ludmila. Nad schody za oltářem umístění 2 svatí biskupové. Řezby jsou vesměs slušně provedeny.

Monstrance, 56 cm vysoká, jest nohy ovální, astragalím a festony zdobené, nodus vasovitý torrem zdobený; melchisedech barokně zprohýbaný, vinnou révou a klasy zdobený, drží 2 andílkové, v pozadí svatozář. Počátek XIX. století.

Křtitelnice 1.6 m vysoká má na troj-
nohém podstavci volutovitě ukončeném korpus,
na němž znak barona Jana Jeřabiny z Begler-
bergů. V kartuši chronogram:

ILLVS
TRISSIMVS
EGVES GERZABINA
BARO DE BECLER
BEGG.
ISTA FLERI
FECIT.

(Obr. 372.). Nejvyšš soška sv. Jana Křtitele.

Zvony.

I. Šir. 30 cm, vys. 23 cm. Relief P. Ježíše
a pod ním nápis:

I K S 1710.

II. Šir. 38 cm, vys. 30 cm. Relief svatého
Floriana a dobrého pastýře, pod ním:

I C S 1783.

Kol koruny akantové ozdoba pásová.

Hřbitovní kaple sv. Anny v Petrovsku. Prosté stavení, jen v zá-
padním průčelí pilastry oživené, rovněž elliptického půdorysu s věžičkou,
na níž sedí cibulovitá baňka.

Vnitřek rovněž elliptický, zdobený 4 pilastry, které nesou kládí
s kuplovitou klenbou. V bocích okna barokně sklenutá. Na oltáři obraz
sv. Anny dobré komposice i malby. Kaple pochází z téže doby, jako
farní kostel.

Obr. 372. Viklantice. Křtitelnice.

ZÁMEK jest v půdorysu na způsob latinského **H** stavěn, s pěknou mansardskou střechou šindelovou.

V zámku soška P. Marie 80 *cm* vysoká s pěknou voskovou tváří s Ježíškem; má plášť ze stříbrného brokátu. XVIII. st.

Vlčetín.

Sedláček IV. 124. Schaller XIV. 91.

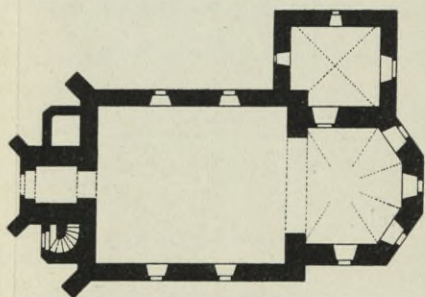
Nepatrné zbytky tvrže bývalé jsou dosud patrný. R. 1381 držel tvrz tuto Ondřej ze Zásmuk, r. 1497 přešla koupí na Václava z Vrchovišť.

Voda Libkova.

(Libconis aqua.)

Trajer XXV. 693, Sommer X. 170. Method XIV. 34.

KOSTEL zasvěcený **SV. PETRU A PAVLU**, založen mezi

Obr. 373. Voda Libkova. Půdorys kostela.

rokem 1340—1350 za Arnošta z Pardubic. Plebánie a plebán Petr uvádí se r. 1355. Fara náležela k archidiaconátu kouřimskému a k dekanátu řečickému. Za husitských válek osiřela až pak se stala podobojí, dle nápisu na křtitelnici, r. 1530. V roce 1686 a 1691 byl kostel přestavěn. R. 1719 a 1843 byl požárem zachvácen. Věž vystavěna r. 1873. Dříve byla věž dřevěná, do polovice zděná. Poslední úprava ko-

stelni byla r. 1849 Po roce 1620 byl kostel filiálním hornocerekevického.

Jest to orientovaná stavba z lámaného kamene, s věží v západním průčelí. Věž ze základu nově vystavěná jest moderně zgotisována. Loď obdélná s dvěma okny po každé straně segmentem sklenutými. Presbytář z pěti stran osmiúhelníka, má 4 okna segmentová. Loď při západním průčelí opřena pilíři o jednom ústupku. K severní straně přiléhá obdélná sakristie. Vchodem při západní straně se (obraz půdorysu 373.) vejde do podvěžní kobky, tvořící předsíň chrámovou, jež jest valeně klenuta. Odtud se vchází do lodi obdélné 10·2 *m* dl., 8·5 *m* šir. ploše kryté. Loď jest od presbytáře oddělena stlačeným, lomeným triumfálním obloukem bez sříznutých hran 5·2 *m* v rozpětí a 1·1 *m* v síle. Presbytář, a to tři strany osmiúhelníka, jsou konchovitě přiklenuty ku valenému klenutí zbývající částí presbytáře. Jest 3·15 *m* dl., 6·25 *m* šir. Do sakristie vede vchod

s lomeným obloukem a se sříznutým ostěním. Při vchodu do lodi chrámové jest klenák, na němž jest vytesáno:

I H S

1686

kdy kostel byl přestavěn.

Hlavní i boční oltáře jsou nové.

Jednoduchý svícník barokní.

Čtyři páry svícňů cínových, 28 cm vysokých, prostých tvarů s letopočtem 1661.

Dva páry mosazných svícňů s trojstrannou nohou, ukončujících se v tlapky zvířecí. Stvol svícňů těchto přerušen jest talířovitým článkem. Výška 18 cm (poč. XVI. st.).

Křtitelnice vysoká 1'05 m, široká 0'55 m. Má tvar obráceného zvonu, který při krajích má tři hlavy jako držadla víka. Na plášti jsou přiletovány reliefs svatých a světic, 6 na počet, a dvě lví hlavy jako ucha. Stojí na třech prohnutých nohách, které v drápy ptačí končí a při plášti hlavami vousáčů vyzdobeny jsou. (Obr. 374.)

Nápis minuskulí a majuskulí:

Tato křtiteľnice gest delana
do libkove vodi za spravce a
uczitele knieze Cyrina
Gedeckeho, aby se z ni dítky
křtíli vodou posvaťnou.

ve gmeno otce i syna i ducha svateho
podle rozkazu Kristova Velha Panie 1530.

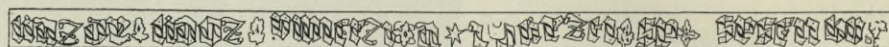
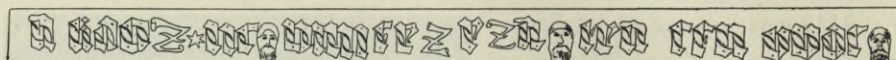
Na nádobě vně křtiteľnice jest majuskulí text sv. Marka 16, 16: Kdo uwierzi a pokřtíen se bude spasen kdo neuwierzi zafracen bude. (Obr. faksimile 375.)

Gotická monstrance 50 cm vysoká, bronzová zlacená. Na šestilaločné noze spočívá šestiboký stvol s nodem uprostřed, který má šest výpustků, podoby čtverců na úhlopříčnu postavených. Stvol se do výše rozšiřuje. Na něm sedí skleněná cylindrová objímka pro hladkou lunellu

Obr. 374. Voda Libkova. Křtiteľnica.

a jest zasazena do válcovité, fialami zdobené a prolamované obruby. Tato se stran opřena jest prolamovanými opěráčky, žabkami posetými a chrličí ve stranách zdobenými. Na základně ve stranách ozdobena jest spirálami, rovněž žabkami vyzdobenými. Nad objímkou trčí do výše šestiboký

Obr. 375. Voda Libkova. Faksimile nápisu na křítelnici.

jehlanec jako stříška, jenž ukončen jest dvojitým křížkem, později předělaným (obr. 376.), XV. stol.

Kalich 25 cm vysoký, má nohu ovální vykrojovanou, nodus hruškovitý, a v malé, dobře tepané objímce sedí prohnutá kupa. Počátek XIX. stol.

V žule tesaný náhrobek:

TVTO LEZI
SHNILINA GE
DNOHO HRISNI
KA NEGWĚTSSIHO
ORODVGTE ZA
ŽIALASTIWAV
DVSÍ GIEHO
VSNNUL W PANU
DNE 13 APRIL
hlava umrlčí.

Zvony.

I. Sv. Jan Nepomucký, šir. 45 cm, vys. 28 cm.
Relief P. Ježíše na kříži a sv. Jana Nepomuckého.
U koruny jsou dvě akantové pásové ozdoby ve dvou řádcích.

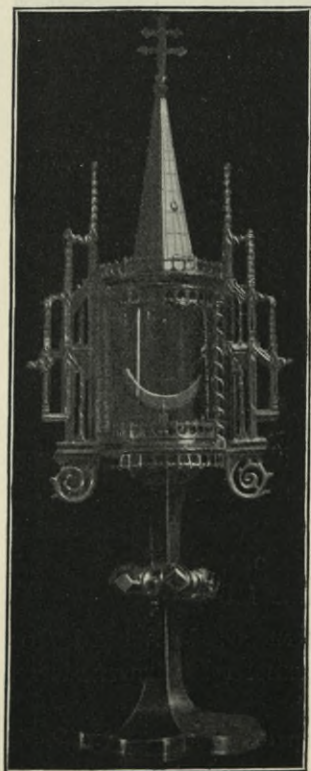
Na kraji pláště:

LYTY . OD . JOS . HILZERA V JIHLAVĚ.

II. Sv. Václav, šir. 78 cm, vys. 55 cm. Relief P. Ježíše a sv. Václava, pod nímž jest nápis:
S . WACLAW.

U koruny pásové ozdoby ve dvou řádcích.
Na okraji pláště:

TENTO ZWON JEST ZŘIZEN
NAKLADEM OSADNIKŮ LIPKOWÉ

Obr. 376. Voda Libkova. Gotická monstrance.

WODV ČELISTNE A MEZNE V ROKU 1873
LYTY OD JOS. HILZERA V JIHLAVĚ.

III. Sv. Petr a Pavel, šir. 88 *cm*, vys. 68 *cm*. Relief P. Ježíše a sv. Petra a Pavla, pod nímž jest nápis: S. PETER A PAVEL.

Kolem koruny ozdoby dvě pásové, složené z prohýbaných akantových listů. Na kraji pláště:

TENTO ZVON JEST ZŘIZEN NAKLADEM OSADNIKU LIPKOVE VODY ČELISTNE A MEZNE V ROKU 1873 LYTY OD JOS. HILZERA V JIHLAVĚ.

IV. Šir. 25 *cm*, vys. 18 *cm*. Zvonek tento bez nápisu a jest prost všech okras.

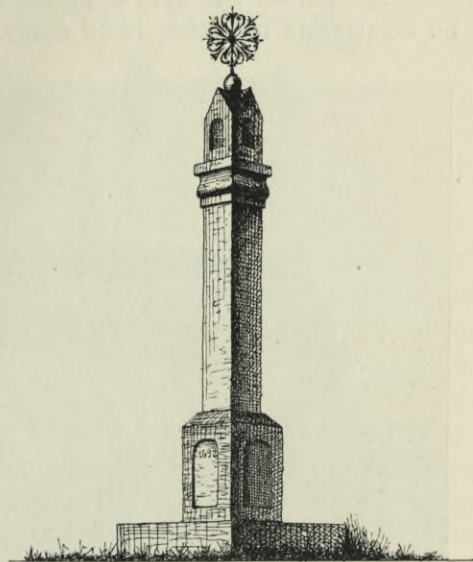
Blíže vesnice na cestě k Pelhřimovu jsou BOŽÍ MUKA. Čtyřboký hranol na desce čtvercové nese kapličku do 4 stran otevřenou, nahoře křížem barokním z kovaného železa opatřenou. Na dolní části je nápis:

A . 1701
TITO BO
ZI MVKI
JSAV POSTA
WENI KE
CTI S . WA
CLAWV
PATRONV
ČESKEMV. (Obr. 377.)

Druhá BOŽÍ MUKA na cestě do Oustrášina mají letopočet 1662.

Jest to rovněž čtyřboký hranol as 2·5 *m* vysoký na čtyřbokém podstavci spočívající, s kapličkou na temeni a železným, kovaným křížkem.

LIBKOVA VODA, ZÁMEK, jest jednopatrové, moderní stavení do pravého úhlu stavěné s frontou na západ a jih. Bezpochyby byl zámek tento na staré tvrzi vystavěn. Svědčí tomu strana severní, která má do parku náhlý sklon, tak že se zdá, že v místech těchto byly příkopy.

Obr. 377. Libkova Voda. Boží muka na cestě k Pelhřimovu.

Vodice.

Sedláček IV. 216.

V letech 1560—1571 stávala zde tvrz, která pak sbořena a na místě této zámek r. 1638 jednopatrový vystavěn.

Původní tvrz vystavěl r. 1566 Jindřich z Hrádku.

Vyskytná (Ves - Kutná).

Schaller XIV, 79. Trajer XXV., 715. Sommer X, 152. Sedláček IV., 276; Lib. Memor. z r. 1721. Paprocký 317.

FARA se připomíná r. 1384. Od r. 1667 byla administrována do r. 1721 z Chvojnova. R. 1721 za arcibiskupa hraběte z Kuenburgů katolický farář znovu dosazen. R. 1808 patronátní právo přeneseno na magistrát pelhřimovský.

Dle pověsti zde bylo oppidum templarii a zbylá věž, dosti vzdálená od kostela, na nejvyšším bodu osady, ukazuje k tomu, dle mohutnosti zdí,

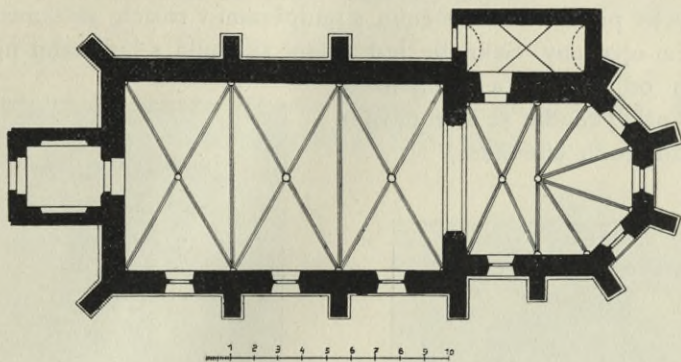

Obr. 378. Vyskytná. Pohled na kostel.

že to zbytek hradu Templářů, kteří zde prý měli residenci. Po zrušení jejich přešlo zboží toto na želivské Premonstráty. R. 1766 bylo zde kol věže kopáno a mnoho lebek a kostí, jakož i různých předmětů kovových nalezeno, jakož i zasypané schody. Dosud kol věže jsou patrný valy.

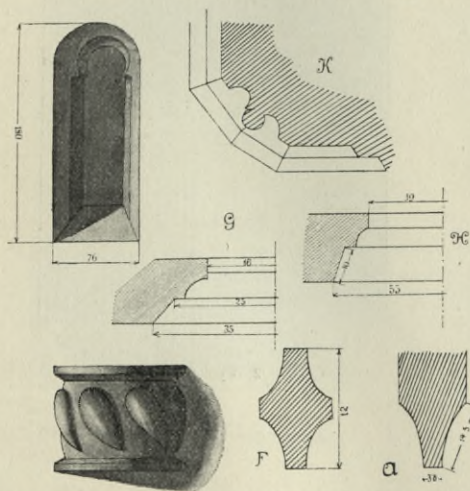
KOSTEL jest velezajímavý a zasvěcený Jménu P. Marie. Jest orientován, z lomového kamene a kvádrů stavěn a zvenčí i uvnitř skoro celý zachovalý. Založen byl Tobiášem z Bechyně, jako kostel v Řečici a Chvojnově. Jest bez veškerých vnějších ozdob, s lodí obdélnou, která jest sesílena čtyřmi pilíři o jednom ústupku. (Obr. 378.) Na jižní straně jsou tři okna goticky klenutá se skružím a sice v prvním trojlist s dvojnosem a v druhých dvou čtyřlist s dvojnosem. Na straně severní ani oken, ani opěracích pilířů není a jen rohy západního průčelí jsou opřeny. Presbytář

pak má trojboký závěr a jest rovněž opřena pilíři, o jednom ústupku. K severu přiléhá sakristie, původní románská kaplička se zbytky okna románského, později zgotisovaného, které čelí k východu. Pod oknem kamenná mensa bez profilu. Od kostela na jihozápad asi 300 *m* stojí stará

Obr. 379. Vyskytná. Půdorys kostela.

zvonice do I. patra z kamene stavěná a s ostatek dřevěná, v níž jest stoliice na zvony velezajímavé konstrukce (ze XVII. stol.) umístěna a kolem prkny pobita. Jak již výše řečeno, zdá se býti zbytkem hradu Templářů.

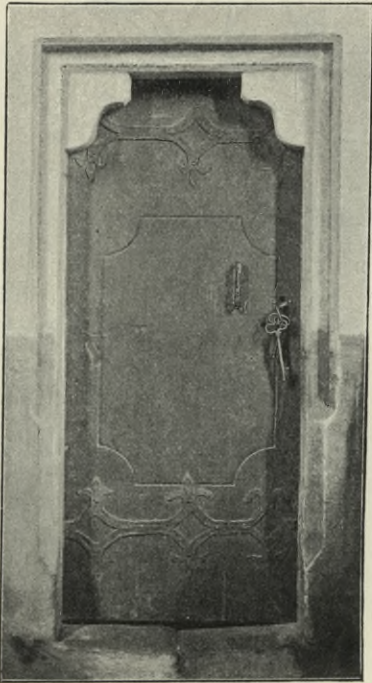
Obr. 380. Vyskytná. Okno v sakristii. Kropenka. A. Profil žeber. F, G, H. Profil ostění oken. K. Profil ostění západního vchodu.

Vnitřek kostela jest nejzachovalejší ze všech kostelů v okrese pelhřimovském. (Obr. půd. 379.) Překvapuje souladností a elegancí konstrukce a lehkostí žeber v žule tesaných. Od západu vede vchod předsíní chrámovou, v XVIII. století přistavěnou. (Viz (Obr. 380 K.) Vchod do kostela jest gotický, lomený, pěkně rozčleněného ostění, umístěného na trnoži, jehož plocha, sešikmená a žlábkem opatřená, provází kolem do kola celou budovu. Takový též vchod vedl i s jižní strany, který v posledních letech pro průvan byl zazděn. Loď, obdélník 13 *m* dl. a 7·7 *m* šir. ze tří travée se skládající jest goticky sklenutá

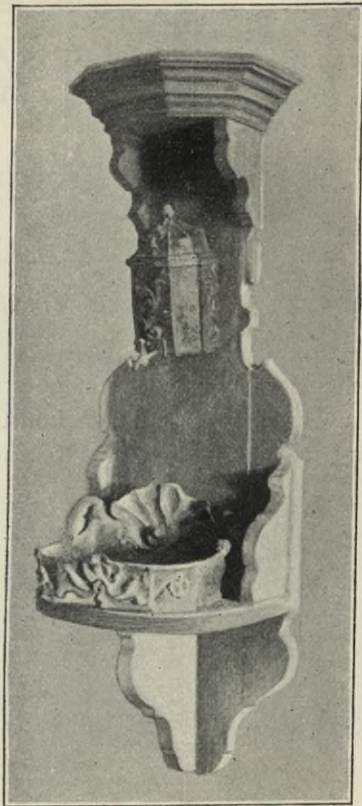
se žeby (obraz 380 A.), ve hladkých svornících se sbíhajícími a o kuželovité konsoly se opírajícími, kteréž 4 *m* od podlahy jsou usazeny.

Presbytář 6·84 *m* dl. a 6·3 *m* šir. od lodi jest oddělena triumfálním obloukem lomeným 4·4 *m* v rozpětí, vydutého profilu. Presbytář

jest složena z jednoho travée 2·84 m dl. a z pěti stran pravidelného osmiúhelníka. Do ní prolomena jsou 4 goticky sklenutá okna, z nichž toliko jediné původním skružím jest opatřeno. (Obr. 380 *F, G, H.*) Veškerá okna jsou 1·2 m široká. Při straně evangelijní (obr. 381.) jest vchod do sakristie, pravouhlej, s goticky profilovaným ostěním s podpěrami v rozích, sešikmené hrany jsou žlábkem opatřeny. Sakristie jest valeně sklenutá s lunettami uprostřed, s vchodem od západu a s okénkem (obr. 380) při východu, se starodávnou tumbou pod tímto okénkem.

Obr. 381. Vyskytná. Vchod do sakristie.

Obr. 382. Vyskytná. Lavabo.

Oltáře vesměs nové.

Reliquiář stříbrný, nohy ovální mušlovitým ornamentem vyzdobené, nodus hruškovitý. Sv. ostatky ve stříbrném věnci na kříži svatozáří vyzdobeném a nepravými kameny posázeném.

Monstrance měděná; postříbřená i zlacená, 42 cm vys., má nohu ovální rozvilinami akantových listů vyzdobenou, nodus hruškovitý, astragalím vyzdobený, rovněž i melchisedech, který nesou andělé v rámci akantových rozvilin. Nejvyš Bůh Otec, dole holubice, kolem pak zlacená svatozář. Práce dovedná a slohově správná (z konce XVIII. stol.).

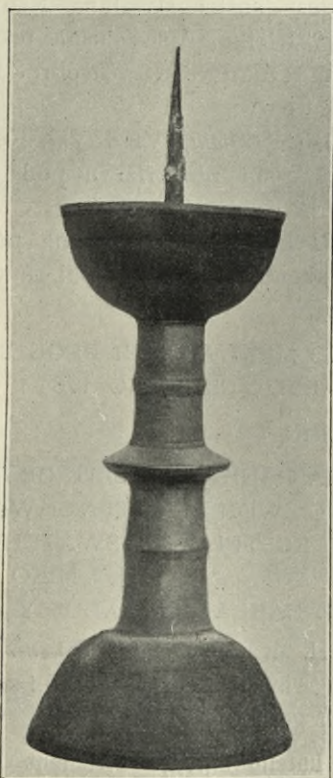
Lavabo barokní. (Obr. 382.) Na závěsné skříni, pěkně vyřezávané, nalézá se umývadlo a nádržka vodní, obě z hlíny modelované a zeleně polévané, pěkných tvarů (XVIII. stol.).

Cínová nádobka na svaté oleje má nápis:

WISKITNA

1767

Kristus na kříži výborně řezaný; co do proporce, do svalstva i do uložení roucha práce umělecká (XVIII. stol.).

Obr. 383. Vyskytná. Gotický svícen.

Obr. 384. Vyskytná. Kovaný kříž.

Dva gotické svícny, výšky 54 *cm* z konce XV. stol., jsou (obr. 383.) podobny kutnohorským, jen že jsou olejovým nátěrem znešvařeny.

Dva páry gotických konviček, jedny cínové a druhé skleněné s cínovými víčky, byly právě před soupisem farní správou prodány.

Dva páry barokních svícňů, 48 *cm* vysokých. Na trojdílné noze rozviliny a festony s dívčími torsy, na stonkách hlavy andálků se líbajících. Jsou velmi dovedně komponovány a úměrné.

Obr. 385. Vyskytná. Křtitelnice.

Na hřbitovní kapli se nalézal náhrobní kříž ze železa kovaný, ušlechtilých tvarů a hojných rozvilin, který se nalézá nyní na městském úřadě v Pelhřimově. (Obr. 384.)

Křtitelnice barokní spočívá na čtvercovém podstavci s nohou tvaru balustrového, korpus vyzdoben kýmou, víko listy akantovými. Nejvýše jest soška sv. Jana Křtitele Krista křtícího. Vše slušně provedeno a řezáno ve dřevě (obr. 385.).

Zvony:

I. šir. 60 *cm*, vys. 48 *cm*. Relief Ježíše Krista na kříži a pod ním P. Maria Bolestná.

U koruny mezi dvěma pásovými akantovými ozdobami se vine nápis:

GOSS MICH ANTONI PEGL IN
BVDWEIS ANNO 1764

na plášti:

LETHA PANIE 1638 SLIT GEST
TENTO ZWON KE CZTI A CHWALE
BOZÝ KOSTELU W: SWATEHO
MIKO
LASSE NAKLADEM ZADUSSÝ

II. šir. 80 *cm*, vys. 70 *cm*. Kol koruny vine se nápis minuskulí s majuskulí gotickou:

Teľa božeho tistceho čtyřsteho osm-
dešateho čtyřteho udielan tento zvon
k swatemu Mikuláše.

Relief sv. Mikuláše.

III. šir. 100 *cm*, vys. 80 *cm*.

Kolem koruny minuskulí s majuskulí gotickou se vine nápis:

Tento · zvon · udjelan · gest · proto · aby lyde · wyjednely · kdy na flowo
se bozy · hazety magy.

Na plášti týmž písmem:

Tento zvon djelan gest ke czti a k chwale Panu Bohu a ku przymynany
Swatemu Prokopu 1555.

Relief sv. Prokopa a Mikuláše.

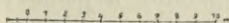
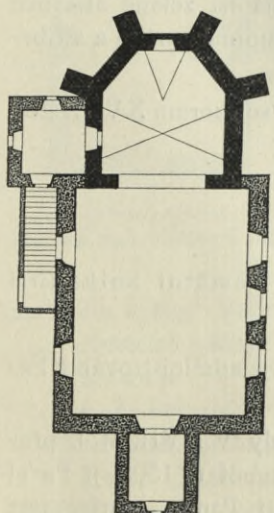

Obr. 386. Zachotín. Pohled na kostel.

Zachotín.

Trajer XXV., 717. Sommer X., 137. Schaller XIV., 83. Pam. arch. V. (1863), 16

KOSTEL byl roku 1718 pražským arcibiskupem hrabětem Ferdinandem z Kuenburgů vystavěn. R. 1721 byl filiálkou vyskytenské fary. R. 1785 lokalie, r. 1786 převzal patronát kníže arcibiskup Antonín Petr hrabě Příchovecký. R. 1788 měl již vlastního faráře, 1858 povýšen za farní, 1844 obnoven. Kostel jest orientován a zasvěcen Narození P. Marie. Jest to prosté barokní stavení, skládající se z předsíně chrámové s vchodem pravoúhlým. (Obráz 386.) Předsíň kryta jest střechou ve čtyřboký jehlan vybihající, na ní sedí osmiboká lucerna s cibulovitou báníkou. Vše šindelem kryto. Průčelí za předsíní má leseny po stranách a štít dekorovaný pilastry, jež nesou římsu u vrcholu segmentovitě vypjatou. Po stranách štítů jsou renaissanční jehlance ze žuly tesané. Loď obdélná 12·2 m dl. a 9·15 m šir. má po 2 oknech s každé strany. (Obr. půd. 387.)

Obr. 387. Zachotín. Půdorys kostela.

Presbytář má travée a třfosminový závěr a jest 6·7 m dl. a 6·5 m šir. Rohy presbytáře opřeny jsou mohutnými pilíři o 2 ústupcích. Na presbytáři jest sanktusová věžička ladné formy. Předsíň chrámová i loď jsou ploše kryty.

Vítězný oblouk půlkruhový. Presbytář sklenuta bez žeber.
Nádoba cínová na sv. oleje z r. 1788 se značkou:

SACHODIN.

Křtitelnice ve dřevě řezaná, polychromovaná, má na noze astragalí, na nodu ornament tvaru mušlového. Objímka též přeplněna mušlovým ornamentem (XVIII. st.). Uvnitř cínový kotlík s nápisem:

V. P. R
PTOBZINA
IGLAV
1725

Kde nyní škola stojí, stávala kaple sv. Kateřiny. (Vlasák, Pam. arch. V. 16.)

Zdešov.

KAPLE, zasvěcená Nanebevzetí P. Marie, byla v XVIII. stol. hraběnkou Šternbergovou postavena. Kaple jest orientována, lodi pravoúhlé s presbytáří polygonální o 1·4 *m* od lodi ustupující.

Nad průčelím sedí věžička osmiboká s bání cibulovitou. Při severu a západu pravoúhlý vchod.

Po stranách výklenky pro křížovou cestu.

Uvnitř na oltáři nalézá se obraz Nanebevzetí P. Marie slušně od *Steinhausera* r. 1834 malovaný.

Dva ornáty z XVIII. stol., z nichž první, má na zelené atlasové půdě aplikaci ornamentální lidového vzoru, dobře komponovaného a stříbrnými nitkami konturovaného.

Druhý ornát jest na kanavě vyšíván pestrou vlnou se vzorem XVIII. stol. Oba jsou dary hraběnky Šternbergové.

Zhoř.

Trajer XXIV., 689. Schaller IV., 57. Sommer X., 193. Pamětní kniha farní z roku 1759.

Připomíná se ve XIV. stol., jako farní 1759, byl administrován z Pacova Karmelitány a jimi zde fara založena znova.

Z původního kostela nezbylo ničeho. Byltě celý v XVII. stol. přestavěn, jen presbytář zbyla a to jen v půdorysu; neboť r. 1505 ji Pavel Malovec počal přestavovati. Zasvěcen Nanebevzetí Panny Marie, jest orientován, úplně prostý, s pravoúhlými vchody v západním a jižním průčelí a 3 segmentovými okny s obou stran. Na jih přistavěna sakristie pravoúhlá s gotickým pravoúhlým ostěněným okénkem. V ose kostela 8 *m*

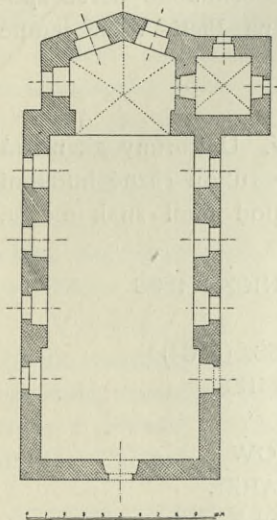
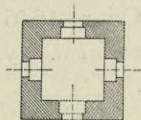
na východ postavena zvonice čtyřboká s vchodem půlkruhovitě sklenutým, se 4 okny, 3·5 m v světlosti měřící.

Presbytář ustupuje od lodi o 90 cm.

Vnitřek jest prostý, 17·5 m dl. a 7·9 m šir., ploše krytý. Triumfální oblouk půlkruhovitý jest 5·20 m rozpjatý a 1·40 m široký.

Presbytář jest třemi nepravidelnými stranami zakončena a jest 5·15 m hluboká a 5·75 m šir. (Obr. 388.) Jest křížem sklenuta s lunettami v závěru a s 2 segmentovými okny.

Do lodi prolomen s jižní a západní strany pravoúhlý vchod.

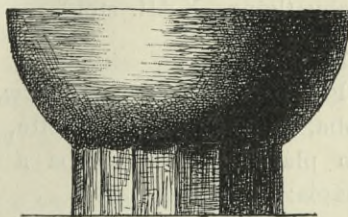

Obr. 388. Zhoř. Půdorys kostela.

Při dveřích s jižní strany umístěn jest zbytek křtitelnice staré, v žule tesané o 16 stranách hranolu, který 20 cm od dola v polokouli přechází. Celá jest 48 cm vysoká. (Obr. 389.)

Věčná lampa empirová, dobré tepané práce.

Barokní svícník 2 m vysoký, téhož vzoru jako v Pacově.

Obr. 389. Zhoř. Křtitelnice.

Hlavní oltář z roku 1782 sloupové architektury, slabé práce. Uprostřed socha Panny Marie Ježíška držící, 1·2 m vys., v bohaté roucho oděná.

Odložená rouška se sochy Panny Marie jest na růžovém atlasu pošíta šupinami rybími seřazenými ve květy a kvítky s rozvilinami. Středky kvítků šmelcem vyšity. Velmi vkusná práce a dobré kompozice. Konec XVIII. stol.

Kostelní náčiní z XVIII. stol., nevalné ceny.

Zvony.

I. Zasvěcený sv. Petru, má v reliefu téhož světce, v pravé knihu a v levé klíče držícího. Vys. 60 cm, šir. 75 cm.

Má na plášti nápis minuskulí gotickou:

MCCC octavo per Magistrum Bartholomeum in nova civitate Pragen.

II. Zasvěcený sv. Janu Nepom., 60 cm vys., 75 cm šir., má v reliefu téhož světce a nápis:

JOHANN VENZL KÜHNER GOSS MICH IN DER K. STADT PRAG 1720.

Žirovnice.

Trajer XIV. 400. — Sommer XIV. 92. — Schaller XIV. 91. — Sedláček IV. 112—120. — Pam. Arch. VII. (1868) 600. Žirovnice, hrad v Tábořsku. Napsal J. Soukup a E. Šittler. Separátní otisk z Památek archaeolog. Roč. XIX. seš. VII. a VIII.

KOSTEL, zasvěcený sv. Filipu a Jakubu, jest rovněž tak starého založení, jako hrad. Obnoven byl r. 1713. Stál na témže místě jako dnešní. Dřevěná, velká věž stála opodál. Kolem kostela býval hřbitov. Utrpěl velice za švédských válek a přestal býti farní. Od r. 1646 byl filiální při kostele počáteckém. Teprve r. 1729 obdržel právo farní. Nynější kostel, z posledních let, vystavěl stavitel *Valsér* z Čížkova.

Kostel jest orientován a moderní gotikou stavěn.

Gotická křtitelnice vys. 58 *cm*, šir. 74 *cm*, jediný zbytek ze starého kostela, stojí při triumfálním oblouku na levé straně. Jest v žule tesaná, má podobu osmibokého komolého jehlance na úzké osmiboké desce spočívajícího. U Božího hrobu po pravé straně umístěna Pietà velmi jemné a vkusné řezby (konec XVII. stol.).

Zvony:

I. Sv. Filip a Jakub šir. 80 *cm*, vys. 60 *cm*. U koruny akantová pásová ozdoba, nad ní jiná z amorettů, kteří drží v rukou různé hudební nástroje. Na plášti relief sv. Filipa a Jakuba a pod nimi znak města. Uprostřed nápis:

ERB — MIES — TECZKAV — ZIEROOWNICZE 1638
LETHA 1638 SLIT GEST TENTO
ZVON KE CTI A CHWÁLE PBRASŠ. (SIC!)
FILLIPA A JAKUBA NAKLADEM MIES
TISA OSADKI ZIEROWNICZKE ZA
PFARARZE KNIEZE VITA LAUTKOW
SKEHO P. GIRZIKA MÍLLERA PISARZE
ZIEROWNICKEHO A TOMASSE BOLFA
PRIMASA.

II. Sv. Jan Nepomucký, šir. 87 *cm*, vys. 71 *cm*. Má relief sv. Jana Nepom. a dvě akantové ozdoby kol koruny.

Uprostřed znak zvonaře a pod ním letopočet 1804.

III. Nejsv. Trojice, šir. 78 *cm*, vys. 48 *cm*. Uprostřed relief P. Ježíše na kříži a pod křížem Matka a sv. Jan. Dále relief nejsv. Trojice.

Pak nápis:

TENTO ZWON PRZELITY GEST LETA PANIE 1743 OD F. CIRSIKA
ROLLERA
ZWONARZE BUDIEGOWCZKEHO ZA CZASU P. JOSEPHA RADNICZKEHO
FARARZE ZIROWNICZKEHO TEZ — SPRAWCY MIESTY

S NAKLADEM — S A : P. JOSEPHA SMRCZKY STARSSYHO OBE CZNIHO
OBCZE.

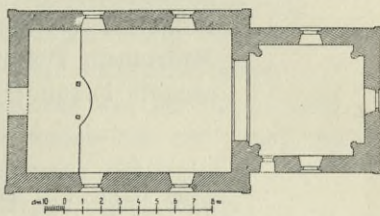
Před zámekm nalézá se špýchar, jehož hlavní vchod jest vyzdoben znakem hr. Šternberků.

Opodál v parku stojí sloup s toskánskou hlavicí na podstavci; na něm socha P. Marie dobré práce. Vše jest dosti jemně v žule tesáno. Na podstavci nápis ANNO 1777. Sochu tuto dala postaviti hraběnka Marie Anna ze Šternberka.

Pod zámekm směrem západním stojí SOCHA SV. JANA NEPOM., slabé práce (XVIII. stol.).

HŘBITOVNÍ KOSTELÍK SVA- TÉHO JÍLJÍ.

Byl vystavěn za Vencelíků z Vrcho-
višť, kteří v něm byli pohřbíváni. R. 1605
dal tehdejší farář podobojí Jindřich Ven-
celík různými hanopisy proti katolíkům
zdi kostelní popsati a proto byl kostelík
po bělohorské bitvě spálen a zničen. Po-
zději byl zrestaurován a darován od hraběte Paradisa hraběti Fr. Leop.
ze Šternberka. Kostel jest orientovaný s
ustupující pravoúhlu presbytář, která
jediná zbyla z původní stavby gotické.
Osvětlen jest dvěma okny, půlkruhovitě
sklenutými v bocích lodi a třemi v
presbytáři. V západním průčelí vchod
půlkruhovitě sklenutý a nad ním kruhovitě
okno (obr. půdorysu 390.).

Obr. 390. Žirovnice. Půdorys kostelíka sv. Jiljí.

V nitřek jest prostý, obdélný, 11·1 m dl., 7·86 m šir., ploše krytý. Oblouk triumfový jest půlkruhovitý, 4·4 m v rozpětí a 0·9 m síly. Presbytář pravoúhlá, čtverečná o straně 6·2 m, rovněž ploše krytá, má v rozích zbytky přípor z původní stavby Vencelíků. Sokl osmiboký 65 cm vysoký, na něm do výše 2 m hranol osmiboký, kde jest useknut. Patrně po požáru roz-

∇ M ° ∘ ∗ V R O S E I N E M V ∗ P A N V A P A N V G E H O M Y L O S T Y
X X X X O V °

Obr. 391. Žirovnice. Faksimile zvonové legendy.

metáno i presbyterium. Hlavní oltář má původní goticky proflovanou tumbu. Ve vížce zavěšen jest zvon šir. 30 cm, vys. 22 cm.

U koruny jest nápis:

VROZENEMV PANV A PANV GEHO MYLOSTY M ° ∘ XXXX ° V °.

(Faksimile obr. 391.)

V podlaze chrámové jsou následující náhrobky v žule tesané; mnohé skoro nečitelné.

I.

Psán gotickou minuskulí. Uprostřed znak v ellipse, muže s rukama na břiše složenýma představující.

Letka Panie 1505

w nediely smrčedlnou urožený a staterzny
rytřř Mikulass Kunz z Dorbu. — —
Pan Buch nad dussy geho se smylowaty rarz.

II.

Letka Panie 1555 umrzela Urožena Panny
Alindie Pentzelykowa z Wrchowissz a s
Archandely Božymi tuto pochowana gest
gegnyšo dussy Pan Buch milostim beht
rarz.

III.

Letka 1571 Przed Bromutžemi Umrzel
Urožený Pan Gyrzik Wenzelyk z Wrchowissz
i smilug se Pan Buch.

IV.

Uprostřed pod triumf. obloukem jest veliký náhrobník ze dvou dílů složený, na způsob vrat, která jsou sponou uzavřena, a na každé půli znak Vencelšků z Vrchovišť. Jest v žule tesaný.

V.

Nad ním jiný, na němž do kamene vytesán rytíř v životní velikosti v brnění, v pravici meč třímající a v levici helmici.

VI.

Letka 1551 v autery masopustni umrzel Urožený
a Staterzny Rytřř Pan Waclaw Vencelyk z Wrchowissz
a s archandely Božymi tuto pochowan gest
gehoyšo dussy Pan Buch milostim beht rarz.

VII.

Letka Panie 1561 umrzel Urožený Pan Starssy
Vencelyk z Wrchowissz a na diwcznych kopach
smylug se Pan Buch.

VIII.

Letka Panie 1559 v pondiely po nowem letie
Umrzela Urožena Pany Anna
. a tuto pochowana gest
Pan Buch milostim beht rarz.

IX.

Na stěnách presbytáře s obou stran zasazeny jsou desky z černého mramoru, na nich jest zlatým gravírovaným písmem napsáno:

Adamus

S. R. I. Com. a Sternberg

C. R. cāmerarius natus Pragae
 die IV. Jun. A° MDCCLI
 Windobonae die VI. Jan. A° MDCCCXI
 fato perfundus.
 Infirmus corpore
 virtute potens
 Grata soror Aloysia S. R. I.
 Com. a Sternberg dilecto fratri posuit.

X.

Adam Graf Sternberg
 k. k. Kammerer Geheimer
 Rath und Landmarschal
 in Böhmen geboren den 20ten
 Julij 1711 gestorben den 19ten
 September 1789.

Adam hrabě z Sternbergka
 Cizsařski královsky
 komorný pan tegna Rada a
 Marssal zemský v Czechách,
 narozen dne 20^{tého} Czerwence
 1711 — umrzel dne 19^{tého} zaří 1789.

Theuere Hüllen
 dort

Ruhet sanft bis

Mariana Gräfin Sternberg
 geborene Gräfin Vlčzek
 Sternkreuzordens dame
 geboren den 20ten Julij 1763
 gestorben den 16ten Julij 1807.

Maryana Hrabenka z
 Sternberkova, rozena
 Hrabenka Vlčkova
 Panij rádu hvězdného
 kříže, narozena dne 20^{tého}
 Czerwence 1763, umrzel
 dne 16^{tého} Czerwence 1807.

die der Stein
 deckt

Gott euch weckt

Adolf Graf von Sternberg
 Geboren den 29ten Now. 1805
 Gestorben den 4ten May. 1806.

ZÁMEK. Tento zámek prodělal čtyři stavební periody. Kdy vznikl, známo není. Prvým známým držitelem byl Oldřich z Hradce r. 1358. Za něho a snad i jeho potomků stavěn hrad vlastní. R. 1393 koupil zboží Žirovnické Kamarét z Lukavce, který přijal jméno ze Žirovnice a stal se tak zakladatelem vladyků ze Žirovnice. Za něho hrad dostavěn a hradbami na západ, východ zpevněn a k městu, kde hrad s plošinou souvisel, hlubokým příkopem obehán.

R. 1485 koupil Žirovnici Vencelík z Vrchovišť za 1500 kop grošů českých. Pocházel z rodiny havířské z Hory Kutné a byl se Smíšky r. 1492 císařem Fridrichem III. pošlechtěn. Za Vencelíka vystavěn palác jižní do dvou pater s domácí kaplí, kde se památné fresky nalézají. Trakt západní a východní při hradbách dostavěn, tak že dvůr do trojúhelníka uzavřen. Hradby v předhradí k hlásce vedoucí opraveny a zpevněny. V tu dobu byla i zde brána se zvoditým mostem vedle arkýře nynějšího.

Petr Vencelík z Vrchovišť zadlužil statek a po jeho smrti prodán r. 1544 Albrechtu z Guttenštejna. Tento zpevnil hrad v předhradí baštou

kruhovitou na západ a čtyřbokou na východ směrem k rybníku. Při hradbách vystavěl nové budovy pro čeleď a úřednictvo a bránu se zvoditým mostem.

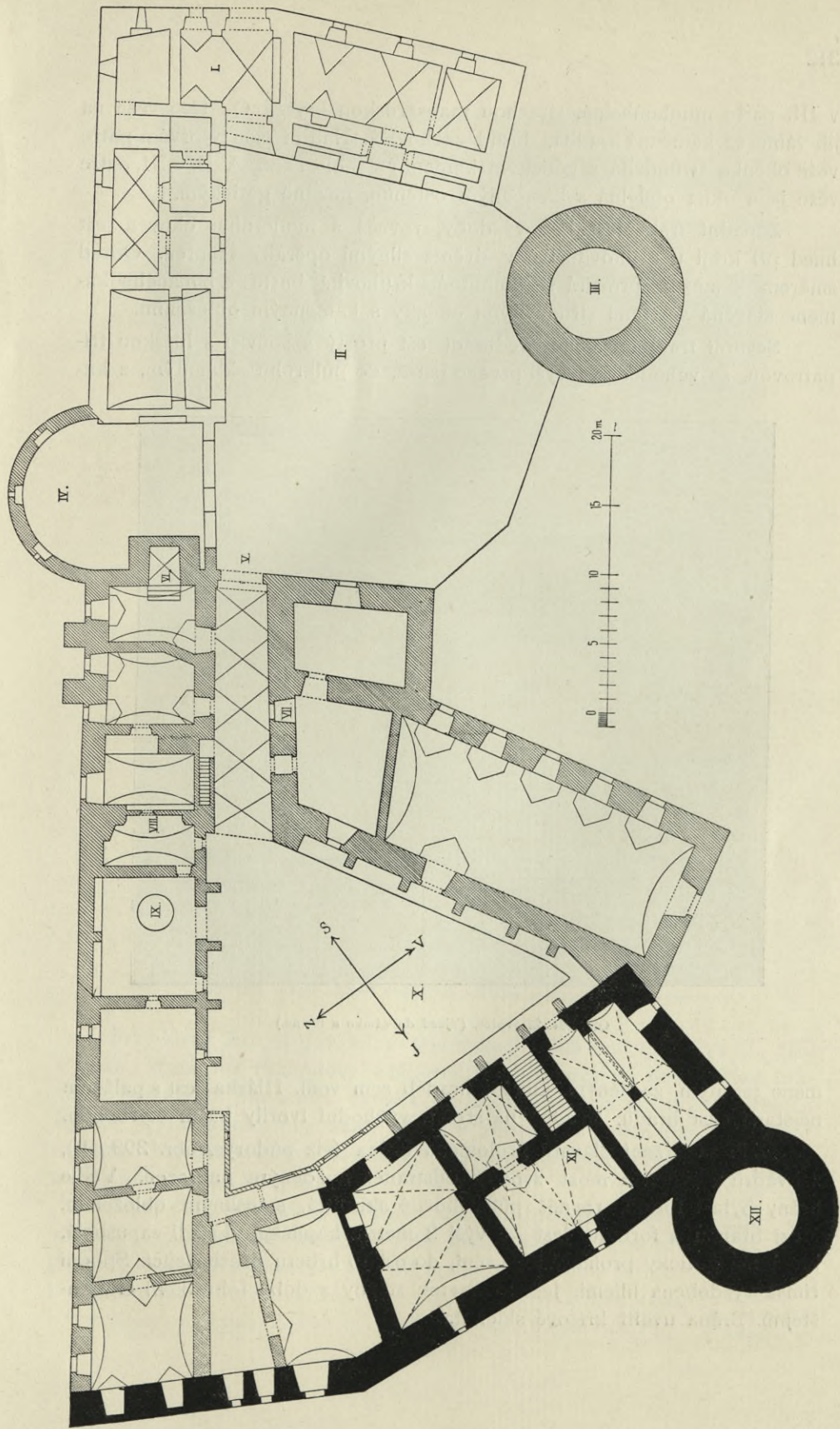
R. 1564 přešla Žirovnice na pány z Hradce, jak dosud sgrafitovaná omítka svědčí. R. 1614 přešel hrad na Slavaty a v tu dobu opět mnoho přestavováno a zámek na lici červenou rustikou opatřen.

Obr. 392. Žirovnice. Pohled na zámek.

Dědictvím přešla Žirovnice na Adolfa Vratislava ze Šternberka r. 1662 a tento také dal ihned zámek dle svého vkusu opravit. Do této periody stavební spadá přistavění pokojů v traktu západním a domácí kaple. Tento rod jest dosud v držení Žirovnice.

Nad skalnatým úbočím směrem od jihu k severu, nad rybníkem, vypíná se zámek o třech (obr. 392.) frontách. Jižní fronta hladká s řadou moderních oken v prvním patře i v přízemí. Na straně jihovýchodní v přízemí střílnovitá okénka. Zde též přiléhá věž do dvou pater kulatá a

Obr. 393. Žirovnice. Půdorys zámku.

v III. patře mnohoúhelná, střechou mansardskou krytá. Od této věže na jih táhne se kamenná hradba, dosud zachovalá. Nad ní jsou v prvním patře věže okénka střílnovitá s gotickým kamenným obložením. V II. a III. patře věže jsou okna obdélná s kamenným ostěním, pozdně gotickým.

Západní trakt jest bez výzdoby, rovněž s moderními okny a jest hned při kraji u kruhové bašty dvěma silnými opěráky vzepřen. Odtud směrem k městu, prostírá se mohutná, kruhovitá bašta z lámaného kamene stavěná se třemi střílnovitými okénky s kamenným obložením.

Severní trakt bývalého předhradí jest prostý a souvisí s hláskou třípatrovou, se vchodem ve výši prvního patra, do půlkruhu sklenutým, z ka-

Obr. 394. Žirovnice. (Vjezd do zámku a fortna.)

mene tesaným, zadržným, který z hradeb sem vedl. Hláška jest s palácem nejstarší část hradu. Hradby na stranu východní tvořily baštu čtyřbokou.

Zde za držení Slavatů prolomena brána (viz půdorys, obr. 393., I.), z kvádrů stavěná a most zvoditý odstraněn a zděným nahrazen. Vedle brány byla i fortna, rovněž půlkruhovitě sklenutá, s tesaným obložením, Mezi branou a fortnou jest ve výši 2 metrů kaplička, do zdi zapuštěná, která má goticky profilované ostění, do oslího hřbetu přecházející. Spodní římsa vyzdobena liliemi. Jest to zbytek stavby z doby (obr. 394.) Guttenštejnů. Brána uvnitř křížově sklenuta.

Obr. 395. Žirovnice. (První nádvoří s arkýřem gotickým a okny goticky profilovanými.)

Prvý dvůr jest nepravidelný čtyřúhelník s hláskou (půdorys II., III.) v boku, která má záchodové krákorce a i krákorce na ochoz. Nad krákorci jsou čtyři pravoúhlá okénka ze žuly tesaná s gotickým ostěním. Bývala kryta cibulovitou bání, avšak v posledních letech bání snesena. Ku pravé straně dvora přiléhá zmíněná půlkruhovitá bašta, která nemá stropu. (IV.)

První dvůr od druhého oddělen jest opět branou půlkruhovitě sklenutou, nad níž okno (obr. 393., půdorys IV., V.), pozdně gotické, mělké profilace. Na levo od brány opět okno s gotickou profilací v žule tesané, pravoúhlé se dvěma štítky ve žlábků v nadí i v podokenní římsě. Z líce zdi prohlédá sgrafitová rustika.

Obr. 396. Žirovnice. Ostění okénka vrátného.

Ku pravé straně brány přiléhá arkýř se dvěma okny gotické profylace. Zde kol tohoto průčelí a arkýře táhl se příkop hluboký, dnes zavezený, jak tomu sám arkýř svědčí. Tento arkýř spočívá na dvou krákorcích goticky profylovaných a jen 1 m od země vzdálených. Tyto krákorce mají na líci po štítku. Na nich spočívá příčné kamenné břevno se šikmo seříznutou hranou a na líci má čtyři prázdné štítky vytesané. (Pohled na arkýř obr. 395.)

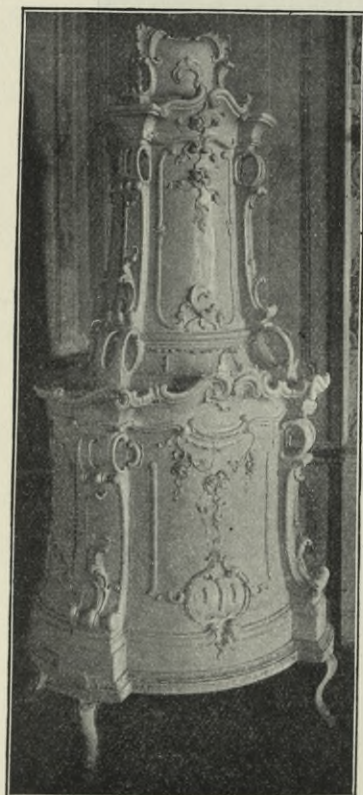
Na břevnu vyčnívá výstupek s oknem profylovaným, téhož profilu, jako ve dvoře.

Pod arkýřem jest sklep goticky křížovou klenbou sklenutý a to bez žeber. (VI.)

Brána uvnitř jest valeně sklenutá s ká-pěmi. Po levé straně okénko vrátného, goticky profylované. (Obr. 396.) (VII.) Vejdouce po schodech do prvního patra, vidíme v předsíni dvěře s kamenným ostěním, goticky profylovaným. Zde vstoupíme do bývalé zámecké kaple, za Šternberků užívané. Jest to místnost ploše krytá s malbami z XVIII. stol. (Půdorys 393. VI.) Z gotického arkýře upravena presbytář pravoúhlá ploše sklenutá, s lunettami při oknech. V lodi nalézají se dvě sošky svatých, uložením roucha a postojem na XVI. stol. upomínající. Západní trakt směrem k jihu má pokoje ploše kryté a dosud jsou čalouny i kamna polévaná z XVIII. st. zde zachována, jinak jsou pokoje prázdné.

Kamna z doby rokoka a empiru jsou dobře koncipována a hojně ornamentem vyzdobena (obr. 397.).

V druhém dvoře (půdorys X., XII.) jsou místnosti na straně levé, tedy severo-východně, proměněny v stáje a kůlny a to za Šternberků.

Obr. 397. Žirovnice. Rokoková kamna ze zámku.

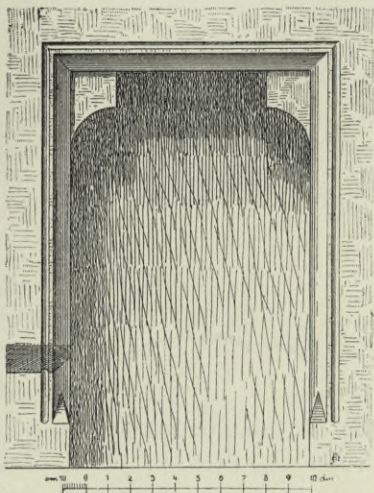
Jižní strana chová v sobě bývalý starý palác. Místnosti sklepní jsou valeně sklenuty a profilu parabolického. První místnost na východ má střílnovitá okénka se žulovým ostěním, druhá vedle ní rovněž tak klenutá má vchod pravoúhlý s pozdně gotickou profylací (obr. 398., v půdorysu XI.). Okno na jih skorem románskému oknu se podobá. Ostatní místnosti v tomto traktu i obytní jsou rovněž valeně sklenuty a jdou až do úhlu směrem k severu. (Viz půdorys obr. 393.)

Z přízemku do prvního patra dostaneme se po schodech, které byly asi za Slavatů sem proráženy. Tato místnost, dříve pokoj, nyní předsíň, jest goticky sklenuta ve dvě pole. Dále na západ opět podobné dvě místnosti, nyní byt hospodářského úředníka.

Na východ prostírá se hradní kaple, do které se vstupovalo za Vencelíků vchodem, kde jsou nyní schody. Kaple jest sklenutá ve dvě travée, která jsou oddělena žebrem v žule tesaným, jednoduše profilovaným (obr. 399.) a v elliptický oblouk sklenutým.

Toto žebro spočívá na konsolách tvaru obráceného osmibokého jehlanu. Obě pole jsou goticky sklenuta, bez žebor (půdorys kaple obr. 400.). Jedna z konsol a sice jižní spočívá na pilíři kamenném, v osm boků otesaném, který jest zapuštěn do přední zdi a jehož větší část v druhé místnosti patrna jest. Celá kaple jest vyzdobena malbami nástěnnými z r. 1490. Na východ této kaple okno s gotickou profilací na venek, avšak později nahoře segmentem sklenuté.

Za kaplí směrem jižním místnost rovněž na 2 pole rozdělená, taktéž goticky bez žebor zaklenutá, bývalá to mučirna. Z ní vede do věže vchod s kamenným obložením, půlkruhovitě sklenutý s podpěrami. (Obr. 401.) Věž jest valeně sklenuta a má v prvním patře 4 okna (půdorys XII.), jež jsou sklenuta půlkruhovitě s kamenným obložením. V podlaze jest čtvercový otvor, kam se těžcí věžňové spouštěli, aby hladem byli mořeni. Tato místnost jest valeně sklenuta a užívalo se jí v XVII. st. za vězení. Rovněž i hořejší místnosti, která jest celá jmény věžňů popsána.

Obr. 398. Žirovnice. Ostění vchodu do sklepa.

Obr. 399. Žirovnice. Konsol a profil žebor v kapli.

Po schodech se přijde do druhého bývalého patra, nyní půdy. Toto patro bylo za Šternberků sneseno až na 1'2 m. Dosud ve štítu při oknech a na stranu jižní i východní spatřiti lze sedátka okenní s kamennými plotnami na zpodu sešíkmenými. Kolem na omítce zbytky gotické pásové ozdoby z rozvilin provedených v barvě měděnkové s různými černými obrysy. Zde nalézala se hodovní síň za časů p. Vencelíků. Bylyť asi i stěny příležitostnými malbami vyzdobeny. Vše padlo neznalosti ceny maleb za obět.

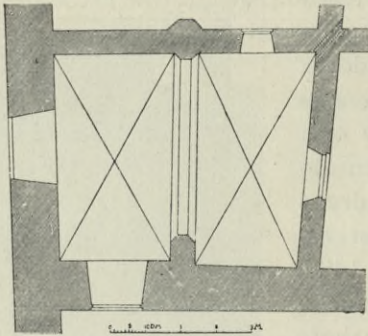
Hodovní síň jest 25 m dlouhá a 15 m široká a jest po délce kaple a soudní síně o stupeň zdvižena.

Odtud vede vchod do druhého patra věže, goticky profilovaný s vodorovným nadpražím.

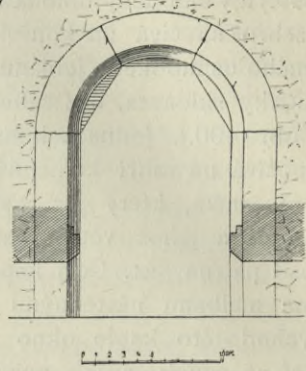
Bývalať věž celým otvorem do sálu hodovního otevřena, jak na trhlinách zdi jest patrna a byl otvor tento později zazděn.

Vnitřek věžní kobky činí velice milý dojem. Tvoří nepravidelný sedmiúhelník s delší stranou ku paláci. Na venek jeví se též sedmiúhelně. Sedm

žeber, lehké profilace (obr. 402.), sbíhá se ve hladkém svorníku, mimo střed místnosti pošnutém. Žebra spočívají na konsolách, různých tvarů, ve výši 1·35 m (obr. 402.). Pod bílou omítkou lze stopy maleb staršího původu zřítí. Jsou v šedé barvě prováděny

Obr. 400. Žirovnice. Půdorys kaple.

Obr. 401. Žirovnice. Vchod do věže.

se silnými konturami. Co představují, nelze poznati, neboť jsou silně porušeny. Do této místnosti prolomena jsou 3 okna s pravoúhlým kamenným ostěním, na hranách venkovních sříznutým. Dovnitř jsou segmentovitě sklenuta. Mají dosud kamenné sedačky.

V místnosti soudní vedle kaple leží cimbál sňatý s bývalé hlásky s hodinami a střechou. Je široký 60 cm, vysoký 34 cm a má následující nápis:

DVRCH - HEISSE - FEIERSCLVT - BIN - ICH
GEFLOSSEN - NICOLAUS LÖW - V. L. B. HAT MICH
GEGOSSEN.

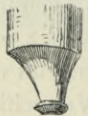
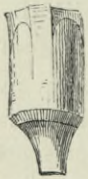
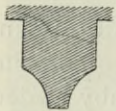
U koruny akantová ozdoba. Uprostřed znak Šternberků a pod ním letopočet:

1700.

Ve traktu východním v přízemí černá kuchyně (půdorys VIII.), valeně sklenutá, jest oddělena od vedlejší komory obloukem triumfálním z tesaného kamene stavěným a asi 9 m vysokým, 1·5 m mocným, bez profilace. Sklenut jest skoro půlkruhovitým obloukem. Zdá se, že to byl vchod do schodiště a odděloval předsíň od něho. Na půdě patrný jest tambour, dnes již s velké části snesený, který v době Guttenštejnských tvořil světlík.

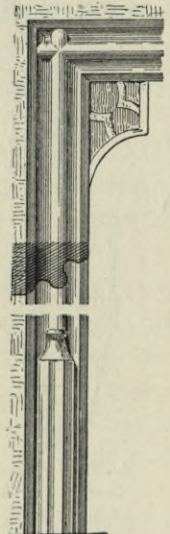
Z černé kuchyně vede vchod pravoúhlý s gotickým ostěním s dvěma příporami po stranách (obr. 403.) do vedlejší místnosti, kde se hluboká studna nalézá. (Půdorys IX.)

KAPLE HRADNÍ byla na můj návrh a za dohledu dp. Ed. Šittlera, faráře na Žižkově,

Obr. 402.

Žirovnice. Profil žeber a konsol ve věži.

Obr. 403. Žirovnice. Ostění vchodu do černé kuchyně.

svědomitě, a pokud možno bylo, malby pokojové z XVIII. stol. zbavena a tu odhaleny malby staré na všech čtyřech stěnách a na stropě.

Obr. 404. Žirovnice. Ukřižování Krista a sv. Vavřinec.

Na východní straně dělí okno stěnu na dvě plochy a ty jsou vyzdobeny následovně: Část levá má šíři 75 cm a jsou zde dva obrazy nad sebou. Od podlahy 2·4 m jest kříž prázdný s dvěma lotry po boku. Tito jsou na kříž provazem přivázáni. Ve středu Kristovo tělo není namalováno,

protože asi sem křížek věšen býval. Pod křížem s jedné strany namalována jest Matka Boží se sv. Janem. Stojí po straně pravé v tunice modré a zahalena rouchem bílým, ruce má sepjaty. Sv. Jan, v zelenavé sukničce s červeným pláštěm, shlíží ke kříži a má ruce zalomené. V pozadí skály a na nebi červánky.

Pod P. Marií klečí postava v šedozeleném úboru s černým spodním rouchem. Nad touto postavou blánka bílá nepopsaná. Snad to byl donátor vymalován. Nad postavou touto sv. Vavřinec (obr. 404.).

Obr. 405. Žirovnice. Obraz sv. Augustina.

Druhý obraz až ke klenbě se prostírající znázorňuje Krista v zahradě Getsemanské: apoštolé spící na skalách a sv. Petr stojí podepřen a klímá. Nad ním se vznáší anděl.

Na straně pravé u okna vymalován jest očištěc jako rozštěpená skála a v ní spousta nahých těl, skreslených, ožehovaných plamennými jazyky, na způsob kosatce namalovanými.

Pod tímto obrazem prostírá se namalovaný koberec, as v šíři 1 m vzoru granátového jablka. Půda jest žlutá, až oranžová, květy olivově zelené a oranžové, kontury silné a markantně vyjádřené. Obruba tato jest výborné komponována.

Stěna jižní rozdělena dvěma klenbovými poli na dvě velké malebné plochy. První u okna se nejlépe uchovala co do barvy. Veškeré postavy jsou v plné barvě i světle provedeny, obličej s velkou něhou

malovány. Zejména přechodní tony z pleťové do stínu jsou delikátně po-dány a to tak, že činí dojem kreseb pastelových.

Obraz tento představuje klanění P. Marii. P. Maria stojí majestátně v klidném postoji, v zlatohlavovém rouše, vzoru granátového a v plášti, na půlměsíci a má hlavu k Ježíškovi lehce nakloněnu. Pravou rukou drží dítko nahé, tělem ve stranu otočené směrem k nějakému biskupovi. Kol hlavy Madonny jest gloriola zlatá a nad ní letopočet 1890 vyzlacený. Na pravo od Madonny stojí zmíněný sv. biskup, vedle něho sv. Tomáš apoštol s hlavou nekrytou. Po levici Madonny sv. Václav s praporem v pravici a se štítem s černou orlicí v levici. Oděn jest v žluté brnění s pláštěm červeným, žlutozeleně podšitým. Má na hlavě mitru a krátký černý plnovous. Vedle něho sv. Ondřej v růžové tunice s olivovězeleným pláštěm. Hlavu

Žirovnice: Nástěnné malby ve hradní kapli.

zdobenu má šedým vlasem i vousem. Tito svatí mají na gloriole napsaná svá jména, jen u sv. biskupa nečitelné. Snad sv. Severin. Podlaha, na níž Madonna stojí, jest perspektivně kostkovaně podána (Tab. I.).

U nohou svatých klečí malé postavy členů rodiny Vencelíků. Před sv. Václavem klečí otec, maje před sebou znak — jednorožce bílého na poskoku na pravo v modré půdě.

Obr. 406. Žirovnice. Obraz sv. Petra.

Obr. 407. Žirovnice. Sv. Pavel.

Tento Vencelík jest bezvousý. Za ním klečí 6 hochů v červeném rouchu. Byli to synové Matěj, Jindřich, Petr, Sigmund, Krištof a Jan. Pod Madonnou klečí dáma v červeném šatě a u nohou jejích znak: na hnědorudé půdě zlaté jelení parohy. Za ní klečí jiná, snad manželka Vencelíkova, v šatě violovém v kožešinovém límci. Dále pak tři děvčata v rouše červeném se světlými vlasy na spáncích rozčesanými. Nejzáje spatřuje se černě oděná klečící postava, snad první manželka Vencelíkova. Pod obrazem táhne se pruh, ze samých andělů seřazením vedle sebe vzniklý, kteří

se rozpjatými křídly dotýkají a drží koberec, téhož vzoru, jak prve popsáno. (Tab. II)

V druhém poli klenbovém nade dveřmi až ke klenbě prostírá se obraz klanění sv. Tří králů. Uprostřed sedí Madonna pod chaloupkou, došky krytou, na prostém trůně. Za chaloupkou ozubená zeď, přes niž hledí postava jakási. Na pravé straně vůl a osel. Madonna, v roucho modrém, drží

Obr. 403. Žirovnice. Malby světic ve výšečích.

Obraz sv. Doroty.

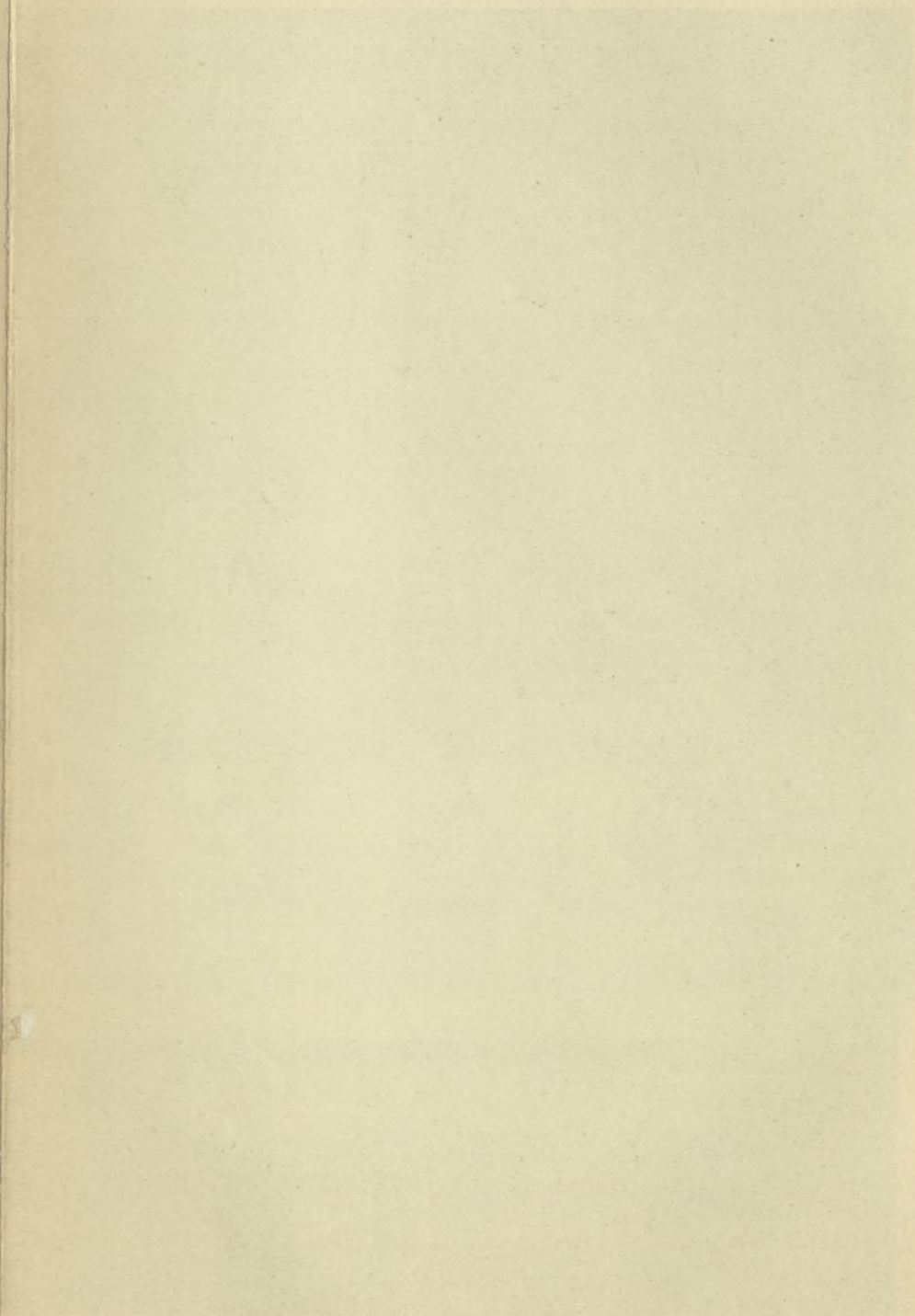
Obraz sv. Anežky Římské.

Ježíška na klíně neoděného, ke skřínce se zlatem nachýleného, kterou mu jeden z tří králů nabízí. Tento oděn v roucho cinobrově červené s podšívkou žlutozelenou. Hlavu má lysou a tvář vousem obrostlou. Druhý král přináší kadidlo a v levé ruce korunu turbanovitě ovinutou. Za ním stojí třetí, tváře černé, se žlutým turbanem. Kompozice tohoto obrazu jest sce-lená a ničím nerušená.

Pod obrazem opět pás andělů a koberec. (Tab. III.)

Žirovnice: Detail freskového obrazu ve hradní kapli.

Faint mirrored text at the bottom of the page, likely bleed-through from the reverse side.

Žirovnice: Freskový obraz „Sv. Tří králů“ v kapli hradní.

VI. 1881

Celá stěna západní rozdělena jest dveřmi na dva díly. Dosud jest patrný gotický pásový ornament, kol dveří namalovaný.

Obraz nade dveřmi, až do klenby se prostírající, znázorňuje poslední soud (Tab. IV.).

Kristus sedí na dvojnásobné duze v plášti červeném, zeleně podšitým, obnažen a opírá se nohama o zeměkouli. U hlavy Kristovy s obou stran troubí andělé na pazouny. Po pravici Kristově P. Maria a po levici sv. Jan Křt., oba ruce drží sepjaté. Zde jsou barvy oprchalé a jen různé

Obr. 409. Žirovnice. Sv. Markéta a sv. Apolena.

obrysy prokukují. V dolní partii jest znázorněn vlastní soud. Na pravici dav lidí nahých, skreslených, jež Kristus pravicí do nebe zve, a sv. Petr chystá se jim otevřítí. Na levici zástup zatracenců, kteří jsou zataženi provazem, jsou ďablem taženi do pekel, která jsou jako skála rozeklaná znázorněna. Z malých okének vylétají diblecí. Kompozice jest velmi pohnutá a bohatá postavami. Kde však tělo nahé se vyskytuje, tu umění kreslířské malíře opustilo.

Pod soudem po levé straně jest pruh 98 cm šir., na němž dva obrazy vedle sebe jsou vymalovány. V prvním postavy čtyř světců, kteří mají nad hlavami blánky s nápisem. Jsou to sv. Linhart, sv. Štěpán a u druhých dvou nápis jest nečitelný (Tab. V.). Druhý obraz vyličuje stětí sv. Jana.

Světec, vousatý, s dlouhými vlasy, klečí s rukama sepjatýma. Za ním kat v těsných kožených nohavicích s napřaženým mečem. Za ním skupina mužů, z domu vycházejících, s Herodesem v čele. Proti nim pak dcera Herodianina, provázena dvěma dívkami, mísku v ruce drží a na hlavu sv. Jana čeká. V pozadí krajina. Pod tímto obrazem opět týž koberec. (Tab. V.)

Na pravo ode dveří namalována jest skupina čtyř světic, z nichž zřetelna jest pouze sv. Kateřina a sv. Barbora. Druhé dvě postavy zničeny

Obr. 410. Žirovnice. Sv. Ludmila a sv. Hedvika.

omítkou. Tento pás pokračuje a jest na něm sv. Erazim v rouše biskupském patrný.

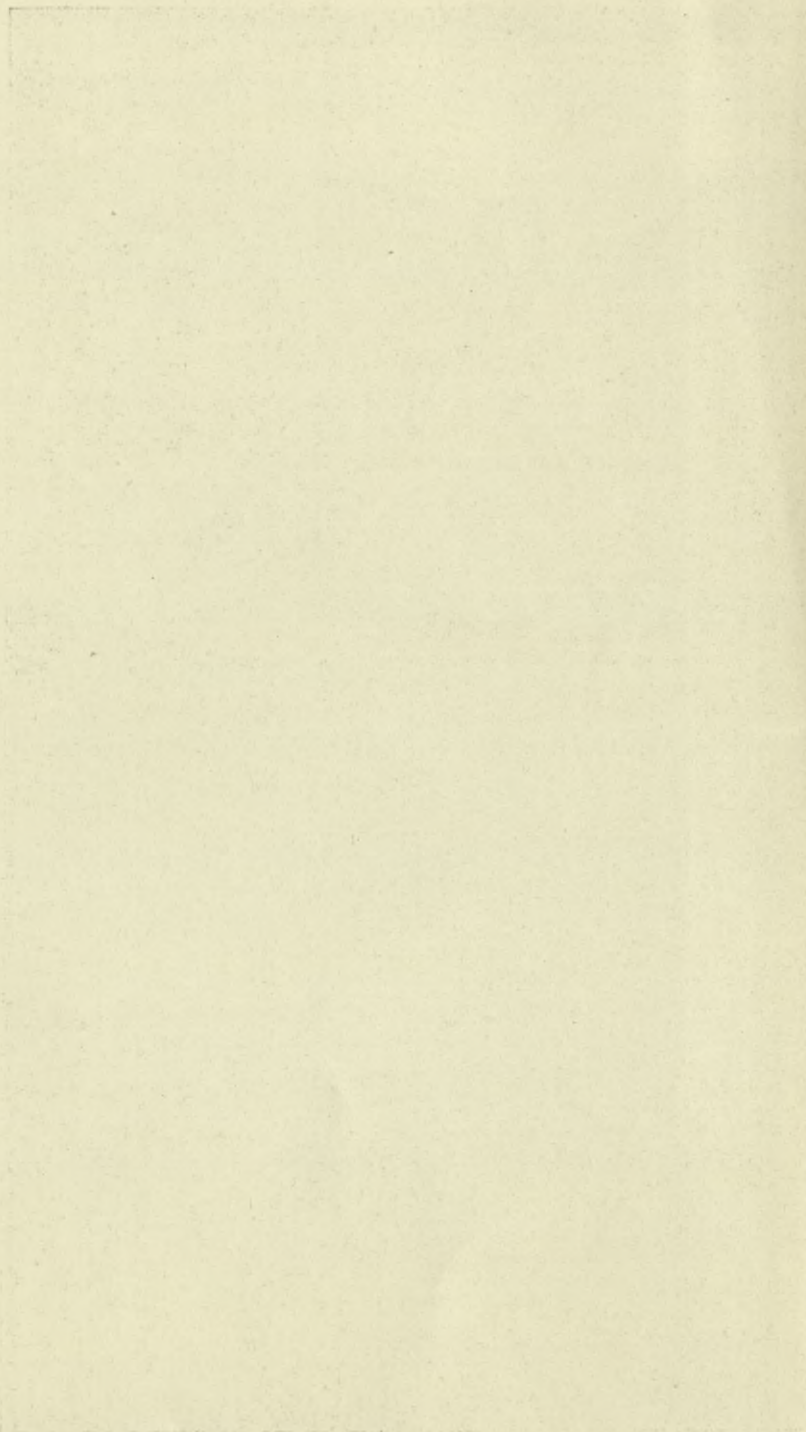
Severní pole malebné zničeno jest kamny, která zde přistavěna byla. Byli zde zobrazeni svatí a tu a onde jen část těl a hlav prokukuje, jako sv. Jan, sv. Jiljí, sv. Křištof a sv. Tadeáš. Na téže straně u vchodu do kaple jest po obou stranách namalováno Zvěstování P. Marie. Na levo, hledíce ke vchodu, klečí P. Maria na klekátku v rouše modrém, šedě odstínovaném a červeně podšitým. (Obr. 411.) Kol ramen pláštík zelenavý s rudou podšívkou. Kol jemně malovaného obličejce vlní se světlý vlas až na ramena. Madonna má ruce sepjaté.

Okres Pelhřimovský.

Žirovnice: Fresky na západě hradní kaple.

V. 100

Zeitschrift für die Kunde des Mittelalters

1874

Obr. 411. Žirovnice. Obraz P. Marie.

Obr. 412. Žirovnice. Obraz anděla.

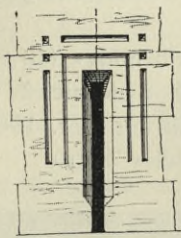
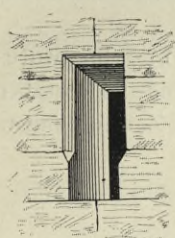
Na straně pravé anděl v dlouhé žluté říze, pěkného uložení záhybů, pravou, pozdviženou rukou na blánku, dvakrát stočenou, ukazující. Na této jest napsáno AVE GRATIA PLENA (obr. 412.). Hlavu má anděl světlým vlnitým vlasem vroubenou.

Na stropě, v klenbových polích i výsečcích, nalézají se namalované jednotlivé postavy světců a světic. V předním poli zobrazeny jsou čtyři symboly evangelistů s nápisovými bláncami. V druhém poli čtyři církevní otcové sedíce. Sv. Řehoř, Jeronym, Ambrož a Augustin. (Obr. 405.) Ve výsečcích prvního pole namalováni sv. Apoštolé z nichž nejzachovalejší v barvě jest sv. Petr a Pavel. (Obr. 406. a 407.) a v druhém poli světic, z nichž nejlépe s v malbě zachovaly sv. Dorota a sv. Anežka Římská. (Obr. 408.) Všechny tyto postavy stojí na listových konsolách, hrotitě zakončených. Všechny postavy jsou s velkou vervou kresleny. Mnohé z nich v barvě neuchovány, jen jadrné kontury ukazují mistra. Nejvýznačnější z nich byly snaty; jsou to: Sv. Markéta, sv. Apoléna, sv. Ludmila a sv. Hedvika (Obr. 409. a 410.) U některých jsou kontury rukou a hlav dvojí. Jedny zkreslené a druhé korektní.

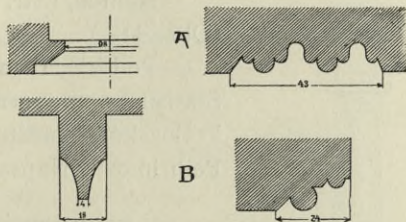

DOPLŇKY.

K textu na posavadních stránkách uvedenému a k ilustracím tam podaným dodáváme.

Obr. 413. Dolní Cerekev. Střílnovitá okénka do věže.

Obr. 414. Horní Cerekev. Profil ostění vchodu do sakristie a žeber v presbytáři. *A* Profil ostění severního vchodu far. kostela. *B* Profil ostění hlavních vrat zámeckých.

Cerekev Dolní (str. 8., ř. 4. shora) Ostění střílnovitých okének ve věži prvního a druhého patra. (Obr. 413)

Obr. 415. Catoraz. Pohled na kostel.

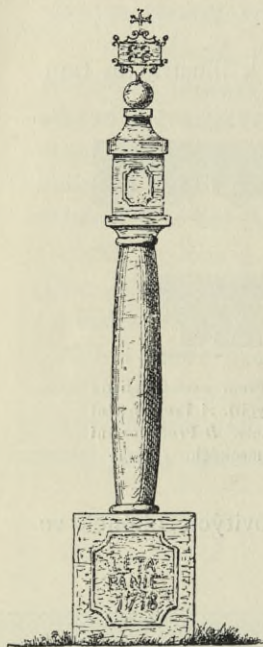
Cerekev Horní (str. 12., ř. 4. z dola.) Profil ostění severního portálu do lodi farního kostela. (Str. 14., ř. 4. s hora.) Profil ostění vchodu do sakristie (str. 18., ř. 13. z dola). Profil ostění zámeckých vrat. (Obr. 414.)

Cetoraz. (Str. 26.) Pohled na kostel se strany jihozápadní. (Obr. 415.)

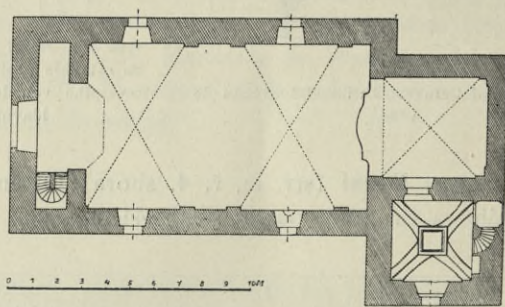
Ctiboř. (Str. 28.) Boží muka. (Obr. 416.)

Kamen. (Str. 69.) Obraz půdorysu filialního kostela. (Obr. 417.)

Pod záhlavím »Pelhřimov« (str. 150.) k literatuře: Statisticko-topografický a lesnický popis velkostatku královského města Pelhřimova r. 1901. Z dějin města Pelhřimova. Napsal Václav Petrů.

Obr. 416. Ctiboř. Boží muka.

Obr. 417. Kamen. Půdorys kostela.

Na stránce 192. ř. 14. s hora pojednáno o obrazu Nanebevzetí P. Marie, který kdysi v presbytáři na oltáři nyní rozebraném umístěn a mylně Skretovi připisován byl. Lze jej spatřiti na obr. 253. str. 189.

OPRAVY.

1. Omylem místo velké latinky užito maiuskule v nápisech na str.: 3., 4., 5., 25., 27., 52., 57., 58., 64., 135., 149.

2. Nápis, na str. 94. řádkem 3. počínající, budiž opraven takto:

LETHA MDLXVIII W AVTERY DEN S MATTAVSSE VMRZEL GEST
VROZENY PĀ ZY
GMVND MLADSSY KABA Z RYBNIĀ A LETHA VII MEZY CASE
S. HAWLA A WSSIE (sic!) S.
VRZELY VRZE PĀNY KRYSTĀY MARIĀ MADELYNA ALZBIETA
WLĀSTI SESTRY KABOWY
Z RYBNIĀ TEEZ Y BVRIĀ KABA BRATR GEGYCH. POCHOWANY
SAV. GEGICHZ
TO DVSSĒ. PAN BVOCH RACZ MYLOSTIW BEYTI . . .

3. Str. 118. při obr. 149. místo: Okno v presbytáři, čti: Profil žeber.

4. Na str. 174. řádek 4. zdola, má býti číslováno: obr. 224.

Z té příčiny i na str. 175. řádek 6. shora, čti: obr. 225.

> > > > 11. > > > 226.

> > 176. > 24. > > > 227.

> > > > 3. zdola, > > 228.

Na str. 245. řádek 6. shora má státi: obr. 304.

Na str. 246. řádek 3. zdola má státi: obr. 306 B.

5. Na str. 249. řádek 1. místo desítiboké, čti: osmiboké.

Omyly jazykové jsou:

Str. 3. řádek 6. místo: spočívající, čti: spočívajícím.

Str. 78. řádek 6. zdola, místo: oblounu, čti: oblouku.

Str. 162. řádek 19. místo: tesané, čti: tesanými.

Str. 207. řádek 3. zdola, místo: podepřeném, čti: podepřeným.

Str. 217. řádek 3. shora, místo: spočívající, čti: spočívajícím.

SEZNAM MÍST.

<p>Blažkův Zámek, viz Nemojov, 118.
 Boztěchov 1.
 Božejov 1.
 Božejov (zámek) 5.
 Březina 7.
 Buková 7.
 Cerekev Dolní 8.
 Cerekev Horní, jinak Dobešova, Leskovcova 11.
 Cerekev Nová 20.
 Cetoraz 25.
 Ctiboř 28.
 Částrov 29.
 Černovice 32.
 Deštná 35
 Díčkop = Dívčí kopy 44.
 Dobešov 44.
 Dol Sudkův 47.
 Dvory Nové 47.
 Etink viz Oeting Nový 121.
 Hartlíkov, též Hertvíkov, Hartvíkov 49.
 Holákov 50.
 Hojovice 51.
 Hořepník 52.
 Hrádek 59.
 Hrad Horní 59.
 Chýška Velká 59.
 Chvojnov 61.
 Kamen 65.</p> | <p>Kamenice nad Lipou 71.
 Konipas 89.
 Krupčiny 89.
 Křeč 90.
 Křemešník 208.
 Lhota Červená 92.
 Lhota u Častkovic 102.
 Lhotka (tvrz) 104.
 Lhotka na Kamenicku 104.
 Lidmaň 104.
 Loutkov 107.
 Lukavec 107.
 Mezileší 108.
 Miličov 110.
 Mirošov 110.
 Mnich 112.
 Myslotín, též Mysletín 116.
 Myslov 118.
 Nemojov, též Blažkův Zámek 118.
 Oblajovice 118.
 Obratany 118.
 Oeting Nový, též Etink 121.
 Oustrašín, viz Ústrašín 277.
 Pacov 123.
 Pavlov 149.
 Pechburg, též Smolín 150.
 Pelhřimov 150.
 Pelhřimov Starý 206.
 Počátky 213.
 Pošná 228.</p> | <p>Prašivá, viz Veselá 284.
 Pravíkov 232.
 Proseč u Pelhřimova 233.
 Proseč u Pacova 234.
 Rovná 234.
 Rychnov Nový 237.
 Rynárec 241.
 Řečice Červená 244.
 Služátky 262.
 Smolín, viz Pechburg 150.
 Stranná 263.
 Svatova 266.
 Štítné, též Štítná 266.
 Těchobuz 267.
 Těšenov 277.
 Těšenov 277.
 Úlehle 277.
 Ústrašín též Oustrašín 277.
 Včelnice 284.
 Veselá (Prašivá) 284.
 Vestenhof 288.
 Věžná 288.
 Viklantice 292.
 Vlčetín 294.
 Voda Libkova 294.
 Vodice 297.
 Vyskytná 298.
 Zachotín 303.
 Zdešov 304.
 Zhoř 304.
 Žirovnice 306.</p> |
|--|---|---|

SEZNAM UMĚLCŮ A ŘEMESLNÍKŮ

- Adler Frant. Karel, stavitel. R. 1761, str. 29.
 Bachač Václav, řezbář v Třeboni. XIX st., str. 276.
 Bartoloměj, zvonař. R. 1408, str. 305.
 Bartoloměj (magister Bartholommo), zvonař. R. 1552, str. 28.
 Bednář Jan, truhlář z Nechyby. R. 1828, str. 33.
 Bellmann Karel, zvonař v Praze. R. 1829, str. 240, 241. R. 1843 a 1846, str. 106, R. 1846, str. 107. R. 1856, str. 110, 121. R. 1860, str. 43. R. 1864, str. 260.
 Brikner Kilian, zvonař v Rožmitále. R. 1731, str. 257.
 Brož Martin, kamenník v Jindř. Hradci. R. 1751, str. 79.
 Brykci z Prahy (Briectius Pragensis), zvonař. R. 1553, str. 288.
 Brykci z Cinperku, zvonař v Praze na Nov. M. R. 1583, str. 239.
 Calabera de Monte Carmelo, stavitel. R. 1732, str. 141.
 Čermák František, malíř. R. 1862, str. 122.
 Devaty Jan Linhart, štafir ve Včelnici. R. 1760, str. 106.
 Diepold Arnošt, zvonař v Praze. R. 1898, str. 60.
 Diepold Josef, zvonař v Praze. R. 1860, str. 108. R. 1873, str. 60. R. 1882, str. 3. z Dittersdorfu Karel, hudební skladatel. R. 1797, str. 44.
 Florid Jan, zvonař v Znojmě. R. 1822, str. 220.
 Foit viz Vít, Voit.
 Franck František Antonín, zvonař v Praze. R. 1767, str. 197. R. 1769, str. 121. R. 1777, str. 60.
 Ganepoyr Jan, zvonař. R. 1583, str. 116.
 Haag (též Hac) Josef, zvonař v Budějovicích. R. 1712, str. 52.
 Haag Pavel, zvonař v Budějovicích. R. 1696, str. 116.
 Hampl Bedřich, zvonař v Jihlavě. R. 1884, str. 86.
 Hantsch František, konvář v Jihlavě. R. 1740, str. 9.
 Heintsch Jan, Jíří, malíř. Str. 190.
 Hilzer Josef, zvonař v Jihlavě. R. 1803, str. 212. R. 1859, str. 16. R. 1863, str. 10, 11. R. 1873, str. 32. Též na stránce 223, 296, 297.
 Hilzer Petr, zvonař ve Víd. Nov. Městě. R. 1805, str. 288.
 Hogni Jan, malíř. R. 1744, str. 111.
 Holeček František, malíř v Jindř. Hradci. R. 1835, str. 29. R. 1856, str. 4.
 Hrubá Josef, kamenník. R. 1864, str. 226.
 Jan, konvář. R. 1471, str. 236.
 Jahn Jan Quirin, malíř. XIX. st., str. 262.
 Jeronym, zvonař v Praze. R. 1473, str. 57.
 Jiřík, zvonař. R. 1569, str. 265.
 Joachim Kristian, zvonař v Jihlavě. R. 1703, str. 61. R. 1705, str. 266. R. 1715, str. 210.
 Kalina Jan, malíř. XVIII. stol., str. 210.
 Kamaryt Bedřich, děkan v Deštné, malíř. Str. 26, 29, 41, 44, 134, 146, 286.
 Kantarista Jan, zvonař v Praze. R. 1497, str. 57.
 Kaplunger Ondřej, truhlář v Deštné. 1758, str. 79.
 Klein Křištof, zvonař v Jihlavě. R. 1626, str. 56.
 Kramolín Jos., malíř. (1736, †1802.) R. 1760, str. 79, též str. 80, 202.
 Krejčík, řezbář. Str. 189.
 Kühner Jan Václav, zvonař. R. 1720, str. 305.
 Kühner Jan Jíří, (též jen Jíří), zvonař v Praze na Malé Straně. R. 1752, str. 140 a 141. R. 1753, str. 232. R. 1769, str. 273. R. 1775, str. 10. Též na str. 258 a 259.
 Kühnerova Anna, zvonařství v Praze. R. 1804, str. 34.
 Kuntcek, malíř v Budějovicích. R. 1874, str. 91.

- Lacek Josef, zámečník v Pelhřimově.
Konec XVII. nebo poč. XVIII. stol.,
str. 168.
- Lacek Václav, zámečník v Pelhřimově.
R. 1755, str. 201.
- Lehner Jakub Konrád, zvonář v Praze.
R. 1746, str. 236.
- Löw Mikuláš, zvonář v Praze. Roku 1676,
str. 69. R. 1682, str. 147.
- Mráz, řezbář v Praze. XIX. stol., str. 9.
- Mrkvička Václav, konvář. Roku 1517,
str. 193.
- Nachystal Bartoloměj, zvonář v Jihlavě.
R. 1665, str. 3.
- Niklas Josef, architekt. R. 1860, str. 53.
- Nosecký Siard, malíř. Str. 203, 210.
- Ota Jan Jakub, kamenník. Roku 1662,
str. 21.
- Pantoček Václav, varhanář v Dačicích.
R. 1717, str. 221.
- Pavlovský Frant. Daniel, děkan v Počátkách,
řezbář. XVII. stol., str. 217.
- Pergl (psán třikrát též Pegl) Antonín,
zvonář v Budějovicích. R. 1767, str. 197.
R. 1769, str. 76.
- Perner Jan Vojtěch (píše se Johann Adalbert,
Johann Albert, nebo jen Albert Perner,
A. Perner, nebo pouze Perner, později též
A. Perner a syn, firma již změněná),
zvonář v Budějovicích. R. 1820, str. 123.
R. 1821, str. 220. a 87. R. 1824, str. 16.
R. 1825, str. 277. R. 1833, str. 141.
R. 1855, str. 208. R. 1868, str. 121.
R. 1873, str. 25. R. 1884, str. 116. R. 1888,
str. 92. R. 1891, str. 122.
- Perner Rudolf, zvonář v Budějovicích.
R. 1895, str. 222.
- Petr ze Žirovnice, mistr stavitelský. R. 1588,
str. 116.
- Prignei, zvonář z Klatov. R. 1656, str. 220.
- Procházka Ondřej, kamenník, str. 11.
- Richter Jan, malíř v Kutné Hoře. R. 1843,
str. 107.
- Roller Frant. Jiří, zvonář v Budějovicích.
R. 1743, str. 306.
- Románek Svatoš, zvonář. R. 1561, str. 282.
- Ruth Jos. Gabriel, zvonář. R. 1695, str. 191.
- Seget Bartoloměj, stavitel. R. 1569, str. 57.
- Scheichel Jan Jiří, zvonář ve Znojmě.
R. 1782, str. 144.
- Scheiwl Josef, malíř v Praze. Roku 1884,
str. 53.
- Sheisel Jan, zvonář ve Znojmě. R. 1780,
str. 10.
- Sosna Martin, mistr tesařský v Žirovnici.
R. 1824, str. 215.
- Staffelmayer Vincenc, zvonář v Jihlavě.
R. 1823, str. 4.
- Stah Šimon, zvonář. R. 1480, str. 282.
- Steflessor, řezbář v Gröden v Tyrolích.
R. 1895, str. 63.
- Steinhauser, malíř. R. 1834, str. 304.
- Strachovský G., řezbář v Dačicích. Str. 81.
- Šedivý Josef, štafir v Pelhřimově. R. 1756,
str. 74.
- Špicz Matěj, zvonář v Roudnici. R. 1543,
str. 64.
- Štěbeták Josef, mistr zednický v Žirovnici.
R. 1824, str. 215.
- Štěpánek Antonín, professor, malíř. Str. 203.
- Tomáš (magister Thoma), zvonář. R. 1497,
str. 4.
- Vít, jinak Voit i Foit, řezbář v Pelhřimově.
R. 1758, str. 79. Též na str. 80, 202, 242.
- Vlach, zedník. R. 1575, str. 215.
- Vorel Václav, zámečník. R. 1733, str. 79.
- Wachsmann Bedřich, architekt v Praze.
Str. 9.
- Waněk Frant. Karel, zvonář v Jihlavě.
R. 1790, str. 232. R. 1791, str. 212.
R. 1802, str. 243.
- Zesper Václav, stavitel. R. 1553, str. 185.
- Zmíšek Řehoř, malíř v Jindřichově Hradci.
Str. 202.

Príspevky

věnované na vydávání „Soupisu památek historických a uměleckých
v království Českém“.

Na vydání jednotlivých svazků Soupisu dostalo se Archaeologické kommissi a dostává příspěvků jednak věnováním subvence na vydání, kterážto podpora obrací se na pořízení ilustrací, tak že tímto způsobem jednotlivé svazky podle hojnosti subvence mohou býti prodávány poměrně lacino a dojíti tak nejširšího rozšíření ve veřejnosti. Na druhé straně podporuje se dílo hromadným zakupováním jednotlivých svazků od autonomních a jiných korporací.

Posud Archaeologické kommissi poskytli příspěvky*) obojího druhu tito jednotlivci a korporace:

Důstojný provincial augustinianů P. A. Tonder na Soupis okresu Lounského	K 140.—
Konvent augustinianů v Ročově	60.—
Město Kolín na Soupis okresu Kolínského	400.—
Okresní výbor v Kolíně na Soupis okresu Kolínského	400.—
Město Louny na Soupis okresu Lounského	400.—
Okresní výbor v Kouřimi na Soupis okresu Kolínského	400.—
J. J. Jirí kn. z Lobkowicz na Soupis okresů Mělnického, Píseckého a Jičínského	1000.—
Pan ředitel Jan Vaněk zakoupil 80 výt. Soupisu okr. Kolínského.	
Okresní výbor v Kouřimi . . . 12 » » » »	
J. M. opat Sigmund Starý na Soupis okresu Milevského	100.—
Město Roudnice na Soupis okresu Roudnického	400.—
Okr. výbor v Bechyni na Soupis okresu Milevského	100.—
Okr. hospodářská záložna v Sedlčanech na Soupis okresu Sedlčanského	40.—
Hrabě Jan Josef z Herbersteina na Soupis okresu Roudnického »	50.—
Pan August Fodermayer na Soupis okresu Plzeňského	100.—
Rolnická záložna Podřipská na Soupis okr. Roudnického	200.—
Okresní školní rada v Sedlčanech zakoupila 45 výtisků Soupisu okresu Sedlčanského.	
Hospodářská okresní záložna v Sedlčanech koupila 30 výtisků téhož Soupisu.	
Okresní výbor v Sedlci koupil 15 výtisků téhož Soupisu.	
Okresní výbor ve Voticích koupil 100 výtisků téhož Soupisu.	
Městská rada v Roudnici zakoupila 25 výtisků Soupisu okresu Roudnického.	
Okresní výbor v Bechyni zakoupil 10 výtisků Soupisu okresu Milevského.	
J. J. Adolf Josef kníže ze Schwarzenberga věnoval na vydání Soupisů, které se týkají jeho panství	2000.—

* Příspěvky uvádějí se, jak podle času byly poskytnuty.

Město Klatovy na Soupis okresu Klatovského	K 200.—
Město Praha na vydání Soupisu památek města Prahy*) (I. lhůta) »	5000.—
Okresní výbor v Pardubicích na Soupis okresu Pardubického . »	200.—
Město Mělník na Soupis okresu Mělnického »	100.—
Okresní zastupitelstvo v Lomnici n. L. na Soupis okresu Třeboňského »	50.—
Okresní výbor v Karlíně na Soupis okresu Karlínského »	1000.—
Záložna ve Vysočanech » » » » »	50.—
Okresní zastupitelstvo ve Veselí n. L. na Soupis okresu Třeboňského »	50.—
Město Karlín na Soupis okresu Karlínského »	400.—
Okresní výbor v Třeboni na Soupis okresu Třeboňského . . . »	100.—
Městská rada v Rokycanech na Soupis okresu Rokycanského . »	200.—
Město Praha na Soupis památek města Prahy (II. lhůta) . . . »	5000.—
J. J. Ferdinand kn. Kinský na Soupis okresu Chrudimského . »	600.—
Občanská záložna v Hlinsku zakoupila 10 výtisků díla »Lid na Hlinecku«.	
J. J. Moric kníže z Lobkovic na Soupis památek zámku Roudnického »	6000.—
Okresní výbor v Hlinsku zakoupil 25 výtisků díla »Lid na Hlinecku«.	
Okresní výbor v Chrudimi na Soupis okresu Chrudimského . . »	400.—
Městská rada v Jindřichově Hradci na Soupis okresu Jindřichohradeckého »	100.—
Občanská záložna v Karlíně na Soupis okresu Karlínského . . »	400.—
Spořitelna v Příbrami na Soupis okresu Příbramského »	50.—
Město Kostelec n. L. na Soupis okresu Karlínského »	100.—
Město Praha na Soupis památek města Prahy (III. lhůta) . . . »	5000.—
Okresní výbor v Slaném na Soupis okresu Slanského »	300.—
Občanská záložna v Slaném na Soupis okresu Slanského . . . »	300.—
Okresní výbor ve Velvarech » » » » »	100.—
Město Vysoké Mýto na Soupis okresu Vysokomýtského . . . »	100.—
Okresní výbor v Novém Strašecí na Soupis okresu Slanského . »	100.—
Okresní výbor ve Vys. Mýtě na Soupis okresu Vysokomýtského »	200.—
Okresní výbor v Nechanicích na Soupis okr. Králové-Hradeckého »	50.—
Město Chrudim na Soupis okresu Chrudimského »	400.—
Spořitelna Chrudimská na Soupis okresu Chrudimského »	100.—
Spořitelna v Domažlicích na Soupis okresu Domažlického . . . »	300.—
Město Domažlice » » » » »	400.—
Město Hradec Králové na Soupis okresu Královéhradeckého . »	400.—
Okresní výbor v Hradci Králové na Soupis okresu Královéhradeckého »	450.—
Městský úřad ve Vysočanech za 14 výtisků Soupisu Karlínského »	98.—
Občanská záložna v Karlíně (podruhé) na Soupis okresu Karlínského »	200.—

*) Prozatím povolena subvence 20.000 K.

zachovaly, určití — pokud možno — jich vznik a původ, odhadnouti uměleckou a historickou jich cenu a konečně označiti ony památky, na jejichž zachování obzvláště záleží. Vytčen tu programm úmorné drobné práce pro celá takřka pokolení pracovníků, práce však nevyhnutelné, aby se mohlo na jisto postavit, jak umění výtvarné v království Českém se vyvíjelo, odkud první motivy přicházely, jak se vytvářily, jakou měrou umělci cizí zde spolupůsobili, a co přímo z ciziny k nám bylo přivezeno; neboť jen podrobnou znalostí všech památek umění může se dojiti k ocenění vývoje tohoto umění neboli ku správným jeho dějinám. Mimo tento theoretický, velice žádoucí výsledek možno však i očekávati, že podrobné poznání, jak se umění u nás vyvíjelo, nezůstane bez účinku na umělce výtvarné, jakož i na správu zemskou a veřejnost naši, aby zachovány byly ony památky, jež pro vývoj umění domácího jsou zvláště charakteristické a naprosto zasluhují, aby byly ušetřeny a zachovány.

Archaeologická kommisce sestoupila se poprvé 8. května 1893, podala velesl. výboru zemskému dobré zdání o zachování památek domácího umění výtvarného a starožitností domácích vůbec, sjednala svá organizační pravidla, rozdělila se v odbory praehistorický, historický a lidový. Jakožto přední úlohu vytkla si zdělati *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém*, snesla se na příslušných pravidlech a vyslala své delegaty do jednotlivých okresů. Sedmnáctý díl soupisu předkládá se tuto veřejnosti.

Přední zásluhu o rychlé uskutečnění podniku tak vážného má ruské zastupitelstvo království Českého, které nejen poskytlo nezbytné finanční pomoci, ale i zvláštními oběžníky praesidialními doporučilo podobné úřadům samosprávným v příslušných okresech; také veledůstojné konsistoře vřelým doporučením podporovaly práce, jež ostatně i širší obecnost provázelo zájmem, porozuměním i všestrannou podporou.

S obzvláštním uznáním sluší podotknouti, že i peněžitá pomoc z okresů zkoumaných na důstojné vydání soupisu se dostavila.

Do soupisu jsou pojaty:

1. památky praehistorické krátkým označením;
2. památky umění stavitelského, sochařského, malířského od romanské doby do počátku XIX. století; předměty uměleckého průmyslu, pokud nejsou v majetku soukromém; stavby historicky důležité, jako hrady, opevnění, mosty a j.

Soupis bude se vydávati jazykem českým i v překladě německém pro každý politický okres zvlášť; ročně zamýšlí se vydati 4 až 5 okresů. Ke skupinám okresů podle starodávných krajů přidána bude úvodní stať o památkách lidového umění, a zároveň uvede se příslušná literatura. Při popisování ustanoveno šetření největší stručnosti.

PUBLIKACE

ARCHAEOLOGICKÉ KOMMISSSE PŘI

WYDZIAŁY POLITECHNICZNE KRAKÓW

BIBLIOTEKA GŁÓWNA

III 18906
L. inw.

Druk. U. J. Zam. 356. 10.000.

- SOUPIS PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH V POLITICKÉM OKRESU KOLÍNSKÉM. Napsal Karel B. Mádl. (Soupisu památek v království Českém svazek I.) Cena na papíře obyčejném 4 K 50 h.
- TOPOGRAPHIE DER HISTORISCHEN UND KUNST-DENKMALE IM POLITISCHEN BEZIRKE KOLIN. Verfasst von K. B. Mádl. (Topographie der historischen und Kunst-Denkmale im Königreiche Böhmen. I. Band.) Preis 3 K 60 h.
- SOUPIS PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH V POLITICKÉM OKRESU LOUNSKÉM. Napsal Dr. Bohumil Matějka. (Soupisu památek v království Českém svazek II.) Cena na papíře obyčejném 2 K 40 h, na papíře velinovém 3 K 60 h.
- TOPOGRAPHIE DER HISTORISCHEN UND KUNST-DENKMALE IM POLITISCHEN BEZIRKE LAUN. Verfasst von Dr. Bohumil Matějka. (Topographie der historischen und Kunst-Denkmale im Königreiche Böhmen II. Band.) Preis 3 K 60 h.
- SOUPIS PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH V POLITICKÉM OKRESU SEDLČANSKÉM. Napsali Dr. A. Podlaha a Ed. Šittler. (Soupisu památek v království Českém svazek III.) Cena 4 K 80 h.
- TOPOGRAPHIE DER HISTORISCHEN UND KUNST-DENKMALE IM POLITISCHEN BEZIRKE SELČAN. Verfasst von Dr. A. Podlaha und Ed. Šittler. (Topographie der historischen und Kunst-Denkmale im Königreiche Böhmen. III. Band.) Preis 4 K 80 h.
- SOUPIS PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH V POLITICKÉM OKRESU ROUDNICKÉM. Napsal Dr. Bohumil Matějka. (Soupisu památek v království Českém svazek IV.) Cena 7 K 40 h.
- TOPOGRAPHIE DER HISTORISCHEN UND KUNSTDENKMALE IM POLITISCHEN BEZIRKE RAUDNITZ. Verfasst von Dr. Boh. Matějka (Band IV.) Preis 7 K 40 h.
- SOUPIS PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH V POLITICKÉM OKRESU MILEVSKÉM. Napsali Dr. A. Podlaha a Ed. Šittler. (Soupisu památek v království Českém svazek V.) Cena 6 K 80 h.
- TOPOGRAPHIE DER HISTORISCHEN UND KUNSTDENKMALE IM POLITISCHEN BEZIRKE MÜHLHAUSEN. Verfasst von Dr. Anton Podlaha und Ed. Šittler. (Band V.) Preis K 6'80.
- SOUPIS PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH V POLITICKÉM OKRESU MĚLNICKÉM. Napsal Dr. A. Podlaha (Soupisu památek v království Českém svazek VI.) Cena 9 K.
- TOPOGRAPHIE DER HISTORISCHEN UND KUNSTDENKMALE IM POLITISCHEN BEZIRKE MELNIK. Verfasst von Dr. Anton Podlaha. (Band VI.) Preis 9 K.
- SOUPIS PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH V POLITICKÉM OKRESU KLATOVSKÉM. Napsali Ferdinand Vaněk a Dr. Karel Hostaš; Soudní okresy Klatovský a Nýrský. F. A. Borovský; Soudní okres Plánecký. (Soupis památek v království Českém, svazek VII.) Cena 6 K.
- SOUPIS PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH V POLITICKÉM OKRESU ČESKO-BUDĚJOVICKÉM. Sestavil Josef Braniš. (Soupisu památek v království Českém svazek VIII.) Cena 3 K 60 h.
- SOUPIS PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH V POLITICKÉM OKRESU ROKYCANSKÉM. Napsal Dr. Antonin Podlaha (Svazek IX.) Cena 6 K.
- TOPOGRAPHIE DER HISTORISCHEN UND KUNST-DENKMALE IM POLITISCHEN BEZIRKE ROKYTAN. Verfasst von Dr. A. Podlaha. (Band IX.) Preis 6 K.
- SOUPIS PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH V POLITICKÉM OKRESU TREBOŇSKÉM. Provedli Frant. Mareš a Jan Sedláček (Svazek X.) Cena 3 K 50 h.
- LID NA HLINECKU. Podává Dr. Karel V. Adámek. (Soupis lidových památek v království Českém. I.) Cena 6 K.
- SOUPIS PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH V POLITICKÉM OKRESU CHRUDIMSKÉM. Napsal Dr. Karel Chytil. (Svazek XI.) Cena 6 K 50 h.
- SOUPIS PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH V POLITICKÉM OKRESU SUŠICKÉM. Napsali Dr. Karel Hostaš a Ferdinand Vaněk. (Svazek XII.) Cena 6 K 50 h.
- SOUPIS PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH V POLITICKÉM OKRESU PŘÍBRAMSKÉM. Napsal Dr. Antonin Podlaha (Svazek XIII.) Cena 7 K 20 h.
- TOPOGRAPHIE DER HISTORISCHEN UND KUNST-DENKMALE IM POLITISCHEN BEZIRKE PŘÍBRAM. Verfasst Dr. A. Podlaha. (Band XIII.) Preis 7 K 20 h.
- SOUPIS PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH V POLITICKÉM OKRESU JINDŘICHOHADECKÉM. Napsal Dr. Josef Novák. (Svazek XIV.) Cena 11 K 50 h.
- SOUPIS PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH V POLITICKÉM OKRESU KARLÍNSKÉM. Napsali Dr. A. Podlaha a Ed. Šittler (Svazek XV.) Cena 10 K.
- SOUPIS PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH V POLITICKÉM OKRESU VYSOKOMÝTSKÉM. Napsal Zdeněk Wirth. (Svazek XVI.) Cena 8 K.

WYDZIAŁY POLITECHNICZNE KRAKÓW

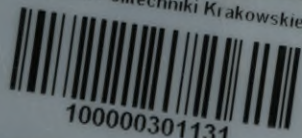
Biblioteka Politechniki Krakowskiej

III-307288

Kdn., Czapskich 4 — 678. 1. XII. 52. 10,000

Biblioteka Politechniki Krakowskiej

100000301131